valentin silvestru

ARTA ÎMBROBODIRII

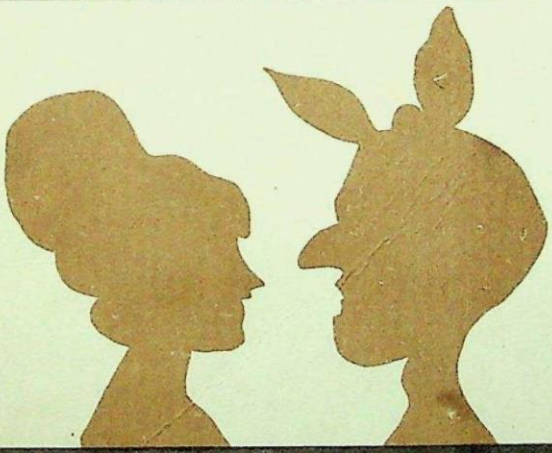

cartea românească

VALENTIN SILVESTRU
ARTA ÎMBROBODIRII
SCHIŢE VESELE, SATIRICE ȘI DE ALTE FELURI

EDITURA CARTEA ROMÂNEASCĂ
1982

ARTA ÎMBROBODIRII

Studiu complex dedicat relaţiilor curente între oameni, precum și între aceștia și restul universului sensibil

A *îmbrobodi,* verb tranzitiv, conjugarea a patra *(Dicţionarul limbii române literare contemporane*, vol. II). 1. A îmbrobodi capul cuiva cu o broboadă sau cu altă învelitoare. 2. Fig. A înșela, a minţi, a păcăli.

Broboadă (Dicţionar analogic și de sinonime. Editura Ştiinţifică și Enciclopedică.) Acoperământ de cap. Tulpan, cealma, ceapsă, basma, ciumber, batic, cârpă, bariș, maramă, pânzătură, testemel, tulpan, casâncă.

Verb: a-și pune ceva pe (în) cap, a-și acoperi capul, a se lega (cu ceva) la cap, a (se) îmbrobodi.

Dicţionar universal al limbii române de Lazăr Șăineanu (Ed. Scrisul românesc, Craiova): înveliș de cap; bariș, boccea, ștergar. (Abstras din *probodi.)*

Verb: a acoperi capul miresei cu o broboadă (în ziua de cununie); a acoperi cu un văl; (fam.) a captiva, a se duce…

Dicţionar de cuvinte călătoare de Al. Graur (Ed. Albatros): maramă — din arabul *mahrama* (id. Năframă), sfânt, interzis, femeie (cf. Harem); testemel — din persanul *dăstmăl,* batistă (din däst = mână și măl = a curăţa); tulpan — din persanul *dulbänd,* turban (din dil = inimă și bänd = a lega).

Alte precizări lingvistice și etimologice ar fi fastidioase.

Florea Bobu Florescu *(Portul popular românesc)* aminteşte că maramei îi mai zice ștergar de cap (Hunedoara, Moldova de nord), cârpă lungă (Oltenia, parte din Muntenia), zăbranic (Suceava).

În multe părţi broboada e simplă, în altele are motive ornamental-geometrice florale, realizate cu ajutorul bum bacului alb. Văd aici un simbol al inocenţei. Inocenţa intervine adesea și în arta îmbrobodirii, cu o nuanţă florală, suavă, de tipul: „N-aveţi nicio grijă, se aranjează", ceea ce în traducere înseamnă că trebuie să-ţi iei de-o grijă.

Astfel i-a spus adjunctul de ministru titularului departamentului, când acesta pleca în Extremul Orient pentru o lună, la reîntoarcere el găsind toţi directorii generali schimbaţi, profilul activităţii modificat și planul îndeplinit în proporţie de

patruzeci și trei la sută. Adjunctul și lipsea de altfel, trimis fiind, pentru o vreme nedeterminată, la o staţiune experimentală ca secretar administrativ.

E, firește, de consemnat în atari cazuri și proverbul românesc „în nădejdea bălţatului rămâne breaza stearpă".

A se ţine seama și de faptul că ceea ce ne pare uneori frumos și curat la prima vedere nu este astfel și la a doua, cu atât mai puţin la a treia. Căci oamenii, obiectele și fenomenele ar trebui privite, în genere, de trei ori: din faţă, din spate și din profil, pentru a ne întregi imaginea asupra lor și a o apropia cât mai mult de adevăr. Nu știm cine a dat un nume atât de nobil plantei rare care se cheamă „floarea reginei", dar poporul îi zice, după cum arată într-o fază neflorată, „flocoșica".

Prin urmare, nici ceea ce observăm direct în natură nu trebuie să ne înșele simţurile, tot ceea ce sesizăm revendicând încă o dată confruntare cu realitatea, comparaţii, decantări și subsumări pentru a ne elibera de sub imperiul oricărei mistificări. Un lup în faţa unui miel, chiar dacă se privesc pur și simplu unul pe altul, într-o expectativă taciturnă — mielul în genunchi, paralizat, lupul atent, cordial, expresiv interesat —, nu trebuie să ne amăgească asupra momentului următor. Scriitorul spaniol Venceslas Fernandez Flores presupune un dialog afabil între aceste două făpturi, în situaţia dată; lupul îl întreabă pe mieluţul căzut: „Ai făcut buba, apetitivul inimii mele?" la care celălalt răspunde ceva indefinit.

O interesantă cercetare etnografică, *Portul popular moldovenesc* (Emilia Pavel, Editura Junimea), aduce, pentru *broboadă,* și termenele *pânzătură, miniștergură, fișiu.* Ștergarele de îmbrobodit din Rădăuţi sunt ţesute în 7-9 iţe; predomină romburile și zigzagurile, motivele cu fluturași și butucași. La capete sunt, uneori, franjuri și vârste din mărgele.

Întorsăturile și alesăturile, desenul întortocheat ex primă, desigur, o artă mai evoluată, iar fluturașii, încântătoarea dezordine a zborului liber al fanteziei, fără ca noane și repere. Prin similitudine, a se urmări o excursie onetistă organizată în Cehoslovacia sau în Apuseni, ori în Ducatul Luxemburgului. Sunt prevăzute șapte zile.

Călătoria începe însă în seara primei zile, ceea ce face ca a doua zi a programului să se desfășoare pe drumul București-Curtici, sau până la Halmeu. Tot astfel și la întoarcere.

„Excursia începând în ziua de 14.6.197… ora 19, micul dejun și prânzul le veţi primi la pachet". E un singur pachet, cu o jumătate pâine integrală, două roșii suferinde, cașcaval, un fragment melancolic de salam vânătoresc, o pară bergamotă, o cutiuţă cu marmeladă de coacăze, o linguriţă de plastic gri (pentru necesitate). Că teodată se introduce în loc de salam un picior de găină, iar pentru divertisment, o ciocolăţică „Pinocchio" cu încărcătură de caise, perfect aderentă la smalţul dinţi lor. Vizitarea localităţilor de pe traseu se face în condiţii excelente de vizibilitate, prin geamurile autobuzului, multe din aceste localităţi fiind străbătute cu viteza legală, în anunţul perpetuu și bine informat al ghidului: în stânga, primărie din secolul XI, în dreapta, biserică celebră; trecem peste podul reconstruit în

perioada interbelică; aici au avut loc lupte; dealul din faţa dumneavoastră e un munte vestit pentru podgoriile sale; ascultaţi melodia ceasului din turn; atenţie, oprim și coborâm pentru treizeci de minute, e un bazar, puteţi să vă faceţi cumpărături, treizeci de minute, cine întârzie îl privește, se întoarce pe cont propriu, mulţumesc, Ioane ai grijă că-mi las și eu plasa aici, lângă volan…

Total, excursia de șapte zile ţine patru încheiate, dar e frumos, se leagă prietenii noi și se desfac unele legături vechi, acasă se povestește cu înfiorare „a rămas din prima zi, tu, și ne arătase în autobuz o fotografie cu doi copii, zicea că-s ai lui și are și părinţi bătrâni, ce-o să se facă el acolo, că e doar un simplu merceolog nenorocit și pe deasupra și de patruzeci și cinci de ani, mie mi s-a părut suspect din prima clipă, fiindcă știa perfect germana”.

Când e cu vaporul, călătoria își are nestematele ci, opriri în porturi neprevăzute, „faimoasa ciorbă pescărească” și „crapul la proţap” schimbându-se uneori, din motive obiective, cu crenvurști din cutie ori șuncă de mânzat presată și bomboane de silex. Totuși, alunecarea lină pe apă face să se observe mai puţin defecţiunile instalaţiilor sanitare ale vasului, văzduhul e cald, citronada de la bar rece, razele soarelui joacă pe luciul tremurător al apei, megafonul transmite de opt ori pe zi

Valurile Dunării de Ivanovici (cu cor) și în suflete bântuie sentimentul argonautic al aventurii, aducând în amintire îndemnul macedonskian: „Întindeţi pânzele, băieţi… /Un vânt subţire se ridică / Albastra mare se des pică/Pe cer alunecă nori creţi… / întindeţi pânzele, bă ieşi”, în timp ce o voce bătrânească, reflexivă, se aude, de undeva de sus: „Pasagerii sunt rugaţi insistent să nu întindă rufe în afara cabinelor”.

— Cine întreabă?… Fiindcă tovarășul este *ieșit* din birou; dacă e cazul, mă duc să-l chem…

(Nu e *ieșit,* e acolo; face semn secretarei cu degetul, în faţa gurii mute, că *nu.)*

Cele mai sincere secretare învaţă arta îmbrobodirii solicitanţilor pentru paza perfectă a celui ce le-a fost încredinţat spre păstrare. Drăgălașe sau acre, îndatori toare ori severe, interogative sau predicative, ele au pus la punct nu numai o artă, ci și o știinţă a pânzei de legat la cap și la ochi, care vădește, adesea, o măiestrie ieșită din comun.

Ni se spune (capitolul „Portul” din *Arta populară românească,* Editura Academiei) că, pe Valea Bistriţei, femeile știu să lege broboada în patru colţuri, alesătura fiind executata cu sacâz răsucit, în desen putându-se dis tinge crenguţe, floricele, steluţe, păsări, puișori, miez de nucă și, frecvent, motivul numit „ochi”. Fără nicio relaţie aparentă cu chestiunea, notăm o „Strigătură de lăsata secului”, culeasă la Crăciunelul de Sus, semnalată de Tocilescu, Cipariu și de alţii: „Luaţi sama, măi fi ciori / Cari umblaţi prin șezători: / Care fată-i mai bătrână / S-o punem căţea la stână; / Să-i punem zgardă de fier / Să mânce cu clinii zer”.

După optsprezece ani de serviciu, domnișoara Pălămida C., care rămăsese secretară sub nouă primari din N., reușea fără greș să discearnă solicitatorii telefonici, precum și cei de audienţă, numai după ton. La întrebarea moale, căită,

„Tare-aș vrea să ajung și eu la tov. Primar”, răspunsul, tăios, era „Săptămâna asta în niciun caz”. Interpelării albe și uscate „Cum să procedez ca să obţin o întrevedere cu…”, replica: „Faceţi cerere, depuncţi-o la Registratură și orientaţi-vă după rezoluţie”.

După chicotitul „Auzi, Mido, al tău e acolo? Că îl vrea al meu”, legătura imediată. La întrebarea importantă, cu precizarea numelui și funcţiei (de la București), „Acum nu e în sediu, vine peste o oră, dacă vreţi să ne lăsaţi numărul, să vă facem legătura imediat ce sosește”. Pe crestătura intimă: „Dă-mi-l puţin pe tata, te rog”, cald, familiar, „Pe tăticu’, domnișoară drăguţă? La moment, poftim, și un pupic”, cu coborâre rapidă, în mezzovoce, către vreun prezent întâmplător, „Of, iar îl ţine neisprăvita asta de fiică-sa vreo oră”. Pe linie oficială, dar paralelă: „Avem o chestiune cu primul…” „E în ședinţă, vă rog, dar stă de vreo oră, cred că peste zece minute puteţi reveni. Cine să-i spun că l-a căutat?”

Am încercat zadarnic să ajung în audienţă, voiam să obţin un nu știu ce, pe care nu mi-l dădea nimeni fără aprobarea primarului. Eram la ultima tentativă, în biroul prietenului meu, directorul teatrului, om energic și hotărât, cunoscând bine aparatul și moravurile, căci provenea și el de acolo.

— Ce te-ai posomorât așa? – mă întrebă jovial, după ce eu ascultasem iar răspunsul categoric „Săptămâna asta în niciun caz, poate după 25, dar să știţi că atunci are o convocare ele o săptămână și nu cred, totuși încercaţi”.

— Nu mă lasă să ajung la primar.

— Cine? – se zburli amicul.

— Secretara.

— Secretara primarului? – se uimi.

— Aia.

— Ia dă-ncoa telefonul…

Formă numărul și-i spuse direct, brut, foarte apăsat, fără nicio precauţie sau recomandare prealabilă:

— Ia ascultă, fă Pălămido, dă-l imediat pe primar, că te ia mama dracului…

— Să trăiţi — se auzi ca un scâncet în telefon —, poftiţi, dar să știţi că mănâncă…

— Hai, hai, lasă fasoleala, că nu cu tine am treabă…

Și numaidecât:

— Alo! Hai noroc, frate! Uite, am aici un băiat de-al nostru, de comitet, are și el un necaz, poate să vie până la dumneata? Că-i dau eu mașina, cinci minute e mult, vezi de-l servește, te rog eu frumos, că nu cere marea cu sarea… Ce mai face doamna? Fetiţa?

Vezi să nu vii la deschiderea stagiunii, c-apoi iar nu mai vorbim un an… îl anunţi la poarta principală, să intre prin faţă, da? Mersi, mersi mult și sănătate.

Am rezolvat. Primarul era realmente un om bun. Secretara mă privi cu reproș, la despărţire, pe sub ochelarii bombaţi:

— Am auzit că-i sunteţi apropiat directorului teatrului.

— Aș fi.

— Rugaţi-l, dacă nu vă supăraţi, să nu mă mai ia așa tare la telefon. Uneori e lume în anticameră și se aude… Știţi… E neplăcut.

— În chestiunea aceasta sunaţi-mă mâine pe la trei, dacă puteţi. Da? Dar fix la trei. Să vă spun eu cum trebuie să procedaţi.

Și-i lăsai numărul de telefon.

Iar de îndată ce ajunsei la birou, îi spusei secretarei mele, în timp ce-mi azvârleam pălăria în cuier:

— Fii atentă! Pentru secretara primarului, notează, *secretara,* nu sunt niciodată aici. Înţelegi? Niciodată!

N-am avut răgazul, poate nici priceperea, de a căuta bibliografia *bătăii* — căci trebuie să existe o atare bibliografie. Pentru a studia adică etimologia, cazurile, generalitatea, modurile, istoria, fiziologia chestiei, obiceiuri, paremiologie.

Proverbele în materie sunt numeroase și dau unele indicii: „Bate crângu să sară iepurii", cu alte cuvinte (probabil) lovirea unui loc (obiect) în speranţa (iluzorie) de a obţine o esenţă pe care nu o are. „Bate-i toba la cap, bate-i-o în altă parte, la el totuna", semnificaţie clară: indiferenţă, abulie, cu lipsă totală de discernământ. „Bate toba surdului, dă oglinda orbului", iarăși, deșertăciunea efortului întreprins faţă de persoane în capabile să priceapă elementarul, având vicii funciare de comprehensibilitate. „Boii se bat în iaz și omoară broaștele", adică gâlceavă măruntă, fără ţel, polemică literară pornită de la detalii de interpretare sau con curenţă pe gen, rezultatul fiind minor. „Bate apa să se aleagă untul", din nou simbolul sisific, în traducţie netă, poporană. „Aferim cucoș, cum te bat găinile!", sensul fiind de om slab și încovoiat, care nu-și cunoaşte preţul bărbăţiei sau se autoneglijează.

Se mai zice despre un bătrân că „L-a bătut bruma", iar despre un cârcotaș cu pumn greu, aflat în coliziune cu un comiliton, „L-a răsfăţat înaintea bătăii cu câteva palme". În sfârșit, e notorie zicala „Bătaia-i ruptă din rai", proverb bizar și care pe lângă faptul că are o puternică mireasmă de tămâie, mai e și cert needucativ, el îndemnând însă indirect (prin funcţionarea sa în cercuri largi) feluriţi învăţători, miliţieni, persoane semioficiale ca ospătarii, șoferii, paznicii contractuali, precum și diverşi particulari să se sfinţească, adică să dorească a cunoaşte paradisul prin acest fragment rupt din locul cu pricina, atestând că și în grădinile sale trebuie să existe bătaia ca instituţie.

Introducerea (de până aici) nu-și propune însă decât să fie deschizătoare pentru analizarea formulei, foarte răspândite, de îmbrobodire și autoambrobodire „Dă-i bătaie!"

E posibil ca noţiunea de bătaie să nu aibă — în această formulă — accepţia sa clasică, ci una asimilată, preluată din arta coregrafiei, angajând semnificaţia de joc îndesat, bătucit, zdravăn (vezi strigă tura „Bate talpa la podeală / Să sară zama din oală / Să rămâie oasele / Să le mânce babele"). Tot atât de probabilă e și semnificaţia de imbold pentru ritm, știut fiind că orice cal e convins să treacă, de la faza mersului lent la galop, prin câteva cravașe bine aplicate. Imaginaţia lui Aristofan a fost atât de puternic pusă în mișcare de bicele ce i le-a aplicat

demagogul Cleon în piaţa publică, încât comediograful s-a şi gândit — după cum reiese din piesa sa scrisă ulterior, *Norii* — să se mute într-o cetate aşezată între cer şi pământ, Nephelokokygia, oraşul cucilor din nori.

Dar dacă originea îndemnului sus-pomenit e obscură, direcţia în care ar trebui să acţionăm, atunci când ne e adresat, e şi ea incertă. Directorul Staţiunii de Maşini şi Tractoare din D., ajuns la exasperare fiindcă, în plină campanie agricolă, avea peste jumătate din utilaje imobilizate din lipsa pieselor de schimb (şi zece memorii la superiorii săi, rămase fără răspuns), s-a adresat, printr-un ultim memoriu, lung şi grav, unui for central. A primit, într-adevăr, vizita unui om politic foarte vârstnic care a cerut să se adune oamenii în şedinţă. S-a suspendat, aşadar, activitatea pe câmp, s-a întrunit tot personalul muncitor şi s-a prezentat un raport concis, documentat, despre piesele lipsă (pe bucăţi şi procente), lubrifianţi lipsă (proastă planificare), cadre lipsă (biro cratism), coordonare lipsă etc. După şapte ore de discuţii şi propuneri, la două dimineaţa, bărbatul de la care se aştepta răspunsul, soluţia, dezlegarea, a luat cuvântul cu înţelepciune şi gravitate. „Am ascultat tot ce-aţi spus – le-a zis — am înţeles că vă pierdeţi în amănunte, nu vedeţi pădurea din cauza copacilor. Unde vă e entuziasmul de clasă, cu care am biruit de atâtea ori greutăţile?

Unde vă sunt convingerile? Unde e gazeta de perete care să critice acid, fără menajamente, rămânerile în urmă?

Hai? – a mai întrebat o dată, ducând mâna pâlnie la ureche. Ori aţi pitit-o de n-am putut-o vedea? Cum vreţi să înaintaţi fără gazetă de perete?" Privi apoi leonin peste capetele tescuite de oboseală ale oamenilor şi strigă, deodată, cu vehemenţa bătrânilor indieni când aruncau tomahawkul de luptă împotriva tancurilor ar Matei federale: „Daţi-i bătaie! Daţi-i bătaie!" Participanţii au aplaudat, s-au răspândit la iuţeală, ca găinile când văd uliul venind în picaj. Urmarea a fost că au mai ieşit din uz nouă tractoare şi judeţul nu şi-a îndeplinit planul la niciuna din culturi.

Staţiunea a luat însă Marele Premiu la Expoziţia interjudeţeană a gazetelor de perete, prezentând un ansamblu monumental splendid, din cărămidă aparentă şi paie împletite, în care locul fiecărui articol era înconjurat cu ştiuleţi şi boabe de struguri, iar titlul „Dă-i bătaie!", cu litere masive de bronz şi polivinilin, primea lumina albastră dintr-o instalaţie proprie de 12 volţi.

Ar reieşi, prin urmare, că acest pinten sufletesc nu e suficient pentru a pune în alerta necesară un organism viu. Simpla exhortaţie nu dă rezultate nici în cazul lap telui numit *bătut,* căci şi aici bătaia îşi are metronomul ei, produsul necesitând o preparaţie, un stadiu, o temperatură, anume recipienţi şi un bun degustător preala bil. D-na Simone Morand ne şi arată — în *Dicţionarul brânzeturilor,* remarcabilă enciclopedie tipărită de la brăria Larousse sub îngrijirea domnului Robert J. Courtine de la Academia Rabelais din Paris — că există cel puţin patru feluri de a bate lichidul, oferindu-ni-se în acest sens şi un tabel ce arată diferenţele de procentaje ale materiilor grase, materiilor azotate, lactozei, materiilor minerale şi apei, de la produs la produs. Căci dacă laptele de femeie are 22% materii grase şi 899,5 la mie apă, cel de vacă are 40‰ grăsimi şi numai 871‰ apă, în timp ce acela

de capră conţine 7‰ materii minerale, iapa bătând toate recordurile în materie de lactoză (55‰) iar iepuroaica situându-se pe o cotă superioară în ce privește grăsimile (85‰). Închipuiţi-vă cam ce ar ieși din faimoasa brânză Munster, care se prepară în Alsacia, pe versantul loren al Vosgilor, în văile Orbey și Lapoutroie, dacă amestecului lactat care stă la baza ei, nu i s-ar da răgazul necesar de fermentaţie și producătorilor li s-ar spune tot timpul „Daţi-i bătăi!". Ei sau și prezervat, de altfel, împotriva unei asemenea eventualităţi, constituindu-se, se pare, încă din secolul VII e.n., într-un fel ele cooperativă. În secolul XIX au obţinut și un decret de stat (în vigoare și azi) care recunoștea personalitatea Munsterului și fixa greutăţile bucăţilor puse în comerţ. La 26 octombrie 1953 un de cret revizuit stabilea chiar forma, conţinutul și dimensiunile roţilor („formă circulară, 15 — 18 cm diametru, 3 — 6 cm înălţime" etc.). Sunt stabilite, de asemenea, riguros, zilele de ședere în vasele de coagulare, la soare, în pivniţă, temperaturile, conţinutul în amoniac al mediului de conservare, grosimea crustei, densitatea sării și destule altele, pentru ca nici savoarea, nici faima produsului să nu fie cumva alterate.

Cu „Dă-i bătaie !" s-a pus o broboadă a vitezei de realizare pe un lac de acumulare care s-a colmatat după câţiva ani, instalaţia hidro trebuind să fie scoasă din uz.

Cu același haiducesc îndemn s-a-scurtat cu patruzeci de zile termenul de construcţie a unui cochet bloc de trei etaje, grăbindu-se prăbușirea sa (înainte de a fi dat în folosinţă) cu aproximativ cincizeci de ani. Și tot cu aceeași îmbărbătare s-a realizat un serial de douăsprezece episoade cu opt luni mai devreme, nefiind prezentat niciodată; premiaţi cu sute de lei pentru marile de păşiri de plan zilnic de filmare, regizorul și actorii n-au mai primit nimic din sutele de mii lei prevăzute ca ono rarii. În sfârșit, să mai amintim doar de judecătorul de acum un sfert de veac, căruia dându-i-se dispoziţia să grăbească procesele, că ţin prea mult, aplidând prompt și ferm broboada legii pe hotărârile sale iuţi, a ajuns la performanţa, într-adevăr redutabilă, de a despărţi o familie de martori într-un proces de divorţ și de a condamna cu maximum de pedeapsă avocatul pledant, confund at de altfel cu procurorul.

Nu vom face însă greșeala de a sancţiona oratorii pricepuţi care pot încălzi inimile până la punctul de fierbere a apei și, în chipul acesta, să ne elasticizeze gândirea, să ne galvanizeze pulsul și să ne inflameze fantezia. Nu, ei sunt necesari vieţii pe pământ și combaterii sclerozelor. În această privinţă, Caragiale și-a spus pă rerea cu indiscutabilă autoritate și n-avem temeiuri să nu-l urmăm. „Oratorul — a zis genialul scriitor — trebuie să vină la tribună fioros ca un leu și când o striga o dată «Fraţilor!» (sau „Dă-i bătaie! «n.n.) să mă facă pe mine, fratele lui, să sar din loc. El n-are nevoie să spună nimic, de la tribună; dar trebuie să mă-nfierbinte; să mă asude; să nu-mi dea pas să mai judec; să mă aiurească; să mă clatine fără a mă lăsa să răsuflu; să-mi dea creierul de pereţii capului prin salturi enorme de propoziţii, chiar ilogice, chiar absurde, stupide dacă e nevoie, numai să fie calde și spontane, până m-o năuci, până m-o face să scrâșnesc din dinţi și să strig ca un turbat: «sus poporul!»".

Cu unul din turbaţi! ăștia am avut de-a face, pe ne pregătite, la răscrucea dintre Șoseaua Hârciogului și Aleea Transparenţei: semaforul îmi arăta mie un verde de smarald și lui un roșu de rubin, dar el era atât de grăbit să ajungă la piaţă, unde auzise că s-au scos la vânzare harbuji, încât a încercat să-și croiască drum cu auto mobilul său Mercedes prin mașina mea Trabant. Scăpând amândoi cu viaţă, nu ne-a rămas decât să admirăm în consens mut fenomenul pe care plutonierul de miliţie l-a numit amical „încotoiere".

— Sunt vinovat — a recunoscut, cu mâna pe conștiinţă, autorul măcelului, fiara aceea cu mustaţă blondă și ochelari roz —, suport consecinţele, vă stau la dispoziţie.

Numai că Mercedesul s-a putut „descotoia" (apud plut. de mil.) pornind într-o destrăbălare de tinichele îi va ier, târând după el ţeava de eșapament ca un câine flendurit căruia i s-a legat de coadă o cutie goală de conserve, în timp ce eu am adunat în prelată, cu ajutorul câtorva trecători dezinteresaţi, rămășiţele mașinii, astfel că furgoneta serviciului special al întreprinderii de reparaţii, sosită la faţa locului, a ridicat relativ ușor, cu macaraua, ceva semănând a murătură călcată de bocanc, și ocupând un loc foarte modest în spaţiul rezervat.

Evident, Administraţia Asigurărilor de Stat a recunoscut și plătit integral devizul, întocmit de Atelierul cooperativei, în care se prevedea restaurarea completă a răposatei, dar eu — atunci la primul accident — nu înţelesesem decât ca o glumă prietenească observaţia șefului de atelier „lăsaţi orice supărare, de vreme ce aţi intrat aici, v-o facem ca nonă, nu cred c-o s-o mai recunoaşteţi, o să meritäm o bere…" și chiar m-am și conformat anticipat, aducând imediat o sticlă de la bufetul din preajmă, stând și eu, cum zicea Dan te în *Purgatoriul,* cântul XXX, 43 „privind la stânga cu respectul care / îl are pruncul ce la mamă vine / când ori mâhnire-ori teamă dânsul are". Dar șeful de atelier nu citase din divinul florentin, ori poate auzise întâmplător vreo parodie, la radio, a celebrei inscripţii de la poarta în fernului dantesc, specialitatea sa nu era literatura, ci matematica, astfel că după patru luni și optsprezece zile de reparaţie făcută în cântece și dansuri (căci tinichigiii cântau în jurul defunctei felurite prohoade, iar mecanicii, electricienii, tapiţerii, vopsitorii jucau bătuta bătrânească pe loc) am socotit amândoi că adusesem, în preţuri comparative, trei butoaie de bere, plus câteva navete de coniac, vin și vermut, ca să nu mai amintesc și ţigările. Deci ori de câte ori ţi se va spune la un atelier mecanic „lăsaţi orice supărare, de vreme ce aţi intrat aici*, va trebui să înţelegi că odată cu supărarea e cazul să lași și hainele, paltonul (dacă e iarnă) și să aduci de acasă (tot în scopul lăsării) și cea mai bună parte a garderobei, inclusiv cămășile, tu rămânând cu cea a fericitului — fiindcă deși gol, te poţi adăposti confortabil în automobilul devenit „ca nou".

Ca proprietar de mașină trebuie să te obișnuiești, de la bun început, cu ideea că ea *costă.* Nu preţul ce-l plătești fericit, pe chitanţa eliberată de casierie — și cu care alergi, în zbor, ca lăstunul după hrană când i-a ieșit primul pui din ou, la magazinul vehiculelor — nu, ea *costă* după aceea, tot timpul și anume începând

chiar din momentul când o vezi lucind sub stratul subţire de praf al călătoriei ei cu trenul, în vastul parc ai întreprinderii comerciale desfăcătoare. Ei bine, acel — strat de pe obiectul nouţ, e un fel de broboadă inefabilă, dacă vreţi, în limbajul femeilor din Ţara Haţegului, o *propoadă* lungă ce-ţi va învălui ţie capul în întregime, atârnând și pe spate — după cum o descrie, în realitatea ei originară, Romulus Vuia în cartea consacrată portului din acest frumos ţinut. *Propoada* e prinsă în păr cu un ac mare de aramă, o *andrea,* în partea dinspre Banat acoperământul acesta numindu-se, la femeile tinere, *kișkineu* cu *șocoţ,* năframa având și ciucuri în cu lori vii, adică roșu, galben, portocaliu, verde. Am observat însă că deși posedăm erudite descrieri ale gătelilor capului (cu admirabile planșe în culori), în literatura etnografică ne lipsește o amănunţire a procesului îmbrobodirii, modului și metodului — cum spuneau cândva cărturarii ardeleni. Doar într-o sursă bibliografică (Paul Petrescu, *Costumul popular românesc din Transilvania și Banat,* Editura de stat didactică și pedagogică) am găsit o descripţie a gătelii cu pricina, de care mi-am amintit (și pe care am recercetat-o pentru deliciile ana logiei) *după* ce am intrat în posesia căsuţei fistic pe patru roţi și una de rezervă.

Tată deci că în Ţara Oltului mai sunt și azi femei bătrâne care se împodobesc cu un *pomeselnic,* legătură complicată compusă din patru piese și, evident, din patru mișcări diferite în realizare: întâi se pune căiţa de păr, o bonetă mică de pânză albă, care adună ca într-un recipient tot ce e surplus de podoabă capilară. Peste aceasta se aşează căiţa cu cipcă, legată sub bărbie cu un șiret negru care trece în dreptul gâtlejului și se strânge cu băgare de seamă, ca nu cumva să ducă la ceea ce numim sufocare. De observat, în paranteză, că această a doua căiţă e, la rândul ei, compusă din două părţi distincte: căiţa propriu-zisă, acoperind capul, și două piese laterale, menite *să acopere urechile.* După situarea corectă a acestor laterale, cu ajutorul unui *fruntar (o panglică,* cu mărgele lucioase, colorate), se îmbracă, în sfârșit, *pomeselnicul,* un ștergar alb de bumbac, atingând lungimi până la doi metri, adică înfășurând aproape cu totul purtătoarea.

N-am avut răgaz să citesc până la capăt — în incinta întreprinderii de comercializat autoturisme — valoroasa carte etnografică pe care o luasem cu mine, căci pe la unsprezece după opt am fost strigat și luat în primire de un bondoc mohorât, în salopetă cu ecuson, care m-a dus, fără să scoată un cuvânt, în parcul de Trabanturi.

— Ce culoare vreţi? – m-a întrebat, cu un glas de cărămidă, așezându-mi astfel pe cap, fără știrea mea, prima căiţă; căci acolo se aflau numai mașini de nuanţă fistic, nu zic că urâte, dar numai și numai prăzului, aducându-mi în memorie gluma celebră a bătrânului Ford.

„La mine clientul îşi poate alege singur culoarea mașinii, cu condiţia să fie neagră".

— M-ar interesa un bronz lăptos — am zis, într-o doară, ca orice cumpărător dornic să-și dea și el oare care importanţă.

Omul nu mă privi, dar vocea i se înăspri și mai mult:

— Atunci, reveniţi peste o lună.

Nu, nu eram de acord să revin, m-am hotărât deci imediat și fără alte șovăieli să aleg liber culoarea existentă.

— Care o vreţi? – se interesă, oarecum destins, însoţitorul, lăsându-mă să rătăcesc cu privirea peste cele șase exemplare de sub șopron și îndesându-mi, de fapt, pe cap, a doua bonetă, cea cu cipcă.

Am indicat unul din vehicule, recunosc, absolut la întâmplare. Nu știu de ce, în euforia mea, mi se părea mai zvelt. Celălalt clătină din cap cu o amărăciune atât de sinceră încât mă îndureră instantaneu și pe mine:

— Aia n-are semnalizatoare.

Așadar, deși nouă, venită direct de la fabrică, n-avea un element hotărâtor, se născuse ca un copil fără braţe.

— N-are nici frâna de mână — mai adăugă el, cu aceeași mohoreală pe chipu-i smead și lucios, care nu-l părăsi până la sfârșit. Și începând să-mi lege șiretul negru sub bărbie, deschise expert portiera, ca să mă pună în faţa evidenţei. Pe pernuţa scaunului era, într-adevăr, o bucată de hârtie pe care scria *„Lipsă:* semnalizatoarele și frâna de mână”.

Trecui rapid cu alegerea la cea de alături. Aici lipsea însă cauciucul de rezervă, schimbătorul de viteză și oglinda retrovizoare. Șiretul negru se strângea mereu, binișor dar cert, căci a treia nu poseda bușonul de la rezervorul de benzină și canapeaua din spate, la a patra exista un surplus de clanţe la uși, ceea ce făcea să nu se închidă niciuna…

— Păi atunci ce facem?

Și în sufletul meu se ivi, ca un șarpe de dudău, deznădejdea. Virgilul meu tăcea, cătând în pământ.

— Nu vă las eu să plecaţi de aici fără ea!

Şi-şi schimbă căutătura în tavan, apoi şi-o plimbă pe hainele mele de cauciuc și, în cele din urmă, şi-o fixă în ochi, arătându-mi o privire spălăcită, leșioasă.

Tăceam întrebător, novice.

El îmi luase dimensiunea urechilor, ca să știe cam.

cât trebuiau să se întindă pânzele laterale:

— Uite ce e — zise, ceva mai ferm, trecând de la persoana a doua plural la un singular sub care se mai putea bănui totuși un „dumneata”. O luăm, paregzemplu, pe asta.

Şi-şi trecu degetul gros al mâinii cu trei inele prin praful de pe capotă.

— Ce n-are ea? Ea n-are…

— Ștergătoare… – citii iute pe lista de sub viitorul meu șezut.

— … Ștergătoare — mă încurajă… Exact. Ce facem noi?

— Chiar — zisei, luminându-mă încetișor, dar încă ne clar — ce facem?

— Noi facem așa: luăm ștergătoarele de la aia și le punem la asta. Și p-ormă mutăm și hârtiuţa: de aici, dincolo.

Și accentuă, fără veselie, pe primul o.

— Aha! – mă făcui că pricep, dar încă nu înţelegeam.

— Luăm și semnalizatoarele de la aialaltă și le așezăm aici. Scoatem clanţa de

colo și o ducem la aia din capăt, în schimb punem oglinda și bușonul…

În văzduh se desena un balet fantastic al pieselor și hârtiuţelor, în timp ce, terminându-se echiparea capului meu cu cele prevăzute în procesul de îmbrobodire, se pregătea panglica de legat fruntea:

— Acum, să vedem dacă pornește. Că e unele – preciza — care are de toate, dar, ale dracilor, nu merge.

În sfârșit, pricepui. Zăream fluturând în aer pomeselnicul. Dusei mâna la piept și adusei la vedere porto felul:

— Ce te rog eu pe dumneata — și extrasei hârtiile albastre cu două degete, numărând pe dibuite, fără să mă uit la ele — scoate-mă de aici pe roţi, plimbă-mă vreo zece – cincisprezece minute, verifică mașinuţa, stai lângă mine până ies pe poartă, că n-aș vrea deloc să mă mai întorc:

— E în regulă, frate!

Și mă bătu pe umăr cu aceeași mână cu care înhăţase sutele fără să-mi dau seama nici când le apucase, nici unde le pusese.

— De altfel, asta e și datoriei noastră. Pentru asta ne-au și pusără acilea — îmi lămuri jovial. Acuma, hai s-o spălăm…

Plecarăm deci spre spălătorie, amândoi bucuroși: el cu satisfacţia datoriei împlinite, eu răcorit de fluturarea lungii broboade cu care fusesem dichisit.

— Aţi fost servit, domnu'? – se interesă, binevoi tor, portarul, întinzând o mână noduroasă.

Dădui din cap.

— Aţi avut noroc de un băiat bun. Om serios. Are o casă cu etaj în Tei și vinde și gulii la piaţă, la Obor.

Păcat că pleacă și el acuşi…

— De ce oare?

Chiar nu înţelegeam de ce.

— Apoi, vedeţi dumneavoastră, aici e dever mare și trebuie să se rânduiască mai mulţi. Șade fiecare până ce face o sumă. Că omul, după ce-a dat jdemii pe motoră dă și ştersute să fie servit, nu se mai uită; și p-ormă lasă și pe altul. Trece la fun atelier, că și acolo-i o pâine albă; ori îl trimite la Vamă, la ispertiză; ori, mai știi, pleacă și el peste-o hotară, undeva, că dăm și noi spicialiști la alţii; stă acolo fo' doi-trei anișori, aduce acăsuţă dolărei, și iar vine la desfacere… Trebuie o regulă, nu?

Trebuie o regulă, este o regulă în toate, nu ne putem plânge, deși, cândva, într-o adunare veselă, un reputat scriitor zicea că vechiul Cod Penal numea în limbajul său bătrânesc, asemenea perceperi indirecte, *nedreaptă luare.* Și aprecia expresia ca sublimă. Dar cât e de ne dreaptă luarea și cât e de dreapta darea, n-avem cum cântări. Iar, la o adică, omul meu nu ceruse nimic. Nu cădea sub incidenţa legilor scrise și nici a celor nescrise.

Desigur, el poate cădea într-o zi sub pana unui moralist de profesie, căci defectele omenești au fost interceptate prin epoci de moraliști gigantici ca Horaţiu, Teofrast, La Rochefoucauld, La Bruyère, sau mai mici, ca Ian cu Pampon, Popa

Pripici ori Pepelea, dar cel pe care l-am putea numi culpabil se va scula de sub povara penei incriminatoare și va născoci — ca și cunoscutul personaj aristofanesc din *Adunarea femeilor* — un pont ca să-și păstreze avutul și totodată să-și ia în continuare partea, cu ceilalţi împreună, din ciulamaua obștii. Iar dacă din cine știe ce pacoste va cădea în gheara justiţiei, s-ar putea să se aleagă o vreme cu o piele de zebră textilă. Dar iarăși sunt împrejurări când, după proverbe, s-ar putea să și iasă basma curată, că nu toate maicile sunt surorile lui Hristos. Și-apoi, deși omul îşi face singur usturimea curului, în coada cloștii e și câte-o pană de puică, iar vremea te sfătuiește să lași barba să se ducă, numai capul să trăiască și să te culci în pod, la nevoie, că acolo nu umblă vacile, iar mâine vom mai vedea cine-i popă și cine-i porc, zicând, ca în vechime: multe-am tras și nu m-am ras, nici acuma nu m-oi tun de cu alte cuvinte, multe sunt astăzi vorbite, dară mâine-s osebite.

Hm! Nedreaptă luare”… într-adevăr, frumoase vorbe, dar dacă te lași îmbrobodit, care e vina celui ce-ţi pune testemelul în cap? De ce, și mai ales cum să-l pedepsești pe bătrânelul simpatic și politicos care umbla prin restaurante comandând fripturi și salate și, când i se aducea ce ceruse, scotea din servieta ponosită un cântar mic de bronz, apucându-se să măsoare alimentele?

Chelnerul, având zugrăvit pe faţă sentimentul catastrofei, fugea să-i povestească responsabilului. Responsabilul, prins de furnicături în întreg corpul, se rotea în jurul tăcutului client ca un cal dresat, dând din tidvă, așezându-se în genunchi, aruncând ochii peste cap, fandând din șolduri, umblând în trap mărunt, fornăind, până ce izbutea să-i arunce lângă farfurie un plic cu o mie de iei. Bătrânelul lua tacticos plicul, băga misteriosul carnet cu spirală galbenă în buzunarul de la spate al pantalonilor, cântărașul în servietă, îşi lua pălăria de paie din cuier și pleca fără o vorbă. A doua zi era în alt colţ al orașului; comanda șvaiţer, roșii, salam de iarnă, măsline, ardei grași, toate bunătăţile ce alcătuiesc, în marile noastre restaurante, specialitatea introductivă numită de picoli „ordăul” — prin preluare lingvistică oarecum condensată a franţuzescului „hors d’oeuvre” —, aducea iar la lumină, din întunecimile scofâlcitului burduf ce fusese cândva o geantă, cântărașul auriu și iar se putea vedea o ospătăriţă desfigurată de groază năvălind în chichineaţa responsabilului, și iar începea menuetul acestuia în jurul enigmaticului client, și iar zbura suav, prin preajmă, un plic alb, depunându-se ca o libelulă pe buza farfuriei mate și calde.

Timp de peste doi ani, personajul a mâncat dejunuri de toate categoriile în mod gratuit, fiind în schimb plătit regește. În întreaga perioadă, el *n-a scos niciun cuvânt.* Nu i s-a cerut niciodată autorizaţie sau legiţimaţie, n-a fost măcar întrebat de ce mânuiește satanicul instrument de măsură, ce dorește să afle, la ce concluzii a ajuns. Dacă ar fi cuvântat, probabil că ar fi făcut-o în modul în care s-a adresat Buffon colegilor nemuritori în ziua recepţiei sale la Academia Franceză:

„Domnilor, nu pot să vă ofer decât propriul dumneavoastră bun: câteva idei despre stil, ce mi le-au inspirat lucrările dumneavoastră”. Și de ce ar fi vorbit oare, de vreme ce, tăcând, obţinea mai mult decât ar fi dorit?

„Adevărata elocinţă presupune exersarea talentului. Ea este cu totul diferită de uşurinţa naturală de a vorbi…

Pentru numărul mic al celor dotaţi cu minte clară nu au importanţă tonul şi sunetul van al vorbelor: trebuie să existe substanţă, gândire, argumente; trebuie să ştim a le prezenta, a le nuanţa, a le ordona: nu este de ajuns să loveşti auzul şi să ocupi privirile; trebuie să înrâureşti asupra sufletului şi să mişti inima".

Ar fi dejunat, probabil, astfel, până la sfârşitul vieţii, dacă n-ar fi existat pe lume o viespe. Ce înseamnă o viespe, veţi spune? O insectă sălbatică, nu foarte utilă naturii şi societăţii (deşi consumă muşte, ceea ce, oricât…), dar distrugătoare în mod extrem, căci stejarul, falnicul stejar, capabil să atingă vârsta de un mileniu, nu are alt duşman mai bestial decât viespea, ce-şi depune ouăle pe frunzele-i lobate şi i le mănâncă sistematic, în timp ce prietena ci mai mare şi comată, caradaşca, îi devorează puternicului arbore măduva. Ei bine, bătrânelul cântăritor se prăbuşi aidoma stejarului, din cauza viespii. Nemernica vietate zbura halandala prin magazia de coloniale şi delicatese a Alimentarei din strada Chiţcani, când se izbi de obrazul moale al tânărului încărcător-descărcător de categoria a IX-a, Vinţu B., ce dormea pe un sac de făină-lux. Furioasă, îl înţepă şi pieri. Nici nu vom mai aduce vorba despre ea.

Tânărului i se umflă falca, ceea ce-i dădu un aer buhăit şi un ochi mai îngust decât celălalt. Şeful raionului, care-l prinsese în câteva rânduri sorbind sticluţe de lichior de capere, hotărî că un om buhăit de băutură în timpul serviciului e o primejdie reală pentru bunul mers al comerţului şi, fără să-l întrebe nimic, călăuzindu-se numai după înfăţişarea nefericitului şi gemetele surde prin care se manifesta sonor, îi făcu un raport discret dar eficace către superiori, de pe urma căruia Vinţu B. fu transferat rapid la pivniţele Halelor Centale. La cartofi.

Încărcătorul-descărcător nu era însă singur pe lume; proaspăt ieşit dintr-o detenţie de opt luni, el fusese plasat în sectorul alimentar de către mătuşa sa Lipovana C., datorită unor legături intime pe care aceasta le în treţinea cu inspectorul comercial al sectorului, de mai mulţi ani, ambii fiind căsătoriţi şi cu copii, având deci tot interesul ca relaţia să rămână într-un secret total.

Mătuşa mustră deci, înlăcrimată, maturu-i prieten pentru că îngăduise să-i fie năpăstuit nepoţelul. Inspectorul se repezi vindicativ la raionul magazinului alimentar, găsi o cutie de cremă de ghete cu capacul desfăcut, două curmale rătăcite de ambalajul lor irakian original, o mătură de plastic cu un smoc de fire lipsă şi-i dresă şefului de raion Dobride V. un proces-verbal de neglijenţă gravă şi suspectă, care-i aduse acestuia transferul, în interesul serviciului, la debarcaderul lacului din grădina de cultură şi odihnă „La Passionaria", în postul de controlor de bilete la bărcile cu coviltir. Aici fostul şef de raion îşi făcea conştiincios datoria, oftând, fără vise şi speranţe, încărcat de regrete ca un cactus de ghimpi, până într-o seară. Într-o seară când, după ora închiderii, un domn respectabil, ţinând vag de cot o domnişoară cu două cocuri şi tocuri de cocostârc, îl rugă, discret, să-i permită o plimbare cu barca în nocturnă, contra unei hârtii de o sută. Dobride căzu de acord fără dificultate. Îi şi suflă la ureche „plimbaţi-vă fără grijă, nu plec până vă întoarceţi,

staţi cât poftiţi, că eu nu mă grăbesc* și cam după vreun sfert de ceas auzi ţipetele domnișoarei și răgetele domnului, dintr-un loc unde sălciile cădeau peste suprafaţa uleioasă a lacului ca o pelerină. Cei doi se îmbrăţișaseră sub mantia întunericului vegetal cu atâta convingere — ori cine știe ce altceva voiseră să întreprindă — încât răsturnaseră ambarcaţiunea și acum urlau de groaza mort îi în apa de optzeci de centimetri profunzime. Dobride V. nu pregetă, sări îmbrăcat în valuri și, udându-se până spre pipotă, îi scoase marinărește la mal, ieșind cu amândoi încolăciţi de gâtul lui. Îi duse în ghereta pe care scria

„Cassa de bilete*, aprinse lanterna și-i liniști cum putu, împrumutându-i domnului salopeta lui cenușie, iar ei, halatul fără culoare al casieriţei.

— Cum te cheamă, băiete? – îl chestiona condescendent salvatul de la înec, după ce-și recapătă graiul normal.

Salvatorul îşi spuse numele. Apoi, la îndemnul aproape cald al mo safirului, și, în timp ce femeia îşi storcea claia de păr, încercând să-l orânduiască prin mânuirea dexteră a unui pieptene cu două rânduri de dinţi, îşi povesti, pe scurt, amara-i biografie.

— Să vii zilele astea pe la mine — îl îndemnă și mai afectuos mosafirul. Să vii să-ţi găsim ceva corespunzător.

Dobride repetă, îndatoritor, adresa și numele, conduse perechea pe o alee obscură spre ieșirea din parc, unde se afla un Opel lung și alb, ajută cu delicateţe domnișoarei să se urce, consimţi fără discuţie să le lase salopeta și halatul („le iau eu când vin la dv.”), se jură „pe ochii mamei mele” că nu va pomeni nimănui despre întâmplare „cât oi trăi” și peste nu multă vreme deveni responsabilul restaurantului de pe insulă. Insula de pe lac. A lacului din parc. Restaurantul se numea Addis-Abeba” și servea, printre altele, specialităţi etio piene cu raci și sparanghel.

Dar nu asta are importanţă. Important e jocul destinului. Și clipa declanșării lui. Cine a împins-o pe Deidămia să-i invite pe josnicii centauri la nunta ei, care s-a sfârşit atât de tragic? Cine l-a sfătuit oare pe curajosul răsculat Vasile Mină de Aramă, care în loc de braţul tăiat avea, legată de umăr, o spadă, să se încreadă în perfida călăuză ce era de fapt trimisul împăratului bi zantin Roman Lecapenul și care l-a dus până la rugul din piaţa Constantinopolelui? Și cum de a fost atât de rău inspirat stareţul mănăstirii din Feltrinaria, Augustino Giovagnoletti, încât să servească la cină — de bucurie că a scăpat de carbonarii care se ascundeau în beciurile sale, și pe care-i trădase atât de senin — o omletă fatală din douăzeci și cinci de ouă de raţă?

Ce demon l-a împins pe bătrânelul nostru să intre în restaurantul „Addis-Abeba” miercuri, la amiază, în de abia a doua zi de domnie a lui Dobride V., aflat pe cai atât de mari la conducerea stabilimentului lacustru și atât de pur, încă, din punct de vedere penal?

A urmat ritualul comenzii, al cântarului, spaima ospătarului și apariţia responsabilului. Dobride V. nu-l citise pe Machiavelli. Nu cunoștea, precis nu cunoștea *Istoriile florentine,* unde ilustrul om politic și cărturar notează, la un moment dat: „Se întâmplă de multe ori ca soluţia cea bună s-o descoperi acţionând,

în timp ce ea ţi-ar rămâne ascunsă dacă ai sta pasiv". Proaspătul responsabil avu un moment de vitejie. Nu întrebă nimic, nu comentă, nu se lamentă, ci, pur și simplu, în tinse mâna și înșfacă pe neveste cântarul. Bătrânelul sări ca un arc, cu o agilitate pe care nici vârsta, nici statura n-ar fi recomandat-o, și ţâșni pe ușă, lăsând pe scaun și servieta, și pălăria.

La secţia de miliţie unde fu dus cu grăbire, dădu imediat, în scris, itinerarul complet al peregrinărilor sale prin localurile publice. Scoase din carnet contul exact, scrupulos întocmit, al încasărilor. Nu negă nimic. Nu ascunse nimic. Dar în faţa procurorului, *niciunul* din responsabilii în cauză nu recunoscu că i-ar fi făcut vreo ofrandă. Nu se putu obţine nicio reclamaţie. La „Addis Abeba" nu apucase să consume nimic, nu era nici mă car dator cu un cotlet, ori o felie de pâine. Statul nu fusese păgubit, particularii n-aveau nicio pretenţie. Împricinatul nu-și declinase nicio funcţie în fals. Ce era să facă judecătorul? De ce și cum să-l condamne? „Hic iacet lepus!" îşi aminti magistratul o zicală din școală. Aici zace iepurele, cum ieși din dificultate, deh!…

Dar bărbatul acela bine clădit, bine crescut — cu o feţișoară mică și ceţoasă, semănând cu a copilului bând ceai, dintr-o celebră pânză a lui Bonnard —, care propunea aranjamente echipelor din divizia B în plin sezon fotbalistic? Trecea prin cluburile cu formaţii ameninţate de retrogradare și prăbușire în C, aruncând pe capul câte unui antrenor, al unui președinte, al unui responsabil sindical, o invizibilă maramă de mătase albă, subţire, cu fir auriu, căreia săliștencele îi zic pahiol și o leagă la ceafă cu un nod mare și larg, într-o savantă și elegantă îmbrobodiră.

Purta un inel cu o piatră ciudată, Feueropal, opal de foc, care schimba, în lumină puternică, roșul cu verdele, după cum era rotit, piatra aceasta foarte rară fiind originară din Mexic și adusă târziu în Europa, unde se vindea la un preţ considerabil, până ce un vânător australian, fugind după un cangur, fu orbit, la un moment dat, de strălucirea unei movile sticloase, descoperind astfel și în ţara sa nestemata, ceea ce o ieftini. Omul acesta, cu figură de nevăstuică, cumpărase opalul de la un marinar birmanez de pe vasul „Quinta de treflă", sub pavilion paraguayan și pentru că-i dăduse și un buzdugan artizanal cadou, acela îl învăţase ca atunci când opalului îi scad bizarele reflexe, să-l ţină o vreme în zeamă de cartofi cruzi, unde îşi revine întru totul.

Marinarul îi mai spusese că piatra are puteri magice și de aceea bărbatul cu aranjamentele, intrând la conducerea clubului sportiv cu echipă în divizia B, situată, la mijlocul campionatului, spre coada clasamentului, pu nea neglijent mina pe birou, în așa fel încât irizaţiile policrome să cadă numaidecât în ochii interlocutorului.

Totuși, nu inelul cu opal îl fascina pe cel din spatele biroului, ci *propunerea.* Echipa se prăbușea lent, ca o lavină, spre coada clasamentului, unde se căsca, ame ţitoare, gura nesăţioasă a diviziei C. Ce însemna asta?

Asta însemna: pentru antrenor, pierderea postului și a respectabilităţii; pentru președintele clubului, dispreţul jucătorilor și al familiilor lor, al suporterilor, al orașului. Pentru jucători, trecerea la neantul anonimatului, moartea sportivă; pentru

directorii întreprinderilor: hai, gata băieţi, s-a terminat cu huzurul, de mâine la treabă, fotbal în orele libere, ori noaptea, sau de sărbătorile le gale, gata prime, pa! scutiri, a revedere! cantonamente, gud bai posturi fictive în schemă, citiţi-l pe Minulescu, copii: „Adio, port… / Adio, cuib de veselie trecătoare… / Adio, cabareturi… / Adio, dansatoare / Adio, ciocnet de pahare… / z\dio, tot ce-a fost… / Adio…”

Astfel că persoanele abordate se uitau la propună tor, cum spunea careva, ca piţigoii la bufniţă, și antamau chestiunea (entamer, fr. = a înfiripa o conversaţie) nu fără precauţie, cu urechile ciulite, gata de zbor, dar și cu pliscul întredeschis ca să nu scape prada.

— 30.000 — rostea, uscat, vizitatorul.

Celălalt apleca ușor capul pe umărul stâng, închizând un ochi pe jumătate.

— Garanţii?

— Depunere la un arbitru. Dumneavoastră în alegeţi. Eu confirm. Câştigaţi? Iau suma.

— Și dacă pierdem?

— Aproape imposibil.

— Totuși…

— Atunci, nimic.

— La meci nul?

— Jumate.

Fără „cine ești”, fără „cum te cheamă”, fără „ce asigurare avem că nu ne duci cu vorba”, fără nicio prevedere, banii se depuneau într-un săculeţ la un responsaibil de bufet, la o tutungioaică, la un fost balerin aflat la azilul de bătrâni, la portarul clinicii de ortopedie, la dicectorul-adjunct al Abatorului, la responsabila magazinului special de închiriat haine pentru gineri, veselă, tacâmuri și tranzistori pentru nunţi, botezuri și parastase. Antrenorul intra misterios licăritor în cabina băieţilor, înainte de meci:

— Copii — le spunea, cu glasul Regelui Lear când hotărăște să-și împartă regatul —, copii, am făcut pentru voi ceva ce nu se poate destăinui și despre care nu trebuie să știţi… Atâta doar: meciul e al nostru. (Urale la copii, îmbrăţișări, ţopăieli, pupături, strigăte de „Tu ești tatăl nostru carele ești în ceruri”, „Papa!” „Nu te vom uita în pururi”, „Să nu te duci de lângă noi, să nu te duci acasă…”) Ce vă mai cer eu vouă? Un pic de curaj. Atât. Că trebuie și puţină mască. Înţelegeţi?

Băieţii intrau pe teren cu o însufleţire vecină cu entuziasmul și soră cu disperarea… Adesea scoteau rezultatul dorit. Sau pe-aproape. Luni, bărbatul bine clădit, bine ras, bine crescut, pupa mâna florăresei din Piaţa Cioibalsan, sau strângea laba uriașă a șefului dricarilor, ori se întâlnea la râu cu un pescar amator și lua elegant săculeţul cu bani. Dacă meciul era pierdut, în aceleași locuri, la aceleași persoane — sincer mâhniţi, și ele sincer mâhnite —, se prezentau cei ce dădu seră săculeţele și le luau înapoi, oftând.

— N-a mers! – suspina responsabilul sportiv al șantierului. N-au vrut, nu le-a ajuns…

— Ce păcat! – îl căina și depozitarul, ce păcat…

Și la pauză crezusem că e cât pe-aci!…

După ce-și încasa, tăcut, tainul, omul dispărea fără urmă, apărând în alt oraș. Avea ceva dintr-o plantă car nivoră — altminteri cu nume candid și diminutiv, cucurbeţica (științific *Aristolochia cleinatitis*): răspândește un miros dulceag și infect, de putrefacţie, dar tocmai această miasmă ademenește și ebrietează musculiţele.

Vin la floare ca la un praznic al marilor bunătăţi. Plan la le prinde în capcana-i lipicioasă și le consumă încet, tacticos, integral.

Totuși, bărbatul combinatoriu fu pierdut de o amnezie. Uitase (ori cine știe ce îl făcuse să încurce lucrurile) că propusese echipei „F.C. Tacâmul” să câştige partida decisivă cu „A.S. Obletele”. Printr-o coincidenţă bizară — atât de bizară, încât nu putea fi decât o manoperă a unui duh subpământean — persoana de încredere aleasă să păstreze banii fu aceeași în cazul ambelor formaţii: era un fost ofiţer de artilerie, care luptase în toate războaiele mondiale, și acum, deși la o etate foarte înaintată, se bucura de respectul concetăţenilor săi în calitate de mic producător de urdă sintetică și bas pedalist în corul bisericii „Hramul Sfintei Agripina”.

El sesiză cel dintâi coincidenţa și atrase atenţia celor în cauză, care nu găsiră altceva mai bun de făcut decât să-l ridice de la hotel pe bărbatul bine clădit (stătea în cameră întins, cu mâinile sub cap, ascultând la tranzistori romanţei *Fecioară bălaie, cu ochi de azur* cântată de formaţia de ocarine a funcţionarelor de la coopera tiva „Daracul de lână din Ciurdești), să-l ducă pe mai danul de lângă tăbăcăria locală, numit din bătrâni „Groa pa Hojmânoaei” și să-i lase acolo lat. Descoperit de grupele de pionieri care-și realizau planul la fier vechi, ajunse întâi în faţa medicului traumatolog de la spitalul de urgenţă, apoi, cum era firesc, în faţa organelor de resort.

Ciudat! Nimeni nu se înscrisese ca reclamant, nimeni nu recunoscu a-i fi dat bani, nimeni nu-l ofensă măcar cu un gest, un cuvânt, o interjecţie. Declară deschis a nu avea habar de fotbal, a nu fi practicat acest joc, a-și fi luat totdeauna informaţiile de amănunt din ziare și a nu fi tratat *niciodată* cu vreun for sau vreo persoană măsluirea rezultatelor. Făcea propunerea și aştepta liniștit sfârșitul partidei. Dacă se nimerea, încasa onorariul; dacă nu, dispărea…30.000 lei pentru o echipă din divizia B… – medita procurorul. Cum se pot strânge și dărui 30.000 lei fără scripte și fără proteste? De unde? De la cine? În ce fel? Probabil din cotizaţii benevole — ridică din umeri unui din incriminaţi… Daniile suporterilor — presupuse altul. *Beneficii particulare* — susţinu un al treilea – neînregistrabile, nedecontabile, fondurile secrete ale mafiei sportive, realizate fără păgubirea cuiva, a statului ori a indivizilor, mana bucuriei de a avea o echipă mă car și în divizia secundă, mană căzută din cerul patriotismului local.

— Ura! – exclamă sumbru procurorul, și-l inculpă și pe personajul cu explicaţia, pentru declaraţie nesinceră, tinzând a induce în eroare justiţia.

Deși, cum am avut prilejul să mai afirm, tehnica îmbrobodirii nu este suficient explorată în lucrările de specialitate, care se mulţumesc mai ales cu descrierea

acoperământului de cap la femei, totuși vom reţine, din volumele consultate și din observaţiile pe cât de directe pe atât de întâmplătoare făcute în chiar cursul existenţei noastre, că *modurile de legare* a broboadei sunt diferite de la regiune la regiune, uneori de la femeie la femeie și, oricât ar părea de neobișnuit, de la împrejurare la împrejurare. Aflându-mă, de pildă, în vorbă cu numita Minodora N. din satul B. judeţul D. în perioada interbelică, am observat că ori de câte ori, în focul întâlnirilor noastre, îi cădea basmaua, şi-o reînnoda în alt fel: ba după cap, ba sub bărbie, ba peste creștet: odată și-a strâns-o chiar peste urechi iar altă dată a lăsat-o dezlegată, să-i atârne în voie, de pe capul bălai, ca un cortuleţ adăpostindu-i obrăjorii rumeni și gâtul subţire, mlădios.

Dar să ne reîntoarcem la știinţă, care condensează mii și mii de asemenea observaţii particulare. Ea, ştiinţa, observă că coapsa pădurencelor din Haţeg se leagă la ceafă prin doi căluși, cu fire de lină, în timp ce chișcaneul femeilor din Ţara Moţilor se înnoadă pe spate, iar „cotul" cu ciucuri al arădencelor îşi împreună capetele sub bărbie. În Bihor, ștergarul de pânză aibă, ori „cârpa neagră" nu se leagă propriu-zis, ci se înfăşoară într-un chip rafinat, într-o formulă pe care femeile mai tinere o numesc „învăluită ca bătrânele". Pe Valea Arieșului, frumoasele năframe aruncate peste conci se trag mult pe frunte, până aproape de sprâncene.

Îndeobște însă, arta îmbrobodirii implică o *înnodare,* iar dacă prin translaţie a subiectului vom trece în reg nul relaţiilor sentimentale între oameni, vom sesiza că legarea broboadei se efectuează aici, uneori, atât de complicat, încât numai o sabie macedoneană poate dezgordiza nodul — iar uneori nici măcar ea. Încă în secolul XVII, Schuppius, pe adevăratul său nume germanic Johann Balthasar Schupp, constatase că „Pe lume sunt mai mulţi proști decât oameni". Această constatare nu putea fi făcută decât între anii 1610 — 1661, anii nașterii și ai morţii autorului *Scrierilor instructive;* este exclus ca ea, constatarea, să provină din altă perioadă. Totuși, vom admite că și-a conservat o anume viabilitate și dincolo de epocă. Nu vom îndrăzni a extinde această viabilitate până în contemporaneitate, decât doar limitând aserţiunea prin parafrază, în sensul că există mai multe toante decât îndrăgostite și nu vom întârzia a încerca să argumentăm cu cazul logodnicului de profesie Ghinţuc F., originar din satul Gura Bâdiliţei, comuna Vânători, judeţul Iași, sat însă care nu poate fi defăimat pentru aceasta, întrucât individul l-a părăsit pe când avea opt luni, plecând împreună cu mama sa la Calafat, unde ea se recăsători cu un căpitan de remorcher, dându-i fiului o educaţie dunăreană, până când aceeași mamă contractă a treia căsătorie legală, la Băile Oglinzi (Neamţ), unde și rămase definitiv ca soră de caritate la încălzit apa izvorului cu apă clorurosodică sulfatată, indicată în afecţiuni ale aparatului locomotor.

Până a ajunge însă la prochimen (cum zicea cronicarul muntean Radu Popescu, „să ajungem dară la pro chimen"), să stăruim o clipă asupra noţiunilor de profe sionist și amator, care s-au extins mult dincolo de sfera artei, unde au, evident, cea mai amplă întrebuinţare.

Am întâlnit într-o zi, în faţa unei berării bucureștene, un ins de aparenţă normală, relativ rău îmbrăcat, cu veşmintele în neorânduială, având agăţată de piept o

pancartă „Faceţi-vă milă și pomană, sunt complet des hidratat”. Am încercat să-i strecor, cu sfială celui ce face ofrande, o monedă de cinci lei, dar omul mi-a refuzat-o cu amărăciune, explicându-mi că nu primește decât bere. „Nu sunt cerșetor profesionist, domnule, ci amator, și practic cerșitul doar când îmi lipsesc mijloacele de a-mi potoli setea”. Impresionat de delicateţea refuzului și, de ce n-aș spune-o, de insolitul situaţiei, l-am invitat în local, unde i-am pus în faţă cinci sticle de bere.

Mi-a mulţumit demn. Am plecat. Reîntorcându-mă după vreo două ore, l-am găsit iar cu pancarta de gât, în ace lași loc și în aceeași stare suferitoare, ceea ce m-a făcut să-l invit din nou în local. De data asta am așteptat să-l văd consumând și trebuie să recunosc că, stând placid în faţa altor cinci sticle, omul mi-a mărturisit, puţin jenat, care era substanţa amatorismului său. Ca simplu cerșetor, ar fi avut parte de câţiva bănuţi în opt ore de muncă. Cu formula sa de viaţă, surprindea ci te va zeci de trecători zilnic, care-i ofereau sticle întregi de bere.

Intelectuali uluiţi mergeau uneori cu generozitatea până la o navetă de 12 sticle, pe care falsul băutor le revin dea imediat ospătarilor, realizând astfel, zilnic, o impozantă rentă. „Nu pot să suport berea — îmi mărturisi cu un zâmbet trist — de altfel sufăr și de gastrită. Dar profit de bunăvoinţa semenilor și originalitatea împrejurării”. Nu l-am condamnat pentru stratagemă, amintindu-mi numaidecât că Napoleon îi considera nerozi tocmai pe cei care nu știu să se servească de împrejurări.

Până când, desigur, încep și împrejurările să se servească de ei.

Un caz pitoresc de mitolog amator a fost descoperit de profesorul Basile Comocodatos cu ocazia traversării greșite a Fundăturii Chirpicilor, prin care a fost deviat autobuzul 139 dublu barat (arată așa: 139X). Din cauză că pe Bulevardul Scenografiei se fac lucrări de desfundare și recanalizare. Profesorul era obișnuit să umble prin fundătura unde-și are casa proprie, fără nicio precauţie, deoarece de decenii, aici, printre pietrele rotunjite de vreme ale caldarâmului, creșteau plante printre care fuseseră identificate troscotul, rochiţa-rândunelei, laptele-câinelui, nemţișorul, gușa-porumbelului, feciorica și popâlnicul, și nu exista decât o singură mașină, Ford Taunus, cu care locuitorul Zaharie Belitor căra porci maturi în Maramureș, aducând în schimb, de acolo, godaci. Când, în urma sistematizării, capacului fundăturii, ca să spunem așa, i s-a dat cep, ea devenind arteră de comunicare între noul Bulevard al Scenografiei și Șoseaua Cotoiul — veche cale de pătrundere în oraș, încă de pe vremea Regulamentului Organic, cam pe locul unde făcea instrucţie, în timpul epidemiei de holeră, primul regiment de infanterie, și au trecut viitorul feldmareșal Herman von Moltke spre Turcia și academicianul francez Saint Marc de Girardin într-o direcţie necunoscută (vezi *Istoria Bucureștilor* de C.C. Giurescu, 1966) —, ei bine, devenind conjuncţie între alte două sisteme rutiere, Fundătura Chirpicilor căpătă o însemnătate nouă și o circulaţie intensă, care ceru și localnicilor un nou mod de comportare pietonală. Devierea, pe aici, a auto buzului 139 dublu barat făcu chiar necesare cursuri speciale de traversare și semnalizare cu copiii, găinile, persoanele de virată foarte înaintată și clinii, prăsiţi cu a atare prolificitate prin pașnicele curţi, încât alcătuiau o veritabilă târlă.

Profesorul Basile Comocodatos nu participase la aceste cursuri și, în genere, îşi făcea preumblările prin fundă tură în toate direcţiile posibile, cufundat în speculaţii asupra relaţiilor dintre civilizaţiile spaţiului antic elen.

De aceea, șoferului autobuzului 139 dublu barat — un tânăr chel, cu o bogată colecţie de acnee juvenile — îi fu foarte greu să frâneze, la cotitură, enorma hărăbaie cu două armonici, la câţiva centimetri de bătrânelul ce lovea încântat cu degetul într-o pagină a memoriilor lui Schliemann, descoperitorul cetăţii Troia.

— Fii atent, bă, Polifem, că te curăţ! – îi strigă șoferul jovial, încercând totuși să-l ocolească. Dar motorul se oprise. Profesorul îşi scoase ochelarii ca electrocutat și-l privi pe cel de la volan ca pe o relicvă dezgropată.

— Polifem, ai spus! Dumneata ai rostit numele Polifem?

Șoferul coborî cu manivela în mână, ca să pornească motorul.

— Ţi-era mai cald dacă te făceam chior?

— Dumneata știi deci cine a fost Polifem — stărui omul de ştiinţă, mereu uimit.

— Știu și cine a fost mama lui. Și locul unde-și avea fierăria. Și cum l-a omorât Ulise, dacă te interesează. Umblă mai departe brambura prin mijlocul drumului şi o să ajungi iute la dânsul.

— Domnule — se emoţiona bătrânul —, tinere, aș dori să am o convorbire cu dumneata.

— Reclamaţii, la Direcţia I.T.B., la Zeus în persoană — răspunse flegmatic șoferul, sărind din nou în cabină.

Profesorul se agăţă de portieră și-l convinse că nu e supărat, smulgându-i promisiunea unei vizite — în timp ce pasagerii, neștiind despre ce-i vorba, îl huiduiau copios că-i reţine de la treburi.

Așa s-a închegat prietenia dintre savantul de reputaţie europeană Basile Comocodatos și șoferul itebist Tudorică Clănţău, care s-a dovedit un mitolog amator cu surprinzătoare și consolidate cunoștinţe, dobândite în chip autodidact. Tânărul îşi avea opiniile sale formate – și încăpăţânate — în unele din cele mai controversate chestiuni ale trecutului preistoric al Heladei și povești lor aferente: menţinea, cu patimă, ideea că tatăl lui Belerofon era Poseidon și nu Glaucos, era de părere că Proteus fusese numit paznic al tuturor vietăţilor marine, nu numai al turmelor de foci, susţinea că uciderea lui pentru nu s-ar fi datorat delirului Menadelor, ci că a fost o stratagemă felonă a lui Dionisos, care-l ura, că, în sfârșit, Amazoanele purtau pantaloni și nu-și dezgoleau sânul, cum ne lasă să credem scriitorii și artiștii antici, ci acesta scăpa, uneori, întâmplător și volubil din cămașa despicată sub tunică în cursul luptelor, cum li se întâmplă și azi, uneori, fetelor la campionatele sătești de oină — și așa mai departe. Datorită noii sale a-mi citii, șoferul învăţă limba greacă la cursurile Universităţii populare și primi din partea profesorului, în dar, o mică bibliotecă de istorie și arheologie, care-i aduse mari satisfacţii. În decurs de cam cinci ani îşi perfecţiona cunoștinţele, se căsători cu tânăra Leontina Raţă, vânzătoare-gestionară la Centrul de umplut sifoane și distribuit capsule din chiar Fundătura Chirpicilor. Stabilindu-se în casa părintească a acesteia, din spatele sifonăriei — unde cultivau praz și crizanteme —, iar pe linie

profesională ajunse dispecer la Serviciul Circulaţiei pentru întregul perimetru Fundulea-Cotoiul-Sceno grafiei-Pantelimon. Profesorul îi și boteză primul copil, un băiat dolofan și oacheș care primi numele de Alcibiade și de Caramangea, după bunicul dinspre mamă.

Poate că n-ar fi lipsit de interes să mai menţionăm și cazul zoologului amator Gelu Căldare, dat fiind și în solitul preocupărilor sale în domeniul patologiei anima le și sociale, și anume al bolilor profesionale la hipopotami. Hipopotamul e un pachiderm modest, lipsit de bibliografie și celebritate, necitat de poeţi, prozatori și dramaturgi, nefolosit în activităţi umane, cum ar fi războiul, pacea, construcţiile civile, arăturile de toamnă.

N-a devenit nici simbol astronomic, deși putea fi, de vreme ce oamenii de odinioară au numit luceafărul de ziuă steaua porcului, au văzut pe cer urși mari și mici, au numit o zodie a peștilor, alta a taurului, a scorpionului (cu ce ar fi scorpionul mai breaz?) — i-au zis unui tropic: al capricornului și — ca să nu lungim din cale-afară chestiunea — au asemuit chiar frumoasa Italie cu o cizmă. Ei bine, hipopotamul nu e evocat nici în istorie (a fost un cal al lui Caligula, au existat elefanţii lui Hanibal, lupoaica ce i-a alăptat pe Romuius și Remus, gâștele de pe Capitoliu, Boul Apis, Pasărea Phoenix, Balena care l-a înghiţit și apoi l-a expulzat pe profetul biblic Iona, Porumbelul lui Picasso, zeul cornut la care se închinau Celţii și care se numea Cernunnos, rinocerii lui Eugen Ionescu, șerpii sfinţi indieni Nâgas, cei doi vulpoi ai zeului japonez al orezului Inari, Zimbrul ucis de Dragoș, Boul și viţelul de Grigore Alexandrescu și coropișniţa sfântă pe care o considerau vindecătoare de brâncă și protectoare contra incendiilor triburile din jungla braziliană la începutul secolului optsprezece). Hipopotamul însă n-a beneficiat de divinizări și sanctificări, decât în mod cu totul întâmplător și mi nor, n-a avut parte de evenimente istorice, a apărut doar în filmele cu Tarzan, și acolo într-o postură nesemnificativă, în sensul că deschidea mereu o gură enormă, îngrozind cinefilii. Aceștia nu știau că e un foarte așezat ierbivor…

Gelu Căldare, despre care începusem să povestesc, ajunsese să se specializeze în reacţiile pachidermelor la impulsurile mediului înconjurător; etapa iniţială a studiiului său, pornit modest, din lipsă de material viu, vizase dinamica omizilor de vișin, pe care le vivisecţiona cu briceagul. Treptat, trecu la vertebrate mai complexe, des pildă la paricopitate, ca să ajungă, într-un timp relativ scurt, la hipopotamul colţului zoologic de la Tecuci, contra unui tratament cu ţigări lungi făcut paznicul lui stabilimentului.

I se relevă, surprinzător, că hipopotamul, până la un an și opt luni, e insensibil la apelative de tipul „mă”, „bă”, „ascultă frate al meu” etc., după această vârstă el reacţionând prin ridicări de cap și emiterea unui sunet protestatar de natură guturală. Mutat la București cu serviciul (devenise indispensabil atelierului unei cooperative agricole de producţie dintr-o comună subordonată, care trecuse la producţia masivă de ace de cap din material plastic, cu măciulii colorate, nasturi din sâmburi de pepene în îmbrăcăminte matlasată și agrafe de păr pe bază de ghindă), avu ocazia să-și petreacă multe zile la Grădina Zoologică, de unde

împrumută, de la un veterinar tânăr, oarecari lucrări ştiinţifice. Cu timpul ajunsese chiar la o teorie proprie a *bolilor profesionale* la hipopotami.

— Ce-ar fi asta, boală profesională? – îl întrebă, sincer curios, şeful adjunct al grădinii.

— Să pornim metodic de la profesia hipopotamului. Care e profesia sa?

— Chiar, care e? – se minună celălalt.

Gelu explică doctoral:

— Profesia, adică rostul animalului în natură – fiindcă fiarele n-au profesii, ci numai scopuri —, e să ajute, prin consumul de vegetaţie şi de microorganisme aflate în mediul acvatic, la echilibrul ecologic.

Adjunctul îl privea căscat.

— Înţelegeţi?

Interlocutorul clătină capul, a negaţie decisă.

— Acesta e rostul său, pentru care l-a creat natura, divinitatea, cine vreţi dumneavoastră…

— Ehei, dac-ar fi fost după mine — oftă administratorul (căci adjunctul avea funcţia de administrator) —, nu mai cheltuiam noi atâta cu jivinele astea ale dracu' lui… Ştii dumneata ce consumă namila de faţă, ca să luăm un exemplu?

Scopul lui Căldare nu era însă să afle cât consumă vietatea în chestiune, ci să demonstreze posibilitatea acesteia de a fi handicapată de maladii profesionale. Reveni, deci, apăsat:

— Prin urmare, cum vă spuneam, el are profesia sa bine stabilită, fie c-o recunoaştem, fie că nu.

— Mă rog — zise administratorul, neconvins dar conciliant.

— Aşadar, dacă îl vezi într-o zi, bunăoară, lâncezind, sau fără poftă de mâncare; ori toropit în mâlul lui, fără dorinţa de a se mai mişca, înconjurat de muşte, năpădit de gângănii, acoperit de frunze moarte, ca un leş; ei bine, în ziua aceea înseamnă că e lovit de o maladie care, afectând capacitatea sa de muncă, se numeşte boală profesională.

La acest punct al discuţiei, Gelu Căldare încheie *demonstraţia,* adică — după profesorul Paul Popescu-Neveanu — operaţia logică de fundamentare a adevărului cunoştinţelor cu privire la problemă, cu asigurarea întemeierii suficiente a noului adevăr comunicat, respectându-se regulile inferenţei deductive. E drept că subiectul, adică administratorul, era stăpânit, în forul său interior, de principiul *denegaţiei,* adică dominat de gândul respingerii tezei. Ulterior însă, după un număr de prânzuri şi cine pe care i le oferi la „Capşa" hipopotamologul amator, el căpătă ceea ce, tot psihologia numeşte, o *contagiune afectivă,* adică i se transmise, în mod generalizat, entuziasmul celuilalt, ajungând până la o stare de *euforie* (adică exuberanţă fericită, încât capătă ceea ce popular se numeşte „orbul găinilor"), angajându-l pe amator ca specialist în domeniul medical, pe care acela reclamă a-l cunoaşte, deşi înfăţişase drept act de studii un — certificat înrămat şi cu cristal, emis de Casa de cultură din D., din care rezulta că absolvise cursul de împăiere a răpitoarelor cu lucrarea „Buha de pădure".

După vreo doi ani de huzur, întrucât surveni decesul hipopotamului, care se stinse de bătrâneţe şi plictiseală, Gelu Căldare obţinu transferul, în interesul serviciului, ca paznic de noapte la patinoarul artificial Floreasca, iar administratorul fu restructurat, apărând ceva mai târziu în calitate de bobinator de aspiratoare de praf la cooperativa „Energomecanica". Studiul asupra bolilor profesionale ale pachidermelor de tip B. rămâne până azi o contribuţie singulară şi de un farmec aparte, datorită lipsei sale totale de aplicativitate.

Dar să revin la logodnicul de profesie — că de la el pornisem — Ghinţuc F. împodobit de natură cu un abundent păr cărămiziu şi cu o mustaţă la fel de abundentă şi de exact aceeaşi nuanţă, teribil de pistruiat, dar tocmai prin aceasta atrăgător, cu ochi mici şi şăgalnici, de o culoare pe care Blaga ar fi numit-o „un al bastru spiritual", flăcăul acesta atât de purtat de maică-sa prin ţară află de timpuriu că place femeilor şi ca atare nici nu-şi însuşi altă meserie, irumpând în viaţă cu şapte clase elementare şi o aleasă colecţie de fraze tandre pentru toate inimile sensibile. Deprinse – cum zice Voltaire în *Jeannot şi Colin* — meşteşugul de a vorbi fără să priceapă şi se desăvârşi în arta de a nu fi bun de nimic. Ştiu să se facă simpatizat oriunde se oploşea, şi mai ales să se împerecheze tot timpul cu orice doritoare, în aşa fel că, tot după o spusă a clasicului francez, vecinii îl iubeau după ce-l iubiseră vecinele şi nimeni nu se putea dispensa de societatea sa, după ce-l frecventase. Totuşi, nu s-ar putea spune că nu urma anumite precepte în chiar nestatornicia sa; atâta doar că femeile înseşi îl împiedicau să le respecte cu strășnicie. I se citiseră, de către focoasa soţie a unui pastor luteran de lângă Sibiu, câteva dins-a turile cuprinse în *Cartea biblică* a înţelepciunii lui Iisus, fiul lui Sirah (Ecleziastul), cap. 9 şi memorase, cu agerime: „Nu te da în mâinile unei femei, ca să nu aibă putere asupra ta", „Nu te întâlni cu femeia des frânată, ca să nu cazi în laţurile ei", „Cu femeia cântăreaţă (adăugase, de la sine, „dansatoare") să nu fii prea des, ca nu cumva să te prindă cu meşteşugurile ei" — şi dacă le încălca vreodată, ori le uita, se blestema singur, cu mâhnire, ogoindu-se apoi tot singur, căci cea mai mare înţelegere pentru păcatele noastre tot în noi înşine o aflăm.

Totuşi, pe la treizeci de ani, când căpătă o viziune mai clară asupra raţiunilor economice ale existenţei, hotărî să folosească organizat atracţia pe care o exercita asupra femeilor şi să calculeze o cotă de beneficii, capitaliza bilă, pentru fiecare aventură pe care, de la un moment dat, o numi „logodnă".

Se logodi aşadar, timp de aproape 4 ani, cu şase femei de diferite vârste, de la o guşată brunetă ce atinsese jumătate de secol şi păstorea o haită de pisici pe jumătate sălbăticite, până la o fecioară învoaltă de 1,50m, cu un mic defect de vorbire, vrednică fiică a unor părinţi îmbogăţiţi din comerţul de tablouri şi antichitaţi în spatele magazinului „Consignaţia". Le umplea inimile de bucurie, golindu-le carnetele de economii, garajele personale, şifonierele, cutiile de bijuterii – nu, nu prin rapt, nu prin escrocherie, ci prin bună înţelegere şi mai cu seamă prin acceptare, deoarece în drăgostitele devenite logodnice îi *dăruiau* mai tot ce aveau pentru a-l răsplăti şi a-l fixa. Îl iubeau, toate, cu disperare şi duioşie, îl admirau. El le răsfăţa, le alinta, le aducea dulciuri, flori, batistuţe, fişiuri şi ele îi dăruiau ba un

Volkswagen, ba un câine Dobermann (pe care-l comercializa cu șase mii de lei, vânzându-l chiar vicepreședintelui Asociaţiei Kinologilor), ba un lănţișor de un metru lungime de care atârnau numai topaze, ba un portret de vagabond semnat Forain, ori o statuetă de Tanagra, ori un sfeșnic de argint în greutate de opt kilograme… De la o văduvă primi și casă, pe care însă o refuză, galant, nedorind a se încurca în hăţișul actelor și responsabilităţilor de proprietar, cerându-i cloroticei doamne în doliu, care leșina numai când îl vedea, să vândă imobilul și să-i dea contravaloarea.

Ceremoniile de logodnă erau de obicei discrete, în cerc foarte intim, angajamentele rămâneau verbale, coabitaţia începând imediat, dând astfel tuturor celor din partea adversă sentimentul stabilităţii. E serios, s-a mutat la noi, zicea viitorul socru, căsătoria e ca și încheiată, exulta viitoarea soacră, băiatul și-a adus lucrurile la noi, în garderob, vestea o mătușă, se duce și la piaţă, anunţa o bunică, e legat de fetiţa noastră ca iedera, cântă seara la chitară, e sentimental, nu iese din casă, nu ţipă, nu bea, nu înjură, taie lemne, nu-i e rușine să bată covorul, aflaţi că știe să facă și iaurt!

Pleca totdeauna glisant, fără să anunţe, fără să-și mai ia halatul, papucii și aparatul de ras, fără să lase vreo fotografie, punând un bilet pe pernă, scris eu îi tere de tipar „Iubito, iartă-mă, m-a înrobit alta, eu te-am iubit sincer, nu mă uita, că nici eu nu te uit” și pleca în alt oraș, în alt orășel, în alt port, ca în acel roman al Simonei de Beauvoir, *Imagini frumoase,* în care un personaj pretinde că trebuie „să-ţi urmezi drumul”. Cum adică să ţi-l urmezi? „Să-ţi urmezi drumul fără să te abaţi nici cu un pas, să nu te uiţi nici în dreapta, nici în stânga, să-ţi faci datoria la orice vârstă, și dacă te-nfurii, să bei un pahar cu apă și să faci gimnastică”, aruncând adică asupra omenirii una din acele lungi și vaporoase broboade care în Ţara Almajului se petrece bogat pe cap și după aceea se mai dă și de vreo două-trei ori împrejurul gâtului, lăsându-se a atârna, în fald plin, pe spate, ca o eșarfă fluturândă.

Procurorul în faţa căruia ajunse „cazul” — căci atari cazuri ajung până la urmă în faţa unui procuror — se văzu în neplăcuta situaţie de a avea de-a face cu că te va persoane care nu numai că nu-l reclamau pe delicvent, dar îl și descriau ca pe Monte Cristo, ori regele Arthur, nobil și generos, căptușit cu cele mai alese însușiri. Ele, persoanele, îi cereau omului legii să inter vină pentru ca „Pâsoiul” lor, „Ţuţulică”, „Mămicuţul”.

„Bostanei” să se întoarcă, să locuiască iar în „cuibușor”. Îl diminutivizau galeș pe „micuţul „ ca nevestele din *Suflete moarte,* care le spunea bărbaţilor lor grași, în intimitate, „butoiașule”, „grăsunule”, „burticică”, „negriciosule”, „chichi”, „juju”. Confruntările cu acuzatul erau nu scene dure de reproșuri, injurii și de mascări, cum se văzuseră și auziseră multe în acel cabinet, ci întâlniri patetice, amintind de actul doi din *Traviata,* ba și mai rău, cu jilave implorări și salamalecuri, ceea ce-l indispuse până la indigestie pe procuror, dându-i chiar o ușoară urticarie, pe care medicul i-o identifică a fi de natură alergică.

Tânărul magistrat, înalt, adus de spate, cu chip fi o ros și voce cavernoasă,

ajunse la concluzia, nerostită, că are de-a face cu cinci gâște infame, cu care nu merita să-și piardă timpul, când apăru și a șasea; aceasta îl mai reconforta. Blondă, cu sute de zulufi, bondoacă, deloc inhibată, a șasea logodnică se așeză picior peste picior, aprinse o ţigară mică, într-un ţigaret mic, aprinzând-o cu o brichetă cât o pătrăţică de zahăr și-l spuse procurorului că Ghinţuc îi luase, într-adevăr, multe, dar îi dăduse ceva de care n-avusese parte până la a-l cunoaşte: fericirea.

— Cum e posibil? – se miră, profesional neîncrezător, procurorul.

— Am treizeci și patru de ani, priviţi-mă — zise ea șăgalnic — nu semăn cu o viţică?

Bărbatul legii tuși.

— Ba semăn. Nu m-a cerut nimeni, niciodată, n-am avut decât două-trei aventuri insignifiante și iute trecătoare, fără urme. Ani întregi am vegetat într-o singurătate absolută. Știi dumneata ce înseamnă singurătatea unei femei încă tinere?

Procurorul știa ce e singurătatea, dar nu și aceea a unei femei tinere.

— Află, te rog, că e mai rea decât boala, decât mizeria, decât grindina pentru agricultori și lipsa de materie primă pentru o fabrică în plin avânt de producţie.

Or, dacă în această groaznică Sahară sufletească apare un beduin frumos și tânăr, care pe deasupra mai e și spiritual și tandru, te scoate în lume fără să se ferească și-ţi aduce fiori proaspete, te plimbă prin parcuri și-ţi încălzește patul în nopţile de octombrie — când după părerea întreprinderilor comunale, e prea devreme ca să se dea drumul la termoficare, iar după părerea locatarilor e prea rece ca să nu umbli prin casă învelit în pături ca o momâie —, dacă apare, zic, un asemenea dar al cerului și te minte frumos, îţi dă senzaţia că ţi-a umplut universul și-ţi ia în schimb câteva fleacuri, un cesuleţ, o brăţară, un casetofon, să-l gonești doar pentru atât?

Nu se lamenta și nu lăcrima. Vorbea chiar cu un zâmbet imperceptibil. Luciditatea și — într-un fel – legitimitatea punctului ei de vedere îl câştigară pe procuror.

— Sentimental vorbind — îi replică — aţi avea oarecare justificare.

Bondoaca nu dădu înapoi deloc:

— Dar din ce alt unghi aș putea eu privi lucrurile?

Ce Făt-Frumos să mai aștept eu? Cine să mă mai dezmierde pe mine? Ce bucurii mă mai așteaptă în garsoniera mea curată, solitară și rece? Vedeţi — continuă, acum cu oarecare aprindere —, am o slujbă bună, deși sunt o funcţionară ștearsă, fără viitor. Am și ceva agoniseală, proprie și moștenită, căsuţa e a mea, dar satisfacţii personale — nule.

— Mai ales că individul o să vă și lipsească o bucată de vreme.

— Chiar c-o să-mi lipsească… Eu însă nu-l condamn și oricând va reveni…

— Nu-l condamnaţi — se miră magistratul —, deși aţi constatat că e un escroc?

— Să vă spun un adagiu filosofic — surâse mignona și dinţișorii ei mărunţi sclipiră, dându-i un aer de fetiţă șăgalnică — „Quidquid recipitur ad modus recipientis recipitur”.

— Latina n-a fost partea mea cea mai tare — surâse și procurorul, numai că apariţia dinţilor săi de cal îl făceau și mai fioros.

— Vă traduc: Orice este primit, este primit conform naturii celui care primește. Prin urmare, dacă e să fie vreun vinovat, numai eu port culpa.

— Scopul oneros îl avea însă el — protestă omul legii, deși cu un prea multă vlagă.

— Vă servesc și în privinţa asta un adagiu… Permiteţi?… „Finis nihil alind est quam illud cuius gratia alia frunt".

— Cu alte cuvinte…

— Scopul nu este altceva decât acel lucru în vederea căruia alte lucruri sunt făcute.

— Mda… chestiunea e însă discutabilă, scopul nu poate fi apreciat în sine, prin simplul fapt că se declară, el e totdeauna raportabil: la normele de drept, de morală. Aţi fost victima unui derbedeu fără scrupule și vă transformaţi în apărătoarea lui.

— Deh — și femeia se ridică ușor, agilă. „Factum infectum fieri nequit": ceea ce a fost făcut nu mai poate fi desfăcut.

Procurorul se ridică și el; ea se minună cât e de înalt și-l privi de jos în sus cu acea privire cu care femeile admiră dar și cântăresc.

— De unde știţi atâtea maxime și încă pe limba strămoșilor noștri îndepărtaţi? – o întrebă, fixând-o.

— E hobby-ul meu. Sunt filozoafă amatoare. În orele libere citesc de mă zvânt.

Omul auzea prima oară termenul și deodată fiinţa acea mică și dolofană din faţa lui i se păru interesantă.

Vru să știe de unde scoate maximele. Femeia răspunse cu nonșalanţă că din scrierile gânditorilor medievali.

Toma d'Aquino, Cusanus, din *Etica* lui Spinoza…

— Dar le puteţi găsi și în *Dicţionarul filosofic* apărut la Editura Politică. La capitolul „Expresii și locuţiuni". E un mic compendiu de aristotelism scolastic.

Foarte bun ca să te aperi cu logica de sofisme.

— Mi-ar prinde și mie bine… în profesie…

Îi luă mâna. Era mică și pufoasă. I-o ţinu o clipă în laba lui enormă și păroasă, apoi i-o sărută încet, lung și rosti sec, ca și cum ar fi încheiat un rechizitoriu:

— După masă, la 5, sunt la dumneata.

Ea se roti pe călcâiele înalte cu o piruetă elegantă, clar în ușă se întoarse pe jumătate și zise „Bine".

În camera sordidă unde aștepta de un ceas ca să fie chemat la întrevederea cu ultima logodnică, Ghinţuc tresări și, pentru întâia oară, fu traversat de un gând negru: „Asta mă vinde…"

Cu timpul, datorită generalizării unor practici îndelungate, arta îmbrobodirii în viaţa de toate zilele s-a condensat în formule sintetice. Cu puţină străduinţă, ele pot fi identificate, ajutând persoanelor ce vor să umble cu capul descoperit, s-o facă.

— N-avem marfa. Dar reveniţi neapărat miercuri. Sau joi. Trebuie să ne sosească. Am și fost anunţaţi.

(Nu pregetaţi a vă căuta altă sursă.)

Sau:

— Toate camerele sunt ocupate, hotelul e plin de străini, arhiplin, n-avem niciun loc, niciun pat, niciun fotoliu. Încercaţi după ora optsprezece.

(Nu mai încercaţi, reţineţi-vă un spaţiu pe o bancă din sala de așteptare a gării!)

Ori:

— Maximum într-un sfert de oră sunt personal la dumneavoastră cu instalatorul și electricianul, să nu plecaţi cumva de acasă.

(Zi pierdută.)

Și:

— Găsiţi-vă singur o locuinţă goală și noi n-avem nimic contra, v-o repartizăm imediat.

(Nu căutaţi. Căutaţi-vă de treabă.)

Alt exemplu:

— Șeful vă roagă mult să-l scuzaţi că n-a putut ţine audienţa. A fost chemat urgent. De azi dimineaţă e sus. Sus de tot.

(E plecat sus pe munte, în Făgăraș. A luat-o din loc de azi, fiindcă vineri e sărbătoare și face punte.)

Un număr mare de formule îmbroboditoare s-au copt în cuptorul ședinţelor, la focul cuvântărilor de tot soiul. După cuvintele „Voi fi foarte scurt” urmează un discurs năucitor, în care oratorul nu mai izbutește să găsească sfârșitul, bâjbâind după el în rotocoale din ce în ce mai largi.

„Nu c-aș avea ceva cu el…” lasă să se întrevadă o răfuială în care numitul va fi făcut piftie.

„N-aș vrea să polemizez” deschide poarta ripostei, nu mai puţin crâncenă decât atacul.

„N-am înţeles prea bine critica ce mi s-a adus” e norul care anunţă ploaia explicaţiilor și scuzelor.

„Există propunerea ca restul celor ce au cerut cuvântul să dea în scris” face să izbucnească în văzduh corul arhanghelilor, cântând *Aleluia* de Schubert.

Cu toate acestea ascultăm ciuliţi tot ceea ce se spune și nu ne putem lipsi mai niciodată de plăcerile retoricii, hrană a urechilor și motor al inteligenţei, stimul al imaginaţiei — care în timpul celor mai aprige cuvântări o poate lua razna și hoinări în voie fără ca vreun semn de pe chipul nostru să arate că n-am fi acolo. Decât doar gura întredeschisă în timpul ascultării. Swift, nemuritorul irlandez, a observat cel dintâi, cred, cum funcţionează în ședinţe această răsuflătoare umană pentru prea plinul din suflete: „… în nenumărate rânduri mi-am putut da seama cu ochii mei cum natura însăși i-a deprins pe ascultători să stea cu gurile întredeschise, înălţate pe o linie paralelă cu orizontul, așa încât să fie intersectate de o perpendiculară trecând dinspre zenit spre un punct situat în centrul globului pământesc. Dacă ascultătorii alcătuiesc o adunare compactă, această poziţie dă într-adevăr fiecăruia posibilitatea de a lua cu sine acasă câte o parte din cuvântare, din care nu se pierde astfel decât foarte puţin, sau chiar nimica”. În ce mă privește,

am fost totdeauna de părere că o şedinţă, indiferent de ordinea ei de zi (unora, desigur, ar trebui să li se fixeze o ordine de noapte) și indiferent de modul de pregătire (se folosește și chemarea „Hai, lăsaţi treaba și treceţi la ședinţă"), e o împrejurare utilă, sporind cunoaşterea de aproape, potenţând spiritul colectiv, crescând pofta de mâncare și șlefuind instrumentele vorbirii, fără de care nu ne putem descurca în societate. Totuși, deși n-am absentat niciodată de la vreo ședinţă (am venit odată în ghips, altă dată pe targa și, într-o circumstanţă, când se discuta planul de muncă pe trimestrul trei și mi se spusese, încă de la sfârșitul trimestrului doi, că voi fi *indispensabil,* întrucât aveam în custodie mașina de scris și frigiderul defect în care ţineam ceara și periile de parchet, m-am întors cu patru zile mai devreme dintr-o excursie de opt pe ruta Lokdshaza-Szegedin-Debreczen), am preţuit în mod deosebit ședinţele cu organizare exemplară.

Mi-a fost dat să particip la câteva de acest fel și nu le voi uita niciodată. „Anii aleargă iute ca săgeata". „Die Jahre fliehen pfeilgeschwind", spune Schiller în *Cântecul clopotului, Das Lied von der Glocke,* și tot el îl pune pe călugărul Domingo de la Curtea Spaniei să-i suspine lui Don Carlos, în piesa cu același nume. „Unde sunt frumoasele zile de la Aranjuez „Die schönen Tage în Aranjuez sind nun zu Ende", ca să nu mai amintesc de prea celebrul vers, tot al lui Schiller, din *Wilhelm Tell,* rostit însă nu de eroul cu mărul pe cap și cu uvertura lui Rossini, ci de căpitanul Attinghausen muribund: „Ce este vechi se năruie, vremurile se schimbă. „Das Alte sturst, es îndert sich der Zeit…", dar memoria conservă — chiar dacă n-am la îndemână un ultim și potrivit citat în limba germană. Lucram la o instituţie, astăzi desființată, Biroul de servitoare al Primăriei și munceam într-un colectiv exemplar. Când spun exemplar, folosesc un sărman eufemism. Cum se pregătea aici o ședinţă, cu cei nouă salariaţi sindicaliști, cum ni se spunea pe atunci? Darea de seamă era elaborată de noi toţi, într-o muncă asiduă, care dura de la două până la șase săptămâni. Chiar și cea mai măruntă observaţie era discutată, analizată, întoarsă pe toate feţele, așezată cu fundul în sus și cu mădularele lateral, pentru ca să existe ireproșabilă corectitudine și lealitate. Fiecare intervenţie în discuţie a participanţilor era concepută în colectiv și cercetată până la virgulă, pentru a avea o formă și un fond — cum se spunea în epocă —, impecabile. Erau evitate, cu rigoare, repetările, introducerile prea lungi și sfârșiturile abrupte, frazele obositoare dar și propoziţiunile eliptice, se căuta melodia, ritmul rostirii, se punea accentul necesar, accentul grav, accentul circomflex, se făceau referiri la tot ce suporta referire, însă nimic mai mult. Apoi, mereu împreună, în lungi și amicale conciliabile, întocmeam lista prezidiului – în dreptul fiecărui membru fiind notat cel ce avea să-l propună și cel ce avea să susţină propunerea —, ordinea vorbitorilor, rezoluţia finală, planul de măsuri, aproba rea planului de măsuri. Redactam — cu o meticulozitate care și azi mă înduioșează — *procesul-verbal* al ședinţei. Stabileam, tot împreună, mereu împreună, cât va dura reuniunea, scriind, în sfârșit, cuvântul de încheiere al șefului biroului și, ultima ultimorum (nu știu dacă expresia e corectă, n.n.), articolul despre ședinţă ce avea să apară la gazeta de perete sub semnătura „Corespondent".

Ce ședinţe, ce desfășurare, ce atmosferă! Când ieșeam de acolo — unde intram, știind totul dinainte, absolut totul (o dată am pregătit și o întrerupere a unui vorbitor, inclusiv ironia acestuia pe seama întrerupătorului, care-și cerea scuze…) — sufletele ne erau primenite și deciziile pluteau în toţi ca în niște vase comunicante în care se turnase mir. Ne venea să cântăm în cor versurile lui Walt Whitman, care erau atunci pe toate buzele: „Voi lua un ou din cuibul prigoriei din livadă — O rămurea de coacăze din grădină/Și voi pleca să predic lumii".

Sigur, azi ședinţele au mari coeficienţi de neprevăzut și gazetele de perete și-au schimbat și ele parte din preocupări, în orice caz nu dările de seamă sobre și succinte asupra ședinţelor îi pasionează pe redactorii lor în primul rând. Fantezia are azi un tăpșan larg unde să întoarcă — așa cum zicea Nastratin Hogea — și nu neg că mi-a făcut plăcere, o plăcere pură, să văd la poli clinica noastră, mai deunăzi, în chiar holul din faţa ghișeului de medicamente, afișat un splendid cântec de leagăn, care începea cu cuvintele „Nani, nani puiul mâinii / Dormi și fără somnifer!". Și tot astfel m-a bucurat afișul vast cât o prelată, acoperind de fapt toată publicaţia murală, la o cofetărie centrală din Brașov: ridicând ochii din farfurioara cu savarină, în timp ce clefăiai, puteai să te îmbogăţești spiritual cu exhortaţiunea „Distrugeţi muștele și ţânţarii, *ei* pot provoca dizenterie !" Ca să nu mai vorbesc de gazeta, foarte frumos aranjată pe doi pari, pe aleea principală a cimitirului „Veșnica pomenire — Domniţa Gherghina", în care articolul de fond dădea sfaturi cum să se cultive regina nopţii pe morminte, iar alături era prins, în original decupat, reportajul dintr-un ziar săptămânal „Nu lăsaţi copiii nesupravegheaţi în parcuri".

Gazeta nu poate mulţumi niciodată pe toţi cititorii ei, abonaţi sau întâmplători. De aceea, fie că e de perete, fie că e de chioșc, ea va căuta întotdeauna să satisfacă *tin anume cititor,* și un anume gust, căutând, cu un termen modern, să se profileze — firește, în măsura în care evenimentele interne și externe majore nu cer reflectarea obiectivă unitară a *faptelor,* reducând oare cum particularitatea. Răsfoind presa veche ante și postbelică (mă refer, evident, la primul război mondial) am întâlnit de multe ori aceeași tendinţă de asumare a unui anume *câmp* de investigaţie. Remarc că acest câmp era adesea bătut cu talent — fiindcă oricine știe că se pot bate câmpii și fără talent. Poate că sunt subiectiv, poate că am și eu acea înclinare a literaţilor moderni pe care Fraţii Goncourt o numeau tendinţa de a le descoperi talent scriitorilor din trecut, va trebui însă, în spiritul dreptăţii, să recunosc că am găsit în publicaţii de odinioară un mod de notare concentrată în jurul ţelului, care atrage și azi luarea-aminte. Să foiletăm. De pildă, periodicul *Arta potcovitului,* revistă specială care a apărut în 1907 la București, sub conducerea locotenentului veterinar C. Wallenstein. Totul era profilat pe cal, și aș zice pe picioarele lui. Ca o lentilă concavă, nobilul patruped polariza toate, dar toate preocupările, talentele și cunoștinţele redacţiei. Ziariștii organului și colaboratorii dovedeau competenţă nu numai în ceea ce privește copita, soclul potcoavei și teritoriul artistic în speţă, ci și toate celelalte componente, de la crupă la chișiţă, de la coamă la coadă, inclusiv adaosurile propuse de om, de la căpăstru la caiele și de la oblâncul șeii la scară, până la sortimentele de ovăz. Reţine tot astfel atenţia

și azi *Răcnetul Urzicenilor,* cu rază precisă de acţiune în localitatea din titlu, abordând (în 1901 — 1902) un vast cerc de probleme edilitare, morale, religioase, comerci ale, sentimentale, *Ciulamaua bizantină,* organ popular electoral apărut în București la 1903, *Conștiinţa,* ziar naţionalist din Murfatlar (1907), unind convingerile politice cu cele viticole, Să *fie lumină!* organ pentru răspândirea ştiinţelor oculte, ieșit de sub teasc bârlădean în 1911-12, având ca ţintă spiritualizarea totală a omenirii, *Taci și rabdă!* revistă voioasă hușeană (1923), *Mângâierea mare,* ziar al Societăţii de ajutor reciproc și mariaj (Galaţi, 1913), *Vocea birjarilor* (1908), organ al apărării intereselor omului de pe capră, scris altminteri cu isteţime și, iarăși, axat continuu pe misiunea sa – și așa mai departe.

Lectura acestor publicaţii profilate ajută și azi la reconstituirea stării de spirit din interiorul unor colectivităţi și la completarea datelor socio-istorice, ca și a celor psihofizice configurative. Aflând, de exemplu, din *Măseaua,* revistă ciclopedico-politico-umoristică (Turnu Severin, 1894), știrea că „în ziua de Bobotează (a acelui an, n.n.) pe Popa Constantinescu de la Jegujani l-a bătut două muieri cu crucile din cimitirul de acolo. Aviz celor în drept", ne putem da seama, cel puţin întrucâtva, de relaţiile parohului cu enoriașele și deci de evoluţia sentimentului religios în sud-vestul ţării, în deceniul al nouălea al veacului trecut. Sau: lecturând în *Vipera,* revista critico-umoristică din Lugoj (februarie 1926) știrea că „Dl. Ovidiu Dobrin a fost numit preşedintele văduvelor din orașul nostru", obţii o informaţie preţioasă privitoare la intercomunicarea dintre sexe în epoca premergătoare crizei economice. Sigur, „organul guvernamentalilor constanţi *Tămica* (1901), sau *Ţânţarul Buzăului* (1895), ori *Tărbaca* (1886, Galaţi), *Tiriplici,* ziarul amurezaţilor din Craiova (1902), *Toroipanul* (1881), *Tifla* (1904) îşi declinau chiar din titlu predispoziţia veselă și se prea poate că reportajele lor să aibă un procent de ficţiune care să precumpănească asupra realităţii. Dar *Epoca* (1904) era un periodic eminamente serios, astfel că ne călăuzește cu exactitate prin vechea capitală, sprijinindu-ne în înţelegerea climatului politic (articolul de fond *Pehlivanii semeţi:* „Partidul liberal e caracterizat printr-un Egoism fără frâu și prin tendinţa de a profita pentru el din exploatarea ţării"), a ambianţei parlamentare („Deputăţii… s-au bătut în duel, schimbând azi dimineaţa două gloanţe fără rezultat") și chiar asupra amenajărilor contribuitoare la sănătatea populaţiei (anunţ: „Băile Mitraszewski din str. Poliţiei 4. Se aduce la cunoștinţa onor, public că acest stabiliment cel mai îngrijit și cel mai bun deservă băi cu preţurile următoare: o baie de puţină cu duși, lei 2.").

Aulus Gellius povestește, în încântătoarele sale *Nopţi attice,* că Pitagora, după ce accepta un discipol dintre tinerii ce voiau să înveţe la școala sa, îi prescria un anumit timp de tăcere. Cel ce tăcea, asculta ce spuneau alţii și n-avea voie să întrebe dacă nu înţelegea suficient și nici să comenteze ceea ce auzise. Timpul de tăcere nu era mai mic de doi ani. Cei ce parcurgeau această pe noadă de tăcere și ascultare se numeau auditori. De abia după ce învăţaseră lucrurile cele mai grele — Tăcerea și Ascultarea — și începeau să devină eruditi în acest fel de muţenie, care se numea discreţie, aveau voie să vorbească, să întrebe, să scrie ce auziseră

și să-și ex pună părerile.

De aici probabil s-a născut și proverbul „Dacă tăceai, filosof rămâneai", a cărui sferă de aplicabilitate are diametrul zero, deoarece nimeni nu mai vrea azi să obţină diploma de filosof prin abţinere de pronunţie, ci dimpotrivă, eu însumi observând (în cele trei rânduri când am absolvit aceeași facultate serală de filosofie dialectică de pe lângă cabinetul de sector) că atunci când vorbeam fără să mă opresc profesorul se grăbea să-mi dea nota maximă, ca să scape de mine, în timp ce atunci când tă ce-am, meditând la probleme extrem de dificile — cum ar fi în ce mod se poate conștiinţa gândi pe sine însăși sau cum ar trebui interpretată noţiunea „belșugului de produse" din *Critica programului de la Gotha* —, magistrul îşi freca fundul de scaun cu atâta nerăbdare, bătea cu pixul în catalog atât de imperativ și mă conspecta atât de scrutător, încât îmi pierdeam șirul gândurilor și apucam să spun cele mai dezolante banalităţi. Atitudinea m-a costat, în sensul că după trei absolvenţe ale aceleiași facultăţi am fost numit eu însumi lector, ceea ce a adus la disperare comisiile de examen, întrucât nevrând să-i nedreptăţesc pe cursanţi îi lăsam să tacă între patru și unsprezece ore. Metoda mi-a fost aspru criticată, imediat după ce unul a leșinat, iar alta, mamă a trei copii și președintă de sindicat în industria conservelor de pește, a declarat că aude voci și vede toate obiectele în albastru.

Cum să păstrăm echilibrul necesar între cuvânt și tăcere? – m-am întrebat adesea. După Aristotel, la omul necinstit, ca și la câinele care nu latră, nu glasul e de temut, ci tăcerea. Prin urmare, iată liniștea suspectă. Vorba e însă mult mai onorabilă decât forţa, pare ti zice Cicero: dacă sunt două feluri de luptă, unul cu cuvântul și altul cu forţa, și dacă unul e propriu omului, iar celălalt animalelor, sânţem datori să recurgem la cel din urmă numai când primul nu poate fi de folos.

Totuși, omul care vorbește e identificabil și măsurabil, în timp ce taciturnul nu se dezvăluie, nu-l poţi cunoaşte, rămâne străin. Oamenii tăcuţi, ne asigură Aldous Huxley, nu dau nicio dovadă de nepriceperea lor — și aș fi gata să-i dau dreptate dacă nu m-ar îndemna la reţinere un gând al lui Ionel Teodoreanu, precum că oamenii care tac par superiori. Sigur. Însă — pretinde Goethe — "Se crede de obicei că unde se aud cuvinte / Ar fi ceva de înţeles și pentru minte" și-apoi „Cuvântul este sunet și culoare, e mesagerul ghidului uman" (Tudor Vianu), în timp ce „Tăcerea este cuminţenia proștilor.

Ca să-i faci pe aceștia să-și vie în firea lor adevărată, trebuie să-i provoci să vorbească" (M. Sadoveanu). Să optăm, deci, pentru formula lui Pindar: „Dacă în vorbă îţi păstrezi o măsură / Și în puţine cuvinte închizi gânduri multe / Vei fi mai puţin urmărit de a lumii bârfeală".

Citeam toate acestea într-o carte de maxime adunate din alte cărţi asemănătoare, care și acelea erau culese de pe unde se putuseră apuca și răsfoiam totodată și câteva volume care mi se păreau a fi de ajutor în problemă, ca *Jocul de arșice la români* de M. Dunăre, *Despre însemnătatea înmormântării oamenilor de Neanderthal pentru istoria culturii primitive* de A.P. Okiadnikov, *Cursul pentru moașe* de dr. Salvator Vuia (Arad. 1928), *Analist quantitativi del linguaggio*

giornalistica politico italiano dai punto di vista psicosociolingguistica de P. Amerio (Rendiconti, 1968, XVII-XVIII), când, deodată, cartea celebră a lui James Frazer, *Creanga de aur,* îmi atrase atenţia asupra dozajului ideal care se realizează între vorbire, tăcere, cânt, dans şi activitate umană practică în *magie.* E vorba, desigur, de perspectivarea ştiinţifică a fenomenului, cu studiul etnologic al manifestărilor și cauzelor lor, la diferite popoare, pe diverse trepte de evoluţie, nu de trucurile prestidigitatorilor, ale ghicitorilor de profesie sau ale altor șarlatani.

Într-adevăr, în ritualurile magice, șamanul, vrăji torul, ţine discursuri, rostește versuri, cântă, execută felurite mișcări ritmate sau dezordonate, cade în transă (sunt fachiri indieni care se îngroapă pe o perioadă de două-trei săptămâni, se înecă și revin la viaţă etc,), dansează și tac, îmbinându-le pe toate într-o armonie ce poate fi detectată după observaţii minuţioase. Nu trebuie, desigur, să cădem în greşeala de a crede că numai populaţiile de pe alte continente practică magia și sunt roabe ale superstiţiilor. Europa îşi are și ea practicile ei, faţă de care anumite rituri melaneziene par simple jocuri de copii. Oricât de neevoluat ar fi Takun Beebe din insula Tonga (Pacific), el, dimineaţa, cum se scoală — fiind conducătorul tribului Cenopee, căruia îi revine cultivarea ogorului de manioc al comunităţii insulare —, pornește la treabă, împreună cu toţi bărbaţii și nu se înapoiază decât la asfinţitul soarelui. Dl. Charles Maurice Louis Bontet, președintele Consiliului de administraţie al unui puternic consorţiu bancar francez, cu sediul la Paris, nu pornește dimineaţa la treabă dacă horoscopistul său personal îi spune că acea zi e *nefastă.* În atari cazuri, dl. Bontet se bagă în pat și doarme sau citește, ori se dedă la alte îndeletniciri pentru care așternutul e un mediu prielnic, până la apusul soarelui. D-l Bontet nu e canibal, ci vegetarian, e doctor în filozofie și în ştiinţe economice, liber-cugetător, ateu. Tot astfel, dictatorul unei republici latino-americane, aderent al unei secte religioase care și-a declarat ca zi de sărbătoare joia, în loc de duminică, nu rezolvă în această zi nicio problemă de stat, în timp ce indienii quicky de pe culmile muntoase ale ţării sale, oameni socotiţi înapoiaţi, muncesc în minele locului inclusiv joia și duminica, pârând a refuza orice zi de repaus, întrucât cine formulează o atare pretenţie e pasibil de pedeapsă corporală, aplicată cu un bici din piele de șarpe.

În cele ce urmează, vom cita îndeaproape faptele produse de James George Frazer în intercalare cu altele, pe care le-am cules direct din ziare, reviste, natură, societate și amintiri personale, de unde se va vedea că magia e o preocupare universală a lumii contemporane, fără ca din aceasta să rezulte altceva decât ceea ce era de presupus de la bun început: La Bilaspore, în India, când se ţine sfatul conducătorilor unui sat, niciunul din cei prezenţi nu trebuie să răsucească un fus; căci, potrivit credinţei, dacă un asemenea lucru s-ar întâmpla, discuţia, la fel ca fusul, s-ar învârti într-un cerc și nu s-ar mai încheia niciodată.

La Tg. Ocna, oamenii care trec prin faţa unei biserici duc degetele la frunte, la un umăr, apoi la celălalt și pe urmă la buric, desenând astfel pe trupul lor două drepte perpendiculare una pe alta, ceea ce, după păre rea lor, îi va ajuta să termine cu bine ședinţa la care se duc, la Consiliul popular orășenesc. Populaţia toradja din

Celebes nu obișnuiește să stea sau să zăbovească pe scara unei case în care se află o femeie însărcinată, pentru că o asemenea întârziere ar amina naș terea copilului. La Calafat, femeile, atunci când li se prezintă un nou-născut, sau un copil mic, obișnuiesc să-l scuipe, însoţind gestul cu formula „să nu-i fie de deochi", pornind de la credinţa că admiraţia răuvoitoare ar cășuna dezvoltării sale normale. Indienii americani din tribul Picioarelor Negre, când pun o capcană pentru vulturi, îşi interzic să mănânce boabe de măceș, deoarece, după cum susţin ei, dacă ar consuma acel fruct și pasărea s-ar așeza din zbor lângă capcană, boabele de măceș din propriul său stomac l-ar face pe vultur să aibă mâncărimi și rezultatul ar fi că, în loc să înghită momeala, ar sta nemișcat și și-ar ciuguli penele. Unii aviatori ai Societăţii aeronautice PAN AM nu se urcă în mașinile lor zburătoare decât însoţiţi de un animal mic — o pisică, un castor, un arici, un căţel —, pe care-l numesc „mascotă" și care, în credinţa lor, le poartă noroc. Vechii războinici malgași nu aveau voie să consume, în timpul luptelor, cocoș ucis sau orice altă vieţuitoare omorâtă cu suliţa. Soldaţi! britanici de azi poartă legate de gât sau prinse de încheietura mâinii (uneori și de gleznă) mici bijuterii, medalioane, bani de metal preţios cărora le zic „amulete" și care, după cum spun, îi feresc de rele. Femeile din cartierele de nord ale Ploieștiului — unde se afla o foarte căutată ghicitoare – umblau, acum două decenii, cu inele, brăţări, coliere de aramă, socotind că acestea vindecă de reumatism. Vânătorii de elefanţi din Africa de Est credeau că dacă în absenţa lor soţiile s-ar dovedi necredincioase, elefantul ar obţine putere asupra celui ce îl urmărește și acesta ar fi omorât sau rănit grav. Șoferii basculantelor de pe șantierul centralei atomoelectrice de la Vignerie (Franţa) se întorceau din drum dacă le ieșea în cale o pisică neagră. Elevii Școlii „Trei Ierarhi" din Iași erau învăţaţi de un profesor, înainte de război, să se descheie la un nasture ori de câte ori întâlnesc un preot. Cum școala era vecină cu Mitropolia, la 29 martie 1936, când s-a ţinut o consfătuire eparhială cu vreo două sute de preoţi, elevii au intrat în clase ţinându-și pantalonii și indispensabilii cu mâna, deoarece se descheiaseră la toţi nasturii posibili. Indienii huichol din Mexic socotesc drept semi zeu o specie de cactus care provoacă celui ce-l mănâncă o stare de extaz. Planta nu crește în regiunea lor și trebuie adusă în fiecare an de bărbaţii care fac, în acest scop, o călătorie de patruzeci și trei de zile. Numeroși spanioli de azi călătoresc, anual, cinci până la cincizeci de zile pentru a vizita frumoasa catedrală de la Burgos, în nordul ţării, unde ating cu mâna icoanele, odoarele, chiar figurinele de pe stâlpii de susţinere, pentru ca acestea să-i vindece de bolile cronice de care suferă. La indienii Thompson din Columbia britanică, de îndată ce bărbaţii luau calea războiului, femeile executau dansuri la intervale foarte dese, susţinând că acestea asigură succesul expediţiei. Membrii unei secte religioase de pe Valea Târnavelor executau, însă, acum trei-patru de ce nii, slujbele rituale ţinându-se de mâini și tremurând din tot corpul; li se spunea „tremurici", în interiorul Sumatrei, orezul este semănat de femei, care, în timpul semănatului, îşi lasă părul să atârne liber pe spate, pentru ca orezul să crească luxuriant și să aibă tulpini lungi.

În statul american Dakota de Nord, o asociaţie de petrecere plăcută a timpului

liber, din care fac parte medici, profesori, arhitecţi, de ambele sexe, organizează mese rotunde la care, într-un întuneric desăvârșit și prin anumite practici, se invocă morţii să vină să stea de vorbă cu participanţii. În Ilfov, unii posesori de autoturisme îşi pun în geamul din spate un bibelou reprezentând un câine care dă tot timpul din cap, papagali de material plastic legănându-se pe un inel alb, o maimuţică spânzurată cu un fir elastic și altele asijderea, pentru ca să-i ferească de accidente. În pusta ungară, în perioada interbelică, femei tuciurii în rochii lungi, colorate, le gate la cap cu basmale pline de flori și purtând cercei rotunzi, se opreau în faţa caselor și ghiceau viitorul într-o scoică de mare, numită „ghioc", prezicând boli, despărţiri, noroc, succese în amor, dușmănii, moarte și transfiguraţie. Păstorii sicilieni atârnă uneori panglici roșii de gâtul mieluţilor, ca să-i ferească de primejdii. În Dobrogea antebelică, femeile atârnau de gâtul copiilor săculeţe cu camfor, ca să-i apere de răceală. Ritualul magic cel mai obișnuit la triburile din estul Noii Guinee e următorul: la căderea serii, vrăjitorul tribului se așază în faţa celorlalţi și rostește anumite formule pe care oamenii le repetă în cor ori cu aceeași intonaţie. Apoi face anumite gesturi, de pildă cu mina aruncată în sus, și ceilalţi fac toţi același gest. Pe urmă dansează în jurul său și ceilalţi îl imită întocmai. În sfârșit le rostește tunător, câteva versuri sacre acompaniindu-se la un instrument de coarde numit „chenbin", și membrii tribului le cântă în cor. Ritualul poate ţine toată noaptea…

Copiii din Thuringia au un joc asemănător, care se termină însă obligatoriu la apusul soarelui.

Nu mai continui; exemplele sunt, cred, edificatoare, prelungindu-se, ele pot ajunge până la fiecare din noi, obligându-ne să recunoaştem că avem mai toţi magiile noastre și că ne și molipsim lesne de la alţii, îmbolnăvindu-ne de superstiţii, lăsând să fim bântuiţi de ere suri și crezând aievea că, văzând noaptea un strigoi, a, două zi ne vom scula cu gura strâmbă, ferească Dumnezeu și ducă-se pe pustii!

După Paul Petrescu, autoritate incontestabilă în materie *(Costumul popular românesc din Transilvania și Banat,* Ed. Didactică și Pedagogică), în Valea Jiului, broboadei îi zice *tindea,* un ștergar de bumbac gros în patru iţe, având la capăt o *ciptă* dantelată. La Pădurenii din Haţeg se pune pe cap întâi o *ceapsă* din cânepă, iar de ceapsă se prinde *cârpa,* care poate ajunge și până la doi metri jumătate. Ceapsa almăjană areparticularitatea de a fi confecţionată în triunghi, cu o cusătură savantă, în tehnica numită *dosnic.* Adică pe dos.

Dacă ne gândim bine, toate broboadele au și un tighel pe dos — căci ce înseamnă o îmbrobodire, o înșelăciune? O răsucire a realităţii spre contrariul ei, pentru a produce un efect contrar celui normal. Nu rezultă de aici că această amăgire are totdeauna un sens peiorativ, sau e întreprinsă cu scopuri dolosive, cum spun juriștii. Charles Spencer Chaplin, artistul de cinema (născut la 16.4.1889 la Londra, stabilit din 1913 în S.U.A., fondator al firmei „United Artists", autor, actor ilustru, compozitor, înnobilat în 1975 etc.), petrecându-și anii din urmă în Elveţia, află că în cinstea sa se organizează un concurs de imitatori ai personajului Charlot. Mulţumește organizatorilor, răspunde că nu poate veni, fiind suferind, urează

succes celor patruzeci de concurenţi înscriși. Competiţia e câștigată de un frizer din Lausanne. Când e chemat pe scenă să i se înmâneze cupa, apare din culise și cel ce a fost clasificat al 14-lea și care, scoţându-și peruca, se arată a fi Chaplin însuși ! Mulţimea ovaţionează, frizerul, topit, îi pune cupa în braţe, președintele juriului fuge și se închide într-o toaletă, Chaplin îi predă cupa învingătorului și spune la microfon: „Am vrut să vă amăgesc, dar văd că nu mai merge…” Iată deci o mistificare aproape duioasă.

Tot astfel, întâmplarea soţilor Dragulina și Onofrei D. din Pașcani, ea manicuristă, el controlor de trafic rutier la I R T.A. Onofrei pleacă la serviciu, fiind de noapte, dar din cauza ploii torenţiale traficul pe șosea e între rupt. Se întoarce acasă la două, nevasta îi deschide som noroasă, se culcă amândoi liniștiţi. La ora cinci, fiind încă întuneric, factorul poștal sună la ușă, aducând o telegramă anodină, dar „fulger”. Soţii se trezesc bui maci, Dragulina ţipă „Aoleu, bărbatu-meu!”, Onofrei deschide fereastra și se aruncă, în pijama, peste pervaz, căzând din fericire, în stratul cu flori.

Firește că au râs, au tăcut, au rămas îngânduraţi, s-au împăcat. „A fost un vis urât, o amăgire…” I-au dat factorului cinci lei și l-au trimis în paște, altă dată să nu mai sune aiuristic, la asemenea ore, mai bine să pună telegrama într-un par.

Așa se întâmplă și la animale, care înşeală nu cu rea credinţă, ci din instinct de conservare, ori din instinct ludic și care deci nu trebuie condamnate ca făptașe de rele. Pupăza, de-o pildă, când simte o primejdie se culcă la pământ, întinzându-și aripile și lăţindu-și coada până se simte în siguranţă. Șopârla îţi lasă, în glumă, coada în mână, dacă o apuci pe neveste de acea parte a trupului. Cucul (mai exact cuca) îşi strecoară ouăle (mai corect câte un singur ou) în cuibul cintezei sau al pitulicei și pe urmă pleacă ţopăind. Delfinii sunt ghiduși, sar printre vasele aflate în larg, execută acrobaţii în cap, chiar nedresaţi fiind și se prefac că se îndepărtează, ieșind pe neașteptate lângă barcă, uneori chiar răsturnând-o, ceea ce se pare că le face mare plăcere. Picturile celebre ne arată adesea, și ele, felurimi de amăgiri nevinovate. Așa e Leda a lui Rembrandt, la care se repede o lebădă uriașă, ce nu-i altcineva decât Zeus, sau pânza lui Harmen Franz Hals *Femeie bătrână învăţind pe nişte fetiţe,* privirea ei șireată și mutrișoarele lor bucălate făcându-te să te întrebi ce dracu’ le-o fi învăţând oare de le sticlesc așa ochișorii. Ori pictura lui Caravaggio *Jucătorii falși…* dar să nu ne lungim în această privinţă, deoarece nu dulcile și inocentele induceri în eroare opresc lumea din drumul ei, ci acelea făptuite cu scopuri tenebroase.

Acelea care preocupă justiţia și despre care Codul Penal are prevederea să le califice drept „înșelăciune”, adică, precum zice, de-un exemplu, articolul 215, „Inducerea în eroare a unei persoane, prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase, sau ca mincinoasă a unei fapte adevărate, în scopul de a obţine pentru sine sau pentru altul un folos material injust”. Ori. Cum se amănunţește în altă parte, „prin folosire de mijloace frauduloase”. Ce-i drept, lucrurile nu sunt atât de sim ple și adeseori e nevoie de lungi cercetări pentru a se dovedi infracţiunea. Ca să nu mai vorbim că și oamenilor legii le trebuie multă răbdare ca să deosebească

adevărul de amăgire și să stabilească întocmai culpele. Astfel că nu fără interes citim cartea *Infracţiuni contra avutului obștesc* (Editura Academiei, Institutul de cercetări juridice, 1963), în care se aduc completări și exemple.

Aici se observă că înșelăciune contra avutului obștesc este fapta aceluia care, în scopul de a obţine pentru el sau pentru un altul un folos material injust, recurge la amăgiri faţă de o unitate obștească, creând o situaţie de fapt prin care se aduce o pagubă materială avutului obștesc. Paguba adusă avutului obștesc se pricinuiește aşadar „printr-o acţiune de amăgire, de falsificare a adevărului, de inducere în eroare, de surprindere a bunei-credinţe…". E ceea ce ilustrează și cazul săteanului Trocomelea C., dintr-o așezare a judeţului Olt, care a venit să comunice cumnatului său Scoică P., preşedintele cooperativei agricole, că fata a declarat a se sinucide dacă nu i se aduce la nuntă, timp de două seri, un cunoscut cântăreţ de muzică ușoară. Dar cântăreţul pretin dea 10.000 lei pe seară, așa că Trocomelea C. i-a cerut lui Socică C. să-i acorde posibilitatea de a devia niște navete cu struguri — care tocmai se culegeau — spre locuinţa sa, pentru a adăuga suma rezultată din vânzare la banii existenţi în vederea închirierii cântăreţului. Între timp, însă, tratativele durând și cântăreţul anunţându-i că are un contract în insula Malta pentru doi ani, tatăl văzând că fata nu mai intenţionează să se sinucidă, a angajat o cântăreaţă populară pentru o mie de lei pe seară și a transformat cele aproape o mie de kilograme de struguri deviaţi, în must. Socică C. aflând, l-a învinuit, de faţă cu martori, adică alţi doi cumnaţi. Un văr și un nepot de nouă ani (dar mult mai inteligent decât vârsta) de „păgubire, cu bună știinţă, a avutului obștesc", pe care el îl dăruise special pentru dizeur, nu pentru a se comercializa must în comună. Unitatea obștească fusese amăgită, prin persoana împuternicitului ei și cauza ar fi fost de competenţa tribunalului dacă în cursul discuţiei nu s-ar fi băut două căldări din produsul în litigiu și nu s-ar fi consumat o jumătate de capră păstramizată, ceea ce a dus la o încheiere favorabilă a chestiunii, în sensul că președintele, — primind trei mii de lei și un butoiaș de lichid, a considerat că pe viitor nu trebuie să se mai întâmple asemenea lucruri, trecutul fiind clasat, după frumoasa și străvechea formulă „mortul de la groapă nu se mai întoarce".

Sigur, mergând pe firul cazului, s-ar putea povesti și ce a urmat, când mustul a trecut și la câţiva întreprinzători particulari din oraș, surprinși ulterior că posedă ocaua prea mică și când procurorul a venit în sat să le recite versurile lui Bacovia „Sunt câţiva morţi în oraș, iubito, Chiar pentru asta am venit să-ţi spun", insinuând delicat că apar și împrejurări când răposaţi! se întorc din poarta cimitirului și produc neorânduială printre cei care-i credeau definitiv duși. De ce se întâmplă astfel de lucruri și de ce trebuie să ne amestecăm și noi în ele? – a oftat procurorul. Și drept posibil răspuns, le-a citit cu glas tare din cartea ce o purta asupră-i și care-i era lui însuși un sfetnic pe cât de apropiat, pe atât de folositor: „Oamenii când vin în contact unii cu alţii și când leagă relaţii care se pot răsfrânge asupra avutului lor sau al celor în numele și pentru care lucrează știu că trebuie să fie atenţi și diligenţi pentru a nu fi victima vreunei comportări necinstite; această atenţie și diligenţă ar

fi însă deseori stânjenitoare pentru normala și lesnicioasa formare și desfășurare a relaţiilor sociale dacă că ar trebui să fie împinsă la limita extremă și dacă oamenii nu ar avea unii faţă de alţii și nu și-ar acorda un minimum de încredere. Relaţiile sociale cu relevanţă patrimonială care fac obiectul juridic al ocrotirii penale în cazul infracţiunii de înșelăciune în paguba avutului obștesc sunt, aşadar, tocmai relaţii la a căror formare, transformare sau stingere, este totdeauna nevoie de un minimum de încredere".

— Și acum ascultaţi foarte atenţi ! — bătu procurorul cu degetul în filă, în timp ce împricinaţii se străduiau efectiv a fi astfel: „Respectarea acestui minim necesar de încredere și deci îndatorirea de a se comporta cu bună-credinţă capătă o importanţă sporită atunci când este vorba de relaţii care privesc avutul obștesc, căruia toţi cetăţenii au datoria nu numai de a nu-i aduce atingeri, dar şi de a veghea la apărarea lui".

La acestea și la destule altele se gândea tânărul procuror, noaptea pe drum, în timp ce străbătea, cu capul în piept, împotriva vântului, calea ce-l despărţea de casa de oaspeţi a Consiliului popular, când auzi un geamăt și un strigăt slab „ajută-mă", venit de sub un gard. Aprinse lanterna. Pe buza șanţului, un bătrânel cu obrajii roșii și căciula trasă până peste ochi stătea pe vine și se văita.

— Ce-ai păţit, moșule?

— Aoleu și vai de mine, domnule… Eram în căruţă și… dac-am căzut din ea… caii au rupt-o de fugă și eu am rămas aici… Cred că m-am și vătămat…

Procurorul se aplecă spre el:

— Unde te-ai vătămat?

— Nu pot să știu… Da' mi-i greu să mă ridic.

Tânărul se interesă dacă stă departe. Nu, nu prea de parte. „ sprijini binișor, dar se vedea că acela nu se poate ţine pe picioare. Vântul vâjâia, plesnind obrajii, ochii bătrânului erau înlăcrimaţi. Satul, pustiu, întunecos.

— Știi ce, moșule? Te iau în spate. Auzi? Te ţii de gâtul meu.

Nu era ușor bătrânul, ci îndesat, cu oase late, dar se ţinea zdravăn cu picioarele de șalele purtătorului și cu mâinile, ca două cângi, de grumazul lui.

Îl cară, gâfâind, două uliţi, o tot coti cu el, după cum îi spunea, trecu o râpă, un podeţ, urcă o colină și, în sfârșit, ajunse la casa unde în geam era aprins un bec uriaș și se auzea radioul. Clinii izbucniră năvalnic, ca la vânătoare, izbindu-se în ostreţele gardului. Procurorul lăsă cu grijă jos povara și bătu în poartă. Ieși o femeie tânără.

Și după ea, bărbatu-său, pesemne, în vestă. Moșul deschise poarta și răcni la câini, care se potoliră numaidecât.

Trecu ager în curte şi-şi scoase căciula:

— Îţi mulţumesc, domnule — spuse, cu glas vioi —, tare îţi mulţumesc că m-ai adus până acasă.

— Ce-i, tată — urlă femeia ca să biruie vântoasele —, iar ai amăgit pe cineva?… Să-ţi fie rușine, om bătrân și nemernic ce ești!

Veni iute la poartă, mereu cu bărbatul după ea, în timp ce moșul se mistuia

undeva în întunecime.

— Vai, domnule, să scuzaţi — se tângui ea —, altfel e om cumsecade, dar are o nebunie a lui, când întârzie la bufet, noaptea, se face bolnav și scâncește până se suie în circa vreunuia care nu-l cunoaşte — că-i lene, ori în că să vină singur până acasă.

Procurorul gândi iute că e bine că n-are pistol.

— Poftiţi înăuntru — vorbi în sfârșit și cel cu vestă

— Să vă omenim și noi, că eram asupra mesei… Și să iertaţi…

Oaspetele cărător puse iar capul în piept și o porni vijelios contra vântului, în timp ce femeia striga deznădăjduită prin curtea neagră:

— Unde te-ai ascuns, măi tată, că mă faci de rușinea lumii… Unde ești, hoţule, că am să te pălesc într-o zi c-o scurtătură, cât îmi ești tu de tată și ţi-s eu fată bună.

Dar ce, parcă numai la ţară ţi se poate întâmpla?

Costel Năpastă, tehnician dentar bucureștean, îşi distra și el frageda nevastă și prietenii într-un fel asemănător.

După vreo mică sindrofie, când se vedea că sunt mai mulţi inși decât pot să încapă în Volkswagen-ul lui, îşi lăsa soţia la volan, îi dădea dispoziţie să meargă încetișor și el făcea semn autoritar primei mașini ce avea numai conducătorul în ea. Omul oprea. Costel se suia lângă el și, fără bună seara, fără introducere, îi comanda printre dinţi: „ia-te după mașina roșie din faţă”. Dacă șoferul zicea ceva, ori încerca să se scuze că are treabă, ori voia, timid, să știe și el despre ce-i vorba în fond, Costel repeta și mai dur: „Ţinte după ea… Vezi să n-o pierzi”.

Curios lucru, cei mai mulţi nu întrebau nimic și deveneau brusc, atenţi urmăritori de cea mai rasată speţă poliţistă. Câte unul doar risca o semi-întrebare precaută:

„Sunteţi de la…?” „Fără întrebări, te rog” i-o tăia Costel.

Și conversaţia înceta. Când Volkswagen-ul oprea la casa celui dintâi mosafir ce trebuia să coboare, Costel punea mâna pe braţul conducătorului și-i sufla să stopeze. Mulţumea printre dinţi, se dădea jos și rămânea o clipă în umbra unui copac, până ce automobilul dispărea; apoi îşi reîntregea vesel grupul, care se prăpădea de râs de reușita farsei.

Nu i-a izbutit „figura” — cum zicea — o singură dată (excepţie făcând cei care nu opreau la semnalul lui). Fusese onomastica nevestei, se petrecuse zdravăn, până pe la vreo două după miezul nopţii. Erau șase convivi și un băieţel. Ca de obicei, Pachi, nevasta, înghesui cele două familii de amici și copilul în Volkswagen-ul lor, iar Costel ieși în plină Magistrală, așteptându-și victima. Mașinile erau rare; bura. Nu venea niciuna cu un singur cetăţean. În sfârșit, apăru o Dacie veche, gre oaie, care luneca încet. Ridică ambele braţe, miliţienește. Omul de la volan aprinse faza mare, o stinse, opri.

Costel trase de portieră și urcă. Pachi o luă din loc, agale, cu douăzeci de kilometri pe oră.

— O vezi? – spuse înăbușit tehnicianul dentar.

— O văd, să trăiţi! – șopti șoferul.

— Te ţii după ea… Dar discret.

— Am înţeles, să trăiţi — murmură celălalt. Și porni și el, ușor, cu farurile stinse.

— E ceva special? – întrebă, la un moment dat, mereu în șoaptă.

— Fără întrebări. Urmărești și atât.

— ’Nţeles.

Dar la Piaţa Universităţii, unde Pachi o luă la dreapta spre Piaţa Rosetti, cel care-l ducea pe Costel acceleră, făcu o jumătate de cerc atât de sălbatic, încât îl lovi pe pasager de portieră și o zbughi cu o sută de kilometri pe oră, în viraje înfiorătoare și chelălăite, pe Bulevardul Republicii, pe Calea Victoriei, nereglementar la stânga, apoi la dreapta, pe o străduţă îngustă…

— Ce faci, domnule? – se înfiora Costel, privind acul kilometrajului și simţind, deodată, o andrea rece în șira spinării.

— Am pierdut-o! mormăi șoferul. Caut să-i ies înainte pe partea cealaltă.

— Ce parte?… Și pe unde?…

Dar nu mai întrebă nimic, fiindcă mașina se oprise în faţa unei gherete, unde semnaliza de două ori și de unde, ieșind, ostașul cu arma deschise larg porţile de fier spre un gang ce dădea într-o largă curte interioară.

Nevasta și prietenii speriaţi se duseră, după vreo oră, la Miliţie, acolo li se spuse să plece liniștiţi acasă, că se va cerceta. Costel se întoarse a doua zi, pe seară.

Era cam neras și foarte îngândurat.

— Trebuie să fim serioși — îi spuse lui Pachi, ţinând-o strâns în braţe. Trăim într-o societate a muncii și n-avem voie să umblăm cu prostii. Trebuie să ne vedem de treburile noastre, nu să ne ţinem de farse idioate.

Pachi îl luă în braţe și-i puse capul pe sânul ei mic și bombat, de unde Costel și-l ridică abia după treisprezece ore neîntrerupte de somn.

Și în casa lor nu se mai vorbi niciodată de acea întâmplare. Noaptea, după sindrofii, se comanda, când era nevoie a se transporta suplimenţi, un taxi, la telefonul 053.

Domnul Alambicaru și domnul Zădărnicescu stau de vorbă în Cişmigiu. Unul rupe bucăţele de pâine dintr-o franzelă lungă distribuind firimituri botgroșilor și mierlelor. Celălalt dezleagă câte un cuvânt încrucișat.

— Cum te simţi, prietene? – se interesează domnul Alambicaru.

— Mulţumesc. Am dormit minunat. Am avut scaun.

Atâta că nu-mi iese „armă de luptă la mongoli în secolul doisprezece” din trei cuvinte.

— Trebuie să fi fost o armă scurtă, după câte înţeleg. Las-o încolo, dacă n-o știi. Te iriţi și-ţi strici veltanșaungul pe toată ziulica.

— Domnule, eu dacă mă apuc de o treabă, apoi îmi place s-o duc până la capăt. Ce spunea Meredith?

— Chiar, ce spunea? Și mai ales în ce privinţă?

— În subiectul pe care-l discutăm… Ei bine, el spunea: „Iată secretul reușitelor de orice fel: să trudești din greu și să-ţi menţii totuși entuziasmul intact”.

— Să știi că-i dau oarecare dreptate. Și când fac asta, mă bizui și eu pe cineva. Pe Voltaire… Știi ce zicea

Voltaire?

— În aceeași chestiune?

— Evident. „Trebuie să-ţi iei cât mai multe îndeletniciri ca să-ţi poţi face viaţa suportabilă. Ce-am deveni dacă ne-am pierde timpul…”

— Uite, eu am cunoscut multe spirite neastâmpărate și mi-a plăcut să le urmăresc drumul existenţei. Un ne pot al meu de soră de la Zalău devenise, într-un timp relativ scurt, specialist în șamotat cazane, ceea ce nu l-a împiedicat să se perfecţioneze și în confecţionarea jartierelor de damă. Alta, o fată de-a unei cumnate, studiase filologia, dar făcea și milieuri din aţă pescărească.

— Filosofia, prietene, mi se pare o știinţă foarte în semnată în ziua de azi. Sensul vorbelor e, adesea, tare întortocheat. Comunitatea de sensuri va salva lumea.

— Crezi?

— Am o convingere nestrămutată. Să luăm un exemplu simplu, la îndemână. Ce înţelegi dumneata prin expresia „Sunt nemâncat?

— Înţeleg că n-ai luat masa. Și că ești flămând.

— E unul din sensuri. Șeful meu de la Minister ros tea însă formula după ce se întorcea de la ședinţa lunară de analiză a muncii, vrând să-și exprime bucuria că scă pase de critică.

— Mda; e și ăsta un înţeles posibil.

— Pe urmă, în rostire, nu? în rostire, Legăturile dintre silabe, cuvinte, propoziţiuni pot conserva sen surile sau le pot vicia. Colegul meu de birou nu mi-a vorbit șase luni pe motiv că l-am insultat grav într-o împrejurare publică.

— Ce-i făcuseși?

— Îl tot somau să ia cuvântul la o reuniune sindicală. Omul însă nu voia să vorbească. Supărat de insistenţe și ca să-i vin în ajutor m-am ridicat și-am zis:

„De ce căutaţi să-l siliţi, când vedeţi cu toţii că evită?”

— Gest lăudabil.

— Aș! El a reţinut că l-am făcut vită. Despărţise verbul în silabele componente.

— Mă mir. Nu era intelectual?

— Ba da. Dar nu te poţi bizui totdeauna pe intelectuali. Știi doar, că am lucrat ca inginer la reţele electrice… Cel mai adesea mi-au dat de furcă oamenii cu carte. Ţăranii, niciodată. Intelectualul pune întrebări. Și le pune când îi vine, nu când e momentul.

— Dar cum poţi ști care e momentul, prietene?

— Vezi o dificultate în alegerea lui?

— Desigur. Mii de dificultăţi. Când lucram la Centrul de calcul al grupului de șantiere, ne-am gândit vreo câţiva să facem un cenaclu de satiră și umor. L-am constituit și am pregătit un program adorabil. L-am arătat și mai-marilor noștri. Ne-au felicitat. Am vrut să-l prezentăm muncitorilor, tehnicienilor, funcţionarilor.

Într-o șezătoare. Dar de cele ori o programam, cineva ne spunea că „nu-i momentul „.

— Și care erau argumentele?

— O dată, recolta de păioase… Nu prea ieșisem bine cu media pe ţară. Altă dată, moartea unui șef de stat prieten. A treia oară, inundaţiile. Pe urmă, seceta din Sahel… Astfel că, după trei ani, cenaclul nostru satiric a murit de inaniţie.

— Nu trebuia să vă descurajaţi. În asemenea circum stanţe se caută o soluţie de înlocuire cu ceva analog.

— Dă-mi un exemplu de analogie.

— Să zicem un campionat de popice. E tot atât de distractiv, nu? Poate ţi se pare arbitrară soluţia mea.

Dar ea provine dintr-o combinare rapidă a teoriei aşteptării cu teoria deciziilor.

— Puţină claritate, te rog.

— Teoria matematică a așteptării studiază trăsăturile specifice ale fenomenelor de așteptare din cadrul serviciilor. Care e problema fundamentală? Să obţii cât mai iute serviciul cerut, bineînţeles cu avantaje egale pentru cel ce servește și cel ce e servit.

— Adică: dacă ești la restaurant, să poţi mânca într-o oră două feluri cu pâine — ceea ce nu se întâmplă nicăieri; dar considerăm situaţia-model.

— Întocmai. Ce sprijin ne dă teoria deciziilor? Ne ajută să alegem, pe baze matematice, din mai multe soluţii posibile, pe cea optimă. Ai de făcut o călătorie: ce alegi? Autobuzul, trenul, avionul, vaporul?

— Depinde unde găsești bilet…

— Să nu simplificăm. Să ne păstrăm în cadru principial… Așa… Acum să ne întoarcem la subiect. Așadar:

așteptând ca personalul muncitor de la grupul dumitale de șantiere să fie servit cu umor cenaclier în cele mai bune condiţii și el să poată încerca maxima satisfacţie, aveaţi de optat pentru o variantă provizorie, care să dea o satisfacţie parţială și pasageră, păstrând intactă, pentru mai târziu, varianta optimă.

— Prietene, în principiu sunt de acord, dar mă tem că lucrurile nu se leagă între ele. Conform combinării celor două teorii în modalitatea dumitale, dacă n-avem crenvurști în ziua în care-i dorim — și nu mai avem de mult, așa că nici nu-i mai dorim —, putem s-o dăm pe luminări…

— Hm! Văd că nu te-am convins.

— Înlocuirile trebuie făcute în aceeași materie, nu?

Uite, nu mai departe criza de energie… E o criză mondială…

— Este.

— Pământul ne-a dăruit petrol și cărbune cât a putut.

De la un timp a început să sărăcească și el. Că altcineva nu-i dă.

— Și-atunci căutăm surse noi: atomice, hidraulice, solare, eoliene, biogazoase, maree, vulcani…

— Da, dar nici unele din astea nu pot fi exploatate la infinit. Și-apoi, nu toate dau randamentul așteptat. Mer gem mai departe și zicem: energia plantelor, a bacteriilor, a insectelor, păsărilor…

— Totuși, în perspectivă milenară, epuizabile și ele.

Iar pentru prezent, infimă. O supă din ouă de furnici.

— Ce rămâne?

— Ce?

— Omul.

— Vrei să spui că omul poate produce energie prin el însuși?

— Nu numai că vreau să spun dar o și spun. Sus și tare. Energia viitorului e cea animală. În primul rând, omul; dar și celelalte vertebrate.

— Adică…

— Dă-mi voie. Să luăm una din acţiunile umane cele mai simple: mersul. Toţi mergem…

— Într-o direcţie sau alta

— Închipuiește-ţi acum că de ambele picioare ale tuturor bipezilor dintr-o ţară, de pe un continent, ar fi legate relee care ar duce la o minusculă baterie… Ei?

— E posibil?…

— De ce să nu fie posibil? Principiul e același;

transformarea energiei cinetice în energie electrică.

— În cazul acesta, de ce n-am utiliza și dansul?

— Putem să-l utilizăm. Sunt de acord.

— Toate popoarele îşi au dansurile lor. Toată lumea dansează. Numai câte jocuri populare producem noi, ia gândește-te… De pildă zdroboleanca…

— Sau sărăreasca…

— Ori călușul, bătuta pe Burdui, ţepușul ca la Goicca, hora cuscrilor, cucuruzul, brâuleţul de la Ciofrângeni, arzuleţu, ungurica în doi… Și câte și mai câte…

— Cu energia obţinută la o horă duminicală, în indiferent ce sat, se pot iriga 100 — 150 de hectare.

— Vezi? Mergem și mai departe. Cum îşi satisface omul instinctele elementare?

— Mâncând, bând…

— Masticaţia… Ia un biscuit, te rog…

— Mulţumesc… Dacă are lapte și zahăr, te refuz.

— Nu, e dietetic… Ce faci ca să-l consumi?

— Îl mestec.

— Indiscutabil. Acum gândește-te că facem aceste mişcări ale maxilarelor de cel puţin trei ori pe zi, în medie câte cincisprezece minute.

— Așa.

— Înmulţește cu cincisprezece milioane…

— De ce numai cincisprezece?

— Excludem populaţia preadultă, care îşi obţine hrana prin supt… Ei?

— Iese o cifră uriașă. Dacă fălcile noastre ar fi conectate la un turbogenerator am da un număr de kilowaţi-ore egal cu zece centrale de mărimea Porţilor de Fier!

— Acum gândește-te o clipă la instinctul de reproducere. Nu numai la oameni, ci la toate vietăţile.

— Îţi propun să ne menţinem deocamdată la oameni.

Dacă introducem în calcul și celelalte fiinţe ajungem la surplusuri care pot dăuna planetei.

— Bine. Deci instinctul de reproducere: dacă fenomenul atât de delicat și generalizat pe care-l numim acţiune de procreaţie ar fi pus, prin aspectele sale mecanice, în slujba procurării de energie… Ehei!

— Ehehei…

— Prietene, am impresia că noi, oamenii, risipim sau ignorăm foarte multe din resursele pe care viaţa, natura, ni le-a pus, magnanim, la dispoziţie.

— Vezi și altceva, ca sursă de energie dincolo de cele discutate?

— Văd. Gândește-te o clipă la scriitori.

— A, numărul lor e relativ mic, raportat la numărul total al populaţiei.

— Scuză-mă, nu m-am referit numai la poeţi și romancieri. Includ în categorie pe toţi cei care *scriu.* Înţelegi?

— Funcţionarii, petiţionarii, contabilii, planificatorii, registratorii, grefierii, secretarii, stenografii, merceologii, atașamentiștii, normatorii, bibliotecarii, elevii și studenţii, reciclanţii, magazinerii!

— Și câţi alţii încă, amice. Câţi alţii… Pune-le tuturor la pix, ori la stilou, un fir metalic subţire și du-l către un acumulator obligatoriu. Ajunge ca să pui în mișcare tot ce trebuie să fie mișcat, de la marea centrală electrică la mica râșniţă casnică?

— Cred că și prisosește.

— Niciodată nu va prisosi. Dacă am avea energia.

necesară, am putea mecaniza, electrifica, automatiza toate procesele vieţii cotidiene: ne-ar spăla și ne-ar rade roboţii, ne-ar servi masa mașini simple, economice, ne-ar culca, ne-ar plimba, ne-ar preda cunoștinţe și ar verifica felul cum ni le-am însușit, ar extrage bogăţiile subsolului, le-ar prelucra, ar semăna și recolta, ar produce ploaie, ne-ar…

— Ne-ar scrie și poezii?

— De ce nu? Cu o programare iscusită, asta o poate face și azi orice calculator.

— Iar nouă ce ne-ar mai rămâne de făcut?

— Nouă?

— Da, nouă.

— Nouă, prietene, ne-ar rămâne tot timpul ca să ne îmbrobodim unii pe alţii, operaţie pe care acum, după cum știi, o săvârșim încă imperfect și insuficient de artistic…

— Deci dumneata crezi sincer că există o artă a îmbrobodirii?

— Dacă n-aș crede, de ce am mai vorbi oare?

ADIO ȘI N-AM CUVINTE

BUCLUCAȘA STAŢIE DE TRAMVAI

Dacă s-au demolat optsprezece case vechi ca să se construiască un bloc nou cu douăzeci și șase de etaje, sigur că s-a mutat și linia tramvaiului, așa că într-o bună după-amiază m-am trezit cu traseul deviat pe străduţa mea și o staţie sub fereastră. O staţie de tramvai sub fereastră, când stai într-o casă formată din parter și pod, nu-i un lucru prea plăcut, oricât de variate ar fi conversaţiile celor ce așteaptă, asalturile cu ţipete dintre cinci și șase dimineaţa, și colindele benevole ale ebrietaţilor de după ora douăzeci și trei. În celelalte ore ale zilei e mai simplu: când și când un tranzistor, o sfadă cu bătaie, un taifas de elevi veseli cu concurs deânjurăturî… însă în orele foarte mici și în cele foarte mari n-ai de făcut altceva decât ori să stai să audiezi concertul străzii, ori să te duci în pivniţă. Deoarece casă, fiind veche, are și pivniţă.

Astfel că am făcut un memoriu către serviciul circulaţiei din întreprinderea de resort, rugând să se mute staţia cu douăzeci și cinci de metri mai încolo, unde e un loc viran și, de altfel, e și colţul cu bulevardul. Mi s-a răspuns după șase luni: se aprecia că sesizarea e nefondată, staţia fiind plasată în acel loc în urma unei prospectări minuţioase a nevoilor populaţiei, la care fuseseră antrenaţi „specialiști rutieri, psihologi, sociologi, pedagogi și alte cadre competente”.

Am cerut deci audienţă la directorul general adjunct, care mi-a explicat politicos că o schimbare ar deregla întreaga circulaţie din zonă, creând și primejdii grave pentru lucrătorii de pe șantierul blocului (aflat la jumătate kilometru distanţă în spatele casei mele).

Nu m-a lăsat complet deznădăjduit. Nu. M-a îndemnat să intervin și la directorul general. Cum acesta a fost schimbat de trei ori în opt luni, l-am prins pe al patrulea exact în ziua instalării sale. M-a rugat, firesc, să-i dau un răgaz ca să studieze problema, întrucât e prea proaspăt în funcţie. În săptămâna următoare m-a poftit la el și mi-a prezentat un dosar cu aproximativ treizeci de file și planșe din care reieșea fără echivoc că orice clintire a acelei staţii ar determina o asemenea harababură în oraș încât pentru limpezirea lucrurilor ar trebui strămutată gara de mărfuri, distrusă autogara, tăiat în două depoul de tramvai, înlăturate căminul de nefamiliști al taxatorilor și eventual o baracă de cau ciucuri uzate a întreprinderii de fabricat oţet din miere, totul reprezentând un deviz de cam patru milioane cinci sute mii lei (în cifre estimative).

Evident că am protestat, nu puteam fi de acord cu imensele transmutări și deteriorări ce mi-ar fi asigurat o liniște individuală relativă, măruntă; directorul general mi-a strâns mâna călduros, rugându-mă să revin pe la el „în orice altă problemă” și a aruncat, cu un gest rezolut, dosarul în coș.

Renunţasem. Îmi trecuse prin minte că se putea de mola și casa mea, în care caz m-aș fi mutat eu, părăsind definitiv acea staţie. Însă serviciul de sistematizare, pe care l-am consultat, mi-a dat-cele mai clare asigurări că perimetrul rămâne intact

până în anul 2000. Cum familia, nedormită și zdrobită sufletește, continua să insiste, n-am avut încotro și am suit într-o zi scările ministerului de resort.

Ministrul-ad junct de resort era un om admirabil, m-a primit cu ameninţate, m-a servit cu cafea, m-a ascultat răbdător și mi-a răspuns surâzând:

— Vi se pare un fleac. Dar ştiţi ce ar însemna o intervenţie în actualul sistem de traiecte și opriri? Întrunirea, din nou, a reprezentanţilor ministerului nostru, ai întreprinderii de transporturi, miliţiei, direcţiei de drumuri, poduri și șosele de la Consiliul popular, cadastrului, Secţiei de spaţii verzi, întreprinderii de salubritate, oficiului de nomenclatură, cooperativei de tăbliţe, zgărzi pentru câini și perii pentru hornuri — că acum ea are acest triplu specific — și emiterea unei hotărâri, pe care numai comitetul executiv al Consiliu lui popular o poate ratifica. După care nu știu dacă nu trebuie cumva să capete și ștampila unui for administrativ mult mai înalt…

Am ieșit de la el cu cea mai caldă impresie umană, dar totalmente răvășit, plecând pe jos, ca să trag cât mai mult aer în piept și să mă gândesc ce să le povestesc alor mei.

Era o seară dulce de toamnă molatecă, foile de castan stăteau suspendate în văzduh, undeva se cânta dintr-o mandolă veche și mirosea a fum. Strada era tăcută, staţia de sub fereastra mea, pustie…

— Fiindcă nu e corent — mă informă, binevoitor, prietenul meu, măturătorul, care strângea alene frunzele galbene ale castanilor. Ori dacă nu e corent și nu merge vagoanili, se duseră toţi pe jos. Lasă că e mai bine — mă asigură. Face mișcare. Se ricumandă și în jurnal.

Îl priveam fără să-l văd, îl ascultam fără să-l aud.

— Da-mi pare mie, ori sunteţi cam cătrănit?

— Sunt, Sile. Sunt.

— Rău. Domnu'. Strică la ficaţi. Nu puneţi la inimă.

Ziceţi că să fie la dușmani și gata. Să piară toţi.

— Până să piară ei, mă prăpădesc eu, Sile. Mă omoară staţia asta de sub fereastră.

— Dă-ţi-o dracu'! Nu merită.

— Barem s-o fi pus și ei colo, la colţ: unde nu-s nici case.

Sile lăsă mătura la picior și mă privi uimit cu ochii lui ciudaţi, viorii.

— Adică vreţi să fie la colţ?

— Da, Sile, asta vreau eu, cum n-am vrut nimic alta în viaţa mea și uite că nu se poate.

— Cum să nu se poată, domnu'? Să vă stricaţi dumneavoastră inima și rinichii — că supărarea face ravaje și la rinichi — pentru atâta?

Da, atâta era cauza. Dar ce mare! Și ce grea…

— Aveţi zece leuţi care să vă prisosească, domnu'?

— Cum, Sile?

— Zece leuţi. Aveţi? De nu, mi-i daţi altă dată. Și dacă nu v-o plăcea cum o mut eu, staţia, să ziceţi p-ormă că să-mi moară mama!

A doua zi tăbliţa staţiei era pe stâlpul de la colţul străzii. Manipulanţii,

conștiincioși, trăgeau tramvaiul până acolo, călătorii se duceau să aștepte ori coborau în noul loc de popas, fiindcă acolo era, vizibil, stația și nimeni nu protesta, nimeni nu intervenea, nimeni nu se arăta jenat de prea neînsemnata schimbare. Circulația în urbe nu se dereglase, viața își continua cursul ei mai mult sau mai puțin firesc.

Sile zâmbea și primea cuviincios țigara pe care i-o dădeam, ori de câte ori apucam să ne întâlnim.

Într-o amiază, după vrei trei ani, mi-a spus, cu părere de rău, că-l transferă în alt sector. I-am făcut un dar de rămas bun. Era realmente emoționat:

— Știți ceva, domnu'? mi-a zis. Vreți să iau și stația cu mine?

— Nu, asta nu.

Nu l-am lăsat:

— Să nu exagerăm, Sile: o măsură justă împinsă la extrem poate duce la consecințe e puse celor scotate inițial.

— Să v-ajute Dumnezeu — mormăi prietenul meu, pricepând doar că problema e foarte a dracului.

Și, de altfel, peste o lună mi s-a demolat casa; mi-au dat alta, lângă un parc de cultură și odihnă, unde pur și simplu mă sfâșie dorul după tramvai, până la a cărui stație terminus merg trei kilometri pe jos.

URĂRI ȘI CONFUZII

În după-amiaza și seara zilei de 31 decembrie sună la ușa mea diferite persoane cu chipuri luminoase, evocând faptul că în decursul anului expirat au prestat *felurite* servicii de care am beneficiat fie direct, fie ca locuitor al imobilului, fie în calitate de cetățean al cartierului, fie ca fiu al urbei. Pe unii îi cunosc, pe alții depun multă bunăvoință să-i recunosc, există și o categorie relativ largă de necunoscuți care dau semne că m-ar ști ei, sunt și multiplicări, în sensul că am avut de-a face douăsprezece luni cu un singur poștar și acum apar patru, dar, în sfârșit, oamenii surâd cu gentilețe, unii cântă în cor urări tradiționale, o femeie dolofană și oacheșă îmi aruncă entuziastă, în ochi, un pumn de mazăre boabe, îndemnându-mă să trăiesc și să înfloresc ca merii, cineva îmi prezintă, ferit de zeghe, un miel cam suspect — fiindcă aduce vag cu altă vietate —, să-l pup contra cost, e evident că toți sunt preocupați de fericirea mea cel puțin pentru anul ce vine, ne strângem mâinile și ne oferim daruri, binecuvântări și angajamente.

Pe la nouă ar reieși că urătorii s-au cam isprăvit, astfel că până ce-și piaptănă nevasta bogatul și frumosu-i păr, în patru feluri care-o nemulțumesc toate, am vreme să arunc și eu o ochire la televizor, să ascult o anecdotă. „Auzi — zice unul obez către unul firav – împrumută-mi pălăria ta, că mi s-a cam mărit capul".

„Nu pot — răspunde firavul obezului —, că al meu s-a micșorat și n-o să-ți vină". Și se aud hohotele unei mulțimi pe care n-o vedeam, ceea ce însenina că eu, spre deosebire de aceia, sunt afon și incapabil să gust chestia.

Zbârnâie însă din nou soneria și, în chenarul ușii, apar trei străini respectuoși:

— Să trăiţi Noi suntem gunoierii!

— Să trăiţi și dumneavoastră — zic.

— Băieţii — adaugă unul, lămuritor. Și văzând că nu par clarificat: Băieţii care face curăţenie, ia cutiuţele, le duce la maşinuţă, arde mizeriile, aduce la loc cutiuţele în curticică.

Le urez să fie sănătoși, ei îmi notifică precum că administratorul e plecat și deci au hotărât să treacă pe la fiecare locatar în parte, după cum cere cuviinţa, eu convin că, așa stând lucrurile, e cazul să dăruim băieţi lor, tot după cuviinţă, niscaiva mere, o sticluţă-două cu întăritoare, oarecare numerar — și ne despărţim bucuroși.

Sunt cercetat de soţie dacă nu cumva cordonul lat e mai potrivit pentru rochia albastră, eu opinez că, dimpotrivă, cordonul îngust ar fi, ea se hotărăște pentru rochia bej cu bretele, deoarece cordonul „orice lăţime ar avea, e tot fără niciun rost, și mai am ocazia să urmăresc pe micul ecran un cuplet despre gogonele, în care o alimentară le dă vra să zică la clienţi fără leușteau, comercializându-l pe acesta prin rudele responsabilului, când aud iar soneria și, încă înainte de a deschide ușa, o talangă grozavă și o urare colectivă, pe trei voci: „La mulţi ani, cu sănătate!”

Trei căciuli îmblănite, cu clape, sar de pe capete și vizitatorii se prezintă coral, pe silabe:

— Gu-no-ierii!

— Bine-aţi venit, fraţilor! – îi contrasalut și eu cât pot de jovial — dar de-abia aţi fost, veţi fi greșit ușa.

— NOI? Da’ să-mi sară ochii — începe unul —, da’ să n-am parte de copii, da’ să muţesc dacă…

— Ia stai, mă — îl oprește el adoilea –; ia stai… Vă rog frumos — se întoarce către mine — cum erau cei care ziceţi c-au fost înaintea noastră?. –

— Apoi cum să fie? Tot trei și cam tot așa, ca dumneavoastră.

— Nu era unul înalt, cu un ochi vânăt? Și unul gros, cu un fular, așa, mai sfecliu?

— Mde, nu prea m-am uitat bine, nu prea e lumină pe scară…

Cel care mă întrebase, îşi pocnește supărat palmele, se uită cu înţeles la ceilalţi doi și dau toţi trei din cap, foarte porniţi: „Ei erau*! mai mult ca sigur!”*

Și către mine:

— Să vedeţi: aici e sectorul șase. Peste drum, strada e în sectorul doi. Noi ne-am înţeles așa: fiecare pe sectorul lui. Dar derbedeii ăia, că altfel nu le putem zice, ne-au tras în piept și au venit înaintea noastră. Acuma ştiţi ce-o să i? facem?

Nu, nu știu, nici nu pot bănui măcar, dar mă trece un fior de grozăvia ce-i așteaptă.

— Aflaţi că dăm și noi buzna în sectorul lor. Să-mi sară ochii dacă nu ne năpustim pe partea cealaltă.

Până să aibă loc propusa năvală, ne facem daruri, că doar nu ei sunt vinovaţi, ne strângem mâinile și ne urăm succese reciproce cât mai reprezentative.

— Ce e, dragă, se interesează și nevasta, schimbându-și pantofii cu alţii, care au un toc și mai înalt. Ce tot stai la discuţii, când am și eu o dată nevoie de tine, să-mi dai un sfat, o îndrumare?

Îi explic că nu văd nicio diferenţă calitativă între cele două dimensiuni de tocuri, ambele subliniind în mod egal supleţea ei naturală, trag cu coada ochiului la cei doi dansatori corpolenţi din televizor care mimează întâlnirea Anului Nou cu Anul Vechi în ritm de charleston, pe un acoperiș cu vată, și mă îndrept iar spre ușă, unde sunt întâmpinat de doi tineri morocănoși, care salută scurt, spun un și mai bătos „La mulţi ani!" și-mi atrag atenţia că ei sunt gunoierii, care nu prea au timp, de oarece lucrează *și* în această seară, spre deosebire de cei ce petrec, și dacă vreau să am ceva bunăvoinţă și faţă de ei, bine, de nu, nu, dar la anul tot dânșii vor fi în această parte a orașului, așa că… îmi exprim și eu surprinderea, povestesc că au mai fost două colective similare, unul din vizitatori mă pune însă la punct ţeapăn „Dacă nu vreţi să daţi nimic, nu daţi, e fel de fel de lume pe pământ, dar măcar nu umblaţi cu *goange,* spuneţi-ne de-a dreptul și o *întindem,* gata, vorbă multă, sărăcia omului". Mă simt evident rușinat, ofer ce e de oferit, vizitatorii pleacă la fel de posaci cum au sosit, pot deci s-o ajut pe nevastă să-și îmbrace paltonul, stingem focul, stingem lumina, stingem televizorul unde o duduie angelică vrea să introducă un dulău într-un hotel. „Aoleu, ce idee nesărată — zice nevasta — stai încă o clipă să vedem care naiba a mai scris-o și pe asta." „Hai, drăguţo, lasă — o împing binișor spre ușă — lasă, că e schiţa mea, eu am scris-o, nu te mai uita" și deschidem ușa, dar ne retragem brusc, căci ne aflăm în faţa unei trupe de vreo șapte-opt persoane, de ambe sexe, extrem de voioase:

— Cine suntem noi, cine suntem noi? Ia ghiciţi, ia să vedem dacă ghiciţi… Noi suntem *gunoierii,* flăcăii cei curaţi, la toţi venim în curte, ne daţi ori nu ne daţi…

Mi se pare totuși o exagerare, încerc să protestez, dar urătorul principal îmi taie vorba, foarte amuzat:

— V-a plăcut șotia studenţilor? V-a plăcut?

— Ce șotie? A cui?

— A ălora de adineauri. Ne-au văzut când veneam spre dumneavoastră, ne-au spus că vor să vă facă o glumă, le-am împrumutat mantăile noastre… nu i-aţi recunoscut, nu-i așa? nu i-aţi recunoscut? și gata, asta a fost.

— Ce studenţi? – întreb mereu, perplex.

— Nu sunt studenţii dumneavoastră? Ce-au că-s studenţii dumneavoastră, hai nu vă mai prefaceţi, sigur i-aţi recunoscut, dar n-aţi vrut să le arătaţi, hai că nu v-au dus…

— Unde să mă ducă? continuu să nu înţeleg.

— Dragă — îmi suflă nevasta — vrei să ne apuce miezul nopţii aici? Dă-le și tu un dar, cum e obiceiul și să terminăm odată.

Mă dezmeticesc greu, dar mai am puterea să-i întreb:

— Dumneavoastră sunteţi veritabili?

— Noi? și izbucnesc toţi într-un râs compact și sân cer. Păi cu ce ne aflăm jos, în stradă? Nu cu mașina noastră? Vai de mine, se poate? Dar ce vă închipuiţi?

Era să vă lăsăm noi cu cutiile pline tocmai de Anul nou? Vă urăm, și pe urmă, la treabă…

Daruri, strângeri de mâini, zâmbete reţinute, felicitări albe, făgăduieli ferme de

revedere peste un an etc.

Coborâm într-un lift tăcut și gânditor, străbatem holul, deschidem ușa de la intrare, dar cât pe ce să ne izbim nas în nas cu doi oameni uscăţivi, în vârstă, în bine cunoscutele uniforme cenușii.

— Sunteţi gunoieri sau studenţi? – mă răstesc la ei.

— Noi? – se miră amândoi, într-un glas.

— Da, voi!

— Oare nu noi v-am servit tot anul? Ia priviţi-ne bine! Nu noi v-am schimbat și cutiile? Nu vă amin tiţi? Chiar deloc nu vă amintiţi?… Iar acum, când veneam și noi să vă rostim o urare de an nou, după cuviinţă, dumneavoastră ce faceţi? Dumneavoastră o *luaţi din loc!* Bravo! Frumos! Ei lasă, să vedem cine o să mai facă serviciu în imobilul dumneavoastră, de mâine încolo… Și aveţi grijă: cutiile trebuie aduse din fundul curţii în stradă, la marginea trotuarului, nu noi trebuie să le cărăm, auziţi*? Nu* noi…

M-am supărat. Nu le-am dăruit nimic. Am trântit ușa.

— Auzi, dragă — face nevastă-mea în troleibuz, vădit înveselită — să știi că ăștia erau chiar cei adevăraţi, ai noștri. Acum mi-am amintit de ei. Au lucrat tot anul și încă foarte cuviincioși. Ce ţi-a venit să te superi tocmai pe ei?…

BLANA DE IEPURE

Bunicul suferă de șale. Doctorul i-a dat să facă băi de soare, băi de nămol, băi de șezut, magnetodiaflux, electrotermodinamice, ultrascurte, ultrasunete, ultraviolete, infraroșii, împachetări cu parafină, elongaţii într-o baie de foi de brusture, și dacă a văzut, în cele din urmă, la radiografie, că sfârșitul coloanei lui vertebrale, coccisul, seamănă cu un cârlig, i-a zis să poarte în permanenţă, la spate, o blană de iepure, a cărei căldură animală se păstrează și după decesul purtătorului original.

„Nepoate — a zis bunicul — fă-mi rost de o blană de iepure ca să-mi pot desfășura mai departe activităţile casnice și cele obștești, adică de stradă.”

Aflându-mă, deci, la Strechea, cu niște treburi care n-aveau nimic de-a face cu comuna, m-am gândit să-i telefonez lui Trifan Claie, prietenul meu din copilărie, domiciliat la Izmireni. Am făcut comanda telefonică de la cooperativa de consum, în vremea prânzului, și am căpătat-o spre seară, adică tocmai la ora cea mai prin elnică de conversaţie.

Dar conversaţia se arăta dificilă din cel puţin trei cauze: se auzea ca în pâslă, prietenul era asupra unei mese prelungite și telefonistele interveneau necontenit:

— Trifane — îi zisei — când te-am cunoscut eu în pușca! frumos la iepuri.

— Adevărat — răspunse — dar nu văd legătura.

— Și totuși legătura există. E bunicul. Cu șalele lui.

— Vorbiţi? – întrebă iute o voce piţigăiată.

— Vorbim — confirmai.

— Păi ce alta facem! – adaugă și Trifan.

Auzirăm câteva pocnete, un ţiuit lung și un răcnet distinct: „tu mă auzi, că eu nu te aud”, după care reintrarăm oarecum în normal.

— Prin urmare, dacă te-nţeleg — reveni prietenul îndepărtat — ai vrea să trag în șalele lui bunicu-tău…

Cu alice, probabil.

— Se vedea limpede că-i afumat.

— Fii atent — reluai cu băgare de seamă — o somitate medicală i-a recomandat bătrânului ce-ţi cer eu acum. Dar mai întâi informează-mă dacă e anotimpul priincios.

— La noi e iarnă — preciza, sughiţând ușor și scuzându-se numaidecât. Iartă-mă, sunt încă la masă… Dar la voi acolo ce anotimp e?

Aici interveni brusc un glas nazalizat:

— Vorbiţi?

— Păi nu ne-aţi mai întrebat o dată?

— Eu? – se scandaliza glasul.

— Las-o, mă — se amestecă Trifan. Asta-i a noastră… Sofico, mă auzi?

— Ce-i, tovarășe Claie?

— Lasă-ne să vorbim, fără să te interesezi.

— Adică ce insinuaţi? Noi nu ascultăm, n-avem obiceiul. Dar e de datoria noastră să întrebăm, ca să ne dăm seama dacă s-a liberat circuitul.

— Uite că nu s-a liberat. E clar?

Glasul dispăru fără replică.

Stăruii:

— Amice, mă rog ţie, concentrează-te o clipă, numai o clipă…

— Mă, eu sunt extrem de concentrat, dar văd că tu baţi câmpii. De unde vorbești?

— De la cooperativa din Strechea… Cum a rezultat pentru tine că eu aș bate câmpii?

— Păi, fii atent. N-ai zis tu că eu împușc iepuri?

— Da.

— Și că ești o somitate medicală?

— Nu cu; există o somitate care-l cercetează pe bunicul.

— Ei, poftim! Și v-aţi găsit toţi trei la cooperativa din Strechea… Și-mi telefonezi mie, noaptea, și mă dis trag! de la ale mele, ca să-ţi spun eu ce anotimp e acuma… Hai că ești bine…

— Vorbiţi? – întrebă din nou vocea piţigăiată.

— Dumneata care ești? – mă supărai.

— Oficiul, vă rog. Și nu vă supăraţi, fiindcă noi…

— Știu: aveţi datoria să liberaţi circuitele.

— Tocmai. Dumneavoastră faceţi de un sfert de oră bancuri pe interurban și eu aștept aici cu două Câmpulunguri și o Strehaie nesatisfăcute de aseară.

Și trosc.

— Bravo — o încuraja indirect, amicul —, bravo, ţi-a zis-o!

Trebuia deci s-o retezăm:

— Scurt, Trifane, ai putea să-mi expediezi o blană de iepure?

— Sigur, mă. Și două. Dar la ce-ţi trebuie ţie, că tu aveai un cojoc de oaie și o căciulă de miel brumăriu…

— Nu de mine e vorba — insistai, agasat —, ci de bunicul.

— Vorbiţi? – se interesă iar, rapid, Sofica, dar dispăru tot atât de urgent în neant.

— Vorbiţi? – ne interogă, aproape în același moment, și piţigăiata. Dar și ea se retrase fără să mai aș trepte răspunsul.

Urmară câteva ciocănituri suspecte, la intervale regulate, o tăcere, o râcâitură ciudată, cineva rosti, Aveţi".

și deodată, pe firul nevăzut, alunecă în timpanele amândurora un bariton voios:

— La mulţi ani, dragă cumnate și tu soră!

— I-ai adus pe toţi ai tăi la Strechea! – se minună sincer Trifan.

— Sper că e casa Vintilă… – continuă tot jovial baritonul.

— Dumneata de unde telefonezi? – îl întrebai.

Omul se răci brusc, răţoindu-se de parcă i-am fi sechestrat familia:

— Vă rog să mi-i daţi imediat pe cumnatul meu, pe sora mea și pe fetiţă.

— Mă — îşi reveni Trifan —, eu, dacă ţii morţiș, îl împușc pe toţi, că permis am…

— Vorbiţi? – întrebă Sofica.

— Ai căzut la ţanc, Sofico! – chicoti Trifan.

— Alo, oficiul! – urlă baritonul.

— Da, aici casa Vintilă — interveni blând o femeie.

Noi suntem. Acolo cine e?

— Aici e Claie din Izmireni. Mă interesez pentru un prieten de-al meu ce anotimp e la dumneavoastră.

— Domnule — urlă iar baritonul —, că tovarăș nu pot să-ţi spun; nu te cunosc, dar să știi că te reclam imediat.

— Vorbiţi? – ţipă telefonista din Strechea.

— Da! – răspunseră patru voci deodată.

— Atunci vă rog mai scurt; că așteaptă și alţii, și e ajun de Anul nou.

Prin februarie am primit un pacheţel de la Trifan Claie cu o blană de dihor nenorocită, găurită în trei locuri.

În bileţel scria: „Am ieșit la vânătoare, imediat după convorbirea cu tine. Dar ca să vezi în ce stare mă aduseseşi, uite în ce-am nimerit. Altă dată să fii mai explicită

Bunicul se simte mai bine. Și-a strâns mijlocul cu brâul lui vechi, ţărănesc, de lină roșie și așteaptă să se aducă iepuri la magazinul „Vânătorul" din centru, unde, deocamdată, se găsesc sardele „Robert" și ouă de prepeliţă.

SĂRUTĂRI VACANŢIERE

Ne-am simţit bine la băi, astfel că am hotărât să ne petrecem acolo și vacanţa următoare. Oficiul jude ţean de turism, contactat prin telefon, a mărturisit că nu vede niciun impediment ca să obţinem o cameră în același hotel, unde mai șezusem. Compania de transport aerian ne-a dus în acea parte a ţării în cincizeci de minute, autobuzul companiei ne-a transferat în oraș în optzeci de minute, tramvaiul și, apoi, două autobuze, unul orășenesc și altul interurban, ne-au ajutat ca, după trei ore bune, să ne aflăm în faţa impunătorului și înfloritorului hotel dorit, astfel că la ora 17, 45 surâdeam rubicondului portar cu favoriţi roșii și epoleţi de bronz.

Ne-a recunoscut imediat. A sărit de pe trepte ca un ied și s-a repezit să mă îmbrăţișeze. Ne-am sărutat cu tandreţe. A pupat-o și pe nevastă-mea, luând valizele, care-mi rupseseră șalele, ca pe două coșuleţe cu fragi și depunându-le în faţa tejghelei înalte a Recepţiei. Se va observa, îndeobște, că la hotelurile noastre bariera aceasta între vizitator și gazdă e de o altitudine care nu permite să-l vezi și să-l auzi pe omul de dincolo.

El îşi face în genere simţită prezenţa printr-o tuse scurtă sau un hârâit îndepărtat, în care binevoitorul distinge vag un semn de întrebare, ori o negaţie, fără să știe însă cui aparţine glasul și de ce sex e transmiţătorul.

Portarul presupuse că nu altfel se vor petrece lucrurile și acum, de aceea scoase un chiot mic și preventiv, însoţit de specificaţia: „Ia uitaţi-vă cine a venit!” Dincolo se iscă oarecare agitaţie; apăru un cap blond, ciufulit, o femeie încă tânără, care zdrobea în maxilarele-i puternice un material comestibil dur, neidentificabil.

Imediat răsări și o chelie solară de sub care pornea un nas exorbitant, isprăvit tocmai în nodul pătrat al cra vatei.

— Extraordinar! – exclamă blonda.

— Nemaipomenit! – i se alătură chelia.

Trecură în grabă, amândoi, prin strunga de la capătul tejghelei și ne îmbrăţișară cu efuziune. Recepţionera mă pupă întâi pe mine, apoi făcu același lucru cu nevastă-mea. Recepţionerul procedă invers. Rostiră amândoi odată:

— Ce mai faceţi?

Și:

— Când aţi venit?

Rumoarea veselă îl scoase din biroul alăturat pe con stabilul hotelului, un bărbat de intensă vegetaţie și aparenţă sălbatică, însă cu un suflet de copil, cu care ne sărutarăm instantaneu. Fugi să-l cheme pe administrator, care ne pupă zgomotos, și pe șeful ghizilor pentru străini, care strigă vesel, dintr-o suflare, „Welcome”, „Bienvenue”, „Bienvenido”, „Holmingstorm befiels tomay”, depunând câte un sărut discret, abia simţit, pe obrajii noștri puţin obosiţi.

— Nu v-aţi schimbat deloc — aprecie, cu prietenie, secretara administratorului, pupând-o pe nevastă-mea;

Iar mie, după trei sărutări apăsate: Aţi slăbit enorm.

Mai să nu vă recunosc!

Asemenea posibilitate era exclusă din capul locului, de vreme ce în jurul nostru

se și aflau opt până la douăsprezece. Persoane care ne admirau, rostindu-ne numele de familie și de botez cu o exaltare extrem de prietenoasă. Ne-am sărutat, desigur, cu femeia de la lift și cu cameriera, care ne-a adus imediat flori. Am luat noi iniţiativa sărutatului cu responsabilul restaurantului și cu doctorul principal, de asemenea cu bucătarul, mic și vânjos, care ne-a strâns în braţe cu sinceritate și un mi ros incitant de spaghetti milanese, aflate tocmai pe urla șa mașină de gătit a restaurantului. În incinta stabilimentului culinar, soţia și-a luat asupră-i sarcina sărutatului cu picolii, în timp ce eu am avut un contact omolog cu aproximativ unsprezece chelneriţe.

— Toată lumea vă cunoaşte; și mai ales vă recunoaşte — a filosofat, destins, a doua zi de dimineaţă, băieșul, și ne-a pupat îndesat, lucru pe care n-au întârziat să-l facă și fata de la bufetul cu răcoritoare, maseuza oarbă, gimnastul surd, tehnicianul sanitar de serviciu, şchiop, șefa spălătoriei, obeză, și bătrânul fosilizat care lucra la declanșarea razelor ultraviolete cu o precizie evazivă (prăjise câteva fese și jupuise pielea de pe un nu măr indecis de imaturi).

Intrarăm în bazinele cu apă vindecătoare, unde avurăm parte de o veritabilă și înduioșătoare manifestaţie de simpatie. Ne sărutarăm cu felurite anchiloze, paralizii parţiale, artroze, deformaţi! umero-scapulare, lombosciatice, spondiloze și curburi de coloană, din ţară și de peste hotare, ceea ce ne aduse într-o stare de năuceală totală. Ne-au transportat binișor în cameră, înveliţi în cearşafuri cu iz de parafină, ne-au urat „odihnă plăcută", „vacanţă fericită", „sănătate multă", „timp frumos", „poftă bună", „amintiri de neuitat". Am rămas, în sfârșit, amândoi în mijlocul albei, imaculatei odăi, în giulgiurile noastre umede, privindu-ne cu ochi tul buri, răvășiţi și indeciși.

— Bine-ai venit, nevastă! – rostii, într-un târziu, și făcui un pas șovăielnic înainte. Vino să te sărut.

Ea se retrase înspăimântată, de-a-ndărătelea, spre balcon și dacă n-aș fi apucat-o zdravăn cu amândouă mâinile, cine știe ce i s-ar fi putut întâmpla.

Căci ne aflam la etajul doisprezece.

BIOGRAFIA UNUI BUFET

S-a născut în anul 195… într-o dimineaţă de iarnă. Botezul i-a fost făcut cu șampanie, specialităţi la grătar și tort-glacé. Urmau și pere, dar cum nașul, directorul trustului raional de alimentaţie, ceruse să se aducă pergamute — și ele erau de calitatea a patra — s-au comandat cafele la o femeie de bine dintr-o curte luni trofă, dându-i-se în schimb o sticlă de spirt denaturat.

I s-a zis „La Cioate". Bufetul *Cioate,* după comuna de baștină a directorului.

*

La numai doi ani de viaţă a fost închis pentru inventar împreună cu responsabilul. Inventarierea responsabilului a scos la iveală o lipsă de câteva mii de lei, plus patru zeci de tacâmuri minus și chiar două scaune-fotolii de rafie, dispărute. S-a descoperit că au ars amândouă, luând foc odată cu grataragiul, care

adormise lângă cuptor cu capul pe unul și picioarele pe celălalt. Băiatul s-a fript relativ ușor, fotoliile au fost într-adevăr scăzute, iar responsabilului i s-a obţinut numai un an corecţional.

Și a fost numită în locui o femeie.

*

Femeia avea un simţ gospodăresc dezvoltat, mai fusese gestionară la un raion de fermoare și panglici, la o mercerie căreia îi desfiinţase tavanul pentru a se aerisi direct prin pod, astfel că primul lucru pe care-l ceru (și-l obţinu) fu renovarea bufetului.

Un proiect laconic intră rapid în aplicare și timp de șaptesprezece luni și nouă zile, două întreprinderi de construcţii rivale îl restructurară. Avusese pereţi albi, acum îi avea galbeni. Vechea intrare în pivniţă se făcea pe după tejghea, acum chepengul se afla în mijlocul salenului. Spaţiul restrângându-se cam la jumătate, în loc de unsprezece mese rămaseră cinci. Din cele patru ferestre, trei fură zidite, în schimb singura păstrată se lărgi în așa fel încât balconul de la etaj se prăbuși sân gur, fără dificultăţi, spre satisfacţia locatarilor de acolo: aveau copii mici și se temuseră totdeauna ca aceștia să nu cadă în stradă.

Se introduse lumină fluorescentă în tavan, ceea ce dădu o culoare verzuie cărnurilor din galantar și se săpară nișe în pereţi pentru a se instala în ele lămpi petromax cu abajur de borangic tivit în pai de orz.

Încăperea căpătă un aer intim și în același timp sălbatic.

Astfel bufetul îşi începu o nouă existenţă, cu personal sporit. Cum capacitatea sa maximă era de 20 clienţi la mese, iar salariaţii ajunseseră la 36, se asigura o deser vire promptă și exemplară, în sensul, că fiecare vizitator era servit cam de cinci persoane, izbutind să mănânce o friptură în cel mult nouăzeci de minute și cel puţin un ceas de la comandă. Bucăţile de pâine neterminate, farfuriile, paharele îi erau mereu luate de dinainte pentru a-i fi schimbate în justificare deserviciu ospătăresc conștiincios.

*

În 196… Bufetului i se schimbă numele de „La Cioate” în „Zambila”, fiind reprofilat pe două secţiuni: jumătate profil lacto-vegetarian — aici putându-se servi ţuică, hamsii cu ceapă, cherci, măsline murate, brânză mixtă „Poiana” în cutii, gem de prune în borcane — și jumătate profil „Local familiar”, cu tuslama, ciorbă de burtă, bere, cârnaţi oltenești, napolitane cu cremă de caise.

Cu această ocazie fu dată afară responsabila și numiţi în locul ei patru, adică două schimburi de câte doi, toţi specialiști, adică dispunând de solide antecedente penale. Ei izbutiră, în numai două luni, să introducă mititei „cu carne de casă” și citronadă vărsată la pahar – ca unică băutură — ceea ce, după o bucată de vreme, îi aduse unuia un „Fiat”, altuia o garsonieră, iar celorlalţi doi câte patru ani vacanţă în locuri răcoroase, primii izbutind să scape numai cu 80% pierderi la comisia pentru controlul averilor ilicite.

*

Nu trecu mult și bufetul se închise brusc, pentru a se redeschide cu o firmă

nouă, roșu pe gri: „La Titi, cel cu vinul vechi”. Devenise local cu mandatar. Titi era băiat de fost măţar, de pe strada Apele Minerale, pe lângă Abator. Aici taică-său, pensionar, obţinea car nea pe sprânceană și o transporta pe sub haină, cu mușchiuleţii încinși ca un brâu și măduvioarele împletite pe după bretele.

Zidurile fură zugrăvite în verde, cu crini argintii, iar pe mese apărură vaze cu flori de hârtie și câte o carte de vizită: „Mâncaţi cu noi pe săturate”. Lângă tejghea se ivi un butoi cu chenar alb pe care călărea un pitic de gips, desfigurat prin cădere; pe scufie, cineva scrijelise stângaci: „Bacchuss”. Apăru și silogismul – cu litere de zingweiss pe un fund de tigaie: „Dacă bei, mori, dacă nu bei tot mori, așa că mai bine să bei”.

Înghesuindu-se mesele, se făcu loc pentru opt.

Seara, un acordeonist mărunt și un bătrân fără dinţi, cu cobză, distrau onor asistenţa cântând de dor la ureche și primind răsplata în bancnote lipite pe frunte.

Într-o dimineaţă geroasă, madam Titi, care venise de la Abator furioasă, numai cu o sacoșă de oase, îl găsi pe mandatar în pivniţă cu picoliţa, foarte nostimă, de șaisprezece ani, drept care răsturnă un butoi de gogonele peste picioarele amândurora, schilodindu-și foarte rău bărbatul.

Localul se închise, firma dispăru, peste fereastră și ușă se bătură scânduri late, prinse în piroane.

Recent, cineva, în halat alb, a scos cu grijă scândurile, a curăţat meticulos praful și a pus un carton cu anunţ: „Cumpărăm sticle și borcane uzate! Orele ele serviciu: 8 – 11, 15 - 18. Plata imediat. Direcţiunea”.

Bufetul e mort irevocabil.

…N-avea decât cincisprezece ani, dar se vede că și în viaţa bufetelor, ca și a cailor, de pildă, aceasta e o vârstă foarte înaintată.

PRESCRIPŢIA

„Asta e — spuse doctorul bucuros —, dumneata ai nevoie de o cură forte cu «Gabavinal». Iei câte șase pe zi, niciodată pe stomacul gol, și în trei săptămâni ai și uitat că ai fost bolnavă. „Sunt fericit — spuse pacientul —, mi-aţi înlăturat piatra de pe inimă”. „E belgian — spuse doctorul —, ţi-l procuri chiar de la farmacia noastră; în oraș nu se găsește”. „Oare medicul care v-a dat reţeta — spuse farmacista — nu știe că n-am mai primit «Gabavinal» de doi ani? Urcaţi înapoi la dânsul și ziceţi-i să vă indice ceva similar. Eventual «Novobinol». Sau «Ceresmolit».” „Dacă ar fi căutat bine, ar mai fi găsit un flacon — spuse doctorul. N-avem ce face cu «Novobinol»-ul, e pentru sugari. Iar «Ceresmolit» e cu totul contraindicat, poate da gastrită. Vă preschimb reţeta și vă ofer «Mixandrin». În loc de șase tablete, luaţi opt pe zi, niciodată pe stomacul gol”. „«Mixandrin» avem — spuse farmacista — dar numai zece pilule. Sunt pilule, nu tablete, probabil că medicul nu le-a văzut niciodată. Mergeţi din nou la el și cereţi-i să vă completeze cu altceva; astea zece vi le dăm.” „Eu știam că au cantităţi mai mari — spuse doctorul —, dar dacă așa pretinde farmacista… Atunci să vă prescriem «Cataravil»,

e un produs de-al nostru, nu trebuie să umblăm numaidecât după tot felul de preparate străine, uneori sunt chiar mai slabe. Astea le luaţi numai de două ori pe zi, după mese, dar veţi lungi cura timp de patruzeci de zile.” „«Cataravil» vă dau și cinci sute de pastile – spuse farmacista —, dar trebuie să-l asociaţi cu «Cintirol» sau cu «Vagaral», ori cu «Trimocit», fiindcă alt fel vă poate provoca o complicaţie foarte neplăcută. Eu n-am niciun interes, nu sunt medic, știu însă de la o nepoată de-a mea, care a tras ponoase vreo trei ani de la un «Cataravil» luat așa, pur și simplu”. „Tare le place să mai poarte omul — spuse medicul —, și-apoi ce știu ele de indicaţii și contraindicaţi!? De aceea există pe lume medici și farmaciști: unii prescriu reţetele și ceilalţi execută reţetele. Mă rog, dar dacă insistă, și cum tot aţi urcat din nou două etaje, poftim, vă dau și «Cintirol». «Trimocit»-ul nici nu intră în discuţie, are efectul ventuzelor. Mai bine vă puneţi ventuze, leac secular și verificat de popor”. „Ai recomandat tu să-i dea dumnealui «Cintirol»?” — strigă farmacista către colega ei din fund. „Da, da — răcni cea din fund – dă-i-l tu domnului, dacă a adus reţeta.” „Cum o să i-l dau — strigă din nou cea din faţă —, nu știi că a fost valabil numai până în 1979? Răspunzi tu, dacă păţește ceva?” „Mergeţi sus — îi spuse pacientului – și cereţi-i medicului…” „Nu mă mai duc nicăieri – spuse pacientul. Văd că aveţi telefon. Am văzut că și el are telefon. Daţi-i telefon”. „Telefonul nu-i pentru conversaţii între etaje” — spuse farmacista. „Dar pentru ce e?” — spuse pacientul. „Pentru altceva” — spuse farmacista. „Atunci folosiţi-l acum prima oară pentru o convorbire cu medicul” — spuse pacientul. „Alo — spuse farmacista —, trimiţi mereu pe capul nostru un pacient foarte pretenţios și neînţelegător”. „Vă cer scuze – spuse doctorul —, dar la noi vin tot felul de oameni.

Și mai orice bolnav e și un om nervos”. „Eu nu pot să-i dau ce mi-ai cerut dumneata”. „Eu nu v-am cerut nimic”. „Mie nu, dar colegei mele, pe care tocmai am schimbat-o, i-ai cerut câte în lună și-n stele”. „Atunci oferiţi-i ce credeţi dumneavoastră de cuviinţă”. „Eu, după diagnosticul pe care văd că i l-ai pus, nu-i pot oferi decât «Gabavinal». E un medicament belgian foarte bun”. „De acord — spuse medicul. Trimiteţi-l la mine să-i schimb reţeta”. „Mergi dumneata sus — spuse farma cista, să-ţi dea o reţetă de «Gabavinal»”. „Nu mai e nevoie — spuse pacientul —, o am la mine”. „Tu – strigă farmacista către cea din fund — noi mai avem «Gabavinal»?” „Avem — răcni cea din fund —, dar numai cinci tablete. Nu-i ajung nici pe o măsea”. „Uite ce faci dumneata. – spuse farmacista. „Nu mai fac nimic — spuse pacientul. Daţi-mi ceva de cap”. „Oricum trebuie să urci la medic; la noi și pentru un antinevralgic e nevoie de reţetă — spuse farmacista. Și cu ocazia asta…”

Pacientul însă căzu moale pe ciment, și farmacista, nemaivăzându-l, spuse, prin deschizătura ghișeului, ridicând din umeri: „Altcineva!”

DICŢIONARUL RĂCHIŢILOR

„Proliferarea răchiţilor și sălciilor pe teritoriul nostru, importanţa pe care au

dobândit-o în ultimii ani în producţia cooperatistă și a întreprinderilor silvice, precum și faptul că numărul arborilor de specie a rămas relativ constant din prima și a doua parte a cuaternarului până azi au făcut să se resimtă nevoia unui dicţionar.

Această sarcină și-au luat-o, cu curaj, pentru prima oară în literatura botanică, Dr. Ch. Al. D. Tertega, conf. Univ. I. Buzatu și tânăra cercetătoare ioachimela Adelaida Caramzulea-Măcelărescu. Elegantul volum, împodobit cu numeroase planșe, se recomandă cititorului prin bogăţia informaţiei, ca și prin stilul accesibil, punctat adesea de efuziuni lirice, normale pe fondul îmbinării poetice dintre apă și vegetaţie. Căci salcia, sau răchita, e un produs al apei, soarelui și pământului, un tiv gracil al perdelelor lichide, o bordură verde a râurilor și fluviului, o maramă a Deltei. Foarte folositor indexul final, familiarizând cu denumirile ştiinţifice și ghidând util lectura."

Această agreabilă recenzie a *Dicţionarului,* publicată într-un cotidian de prânz, a fost urmată de altele, ce se străduiau să scoată în relief diverse laturi calitative ale lucrării, precum și însemnătatea ei teoretică și practică.

Astfel, o revistă literară aprecia, sub iscălitura unui prestigios poet de orientare bisericească, „evlavia cu care autorii s-au apropiat de simbolul acesta al veșniciei, căci salcia, oricât ai tăia din ea, scoate mlade noi, viguroase și elastice, pe care nimic nu le poate corupe, decât cruda și necesara bardă". O publicaţie istorică trimestrială punea în evidenţă, cum era și firesc, notaţiile cu caracter istoric, pornind de la afirmaţia că pe Valea Oltului există un exemplar care a făcut mâţișori, probabil, prima oară în timpul celei de-a doua domnii a lui Nicolae Mavrocordat. Gazeta forestierilor evoca pe larg foloasele ce rezultă pentru ocolurile silvice din exploatarea raţională și planificată a aglomerărilor răchitice, care numai într-un singur judeţ, Ialomiţa, dăduseră, în anul scurs, o producţie netă cu 350% mai mare decât în 1938, luat ca un an de bază. În sfârșit, o revistă feminină producea un interviu cu cercetătoarea Ioachimela Adelaida Caramzulea-Măcelărescu, care mărturisea că e fiică de brăilean și că și-a trăit copilăria, adolescenţa și o parte a maturităţii în peisajul mirific al canalului Filipoiu, salcia fiind pentru ea o a doua natură, obiect predilect de studiu și petrecere în timpul liber, întrucât clin totdeauna împletise personal coșuleţe de nuiele pentru uz casnic-gospodăresc.

După primul val fierbinte de entuziasm, apărură însă și unele unde reci. Recenzând cu vădită prietenie cartea, într-un foarte răspândit cotidian de dimineaţă, doctorul în ştiinţe Valeriu Ciripel, șeful laboratorului de fitopatologie de la Universitatea din Brașov, observa și unele inconsecvenţe metodologice, precum și erori – altminteri „lesne îndreptabile la o eventuală ediţie viitoare". Astfel, la susţinerea autorilor că am avea circa 200 specii, dintre care mulţi hibrizi, recenzentul arăta că s-au identificat până acum 296. Apoi: specia Salix triandra nu are, cum spune *Dicţionarul,* frunze ascuţite la peţiol și late la vârf, ci, dimpotrivă, frunzele sunt late la mijloc și ascuţite la vârf. Pe de altă parte, precizarea că sălciile din Deltă au toate rădăcini adventive nu rezistă la confruntarea cu realitatea, cele din Caraorman, de exemplu, neposedând asemenea rădăcini.

Recenzentul releva și unele confuzii, el bizuindu-se pe o bibliografie în care erau

citaţi mai ales C. Popp și Traian Săvulescu.

În final, recomanda cartea — dar cam sec — ca „binevenită și imbold pentru cercetări viitoare".

Mensualul de ştiinţe agricole se vădi preocupat de *Dicţionar* într-o formă mult mai rece și circumspectă.

Articolul era publicat la rubrica „Puncte de vedere", fiind semnat de inginerul-șef al rezervaţiei de zimbri din Haţeg și de administratorul muzeului de numismatică de la Gura Humorului, cei doi apreciind, în linii foarte generale, „cazna adunării și clasificării materialului, dar relevând că nu s-a ţinut seama decât în mică măsură de valoroasele contribuţii anterioare ale lui D. Brândză, P. Enculescu, C. Istrate și alţii, *Dicţionarul* fiind „carent, lacunar și, în unele privinţi, mai mult empiric".

Se constată, printre altele, că se expun incoerent, cu prilejul examinării a diferite specii, concordanţele sau discrepanţele între apariţia frunzelor și a mâţișorilor. La Salix fragilis mâţișorii apar odată cu frunzele, în timp ce Salix alba (Salcia alburie) scoate întâi frunzele și după aceea mâţișorii. În general se critica lipsa descrierii mâţișorilor. De asemenea, impreciziile în relevarea culorilor la frunze și ramuri. Unele sălcii au frunzele argintii, altele cenușii, altele verde-întunecat, de aparenţă ceroasă. Mladele sunt fie roșii, fie galbene, fie portocalii, sau chiar alb-murdar, variind nuanţele în perioadele de maturizare. Salix viminalis are frunzele acoperite — pe partea dorsală — cu peri albi, ca un puf, forma lor fiind de cureluşe, în timp ce Salix pentandra are frunze de culoare întunecată și cu miros specific, ele fiind mai mari în partea mediană. Apoi: Salix reticulata, specie de altitudine, are nervuri rubinii pe frunze și dă mâţișori roșii, pe când Salix purpurea (Răchită roșie) are numai mlădiţele roșii, mâţișorii fiind de culoare șobolanie. Or, în lipsa unor atari precizări, cititorul poate fi indus în eroare, fără voia autorilor și îndemnat spre concluzii greșite și viziuni ce contrazic realitatea vegetală.

Analele de floră a R.S.R., se ţinură multă vreme în rezervă, mai ales că apăreau la trei ani o dată și în mod neregulat. Totuși publicară o notă, destul de tăioasă, sub titlul incitant *Pentru mai multă seriozitate în cercetarea patrimoniului natural,* semnată de R.R. No ta afirma că *un* dicţionar al răchiţilor e un lucru bun și necesar, dar *acest* dicţionar „are grave rămâneri în urmă", caracterizări incorecte, aprecieri învechite, vă dând necunoaşterea directă a obiectului. „E un amalgam de date disparate, lipsă de metodă, principii sumare, de scrieri evazive, amatorism și literaturizări ieftine".

Autorii trimiseră o scrisoare redactorului-șef al unui săptămânal foarte popular. Acesta publică scrisoarea integral, însoţită de o notă a redacţiei care-i infama pe detractorii *Dicţionarului,* numindu-i „savanţi de birt".

„Molii de bibliotecă", „mâncători de cotoare", „ageamii botanici", „logofeţi de coajă de mesteacăn", cerându-se drastic „eliminarea din publicistică a huidumelor din crângurile ştiinţei".

Cei trei autori spuneau, în esenţă, că sunt gata să ţină seama de unele observaţii privind lărgirea unor articole și descripţii, dar că resping cu hotărâre și chiar cu un sentiment de indignare criticile privind pretinsa lipsă de caracterizare a

mâțișorilor (trimiţând la paginile 24, 36, 90, 101, 102 — 103, 126, 137), pretinsa confuzie asupra culorilor frunzelor și ramurilor, toate observaţiile referitoare la smicele (în paranteză se sublinia că unul din recenzenţi era atât de incult incit confundase cuvintele „nuia” și „surcea”, iar altul credea că smicelele se taie toamna, în timp ce toată lumea știe că acestea se taie primăvara; „poţi să nu cunoști nimic din botanică, dar nu ţi-e permis să ignori faimosul cântec popular *Foaie verde trei smicele,* care sugerează clar că acţiunea pomenită are loc imediat după deszăpezire”). Era infamată și observaţia privitoare la literaturizare, evocându-se în context poeţii Lamartine, Costache Conachi, Panait Cerna, Grillparzer, Lermontov, Hristo Botev, Verlaine și numeroși contemporani, de la Giovanni Gentile la Virgil Cotoșman, care cântaseră, într-un fel sau altul, salcia. De altfel, însuși poporul o numește adesea „Plângătoare”. Critica făcută cuprinderii în dicţionar a termenilor „răchiţică”, „salcie ierboasă”, „salcie pitică”, socotite că fac parte din familie doar cu numele, era calificată drept „pedestră”, știut fiind că „Salix retușa” (ierboasă) și Salix herbacea (retusa) crescând în Bucegi, în tufișuri, deși înalte de 3 — 5 cm, tot sălcii sunt, nu dimensiunea și nu locul unde cresc fiind hotărâtoare pentru integrarea în încrângătură. Se știe, de pildă, că la noi cresc ferigi liliputane, iar la tropice ferigi gigantice; specia însă, în aspectele ei esenţiale, e aceeași.

În sfârșit, erau denunţate, cu vehemenţă, unele „de dedesubturi” ale atacurilor împotriva *Dicţionarului,* promiţându-se și viitoare dezvăluiri asupra felului cum și-au luat diplomele unii din recenzenţi, asupra vieţii lor de familie și relaţiilor poștale suspecte cu transfugi.

O altă revistă săptămânală populară publică, în replică, scrisori ale recenzenţilor, o precizare oficială a editurii, o punere la punct a Academiei de științe agricole, o intervenţie a conducerii Centrocoop, o informaţie a directorului Grădinii Botanice din Mahmudia privitoare la natura îngroșării trunchiului de răchită odată cu înaintarea în vârstă a copacului, o scrisoare a cercu lui micilor naturaliști de la Casa pionierilor și Șoimilor patriei din Bistriţa-Năsăud, un memoriu al învăţătorului pensionar Luca Tănăsescu din comuna Ciucești — Prahova, referitor la superioritatea sălciei asupra plopului — și altele.

Discuţia se lăţi în mai multe organe de presă — pro și contra *Dicţionarului* —, intrând, la un moment dat, chiar și în preocupările televiziunii, dar, desigur, mascat, ca să nu se aţâţe patimile, și anume la Albumul duminical, în pauza unui meci de rugbi, când o vestită cântăreaţă de muzică ușoară cântă, în formulă pop-rock, *La răchita roșioară.*

Prefăcându-se a nu ști nimic despre ce se întâmplă, o editură bucureșteană publică brusc, într-un tiraj mare, în ediţie revăzută, vechea și reputata lucrare *Flora României* de I. Simionescu, studiu fundamental, care nu mai fusese reeditat de aproape un sfert de veac.

La numai o săptămână după apariţia cărţii, studentul ieșean Mărculescu V. Constantin, din anul trei al Facultăţii de Ştiinţe Naturale, trimise unei reviste centrale un număr de articole din *Dicţionar* și respectivele pagini din *Floră,* care — așezate

pe două coloane – emanau ca doi mâțișori de pe aceeași cracă de salcie.

Revista făcu publicitatea necesară.

Apoi să lăsă tăcere.

Urmările nu se cunosc.

Răchiţile însă, după cât se pare, îşi văd mai departe e-ale lor.

COMISIA DE VEGHE

La 26 septembrie anul curent, după-amiază, în timp ce soarele asfinţea cu o oră mai devreme decât în celelalte ţări ale Europei răsăritene, am primit vizita ţăranului-cooperator Hrișcu Pandele din satul B., judeţul I., care mi-a propus solemn să fac parte din „Comisia de veghe" a nunţii fiicei sale Marlena cu tânărul mecanizator agricol Pantelimon Corlat.

Evident, am întrebat numaidecât care e sensul acestei Comisii și care ar fi drepturile și îndatoririle mele.

Oaspetele m-a informat că, în ultima vreme, s-au constatat mari și frecvente neregularităţi în organizarea căsătoriilor din judeţ. Se cheltuiesc sume însemnate cu contractarea unui mire (sau a unei mirese) și cu aranjarea ceremoniei. Se încasează sume și mai importante și se adună cantităţi de bunuri de folosinţă îndelungată, provenite din daruri. Au loc sustrageri, escrocherii, dispariţii de miri (mirese) cu banii dobândiţi, nu se achită la timp costul tacâmurilor, se înlocuiesc cadourile strigate la ospăţ cu altele, de valoare mai redusă (de pildă, se promite un recamier și se aduce o masă de bucătărie, se făgăduiește un porc și se trimit câteva kilograme de mezel etc.). Din cauza neorânduielilor și încălcărilor de contract se ajunge la altercaţii publice, bătăi și chiar măceluri, cum s-a întâmplat la restaurantul din comuna D., unde în bătaia generală au fost schilodiţi nașii, ospătarii, un socru-mare și patruzeci și doi de meseni, dărâmându-se și peretele lateral al stabilimentului.

În faţa acestor situaţii, cele două familii interesate în constituirea unei a treia au hotărât să instituie o „Comisie de veghe" alcătuită din trei membri, oameni ireproșabili, acceptaţi de toţi și care să ia în primire banii și bunurile, să controleze cheltuielile, să le scadă din încasări și să împartă ce rămâne în proporţiile convenite prin contract prealabil, scris. Din Comisie făceau parte preotul paroh local Veștean Florea Ristic și contabilul-șef al cooperativei de pompe funebre și morminte din marmură „Avântul" din capitala judeţului. Eu urma să îndeplinesc funcţia de președinte, fiind bine cunoscut și intens stimat de locuitori după ce, printr-un reportaj critic, publicat în cotidianul judeţean de periodicitate săptămânală, împiedicasem transferarea staţiunii de montă într-o comună limitrofă — acţiune nesăbuită, care astfel a fost contracarată, costându-l pe secretarul Consiliului popular judeţan, tenebrosul ei iniţiator, o severă sancţiune administrativă, cu pierderea unei gradaţii.

Membrii Comisiei aveau dreptul la tacâm gratuit și primeau, pentru osteneala și imparţialitatea lor, câte două mii de lei de căciulă. Președintele beneficia în plus de

un sac de nuci, o ladă cu ouă, zece kilograme vin și transportul gratuit, până la domiciliu, al produselor și persoanei.

Am acceptat oferta, mai ales din curiozitate și pentru că noul, chiar și în acest domeniu, nu mă poate lăsa niciodată indiferent.

Bineînţeles că a avut loc o reuniune de constituire, în satul B., în casa preotului, în prezenţa cuscrilor. Aici s-au semnat listele de cheltuieli, s-a întocmit devizul general, s-a transcris actul de împărţire a darurilor și s-a pus la punct regulamentul de funcţionare al Comisiei. Întrucât nunta urma să se desfășoare în casele lui Hrișcu Pandele, la cererea lui Vericu Corlat zis și Clonţea, tatăl mirelui, Comisia a acceptat să inspecteze discret și preparativele culinare, pentru a constata între buinţarea conformă și integrală a celor două sute kilograme de carne, o sută douăzeci de găini, aproximativ jumătate tonă legume și fructe, zece saci de făină, opt de zahăr, numeroși decalitri de ulei, butoiașe cu ţuică, recipiente de plastic și canistre de benzină umplute cu vin alb și roze, și altele. Pentru ca să-și poată îndeplini cum se cuvine și această delicată misiune. Comisiei i s-a rezervat un colţ special amenajat al grajdului, dotat cu un cântar decimal și cu altul simplu, de tejghea, un vas de sticlă gradat și un alcoolmetru.

Trebuie să apreciez că ne-am bucurat de sprijin ne condiţionat și de respect absolut din partea tuturor. De asemeni, că ne-am putut îndeplini, cu succes, toate sarcinile ce ni se încredinţaseră. Am fost nevoit să intervin doar o dată, în virtutea prerogativelor mele, când am observat insistenţa cu care o junăvăduvă din familia miresei îl tot ducea la periniţă pe contabil, pupându-l cu o asemenea furie încât omul se întorcea, clătinându-se, la sediul nostru din grajd, manifestând și îngrijorarea că-i „va sări smalţul”. Am luat măsura să nu se mai cânte periniţă decât la trei ore o dată. O convorbire cordială cu personalitatea ecleziastică a avut darul de a tempera zelul cu care acest membru al colectivului verifica direct calitatea băuturilor; nu am întâmpinat nicio rezistenţă din parte-i, atunci când i-am repartizat sarcina controlării gradului de mineralizare a apei gazoase și al indicelui de utilizare a untdelemnului la sarmale. La rândul meu, nu m-am supărat deloc când, după două ore bune de somn, furate în chiar camera nupţială, am fost recuperat, cu gentileţe, de colegii neliniștiţi.

Din procesul-verbal întocmit, a rezultat că au participat 302 oaspeţi plătitori de tacâmuri. Respectarea efectivă a darurilor strigate (cu concursul șefului de orchestră) a fost stimulată de semnătura imediată pe o chitanţă cu ștampila bibliotecii comunale și antetul întreprinderii judeţene de valorificare a ambalajelor întrebuinţate. N-aveau nicio legătură, desigur, cu împrejurarea, dar altele nu găsisem. Procedura era simplă și promptă. După acordul muzical prelung (excelent executat, orchestra era a ansamblului „Zmeurica”), urma răcnetul dirijorului (în versuri ad-hoc) cu numirea meseanului și întrebarea, clară, „Ce dă?”. Meseanul se ridică şi răcnea la rândul său: „Două covoare persane”.

Aplauzele, uralele și chiotele se însoţeau cu melodia „Mulţi ani trăiască!”. Dacă darul era prea modest (de pildă, cineva a oferit „un set de masă”, fără să precizeze la ce se referă „setul „ și pentru câte persoane e) nuntașii izbucneau în strigăte

dezaprobatoare, nu aplaudau, fluierau, și-l potopeau pe prea economul conviv cu un „Hăăă” deloc plăcut. Acela se așeza confuz și roșu la faţă, dând explicaţii pe care nu le mai auzea nimeni.

Dacă era isteţ și prea sensibil la opinia publică, atunci făcea un semn cu mâna, spre ogoirea asistenţei, adău gând „și…”, propunând un serviciu de lichior, anexând și o lampă cu abajur, ba chiar și două oi, cum s-a întâmplat cu medicul veterinar, pe care huietele și refuzul muzicii de a-i cin la imnul pentru că anunţase doar „O carpetă” l-au contrariat într-atât, încât a urlat, în deplină lipsă de autocontrol, „și treizeci de mii de lei!”. Lovit peste mână cu cuţitul de către nevastă și aiurit că putuse pronunţa cifra, omul avu însă satisfacţia să audă cum i se dedică un cântec anume, „Să-ţi fie gura aurită!”, de către solista M.C.R., vedetă a Radioteleviziunii, autoare a câtorva discuri „Electrecord”, tocmită aici pentru două nopţi cu cincisprezece mii de lei, o le locală absolut autentică din secolul XIX și o icoană pe sticlă semnată Ţimforea.

Așadar, după ce invitatul îşi clama darul, contabilul-şef, asistat de mine și de preot, îi strecura binișor în faţă chitanţa cu specificaţia și un pix, rugându-l zâmbitor să semneze. Nu s-a opus nimeni. În felul acesta, realizam și evidenţa imediată, completă a daniilor. S-a strâns mult. Și bine: 487 563 lei. (Nașii au adus cea mai mare contribuţie, ei fiind: șeful depozitului de lubrifianţi al Staţiunii de Mașini și soţia sa, coafeză: vice președintele consiliului popular al orășelului din apropiere și soţia sa, secretară la întreprinderea de administraţie locativă, ambii accidentaţi însă ulterior, adică de mișii din funcţii, pentru malversaţiuni, luare de mită, abuzuri în servicii etc., condamnaţi la câţiva ani buni de reflecţie solitară.) Apoi: porci, raţe, nurci, oi, șifoniere, veioze, sticlărie, covoare, lămpi, mașini de cusut, frigidere, televizoare, magnetofoane, casetofoane, o chitară electrică, o blană de sconx, o căciulă de astra han, un balot de lână neagră, un automobil „Wartburg” (uzat, dar încă în funcţie), cercei de aur, linguri de argint, pahare de cristal de Murano, un bibelou de jad de la Singapore, un serviciu de birou de chihlimbar din Senegal, un inel cu montură de lapis-lazuli din Brazilia, un halat din pene de papagal din Insulele Canare, popice de apartament, de fildeș, din Kenya, o pușcă de vânătoare cu lunetă din Florida, o scrumieră dintr-un craniu din arhipelagul Noile Hebride din Pacific, planul general al comunei realizat din pătrăţele de zahăr cubic, și numeroase altele.

După trei zile și patru nopţi, Comisia și-a încheiat misiunea cu brio. Nu s-a declanșat nicio ceartă. Niciun incident. Nici cea mai măruntă neînţelegere. Totul s-a strâns. Totul s-a împărţit corect. În ce ne privește, ne-am primit plicurile și produsele făgăduite. Ni s-au mai dat și niscaiva daruri, pe care familiile beneficiare le agreaseră mai puţin — sau nu realizaseră exact semnificaţiile lor. Părintele Ristic a căpătat o pipă și tutun parfumat de Macedonia, contabilul-șef a fost încărcat cu un căluţ de lemn cu şaua de catifea verde, iar mie mi s-au dăruit trei tablouri, dintre care două arătau aceeași ființă brunetă cu sâni ciclopici, mușcând cu patruzeci de dinţi albi dintr-un pepene roșu, iar al trei le-a, mic și cam prăfuit, cu sticla spartă, arăta o fetiţă cu boneţică în picăţele și ochi negri rotunzi, în colţul din dreapta fiind

semnat, cu litere groase și hotărâte, „Tonitza”.

Ne-am despărţit bucuroși, intens satisfăcuţi.

După trei săptămâni, tinerii căsătoriţi au cerut, simultan, divorţul (după o prealabilă înţelegere), fiecare din ei având în perspectivă altă nuntă cu dar, în alte localităţi ale judeţului.

Dată fiind funcţionarea ireproșabilă a Comisiei de veghe, pe care am condus-o, mi s-au făcut imediat propuneri de reluare a activităţii în noile condiţii, propuneri agrementate de baremuri sporite.

Îmi pare rău că nu le-am mai putut da curs, deoarece am obţinut o bursă de studii de un an în regiunea locuită de eschimoși, în nord-estul Canadei. Experienţa trăită în satul B. rămâne însă pentru mine memorabilă, cu atât mai mult cu cât, ulterior, am aflat că cei doi tineri au izbutit să facă, în câţiva ani, patru nunţi foarte mănoase, până ce mireasa a născut, dintr-o greșeală probabil, doi gemeni, a căror paternitate n-a putut fi stabilită, întrerupând imprevizibil șirul ceremoniilor. Păcat !

SEISME PLANETARE

INSULA FELICIA

La 16 mai 1981, 8 salve dintr-un tun de „ţoli au salutat independenţa noului stat Felicia. Ea e o insulă foarte mică din Oceanul Pacific, la o distanţă de aproximativ 1500 km de Australia și la o depărtare asemănătoare de arhipelagul insulelor Marchize. Suprafaţa sa de 4268 kilometri pătraţi e mai mult stâncoasă, cei 11.000 locuitori ocupându-se cu agricultura, creșterea vitelor și pescuitul. Principalul oraș (din trei) e Tolompan, așezare pitorească între formaţiuni de calcar, cu numeroase grote. Înălţarea solemnă a drapelului noului stat, alb-verde-cafeniu-violet-negru, cu un fruct al arborelui kokanoka în colţul de jos-dreapta și un arici de mare în colţul de sus-stânga, a pus capăt unei lungi dominaţii coloniale.

Descoperită întâmplător în 1608 de câţiva marinari portughezi, care se salvaseră cu o barcă de pe un vas eșuat, insula a trecut apoi sub stăpânirea olandezilor, care au vândut-o englezilor în 1736. La începutul secolului XIX, britanicii au convenit s-o împartă cu francezii, ambele puteri asociindu-și-i apoi, după primul război mondial, pe americani și pe australieni. Consiliul de tutelă a Organizaţiei Naţiunilor Unite, căreia i s-a încredinţat administrarea teritoriului în 19 o6, a hotărât că s-au copt condiţiile interne necesare autonomiei, astfel că, în primăvara lui 1981, conducătorul populaţiei muruki, Bill François Helicumunu, a putut anunţa crearea unui nou stat pe harta lumii, Felicia.

Prospecţiuni anterioare, dificile și laborioase, au arătat că pe fundul mării, în apele teritoriale, există uriașe depozite de noduli de mangan. După unii specialiști, toată insula ar fi o enormă formaţiune de man gan, ceea *ce ar* putea face din Felicia a treia ţară producătoare de pe glob. Un consorţiu vest-german-american-italian-canadian-luxemburghez a și semnat un contract de exploatare cu guvernul felician,

contract care asigură, de pe acum, aproape trei sferturi din bugetul ţării.

Guvernul a cerut în schimb beneficiarilor transformarea unei părţi a devizelor ce i se cuvin în echipamente moderne pentru administrarea statului. Telefonie, telegrafie, radio, televiziune, computere, instalaţii meteorologice și paratrăsnete au fost aduse pe insulă în cantităţi îndestulătoare. Dar cea mai bogată achiziţie a fost aceea a mijloacelor perfecţionate de ascultare și înregistrare, precum și de microfilmare. Pentru a se în lătura, de la bun început, recrudescenţe ale vechilor conflicte tribale sau apariţia unor comploturi, conspiraţii, lupte pentru putere etc., autorităţile au hotărât ca jumătate din populaţie să fie în serviciul poliţiei și securităţii statului, controlând astfel, prin cele mai perfecţionate sisteme, ceea ce vorbește, gândește și face cealaltă jumătate. Microfoane minuscule, periscoape invizibile, plasate ca o centură inefabilă în jurul coastelor și plajelor, telescoape puternice situate în vârful muntelui, cu capacitatea de a studia aproape fiecare casă din cele trei orașe și nouă sate, la orice oră din zi și din noapte, semnalizatoare speciale pe drumurile publice și chiar pe poteci, și multe altele, asigură un control aproape perfect și posibilitatea de a se fișa la zi activitatea mai fiecărui locuitor, începând de la naștere.

În același timp s-a decis ca, printr-o aparatură la fel de perfecţionată, cealaltă jumătate a populaţiei să poată controla discret dar în întregime activitatea jumătăţii de populaţie aflată direct în slujba poliţiei și securităţii statului.

Specialiștii vest-germani și cei americani îndeosebi au contribuit hotărâtor la punerea în lucrare a ambelor reţele și au instruit rapid și eficace un număr important de cadre locale. Evident, câteva sute din acești specialiști străini, civili și militari, au rămas în insulă pe un timp nedefinit pentru a contribui la întreţinerea echipamentelor.

Guvernul dispune de un ziar săptămânal în opt pa gini mici care apare în fiecare luni în unsprezece mii de exemplare, în așa fel încât să poată fi citit de fiecare cetăţean. Marţea, ziarul e citit în întregime de un crainic la radio. Iar joia e prezentat, tot în întregime, la televiziune. În acest fel, există un Procent extrem de mic de persoane care rămân străine de știrile și articolele publicaţiei oficiale. În orașe și sate s-au așezat câteva mii de cutii poștale, pictate în culori vii, ca să atragă imediat atenţia. În ele locuitorii pot depune orice plângeri, cereri, reclamaţii, sesizări, doleanţe, propuneri etc.

adresate autorităţilor, fără taxă de timbru. În același timp, aproape fiecare casă își are cutia sa poștală, în care autorităţile pot depune răspunsurile la cele de mai sus, precum și înștiinţările de amenzi, impozite, mandate de arestare (când e cazul), citaţii în justiţie, avertismente morale, chemări cetăţenești și așa mai de parte. S-a desfiinţat astfel instituţia audienţelor, dovedindu-se inutile întâlnirile între guvernanţi și guvernaţi. O fabrică de hârtie din arborele local sokral satisface în întregime necesităţile. Un sistem excelent de telex între primari, prefecţi, miniștri (s-au păstrat formele franceze de administraţie) și conducătorii spirituali de triburi, vraci și preoţi (căci s-au conservat și forme precoloniale), face ca operaţia de comunicare generală să funcţioneze fără greș, putându-se lua măsuri prompte

unde și când ocazia o cere.

Pentru sănătatea morală a naţiunii, guvernul a prohibit deocamdată importul de literatură și artă din alte ţări, folclorul (de altfel bogat și original) fiind considerat întru totul satisfăcător în această etapă. Străinii aflaţi pe insulă au la dispoziţie un loc special, alcătuit dintr-o plajă vastă înţărcuită și un fost hidroavion dezafectat, transformat în grădină restaurant cu piscină și motel. Aici se pot distra în felul lor.

Autorităţile sunt preocupate acum de dezvoltarea unei cinematografii documentare proprii care să prezinte frumuseţile insulei și să contribuie la propaganda turistică în străinătate. Ministrul finanţelor, dezvoltării și comerţului apreciază că, în deceniul următor, fauna piscicolă extraordinară a ţinutului, oceanul cald și calm, frumuseţile peisajului și blândeţea localnicilor ar putea face ca industria turismului să aducă statului o optime din veniturile sale. Deocamdată, ce e drept, de oriunde ar veni turiștii, preţul călătoriei e încă prohibitiv, deși moneda locală (1 puri = 68 dugunos = 408 trikilici) va lorează cât a cincea parte dintr-un dolar australian. Se speră totuși în devierea spre Felicia a principalei linii Tokio-Djakarta-Sidney. Deja, în jurul capitalei s-au ridicat câteva plăcute și confortabile colibe-camping, cu tot confortul modern și toată sălbăticia aparentă, nece sară atmosferizării.

Sistemul politic al insulei e pluralist. Încă din timpul luptei pentru independenţă s-au consolidat aici optzeci și unu de formaţiuni mai mari și mici. Cu timpul ele s-au unit într-o asociaţie politică generală unică, numită „Galanbera”, din rândurile căreia s-au recrutat și actualii conducători. Parlamentul (26 membri) alege prefecţii, primarii, clericii, judecătorii, comandanţii militari. Aceștia aleg guvernul și primul-ministru. La rândul său, guvernul numește un împărat pe o perioadă de trei ani. Până la elaborarea constituţiei (în curs), forma de stat a fost denumită (provizoriu) împărăţie democratică. Se guvernează prin decrete care au putere de lege și prin legi care au putere constituţională.

O misiune a O.N.U. urmează să studieze alcătui rea și modul de funcţionare a noului stat, care a cerut admiterea sa în această organizaţie, declarându-se ostil politicii de blocuri, de nealiniere și de neutralitate, afirmând, ca principii supreme, pacea cosmică și unitatea polineziană relativă, în diversitate absolută.

EXTRAORDINARELE REVELAŢII ALE UNUI FOST PARTICIPANT LA RĂZBOIUL SECRET

TIMPUL SCOATE TOTUL LA IVEALĂ

Nu putem ascunde nimic, timpul scoate totul la iveală. Un craniu calcificat descoperit de un buldozer care săpa o groapă pe proprietatea unui ţăran francez din Bret La Manche a condus poliţia locală pe urmele unei crime săvârșite la sfârșitul secolului al XVI-lea, se presupune că din motive religioase sau familiale. Un muncitor de la cariera de marmură din Chișcău-Bihor intrând de curiozitate într-o groapă pe care nu reușea s-o astupe, după ce zile întregi aruncase în ea

tone de pietriș, a descoperit Peștera Ursilor, fabuloasă grotă cu mii de stalactite și stalagmite sonore și unde s-au găsit resturile a nenumăraţi urși, lei, hiene, pieriţi misterios acum cincisprezece mii de ani. Scufundători profesioniști din mai multe ţări au adus la suprafaţă hectograme de aur din galioane spaniole aflate pe fundul golfului Mexic, trăgându-se concluzia că acele vase se duseseră în adânc din motive care nici azi nu pot fi eluci date. Sunt nenumărate asemenea fapte.

Recent, parcă pentru a adăuga o palidă rază la luminarea enigmelor istorice, a apărut și cartea de memorii a unui băcan britanic din Devonshire, dl. William Crawnton, carte intitulată simplu și firesc *Memoriile unui agent secret nedescoperit până în ziua de azi* și care a cunoscut optsprezece ediţii în mai puţin de cinci luni și jumătate. Volumul, producând revelaţii uluitoare cu privire la cel de-al doilea război mondial, a stârnit o vie emoţie nu numai în rândul cititorilor, ci și în cele ale istoricilor, precum și, desigur, în câteva departamente guvernamentale. Emoţia e departe de a se fi risipit.

UN EPISOD IGNORAT PÂNĂ ACUM

Este vorba de un episod cu totul ignorat până acum, al războiului secret dus de puterile beligerante încă înainte ca ele să fi fost astfel, adică să se fi întâlnit pe câmpurile de luptă.

Povestea începe în perioada când Winston Churchill era lord al amiralităţii. Cam în acea vreme, și anume într-o toamnă, mai precis în toamna anului 1937, i s-a vorbit reputatului om de stat englez despre un tânăr extrem de inventiv din Chelsea, care devenise o atracţie a orașului. Cultivase pepeni altoiţi pe un castan sălbatic, învăţase un cotoi bătrân, prin pumni zilnici daţi într-o anume regiune a capului, să calculeze aria unui triunghi isoscel, construise o casă cu acoperiș rotativ – care vara funcţiona ca un imens ventilator, iar iarna nu făcea nimic —, în sfârșit, cunoștea aproximativ treisprezece limbi moderne și străvechi, provocând stupoare unui mediu universitar, unde ţinuse, cu lejeritate, un expozeu în etruscă, idiom pe care, de altfel, nu-l mai cunoştea nimeni.

Bătrâna menajeră a lui sir Winston îi mai furniza și amănuntul că tânărul în chestiune e și foarte prezentabil, având maniere alese și că e tot atât de popular în cercurile aristocratice, cât și în cele suburbane.

Acestea se petreceau chiar în ziua când Amirâlitatea primise un raport ultrasecret de aproape o mie două sute optsprezece pagini cu privire la o instalaţie ciudată, construită de germani în partea de sud a subcontinentului latino-american, pe malul Oceanului Atlantic, într-o regiune aridă și prea puţin frecventată.

Citind filele scrise mărunt ale raportului în faţa căminului și fiind în același timp sub impresia relatărilor făcute de cu seară, la cină, de către bătrâna șa menajeră — pe care notând că o chema Jennifer nu vom adăuga nimic esenţial istorisirii noastre —, în mintea iscusitului om politic încolţi o idee.

O MISIUNE CUNOSCUTA DOAR DE DOI OAMENI

Peste o săptămână, tânărul William Crawnton din Chelsea stătea în faţa sa, nu în biroul de pe Living Street 18, ci în cabina comandantului de pe nava-amiral „Lady Macbeth" și răspundea cu agerime la întrebările mol come ale celebrului buldog, ce ţinea între dinţi nelipsitu-i trabuc.

Misiunea sa urma să fie cunoscută doar de doi oameni: el și Churchill. Fu instruit într-un timp de trei ori mai scurt decât e necesar de obicei, deoarece se dovedi de o isteţime și de o agilitate care-i punea nu o dată în inferioritate pe instructorii englezi, japonezi, polonezi, thailandezi și jamaicani ce lucrau în acea ta a dintr-o râpă a nepătrunșilor munţi ai Scoţiei.

Astfel că, la mai puţin de un an după convorbirea de pe nava-amiral, William Crawnton emigra în Argentina. „Începe prin a căuta să-ţi faci o meserie onorabilă" îi spusese Churchill.

Tânărul obţinu într-un răstimp extrem de scurt cetăţenia argentiniană și, după un alt răstimp, la extrem de scurt, ba poate și mai extrem de scurt, îşi deschise o mică întreprindere pentru exportul măruntaielor de vită, cam la patruzeci de mile sud-est de orașul Carmen de Patagones.

Se știe că Argentina e una din marile exportatoare de carne de vită, astfel că întreprinderea lui Crawnton nu bătea la ochi. Nu-i supăra nici pe germani, aflaţi la vreo sută de mile mai la sud, într-o regiune populată în proporţie de 1 locuitor pe mia de kilometri pătraţi.

Ei îl controlară discret, câteva luni, prin agenţii lor localnici, ca și prin câţiva detectivi particulari, ajungând la concluzia că nu prezintă niciun pericol.

Crawnton însă se pusese pe lucru chiar din ziua în care îşi inaugurase întreprinderea din pampa.

CONDORII ÎNFRÂNG LEGILE BIOLOGIEI

Începu prin a achiziţiona o pereche de condori. După cum se știe, aceste uriașe păsări ale Anzilor nu trăiesc în câmpie, unde de altfel și aterizează arareori, ci în munţi. Apoi, ele nu suportă captivitatea. Cu atât mai puţin pot fi domesticite.

Englezul izbuti să intre în contact cu un trib de indieni hapawkaa, de pe versantul chilian al Cordilierilor. Ei îi furnizară nu numai perechea de condori tineri, ci și multe sfaturi utile privind obiceiurile, preferinţele, caracteristicile acestor păsări — pe care ei le prindeau și le mâncau încă din perioada precolumbiană

— Astfel că noul comerciant izbuti nu numai să le dreseze, ci să le și determine să facă ouă în captivitate – ceea ce i-ar fi pus în încurcătură pe mulţi din biologii lumii.

Vulturii zburau la mare înălţime deasupra instalaţiilor germane, având legate de picioare minuscule aparate fotografice, telemetrice și radiofonice. Ei aduceau zilnic o cantitate enormă — și preţioasă — de informaţii, pe care Crawnton le prelucra noaptea, construind cu migală, din piese disparate, imaginea bizarei instala ţii germane, dosarele personale ale componenţilor bazei, preocupările lor casnice —

chiar și anecdotele pe care și le spuneau. Ceea ce-i scăpa, deocamdată, era *obiectul* preocupărilor din acea bază. Vulturii nu erau suficient de operativi din acest punct de vedere. De introdus oameni în incinta germană, sau de recrutat agenţi dintre! cei ce lucrau în acel loc, nici nu putea fi vorba. Trebuia găsit altceva. Dar ce?

AMBIGUITĂŢI ÎN DESTĂINUIRILE AUTORULUI

La acest punct al memoriilor, Crawnton însuși devine rezervat și vorbește în perifraze. O vagă aluzie, doar, la o invazie de microorganisme dresate, dintre acelea care trăiesc în ierburile înalte ale pampei, apoi altă aluzie la o colonie de cârtiţe specifice, numite de local nici (de vechii amerindieni), „bonocono", animale obişnute să sape galerii de kilometri întregi sub fundul ape lor și, în sfârşit, o și mai evazivă trimitere la un sistem optic de reflectoare și oglinzi parabolice funcţionând noaptea și focalizându-se sub forma unei stele căzătoare, ne fac să credem că mijloacele nu i-au lipsit inventivului spion pentru a descoperi că acolo, pe o coastă cvasi-pustie și rece a Atlanticului, armata hitleristă pregătea o armă distrugătoare. Era vorba anume de un sub marin condus de o persoană, dar cu o punte enormă, de pe care îşi puteau lua zborul, chiar de sub apă, o sută de aparate capabile să se înalţe în văzduh, să plutească pe valuri, să se caţere pe stânci, să funcţioneze ca vehicule rutiere, să se târască prin ierburi, smârcuri, păduri, să treacă nevătămate prin foc, să sară peste prăpăstii, să ia orice formă necesară, de la landoul de copil, până la tancul cu trei turele.

Când avu în faţa ochilor totul, dar absolut totul despre monstruosul proiect, William Crawnton începu să transmită sistematic, pe porţiuni, ceea ce aflase. Cum transmitea?

DRUMUL SINUOS AL UGERULUI CONGELAT

Vă amintiţi de natura întreprinderii sale: export de măruntaie de vacă. Englezul inventă un container frigorific, care păstra inima, ficatul, rinichii și celelalte, cam o sută de zile. Fiecare container transporta o sută de pachete, pe specialităţi. Pachetele se numerotau: pe spatele lor erau tipărite instrucţiunile de folosire și modurile posibile de preparare, în douăzeci și nouă de limbi și dialecte de pe toate continentele. Cele care plecau în Polinezia aveau „modul de întrebuinţare" în ebraica veche; cele pentru Islanda, în latina vulgară: în Filipine, în limba zulu — și așa mai departe. O firmă din Andorra, micul stat din Pirinei, comanda numai ugere. Containerul cu pachetele de ugere pleca regulat din Carmen de Patagones spre Andorra, o dată pe lună. De aici era expediat numaidecât unui complex alimentar din Elveţia, care-l trimitea, tot atât de urgent, unui asociat din Suedia. Din frumoasa ţară nordică, ugerele argentiniene călătoreau, pe cea mai rapidă rută posibilă, în statul indian Lahore. De aici, cu un vas special, portughez, ajungeau la Lisabona, la ambasada engleză și, în sfârșit, la magazinul „Stuart et Widwood" din Trafalgar

Square, unde, în a treia miercuri a fiecărei luni, o gospodină londoneză grasă și vârstnică, puţin astmatică – însă cu ochi încă frumoși și mers vioi — cotrobăia printre pachetele brumate și-l alegea întotdeauna pe cel cu numărul 26.

Nu citea niciodată instrucţiunile de pe verso. Din două motive: întâi pentru că în calitatea lui de agent al Intelligence-Service-ului (aţi ghicit, desigur, că ea, doamna Betsy, cunoscută de vânzători ca o bătrână simpatică și răgușită, era, de fapt, el, tânărul locotenent James Durbin-jr.), avea sarcina doar de a duce acel pachet la locuinţa primului-ministru; și al doilea, pentru ca întreprinderea producătoare îşi informa clienţii despre reţetele optime în ce privește prepararea ugerului de vacă, în dialectul mivoneganto, limba vorbită de un trib de eschimoși pierdut undeva pe lângă cercul polar de nord și compus din numai patruzeci și șase de indivizi de ambele sexe.

Dacă, totuși, cineva de pe planeta noastră ar fi izbutit să traducă instrucţiunile din mivoneganto în engleză ar fi dat peste un pasaj din *Vechiul Testament* și anume o istorioară destul de pipărată cu fiicele lui Lot, care avuseseră faţă de tatăl lor o atitudine intolerabilă.

Nici locotenentul James Durbin-jr. şi nici altcineva n-a avut însă vreodată această curiozitate. Pachetul era luat în primire de sentinela de la poartă, trimis bătrânei menajere (căci Churchill și-a păstrat menajera tot timpul războiului și chiar câţiva ani după încheierea păcii), iar aceasta îl înmâna secretarului militar al primului-ministru. După ce obţinea traducerea, sir Winston deschi dea *Biblia* și așeza pe pagina cu pricina un dispozitiv care îi dădea conţinutul exact al mesajului.

CHESTIUNEA. CEA MARE ȘI ULTIMA

Crawnton a lucrat impecabil, astfel, până spre sfârșitul anului 1943. În februarie 19”, el îl informă pe Chur chill că nemţii se apropie de finalizare, dând semne că experienţa le-ar fi izbutit. I se transmise să distrugă instalaţia germană în cel mai scurt timp posibil.

Aici cartea cuprinde un pasaj cuceritor, care scoate în evidenţă genialitatea inventatorului William Crawnton, deși povestirea are un ton modest, pe alocuri chiar liric, alteori suav-sarcastic, amintind de cele mai bune pagini din *Mahābhārata.*

După frământări îndelungi, iscusitul spion britanic găsi soluţia; dar mai ezită o vreme, din motive sentimentale.

Veţi spune, poate, că un spion atât de versat și decis, un om atât de puternic, nu are dreptul să fie sentimental. Veţi spune, desigur, că nu mai avea cum să fie sentimental, de vreme ce, în întreaga sa existenţă, nu în trase până la acea dată nicio femeie — cu excepţia, evident neînsemnată, a unei splendide creole surdo-mute în vârstă de patruzeci de ani, cu care întreţinuse raporturi normale pentru un bărbat singur în pampa și celibatar, creola fiind, la rându-i, liberă de orice obligaţii familiale și nutrind un interes foarte restrâns pentru politică, specialitatea și pasiunea ei fiind claponitul cocoșilor pitici.

Ei bine, Crawnton se îndrăgostise de vulturii săi. Perechea de condori andini.

Inima acestui bărbat de oţel și beton vibrase pentru acele nobile păsări, pe care le dresase, care-i ciuguleau din palmă și făcuseră trei pui în casa sa, evident întâi sub formă de ouă. Ori soluţia pentru distrugerea totală a instalaţiei germane prevedea sacrificarea celor doi condori.

De aceea, stătu o vreme pe gânduri. Se hotărî însă. Hotărârea era dură, pentru că era dictată de împrejurări dure. Confecţionă singur, într-un atelier ce-l avea în podul locuinţei, două fire cu grosimea de un micron, în lungime, fiecare, de 120 de kilometri. Erau atât de subţiri aceste fire metalice dintr-un aliaj de nichel, vana din și clorură de sapropel, încât în aerul pur al zilei nici nu se vedeau. Înfășură în jurul picioarelor vulturești două pelicule fine de trinitrotoluen ţinut într-o soluţie saturată de fulmicoton și azot lichid, mai multe săptămâni. Legă capetele firelor de o baterie cu siliciu aflată la capul patului său, iar celelalte capete de picioarele condorilor.

În dimineaţa zilei de „ martie 19”, îi mângâie, îi ospăta cu o porţie dublă de carne de hârciog, îi sărută pe creștetele pleșuve și le dădu drumul cu indicaţia spre baza germană. Numai un ochi de argus ar fi putut sesiza dârele fine, mai fine ca firul de păianjen, pe care le lăsau în urma lor.

Când observă prin lunetă că au ajuns deasupra locului stabilit, învârti, cu durere dar și cu o senzaţie fierbinte, de triumf, bara bateriei. Vulturii fură electrocutaţi instantaneu și se prăbușiră din înălţime ca două ghiulele: bărbatul deasupra bazei de pe uscat femela deasupra celei de pe apă.

Exploziile avură o asemenea forţă, încât cutremurul — de gradul 5,5 pe scara Richter și 6,7 pe scara Mercali — fu resimţit până în periferiile Buenos-Airesului. Valuri înalte de cincisprezece metri măturară ţărmul de orice urmă a ceea ce fusese cândva acolo. Fundul mării se prăbuși cu câteva zeci de metri. Natura se liniști — păstrând totuși un aspect catastrofic — de-abia după vreo două săptămâni. Guvernul argentinian comunică presei căderea unui meteorit, dar ceru ca, din motive militare, să nu se facă cercetări astro-geologice în regiune decât la o dată ce urma să fie comunicată în timp util.

O ÎNTÂLNIRE EMOŢIONANTĂ ȘI DISCRETĂ

Churchill îl primi pe Crawnton, la locuinţa sa particulară, în 1945, vara, unde-l îmbrăţișa și-l decoră fără martori. Îl sfătui să se așeze într-un oraș mic și să-și deschidă o băcănie — ceea ce acesta și făcu, fără a sta pe gânduri.

Cum germanii păstraseră un secret absolut asupra acelei experienţe, se înlăturară, din dispoziţia personală a lui Hitler, toate documentele care o priveau.

Se pare că atât la Yalta, cât și la Potsdam, s-au pus unele întrebări cu privire la o încercare germană de construire a unei arme monstruoase în America de Sud, încercare din fericire nereușită și despre care serviciile secrete americane, sovietice, engleze, franceze nu știau nimic. Sau aproape nimic. Churchill se eschivă cu o anecdotă, spuse apoi surâzând „or fi anihilat-o condorii din Anzi!”. Se râse și se renunţă la subiect, întrucât al tele erau problemele la ordinea zilei.

William Crawnton pretinde că primul-ministru britanic i-a îngăduit să-și publice

memoriile de-abia în anul 1980. Acum, fostul exportator de măruntaie de la Carmen de Patagones e celebru.

ULTIMUL SECRET

Nimeni nu are posibilitatea să confirme sau să infirme relatările sale. În vârstă de 62 de ani, robust, expansiv, simpatic, Crawnton și-a închis definitiv băcănia și a răspuns invitaţiei Societăţii regale britanice de ştiinţe naturale, care i-a cerut să ţină un curs itinerant despre viaţa condorilor. El primise mai multe oferte — printre ele, și din partea unei obscure societăţi filantropice din Cleveland, S.U.A. — ca să refacă, din memorie, planurile armei germane pe care o distrusese — dar a preferat să se dedice zoologiei din motive afective: în memoria celor doi vulturi jertfiţi și ale căror nume conspirative nu le-a divulgat nici în memorii, nici în alte împrejurări, ele rămânând ultimul și marele său secret.

POVESTIRI AREALE

EXPERIENŢĂ ŞTIINŢIFICĂ

Interior simpatic, flori, covoraşe, lumină scăzută, gust, calm. Stăpâna casei, înaltă, robustă, argintie, foarte liniștită, laconică, faţă albă. Reporterul, anxios, vânăt, prea sigur de sine, apoi prea ezitant.

— Sunteţi mulţumită de viaţă?
— Sunt… Da, cred că sunt.
— Atmosfera domestică e bună?
— Normală.
— Povara menajului apasă în primul rând pe dumneavoastră?
— Dar pe cine să apese?
— Mă gândeam că poate o împărţiţi cu…
— N-aș putea s-o împart cu nimeni.
— Nu vă stânjeneşte în profesie?
— Nu.
— Le îmbinaţi confortabil?
— Ce să îmbin?
— Treburile casnice și treburile necasnice.
— Da, desigur; nicio problemă specială.
— Cu ce vă ocupaţi?
— Cu gerontologia.
— Copii aveţi?
— Doi. Mari. Sunt la casele lor.
— Soţul dumneavoastră ce profesează?
— E mort.
— Vă rog să mă iertaţi…

— N-am de ce să vă iert: nu e mort fizic, e mort din toate celelalte puncte de vedere.
— Adică?
— Adică e ca o mobilă. Îl șterg de praf, îl întreţin, îi conserv lustrul…
— Nu vă sprijină deloc…
— La ce să mă sprijine?
— La ale casei.
— Nu. Eu îl sprijin pe el.
— În ce?
— În toate. La propriu și la figurat.
— E un caz complex…
— Deloc.
— Lui îi convine situaţia?
— Perfect.
— Dumneavoastră nu sunteţi… nemulţumită?
— Câtuși de puţin.
— N-a mai rămas nimic din dragostea de altă dată?
— N-avea ce să rămână din ce n-a existat.
— V-aţi căsătorit convenţional…
— Ne-am căsătorit profesional. Din necesităţi ştiinţifice.
— Și-aţi continuat să trăiţi…
— În mod experimental.
— Aţi făcut și copii…
— Era în program.
— În sfârșit, el ce părere are?
— În ce privinţă?
— Așa, în general.
— Identică.
— E vreo diferenţă de vârstă între dumneavoastră?
— Da.
— Mare?
— Depinde de felul cum priviţi lucrurile. Eu am cincizeci de ani și el o sută.
— A…

DUPĂ-AMIAZA UNUI SCAUN

Omul salută cuviincios, se așează, puse alături de scaun servieta, umbrela și pălăria şi-şi șterse ochelarii cu un fragment de piele de căprioară. Funcţionarul ascuţi creionul, suflă praful de grafit de pe coală, netezi hârtia și-i ceru celuilalt numele, prenumele, locul și data nașterii, profesia. Scria răspunsurile cu majuscule. „Sexul? „ „Sunt bărbat” — spuse solicitantul. „Aveţi boli cronice?” „Nu.” „Ereditare?” „Nu”. „Soţia e încadrată?” „Da.” „Aţi călătorit peste hotare?” „Da.” „Cunoaşteţi limbi străine?” „Da.” „Indicaţi limba și spuneţi la fiecare dacă o stăpâniţi bine, foarte bine

sau aproximativ.” „Franceza. Bine.” „Engleza. Aproximativ.” „Bambara, Foarte bine.” „Karamoja. Bine.” „Kundu. Bine.” „Ce limbi sunt acestea?” întrebă funcţionarul. „Dialecte africane. Am lucrat în Tombuctu, în Uganda, în Togo.” „Aţi avut delegaţie?” „Da.” „Aţi vizat-o în toate localităţile. pe unde aţi trecut?” „Da. Cu excepţia Camerunului, unde mi-a fost mâncată. De maimuţe. Într-o noapte, mi-au mâncat toate hârtiile din cort.” „Aveaţi și documente secrete? „ „Nu.” „Ce funcţii aţi îndeplinit în străinătate?” „Am cercetat structura scoarţei. Căutam tantaliţi. Dar am găsit mai ales minereuri lampritice.” „Nu intrăm în amănunte. Precizaţi dacă aţi realizat câştiguri în afara retribuţiei fixe. Aţi fost plătit în acord?” „Mi-au dat, într-adevăr, câteva pietre preţioase, un chrisoberil, două lapislazuli…” „Se scrie cu y grec?” „Nu, cu i simplu… Apoi câteva discuri cu muzică de Papa Inocenţiu al șaselea și de Maria Tereza, şi un pui de kimbili, un fel de cameleon cu blană, de mărimea unei coacăze.” „Aveţi acte justificative pentru toate? „ „Desigur.” „Cu menţionarea expresă a valorii? „ „Desigur. Lapislazuli a fost evaluat la 15 vriţi, discurile la patruzeci de sticle de bere, animalul la opt marafeţi și douăzeci și patru de ţumburuci”. „Aţi adus și obiecte care trebuie dezinfectate?” „Da. O pirogă. I sau și făcut însă câteva injecţii antirabice. Nu mai prezintă niciun pericol”.

Funcţionarul ascuţi din nou creionul, tuși și înghiţi o vitamină C. „Sunt puţin răcit” — explică. Omul dădu din cap înţelegător. Se înșera. „Ce dansuri cunoaşteţi? „Dansuri? – întrebă celălalt. A, da. Lacul lebedelor”. „Parcă e și o piesă de teatru cu acest nume, nu?” „Cred că faceţi confuzie cu un munte din lanţul Butazolidinic”. „Se poate. Scuzaţi. Aveţi rude peste hotare?” „Nu știu dacă le pot numi chiar rude”. „Numiţi-le”. „Posed două soţii malgașe și câţiva copii pigmei pe cursul superior al Zambeziului”. „Nu puteţi preciza numărul lor?” „Între 5 și „. „Cam vag. Să știţi că eu trec exact ceea ce declaraţi”. „Vă rog stăruitor”. „Ce înţelegeţi prin cursul superior? Au absolvit facultăţi în acel loc geografic?” „Da”. „Precizaţi”. „Nu precizez”. „Mă rog”.

Îi arătă hârtia și-i indică un chenar dreptunghiular. Celălalt îşi ridică ochelarii pe frunte și apropie coala de ochi. „Ultima rubrică — îi arătă funcţionarul — cere să răspundeţi la orice întrebare care nu v-a fost pusă, dar pe care dumneavoastră o socotiţi necesară. Astfel că aici puteţi scrie chiar cu mina proprie, însă cu majuscule și nu prea apăsat, pentru ca la nevoie să putem șterge totul”. „La care nevoie?” „La o nevoie care s-ar putea ivi”. „De unde să se iveasică?” „Dintr-un complex de împrejurări”.

„Bine” — rosti omul, după ce se gândi o clipă. Și scrise; „La întrebarea care ar fi trebuit să mi se pună: de ce am răspuns la toate aceste întrebări, răspund cu întrebarea: de ce mi s-au pus toate aceste întrebări?” „Semnaţi — zise funcţionarul. Cu stiloul. Mulţumesc”.

„Asta-i tot?” „Nu. Aveţi buletinul de identitate?” „Da”. „Vreţi să mi-l arătaţi?” „Poftim”. „Da. E corect. Aveţi și vreun act din care să rezulte că e buletinul dv?” „Nu. Dar are fotografie”. „A, asta poate fi trucată”. „Și dumneavoastră puteţi fi trucat” — sublinie omul, cu răceală. Funcţionarul tăcu și-i înapoie buletinul.

Puse hârtiile în sertar, încuie, băgă cheia într-un fichet, încuie, scoase cheia și

şi-o atârnă de gât, ca pe un medalion. „Numirea dumneavoastră — spuse — a fost semnată azi dimineaţă. Vă veţi prezenta mâine, la ora 6, în Piaţa Unirii, la magazinul de legume și fructe numărul 201. Veţi lua în primire morcovii. O lună de zile sunteţi în stagiu de probă. În cazul când corespundeţi din punct de vedere profesional și moral, iar șeful de unitate vă face referat favorabil, veţi fi încadrat la categoria optsprezece, cu o indemnizaţie pentru muncă de noapte și un procent aditiv pentru perioada de iarnă”.

Se ridică și-i strânse mâna: „Vă urez succes”. „Mulţumesc”. – spuse omul, luându-și servieta, umbrela și pălăria. „Pot să vă pun și o întrebare particulară?” – se interesă politicos funcţionarul. „Evident”. „De ce aţi ales tocmai întreprinderea noastră?” „E simplu. Fiindcă sunt schizofrenic”. „Vedeţi — filosofă funcţionarul – așa se întâmplă întotdeauna când nu-ţi termini studiile la vreme”. Și-i deschise îndatoritor ușa.

Ipoteze ştiinţifico-naturale

ANTICINEMATOGRAFIA

Dacă există antimaterie — și fizicienii au dovedit-o, după cât se pare, experimental — alcătuită din antiatomi constituiţi din antiparticule, înseamnă că există și o antilume, în care trebuie să fiinţeze o anticinematografie. Evident, aceasta nu implică filme care întâi sunt văzute și de-abia după aceea sunt create, nici scenarii care întâi sunt transpuse pe peliculă și după aceea sunt luate în discuţie, ci are doar *unele* aspecte esenţial contrarii celor cunoscute de noi. Savanţii au căzut de acord cu ideea că ionii din antimaterie nu se deosebesc de cei din materie decât prin faptul că au sarcină electrică negativă, iar legile fundamentale ale antiatomilor nu sunt diferite de ale atomilor normali. Prin urmare, e probabil că pe antitărâmul de care vorbim, creaţiile cine matografice sunt proiectate de la coadă la cap, ceea ce, după cum se știe, ar avea efecte dintre cele mai atrăgătoare și în cazul unor producţii de pe ecranele normale.

E, deopotrivă, posibil ca acolo, în acel ţinut ipotetic, scenariile să fie un fel de antiliteratură; dar nicio atare împrejurare nu obturează înţelegerea noastră, căci câte exemple din lumea cunoscută n-avem, oare, la îndemână?

Acum să ne închipuim antiprocesul de creaţie. Vra să zică antiscriitorul vine la anticasa de filme, unde i se acceptă numaidecât antilucrarea, introducându-se imediat în producţie. Contrar celor ce se petrec în realitatea știută, antiregizorul îşi ia un răgaz extrem de lung pentru a medita asupra temei, distribuţiei, stilului, mesajului, atmosferei, după care antiactorii, adică diletanţi care nu numai că n-au jucat niciodată, dar nici nu s-au dus în viaţa lor la cinematograf, se apucă să citească întregul scenariu, ca să știe despre ce e vorba, să înveţe întregul rol și apoi să repete luni de zile variantele eventuale ale întruchipării.

Au loc, pesemne, pe platou, dialoguri de acest tip:

Antiregizorul: Stai pe șa cu spatele la capul calului și gonește-l înapoi.

Antiactorul: Aș putea s-o fac, dar viziunea mea creatoare, pe deplin încheiată, și metodologia mea personală nu-mi îngăduie să încalec dobitocul, sarcina aceasta îi incumbă cascadorului; eu, în răstimp, voi intona un bo cel și voi privi, pierdut, în pâclă.

Antiregizorul: Atunci cum te vei întâlni cu antiactriţa, pe care o iubești și către care galopezi ca s-o iei în braţe și s-o săruţi?

Antiactorul: Nu e nevoie de toate aceste gesturi antiigienice. Eu voi schiţa, de la distanţă, semnul îmbrăţișării, ea așijderea, ne vom face bezele, care sunt, în orice caz, mult mai antiseptice și apoi vom galopa pedeștri și fericiţi prin peisaj, în timp ce cascadorul va sări cu calul în prăpastie, unde-l așteaptă șeful de producţie cu onorariul zilei de filmare în plic.

Antioperatorul lucrează atât de iute încât nu mai e timp să se schimbe unghiurile de filmare și planurile diferă doar prin atmosferă, ori prin ritm, ori prin rostiri și tăceri. La anticomedii se folosesc, în general, antigaguri, ca și cum nimeni n-ar filma ca să se amuze, astfel că la vizionare nu se aude niciun râset și nu se între zărește niciun zâmbet. În schimb, la dramele coproductive, care se petrec în preerii extrem de sălbatice, cu enorm de multă vreme înaintea tuturor erelor noastre și ale altora, totul e de un haz nebun, morţii sunt adunaţi cu lopata, familiile dănţuiesc năuce pe morminte și în aer răsună suave coruri de arheopterici și agăţaţi pe crăci de lepidodendron.

În sfârșit, la antiprezentarea filmului pe patru benzi, se fac numai antiobservaţii de tipul:

— E prea scurt, putea fi dublu ca metraj.

— N-are niciun cusur tematic sau artistic.

— Nu e nevoie de niciun fel de adăugire, prescurtare, refilmare, comentariu auxiliar, explicaţie prealabilă, epilog verbal cu personajul principal proiectat pe un cer cu nori albi, pufoși.

La antipremieră, spectatorii se urcă pe scenă, in corpore, strigând, Nu-i nevoie de prezentare, cunoaştem, lăsaţi!", în timp ce armata de lucrători din centrală, direcţie, oficiu, întreprindere, casă de filme consumă chiftele cu citronadă la bufet, în contul economiilor la deviz, iar actorii se bat cu plasatoarele pentru buchetele de garoafe legate în ţiplă.

Anticinematografia e, deocamdată, o ipoteză. Dar cum unele aspecte au fost demonstrate experimental, e cât se poate de probabil ca ea să fie descoperită, într-o bună zi, integral și sub o formă plenar palpabilă.

EXAMENUL DE COOPERATOR

Eu am o meserie rară, identific, cu mijloace electronice, prospeţimea ouălor de vultur pleșuv, dacă suntem trei specialiști în toată ţara, maximum patru, fiindcă unul

e pensionar și s-a apucat de filatelie; cu toate acestea, cooperativa de giurgiuvele și capace de ceainic, la care sunt afiliat prin afinitate profesională, a ţinut să mă prezint și eu la examenul de atestare profesională, astfel că luni la ora opt completam la secretariat datele personale — înălţime, culoarea ochilor, grosimea taliei și câte trecători cunosc în Carpaţii meridionali —, după care președintele mi-a strâns mâna încurajator și mi-a suflat prietenos „Nu te speria, sunt doar probe tehnice, succes", împingându-mă apoi ușurel spre camera șapte.

Aici, în odaia strâmtă și luminoasă, eram așteptat de o comisie de trei. M-au rugat să învârt cheia în broasca ușii. Am încuiat ușa cu destulă dexteritate. M-au pus s-o descui. Am descuiat-o cu pricepere vădită. Am crăpat ușa, am deschis-o larg, am închis-o pe jumătate, am lăsat-o așa, m-au notat cu „suficient" și m-au trimis la parter.

La parter se dădea proba de ședere. Am stat pe un scaun incomod de cofetărie, apoi pe un fotoliu tapisat cu leopard sintetic, pe o bancă de autocamion și pe un scăunel trandafiriu de grădiniţă cu orar redus. Când am reușit să mă ţin drept pe o canapea extensibilă de hotel, comisia și-a exprimat satisfacţia prin câteva aplauze rătăcite.

În salonul de la mezanin am fost invitaţi să sărim capra, drept care mi s-a luat tensiunea arterială și ne-am scris impresiile în douăzeci de rânduri, pe o coală posomorâtă, cu portative muzicale.

Ultima probă mi-a făcut chiar plăcere. În timp ce ne plimbam în grup prin ploaie, fără umbrele, trebuia să numărăm ciorile și să le ghicim vârsta medie, emiţând ipoteze și asupra gradului de rudenie dintre ele.

Ni s-a explicat că acest test e de natură să ne ascută inteligenţa, simţul de observaţie, perspicacitatea, promptitudinea și capacitatea de orientare pe terenurile în pantă. La proba aceasta am reușit de altfel toţi, întrucât nu ne însoţise niciun examinator și ne-am dat note unul altuia, cu cea mai deplină obiectivitate, sub o streașină.

Când am fost chemat în faţa comisiei supreme ca să mi se înmâneze atestatul — unde scria că am îndreptăţire să-mi exercit liber profesia, pe care o practicam de altfel de patruzeci și unu de ani fără transferuri și penalizări —, l-am întrebat sfios pe președintele-examinator:

— Dar proba esenţială, de identificare a prospeţi mii ouălor de vultur, când o dăm?

— A, în privinţa aceasta nu e nevoie de nicio probă.

Toată lumea știe că ești un specialist de talie internaţională.

Am pus deci atestatul în ramă și-mi văd liniștit de treabă. E valabil timp de cinci ani; or, în cinci ani, am răgaz destul ca să-mi completez lacunele la disciplinele unde am simţit eu însumi că-s mai debil.

MACAROANELE

— Aveţi macaroane?

— Avem.

— Ce dimensiuni au?
— Nu vă înţeleg…
— Lungimea fiecăreia și calibrul orificiului.
— Da’ cine dracu’ stă să le măsoare? Poftiţi cutia și vedeţi singur ce și cum.
— Să vă spun pentru ce-mi trebuie.
— Nu mă interesează. Faceţi cu ele ce vreţi.
— Aș dori totuși să vă explic.
— Ce să-mi explici, domnule? Vrei să le iei, le iei.

Nu vrei să le iei, le lași în raft și gata. Avem patru sute optsprezece articole în inventar. Dacă fiecare client se apucă să-mi explice de ce ia un compot de corcodușe sau o perie de parchet, înseamnă să mă mut la ospiciu.

— Praf de pușcă aveţi?
— Ce anume, mă rog?
— Praf de pușcă.
— Nu ţinem.
— Asta e. Vedeţi? Era în legătură cu macaroanele.
— Dom’le, staţi puţin așa, s-o chem pe responsabilă.

Eu sunt numai vânzător, și nu pot să-mi iau răspunderea… Alo! Șefa! Ia vino-ncoace!

— Am venit. Ce e, dragă?
— Dumnealui vrea praf de pușcă pentru macaroane…
— Ce doriţi exact, domnule? Băiatul e la noi în serviciu de două luni, de-abia acum se obișnuiește și el.

Vorbiţi cu mine. Așadar, vreţi praf de copt, ori ce?

— Discuţia a pornit de la macaroane. Eu l-am întrebat de dimensiunile macaroanelor.
— Adică le vreţi mai scurte, ori mai lungi?
— Asta ar fi o problemă. Mă interesa însă și calibrul orificiului.
— Care orificiu?
— Macaroana…
— Ei?
— N-are un orificiu?
— Și ce-i cu asta? Doriţi numai orificiul?
— Nu, doamnă. Daţi-mi voie să vă explic pentru ce-mi trebuie.
— Avem șase sorturi. Uitaţi, sunt toate aici. Care vă convine?
— Praf de pușcă aveţi?
— Cum o să ţinem noi praf de pușcă la Alimentara?
— Păi, asta încercam eu să explic. Dac-aţi avea praf de pușcă, aș putea verifica pe loc cum și câte intră pe ţeava.
— Pe ţeava cui?
— Nu vorbeam despre macaroane?
— Deci, căutaţi macaroane cu ţeava?
— Nu, nu; intrăm într-o confuzie totală. Fiţi puţin atentă: macaroana însăși e ca

o ţeavă.

— Așa…

— E lungă și goală pe dinăuntru.

— Depinde.

— Cum depinde?

— Vedeţi, dacă nu cunoaşteţi? Astea, de trei lei opt zeci, „Florentina”, astea sunt pline, adică dintr-un fir.

Astelalte, „Zimbrul”, sunt scurte și groase; par altceva, dar nu sunt. Tot macaroane le zice.

— Pe mine mă interesează numai cele cu orificiu.

Adică, așa, ca un tub.

— Poftim: „Sibianca”. În pungă de nailon, 4,20 lei.

— Bun! Cum știu eu însă dacă și cât praf de pușcă intră într-una?

— Foarte simplu. Cumpăraţi praful și-l turnaţi. Noi nu ţinem acest articol. Mă iertaţi că vă întreb: vreţi să le gătiţi cu praf de pușcă?

— Nu chiar. Aș vrea să le servesc mosafirilor, la revelion, o surpriză. Când or să consume macaroanele, ele să pocnească.

— În gura consumatorilor?

— Eventual. Fără să-i rănească grav, desigur. Am văzut ceva asemănător într-un film.

— Aha… Noi vă putem oferi materia primă. Restul vă privește. Praf de pușcă găsiţi la magazinele de specialitate.

— La „Articole vânătorești”, nu?

— Probabil.

— Am fost. Mi-au spus că trebuie să fiu înscris în Asociaţie, să vin cu permisul și pe urmă îmi dau pulberea.

— Așa?

— Da.

— Deci dacă nu optaţi pentru nicio macaroană, îmi daţi voie să mă retrag, că am și alte treburi.

— Ce ziceţi, să iau întâi macaroanele? Dar dacă nu obţin praful până la Revelion? Ce să fac cu ele?

— Le mâncaţi natur, sau cu brânză; ori cu bulion;

cum vă face plăcere.

— Nu, că nu le luam pentru plăcerea mea.

— Mă rog. Pe mine să mă scuzaţi… Costică, vorbește tu mai departe cu dânsul; eu sunt în curte, primesc marfă.

— Du-te, șefa, du-te, las că ne lămurim noi… Dom’le, uitaţi: eu am ascultat toată conversaţia și v-am înţeles.

— În sfârșit!

— E destul de simplu. Am greșit că nu v-am lăsat să vorbiţi clar de la început. Dumneavoastră aţi fost la „Vânătorul sportiv”, nu-i așa?

— Da, acolo am fost, și-au zis că…

— Știu: înscriere, permis și-așa mai departe…
— Da, da.
— Să zicem că obţineţi permisul și praful. Să zicem.
— Să zicem.
— De aici încolo începe complicaţia. Ca să puneţi praf de pușcă în macaroane găurite aveţi nevoie de altă aprobare.
— De la cine?
— De la Asociaţia macaronarilor sportivi.
— Zău?
— Asta n-o știaţi!
— Nu, fiindcă e prima oară când…
— Așa că ce trebuie să faceţi? Vă duceţi la Asociaţia macaronarilor sportivi — vedeţi că e pe strada Italiană, nu știu numărul, dar vă îndreaptă oricine. Cereţi-le o autorizaţie și vedeţi că ei or să vă dea și o repartiţie la un sediu de-al lor, unde vi le umple. Plătiţi numai materialul, manopera e gratis.
— Zău?
— Zău.
— Păi atunci chestiunea e ca și rezolvată. Sper să nu dureze.
— Aș!… Trei-patru zile.
— Tinere, îţi mulţumesc mult de tot… La început mă dezamăgiseși. Acum însă plec cu o impresie bună. Responsabila m-a priceput mult mai greu. Ori poate deloc.
— Ce să-i faci? Nu prea are studii, săraca.
— Ehe, în veacul nostru, fără carte… încă o dată, recunoștinţa mea. Salut.
— Cu respect. Și mai poftiţi… Șefa!… Șefaaa!
— Ce e? A plecat?
— Am scăpat de dânsul. Umblă liberi fel de fel de…
nu mai au loc în spitale și dacă nu-s periculoși îi lasă slobozi…
— Auzi, ce idee!
— Chiar!…
— Da’ tu ce crezi? Dacă se pune praf de pușcă în macaroane, explodează oare când vrei? De exemplu, așa, ca să faci o farsă unor musafiri, la un Revelion? Ca glumă, n-ar fi rea…

TINERET ȘI COPILĂRII

MICUŢUL

— Hai, bă, la fotbal…

Din cei doi, unul, cel cu invitaţia rostită leneș, are o minge nou-nouţă la subsuoară; celălalt e în niște jambiere cu paralele albe-roșii de toată frumuseţea. Al treilea, cel poftit, arată necăjit spre mogâldeaţa care scurmă în preajmă ca o găinușă.

— Nu pot, bă, că mi l-au dat pe ăsta micu-n pază.

Într-adevăr, ce-ar fi de făcut cu ăla micu'? Posesorul mingii e de părere că frăţiorul stingheritor ar putea fi legat de un copac, cu o sforicică, o sforicică ceva mai lungă, care i-ar da posibilitatea să se joace într-un perimetru fix. Coechipierul respinge soluţia, pe motivul, altfel întemeiat, că tinerelul, sucindu-se mereu în jurul sforii, s-ar strânge singur de gât. Se discută și despre eventualitatea de a fi pus ca semn de poartă, în așa fel încât să-l poată avea tot timpul sub priviri.

— Într-o parte punem o cărămidă și în cealaltă flecușteţul ăsta.

Dar nici ideea lui Cezărică — așa îl cheamă pe băiatul cu mingea — nu-i surâde fratelui mai mare.

— Și dacă tragem un șut năprasnic, de la unșpe metri, drept în el? îl plătești tu?

Nu. Cezărică nu pare dispus să achite costul piticului în caz de ciocnire prin șut, așa că mai meditează o vreme toţi trei, după care Ţupi, al doilea fotbalist, găsește brusc soluţia. Sunt liberi, deci, să zburde voioși pe iarbă, printre automobilele din faţa blocului, pe alee, fugărind aprig mingea cea nouă.

Doamna Manicatide aude, din bucătărie, răcnetele copilului, care urlă de parcă ar fi fost scăpat în ardei pisat, deschide fereastra, se uită cu binoclul — agăţat totdeauna de gât — și pune iute mână pe telefon:

— Alo — zice —, vreau cu doamna Bombonica.

— Doamna Bombonica nu poate veni la telefon – răspunde o voce răgușită —, n-o mai întărâtaţi în timpul serviciului, lăsaţi-o liniștită, că umblă cu bani. Casa nu-i joacă.

Doamna Manicatide insistă, însă, chiar puţin ofuscată.

— Dac-o chem eu, vine, spune-i numai c-o chem eu, e ceva urgent.

— De ce nu vreţi să m-ascultaţi pe mine?…

Dar blândul protest e întrerupt de cineva, intrat probabil atunci în birou, cineva în orice caz mai mare decât primul interlocutor, care notifică aspru în receptor:

— Nu mai stăruiţi, vă rog, avem treabă, aici e birou… Și dacă vreţi cumva ca doamna Bombonica să vă procure ciuperci la borcan, aflaţi că s-au isprăvit. Încercaţi miercuri.

Doamna Manicatide se supără de-a binelea:

— Eu nu sunt o clientă, eu sunt…

— Oricine-ai fi, păpușo, gata! Pa!

— Ia ascultă, mocofane — se răstește femeia —, cine ești tu de-ţi permiţi astfel de pronunţări? Aici e doamna Manicatide Elmira, președinta comitetului de bloc de la A.P.6. Să mi-l dai imediat pe responsabil.

— Vai, doamnă, sărut-mâna, dar de ce n-aţi spus așa de la început?

Și responsabilul, căci chiar el era, se scuză spăsit:

— Știţi, primim marfă și tot timpul telefonează fel de fel de nebune după apă minerală și alte prostii…

V-o aduc numaidecât pe Bombonica. Numaidecât.

— Uite ce e, dragă — o vestește doamna Manicatide — copilul tău e în coșul de hârtii de pe stâlpul de electricitate și ţipă ca din gură de șarpe.

— Vai de mine! – se sperie casiera alimentarei. Cine l-o fi pus pe Dănilă acolo?

— Da’ eu de Dănilă-ţi vorbesc? – se oţetește vecina. Dănilă joacă fotbal în geamurile mașinilor, iar o să ai de plătit vreun parbriz. Cel mic e în coș: Pătrășcuţ.

Doamna Bombonica fuge într-un suflet peste drum, unde, într-adevăr, Pătrășcuţ șade în coș ca un pui într-un ou de tablă, boxându-l disperat, dinăuntru; ce-i drept, inimoșii sportivi deșertaseră întâi conţinutul, astfel că locatarul e, oarecum, la largul său; doar capișonul de lină îi iese deasupra, ca un periscop, restul e înăuntru și protejat.

Dănilă, care stătea în poartă cu spatele, nu înţelege pe moment de ce o rupe la fugă centrul înaintaș în direcţie contrară, părăsind mingea, iar halful o ia și el razna peste straturile cu pansele. Numai când simte pan totul cu botul lat al mamei într-o regiune sudică a cor pului său, o ia și el la sănătoasa, trecând de la sportul de echipă la cel de performanţă, într-o cursă nebunească pe o sută zece metri garduri.

— Am să vă distrug eu fotbalul! – îi anunţă mama ultragiată pe fugari, agitându-l pe urlătorul Pătrășcuţ, cu scufia strâmbă, ca pe un drapel de luptă.

Totuși, după un răstimp, întrucât trebuie să se reîntoarcă la magazin, doamna Bombonica deschide unele tratative cu Dănilă, care se păstrează la o distanţă apreciabilă, ușor aplecat pe un picior, ca un alergător în așteptarea pistolului starterului. Cezărică și Ţupi ascultă atenţi, pitulaţi după o Škodă.

Se convine ca tineretul să practice în continuare jocuri în aer liber, dar șah, în sistem turneu zonal; adică fie care să facă două partide cu ceilalţi, câștigătorul urmând a primi ca trofeu o cutie de rahat cu alune. Pătrășcuţ va fi ţinut în braţe, cu rândul, de toţi sportivii.

— Faci rău, vecină — protestează doamna Manicatide de la etaj, din fereastră —, că-i obișnuiești să joace șah pe bani.

Bombonica lămurește că nu-i pe bani. Admite că ea n-are nimic „în fond” contra fotbalului, dar atunci ar fi bună doamna Manicatide să-l ţină vreun ceas pe cel mic la ea, până se întoarce mama-mare? Că bunica e dusă tocmai la Vitan, după morcovi. Doamna Manicatide își exprimă părerea de rău că lucrurile iau o atare întorsătură și, ca să-și precizeze atitudinea până la capăt, închide și geamul.

Pătrășcuţ profită de împrejurarea că toată lumea privește în sus și se aruncă vindicativ, în patru labe, pe tabla de șah, zburătăcind piesele și deteriorând radical balamalele obiectului.

ADOLESCENŢII TIMIZI ÎN PĂDURE, ÎN ZIUA ÎN CARE S-AU CUNOSCUT

— Ce mulţi copaci!…

— Da. Sunt. Sunt copaci mulţi.
— Aici, deci, e un fel de pădurice…
— O pădurice. Da, pădurice. Dar e și iarbă.
— Da, uite, se vede. Sigur. E iarbă. Destul de multă și ea. Probabil că și crește. Pe măsură ce plouă.
— Da. Când plouă, crește.
— Iarna însă trebuie să fie cam frig pe-aici.
— Într-adevăr, iarna e frig. Uneori e ger. Alteori ninge. Când e temperatura scăzută, îngheaţă și apa. Dar numai câteodată.
— Așadar, se întâmplă să și îngheţe… Interesant. Văd că sunt și păsări. Probabil de pădure.
— Sigur. Diferite. Unele îşi au cuibul chiar în acești copaci.
— Frumos. Da, da. Foarte frumos. Și acesta e un izvor, nu-i așa? Un izvor de apă.
— A, da, un izvor. Evident. Vedeţi ce limpede e?
— Se observă că e limpede. Nu e poluat.
— Nu, nu, e limpede. Se bea din el. Dacă vă este sete, puteţi bea din el.
— Înţeleg. E o apă bună de băut. Potabilă și proaspătă.
— Da, e proaspătă. Vine din pământ. Din adânc.
— Într-adevăr. Și curge la vale.
— Da. Curge la vale și devine pârâu. Apoi râu.
— Așa e… E și o zi frumoasă.
— Da. Cerul e fără nori. Soarele strălucește. Simţiţi? E cald.
— E cald. E cald bine. Și faptul că nu sunt nori lasă să se vadă că e senin.
— Da. E un cer senin, cu soare mult.
— De aceea e și cald.
— Neîndoielnic.
— Ei, dar vara e totdeauna cald.
— Acuma… mai și depinde…
— Sigur. De acord. Sunt și veri reci. Destul de reci.
— Mai ales dacă și plouă.
— Evident. Însă dacă e o ploaie caldă…
— Mă rog… sigur… atunci… când e o ploaie caldă… Totuși, umezește și ea atmosfera… Aici e un luminiș, observaţi?
— Da. Văd. E un luminiș.
— Nefiind copaci, cresc mai multe flori. Predomină astea galbene.
— Se pare, într-adevăr, că astea galbene predomină. Sunt însă de un galben stins.
— Da, da, au un galben, așa, mai stins.
— Da, ceva mai stins.
— În schimb, astea albastre… Cum le-o fi zicând?
— Nu… nu știu, să mă scuzaţi…
— Nu face nimic, întrebam așa… N-are importanţă. Sunt și unele roze.

— Da, da, sunt și roze…
— Naturale, toate, nu?
— Da, cresc natural. În natură.
— Și poteca pe care mergem e bătătorită.
— Da, e bătătorită. Se umblă mult pe ea.
— Se vede clar că e umblată, de asta s-a și bătătorit. Probabil că duce undeva.
— Probabil c-o să ne scoată undeva dacă mergem pe ea tot înainte.
— Nu cred să fie departe. Cel puţin așa presupun.
— Nu, nu, nici eu nu cred că e departe. În orice caz, ajungem curând la han.
— Nu e posibil să n-aibă mâncare, nu?
— Da, e un han unde se poate mânca.
— E un han construit, nu-i așa?
— Da, a fost construit. Întâi l-au construit și apoi l-au dat în folosinţă.
— E folosit, nu?
— Da, se vine aici ca să se mănânce.
— Acesta e, de la capătul potecii?
— Da, acesta.
— Probabil că se intră prin faţă.
— Da. Cred că da. Da, da.
— E deschis, nu?
— Da, văd că e deschis.
— Se și servește…
— Da. Ei servesc. Înseamnă că putem mânca și noi.
Sunt convins că au și vin.
— De obicei, la hanuri este vin.
— Este. N-aș putea să spun de care, dar este. Doriţi să beţi vin?
— Nu, nu. Întrebam așa, de curiozitate.
— Să ședem aici, la umbră.
— Da, aici e umbră.
— Masa asta, iată, e pusă la umbră. E bine că nu-i soare.
— Nu, aici nu e soare. E bine că e umbră. Și că e afară.
— Da. Aici e afară. E mai bine să mâncăm afară.
— Văd că are și înăuntru.
— Înăuntru e de asemeni umbră.
— Da, dar nu e ca afară. Oricum, afară… E altceva.
— Da. E bine. E frumos aici.
— Și mie-mi place. E frumos și bine. Ce han!
— Un han la marginea unei păduri… Alo, ospătar!
— Da, domnule.
— Aveţi fripturi?
— Da, domnule.
— De porc și de vacă?
— Da, domnișoară.

— La grătar?
— Da, domnișoară.
— Adică fripte, nu?
— Ce anume, domnișoară?
— Fripturile sunt… fripte, nu?
— Poftim?
— Vrea să zică că adică, nu-i așa, carnea… o frigeţi…
— Desigur, domnule.
— Și o serviţi așa… porţii…
— Mă rog?
— Adică o aduceţi în porţii…
— Se înţelege, domnișoară.
— Aveţi și pâine?
— Da, domnișoară.
— Să aducă și pâine, nu?… Aduceţi și pâine… Pâine de grâu, nu?
— De făină, domnișoară.
— Vrea să spună adică de făină de grâu.
— Da, asta am vrut să spun.
— Bine. Altceva?
— Să ne aducă și pâine, nu?
— O serviţi felii, nu-i așa?
— O servim și pisată, domnișoară, iar carnea în sticle de lampă afumată, însă nu clienţilor în stare de ebrietate.
— … Alo… Unde pleci?… Ospătar…
— A plecat. S-a îndepărtat.
— Da. S-a îndepărtat de masa noastră.
— Nici nu ne-a luat comanda.
— Într-adevăr. N-a luat-o. A plecat fără s-o ia.
— A spus că suntem în stare de ebrietate?
— Da. Așa ne-a dat să înţelegem.
— A vrut să spună că suntem beţi?
— Așa am avut impresia.
— Înseamnă că a crezut că suntem beţi.
— Da. El crede că am fi beţi.
— Ei, cum o să fim beţi, dacă de-abia ne-am așezat la masă?
— Nu, nu e posibil.
— Doar nu ne-a servit încă nimic.
— Trebuia să-și dea seama.
— De-abia îl chemaseși să-i comandăm.
— Tocmai… Alo! Ospătar!
— Ce-a zis? Ai auzit clar ce-a zis?
— Haideţi să plecăm de aici.
— Da, e mai bine să plecăm.

— Mai ales că ne-a și trimis…
— Într-adevăr. Dar noi să ne ducem în altă parte.

UITAREA

— Uită-mă — zicea ea râzând și aruncându-și într-o parte și în alta pletele bălane —, uită-mă. Ne-am iubit, am fost fericiţi ca boabele în păstaia crudă, acum gata, s-a înserat, soarele s-a stins, cerul e orb.

Iar el tăcea.

— Uită-mă, nu mă căuta, nu spera — zicea ea, despicând în dinţi o sămânţă mică, uitată în buzunarul pardesiului violet —, nu aștepta nimic, e ca și cum n-aș fi fost, calcă peste umbra mea, uită-mi sânii mici și şoldurile rotunde pe care le-ai proslăvit, uită cărarea aceea întunecată din pădure, unde am stat lipită de tine o noapte întreagă, și plaja pe care am săpat cu mâinile un drum spre inima pământului. Nu va mai fi nimic între noi, nimic-nimic, niciodată.

Și el tăcea mereu.

— Uită-mă — zicea ea, ţinându-și mâinile mici pe creștet și sărind copilărește, cu amândouă picioarele odată, de pe o piatră pe alta, fiind (sau vrând ca el s-o creadă) nepăsătoare. Uită-mă, chiar dacă acum, de îndată, n-o să poţi. Silește-te să uiţi, fiindcă tot ce a fost al tău, sărutul acela lung cât o amintire și îmbrăţișarea aceea atât de strânsă, care ne-a durut o primăvară, și patima nopţii dintâi, când am crezut c-o să pierim de lăcomie, căutându-ne și mângâindu-ne, s-a dus. Sunt a altuia.

Și nu-i mai dărui decât o ultimă privire, iute și cu rată, după care fugi.

El se chinui toată noaptea să uite. Linse raza de lună de pe perete. Sfâșie perna, îi risipi fulgii și-i arse pânza pe un talger. Desfăcu patul, scândură cu scândură, aruncându-le apoi, pe toate, pe scări.

Și reuși.

Dimineaţa uitase. Uitase chipul ei, orașul, culorile, păsările și podurile, îşi uitase numele, mama, totul.

Îl duseră ușor, căci nu se împotrivea.

Se stinse după mulţi ani, târziu, într-un miez de noapte, cu bărbia în pumni, pe pervazul ferestrei, fără să-și mai fi amintit ceva în îndelungata-i existenţă mută și surdă, fără să fi știut că ea murise chiar atunci, o clipă după despărţire, în braţele bărbatului străin ce o aşteptase (ginere cu aur, căruia îi fusese vândută de părinţii ei lacomi și crânceni), fiindcă i se oprise, pur și simplu, inima.

CU ȘI DESPRE ANIMALE

VIŢELUL CĂZUT

Automobilul frână cu un zgomot sec, însă prea târziu; viţelul, care încercase un

salt zburdalnic peste șosea, se frânse și se așeză molcom pe asfaltul mat, făcând încercări mici și zadarnice de a se scula. Ochii-i se umeziră omenește, iar pe botul cenușiu i se zugrăvi un fel de zâmbet mirat. Un fii de sânge lega colţul gurii de pământ, ca o antenă bizară.

Omul sări din mașină cu părul vâlvoi, privi bara îndoită și farul spart, lovi cu gheata de baschet în coastele viţelului, urlând la el ca la un semen, cerându-i-se coteală, chemând proprietarul, „să vină proprietarul, să plătească, să plătească", luându-i ca martori pe cei ce săriseră și ei din mașinile șirului oprit, pe ţăranii încremeniţi cu greblele în mâini pe tăpșanul de dincolo de șanţ.

„Să se ia animalul din cale", răcni din nou omul cu mașina, zvârlind cu o piatră în el, lovindu-l cu o creangă ruptă, și din nou cu piciorul. Viţelul își răsucea capul binevoitor și neputincios, se încorda, gâfâind, ca să se ridice, dar se prăvălea iar, împroşcând sângele din balta de sub el. Mașinile din spate începură să-l ocolească pe stânga, cele ce veneau din faţă la fel, claxonând, claxonând, încetinind în dreptul lui atât cât să-l privească ocupanţii, să se uite puţin și la păgubașul care striga acum

„Miliţia, să vie miliţia, să constate, să facă proces-verbal, anunţaţi miliţia", pierzându-se apoi după cotitura întunecată, în umbra pădurii de brazi.

Iar între botul viţelului și pământ stăruia intact, egal și perfect vertical, acel firicel de un roșu aprins, prin care viaţa i se scurgea între urlete, claxoane, stupefacţii laterale, nedumeriri tăcute și zâmbetul enigmatic şi în mit desenat pe botul lat, ca după o descoperire.

CĂŢELUL NEASTÂMPĂRAT

Bărbatul pătrat, pesemne foarte puternic, stătea în ușă, în picioare și mânca un pui fript. „ ţinea cu amândouă mâinile și rupea cu dinţii din pieptul alb, mestecând tăcut, agale.

Câinele, un câine cenușiu cu pete cărămizii, mai mult un căţelandru, ager și iute, sărea și chiţcăia în faţa lui, lângă cele trei trepte ale pridvorului, revendicând o firi mitură, un oscior. Dar bărbatul acela îndesat privea în zare, ca și cum nici nu l-ar fi văzut, și sfărâma oasele între măselele lui de fier. Din când în când rămânea cu puiul într-o mână, cealaltă ștergându-și-o în flaneaua cafenie purtată peste cămașa dungată. Masticaţia înceată dar vajnică făcea să-i salte pălăria trasă peste ochi. Căţelandrul sărea din ce în ce mai sus, în dreapta, în stânga, se ridica în două labe, scheuna, se tăvălea, gemea, murmură, se alinta, doar — doar i se va hărăzi ceva din prânzul stăpânului. Numai foamea, cumplita foame îl putea face să joace tontoroiul ca o vietate dresată și să scoată atâtea sunete nedeslușite, din rărunchii săi tineri, sunete ciudate, din care lătratul ancestral dispăruse cu desăvârșire.

Bărbatul isprăvi ultima aripioară, trase apăsat o îi ale peste gură cu mâneca flanelei cafenii, se uită, cu ochii mijiţi, în soare, supse câtva timp, șuierător, resturile dintre dinţii răriţi, se ajută, la un moment dat, și cu degetul acolo unde rămășiţele puiului nu voiau să se dea duse, și târziu, foarte târziu, îşi aplecă privirea spre căţelandrul înnebunit care, acum, se gudura gemând, trecându-se de jambiera de

piele a stăpânului. Se dădu jumătate de pas înapoi și-l pocni atât de grozav cu bocancul în piept, încât animalul ajunsese de-a rostogolul tocmai în mijlocul curţii. Se sucea în jurul lui, ameţit, poticnindu-se și ridicându-se, dar fără niciun geamăt. Îi pierise graiul câinesc și răsufla greoi, de parcă l-ar fi apăsat o povară peste puterile sale.

Bărbatul își șterse amândouă mâinile de flanea, trase pălăria și mai îndesat pe frunte, și intră în casă, trântind ușa după el. Peste puţină vreme i se auzi sforăitul cutremurător. „ auziră găinile care trebăluiau neliniști te prin ogradă, rândunelele de sub streașină, vrăbiile, vântul, frunzele…

Dar câinele nu-l mai auzi. Stătea în mijlocul curţii cu burta în soare și picioarele moi, ca desprinse de trup, tăcut pentru totdeauna.

VULPEA PRINSĂ

— Aceasta e fetiţa mea Gabriela — spuse pădurarul cu mândrie. Cea mai curajoasă fetiţă din satul nostru. Se știe despre ea și la judeţ. Să vedeţi cum s-a întâmplat de-a ieșit la iveală curajul ei, căci noi nu puteam bănui, uitaţi-vă ce firavă e și ce cuminte…

Plouase mult, mărunt. Pământul era plin de apă, n-o mai încăpea. Vulpea stătea ascunsă în vizuina ei, dar îngrijorată, poate, de potop, scotea mereu capul se va da de mai curge de sus; și de nu, să iasă după hrană. Căci avea pui mici și lacomi. Malul s-a surpat atât de brusc deasupra ei, încât n-a avut vreme să-și tragă afară nici jumătate de trup. Stătea sfărâmată între două straturi de pământ, numai cu capul întreg, rotindu-și ochișorii rotunzi și smucindu-se în deșert să se smulgă din neașteptata și grozava capcană.

Fetiţa pădurarului ieși din casă să culeagă ciuperci. Soarele zbicea acum cărarea. Mânătărcile erau grase și dese. Copila le rupea cu încântare, punându-le în coșuleţul de nuiele. Se trezi deodată în faţa vulpii. Poteca era frântă; din malul rupt se strecura un fel de zeamă pământie, amestecată cu ierburi. Ţipă, azvârli coșul și fugi până la stejar. De după trunchi, privi pe furiș. Vulpea nu mișca decât capul. O ţistui, fluieră la ea şi-şi dete seama că e prinsă fără scăpare. Se apropie fascinată de căpşorul acela cu urechi ascuţite și ochi atât de vii. Vedea prima oară o vulpe. Rupse binișor o crenguţă ascuţita, se apropie încet-încet, lovi vulpea în creştet și se retrase. Vietatea clipi des. Da, nu se putea mişca, nu putea mușca. Și, pe ne veste, fetiţa îi înfipse adânc nuiaua ascuţita într-un ochi. Fiara ţipă prelung și apoi din ce în ce mai stins. Pădurea foșni nepăsătoare. „Am omorât-o! Am omorât-o !” strigă fetiţa, năvălind în casă peste maică-sa, care frământa aluatul în covată.

— V-aţi fi putut închipui un asemenea curaj? – spuse iar pădurarul. Și nu are decât șapte ani… Or, la șapte ani, și fată fiind, să prinzi și să ucizi o vulpe, ziceţi și dumneavoastră dacă nu merită s-o ia și la televizor! ziceţi și dumneavoastră…

HIPOPOTAMUL

Am contemplat îndelung, în grădina zoologică, ani malul numit hipopotam, mamifer din ordinul paricopitatelor, subordinul nerumegătoarelor. O vietate atrăgătoare: e în stare să rămână într-un smârc, în amorţire totală, până la douăsprezece ore. Pe cât de uriaș i-e botul, pe atât de mici îi sunt ochii și urechile ce nu vrea, nu vede și nu aude, dă dovadă de o bădărănie absolută faţă de femelă, pui, rude, pe care ori îi nesocotește total, ori îi calcă în copite fără niciun scrupul.

Are pielea neînchipuit de groasă și nu-l poate clinti nimeni și nimic din locul unde somnolează. Orice încercare de a-l deranja e întâmpinată cu grohăituri ostile și un protest al întregii făpturi. Dealtminteri, apropie rea, altei fiinţe îl face bănuitor și advers. N-are nevoie de prieteni, nu resimte nicio afecţiune, nu-l atrag muzica, peisajul, culorile. Într-o singură împrejurare dă dovadă de sprinteneală: când simte că i se aduce hrana. Noaptea iese, câteodată, la plimbare și la păscut. Are o convenţie secretă cu niște păsărele: ele i se așază pe spinare puricându-l, iar el binevoiește să le lase. Alteori, când îl mănâncă pielea, se freacă de câte-un copac până-l face ferfeniţă; apoi trece nepăsător la altul. Capul și ritul alcătuiesc cam o treime din corpul în greutate de 2 tone. Iar în cap, fălcile constituie cam jumătate din volum; când cască, se deschid ca o prăpastie, cu o pocnitură năprasnică.

Săturându-mă a-l privi, am început să-l încondeiez în carnet; m-a conspectat o clipă cu ochi răi și apoi, răsucindu-se în tău, mi-a făcut o reverenţă cu dosul, tirbușonându-și codiţa în semn că acolo îl doare și atâta pagubă.

VIPERA

Vipera berus, pe numele ei științific, sau năpârca, precum i se spune în popor, e, în accepţie simbolică, animalul cu mușcătura cea mai vicleană, mai furișă și mai crudă, îi urmăresc atent ochii: sunt strălucitori, opalini, prinși parcă în cercuri aurii. În lumină, pupila se îngustează ca un ac. La întuneric se dilată. Cercetătorii au stabilit că vipera e mioapă, de la doi-trei metri vede lucrurile ca în ceaţă şi-şi formează propriile ei reprezentări despre ceea ce crede a vedea, cu privirile-i reci. Trupul e, într-adevăr, fin și mlădios, dar capul e mic, fruntea îngustă, gura ţuguiată, dându-i, în genere, un aer neinteligent. La soare ori la umbră e veșnic indiferentă, în apă înoată, însă blazată, pe pământ are un mers târât, iar când trebuie să se caţere, ori să fugă, o face cu o anevoinţă ridicolă. Starea ei predilectă e amorţirea. Cum o calci însă pe coadă, ori cum i se pare că e deranjată de vreo altă vietate, se umflă de furie, scoate limba lungă şi sâsâie incontinent. Emite numai sunete șuierate, un fel de șoapte fieroase. E pregătită în permanenţă să muște, iar când mușcă, strecoară în rană venin. Rezerva ei de venin e foarte consistentă: poate mușca, în aceeași zi, în douăzeci-treizeci de locuri și tot îi mai rămâne ceva din otrava personală. Această otravă e fabricată de niște glande aflate în cap. În cap e fabrica ei de otravă. Cât nu deschide gura, glandele respective nu funcţionează. Acestea funcţionează acţionate doar de mușchii care deschid gura. De aceea, la orice deschidere a gurii, e pregătită să verse venin și are o foarte intensă salivaţie.

Veninul ei nu ucide, atacă însă sistemul nervos al celui mușcat și uneori îi lasă urme pentru toată viaţa.

Oamenilor maturi și, în genere, fiinţelor cu organisme solide mușcătura viperei nu le poate provoca vătămări grave. Tocmai de aceea ea se repede asupra vietăţilor mai neajutorate, doborând iute fiinţele mici, sta be, pui, pe care întâi le hipnotizează cu sâsâitul necurmat și căutătura metalică. E nesăţioasă, n-are măsură.

Imediat ce naște pui îi alungă. Când vremea îi devine potrivnică se adună cu altele de seama ei, făcând împreună. Un ghem, într-o încolăcire dezgustătoare, din care rămân în afară doar limbile șuierătoare.

Nu poate fi lesne și imediat recunoscută: doar una din specii emană un miros pătrunzător, celelalte sunt inodore. Pielea ei are culori diferite și variabile, iar prim avara mai și năpârlește. S-a descoperit un vaccin antiveninos, dar cum nu știi din care parte îţi iese în cale reptila nu poţi avea totdeauna asupră-ţi acest vaccin.

Când o identifică fără putinţă de îndoială, oamenii o lovesc necruţător în cap, numai în cap. În ţări mai calde, îmblânzitorii de profesie o apucă de gât cu un clește și o silesc să muște te miri ce pentru a o obliga să-și descarce veninul. Pe urmă îşi bat joc de ea și o fac să joace după fluier, o înfășoară fular pe după gât și așa mai de parte. Fără venin, vipera devine jalnică și nu mai e în stare de nimic, seamănă cu un maţ gol și dezumflat, iar supărările și scâncetele ei protestatare par niște caraghioslâcuri.

Nu s-a putut constata până acum că ar aduce vreun folos în natură și în societate, de aceea distrugerea vi perelor e o acţiune întru totul binefăcătoare.

PAPAGALUL

O pasăre decorativă, cu penajul viu colorat, atrăgând atenţia în primul rând prin clonţ, care e prelung și coroiat, partea de sus acoperind-o pe cea de jos, ceea ce dă emisiei sale sonore o tonalitate nazală. Trăiește în extrem de numeroase specii — de la cei mici, nespus de flecari, până la cei de dimensiunea unei curci, gravi și bombănitori. Cineva care a călătorit prin Amazonia a adus o atare zburătoare și a lăsat-o liberă prin casă, fără a-și propune s-o înveţe a vorbi, cum e obiceiul.

După trei ani a auzit-o, într-o bună zi, spunând răspicat propoziţiunile: „Fac și eu ce face toată lumea”, „De ce să mă leg la cap când nu mă doare”, „Nu-ţi băga na sul unde nu-ţi fierbe oala”. De atunci nu se mai oprește. Când vrea să se odihnească, proprietarul e nevoit să-i lege pliscul cu un șiret.

Papagalul are darul imitaţiei într-un grad mult mai dezvoltat decât maimuţa. Când se pune masa în casă, îşi moaie și el ciocul în farfurie, când aude o sonerie zboară în antreu, când îl vede pe administratorul blocului în geam fuge la bucătărie și se ascunde.

Se înmulţește prin ouă, pe care le face rai și leneș, zboară încet și are obiceiul de a ciocăni mereu în ace lași loc. În cele mai multe cazuri e legat cu un lănţișor de către stăpânul său, fapt care nu-l deranjează câtă vreme are posibilitatea de a cârâi

liber. Pentru el, totul e cârâiala.

Este greșită credinţa că papagalul poate reproduce orice. El reproduce numai sunetele care se aud foarte des și foarte rar. Mănâncă semincioare, viermișori, diverse legume, mai ales spanac, în cantităţi apreciabile, dar turuie chiar și în timp ce consumă, astfel că trebuie păzit, fiindcă altfel se poate îneca fatal. Când sunt mai mulţi laolaltă se îngână unul pe altul. Dar tac toţi, brusc, de îndată ce aud un sunet nou, o idee sonoră originală. Tac și se posomorâse. Cel mai frecvent mor de urât, atunci când nu mai au ce repeta și sunt deci nevoiţi să se repete numai pe ei înșiși.

ZEBRA ŞI VIEZURELE

Zebra urla fericită, cât o ţinea botul ei negru și lat, părându-i-se că umple lumea de melodii.

Ceva mai încolo, puii viezurelui se perpeleau mânioși că nu pot să doarmă.

— Fă-o să tacă, tată! – se rugară — că altfel ne îmbolnăvește.

Viezurele medită o vreme asupra problemei, căci nu voia s-o ia pieptiș. Problema. Adică dorea să păstreze relaţii pașnice cu zebra.

Ieși din vizuina răcoroasă și se așeză admirativ în faţa cântăreţei.

— Ei, ce zici? – îl observă aceasta într-un târziu.

Pot să cer audiţie la operă?

— Vocea e pătrunzătoare și plină — admise celălalt

— Dar se mai simte nevoia de studiu.

Zebra replică bosumflată că ea e dotată nativ și deci n-are pentru ce să se încurce în portative. Talentele native răzbesc și fără note.

— Nu e vorba de studii muzicale, o liniști viezurele, ci doar de dicţie. Dumneata cânţi „la, la, la „dar nu-l pronunţi corect pe l.

— LIII! făcu zebra întărâtată.

— Vezi? Moi litera și o denaturezi. Îţi dau eu un volum de specialitate tocmai despre chestiunea aceasta.

Dacă-l citești tot, foaie cu foaie, nu vei mai întâmpina niciun obstacol pe drumul spre glorie.

Și-i aduse un cărţoi imens. Dungata se așeză, mormăind, la umbră și întoarse prima filă.

— Puteţi dormi liniștiţi — îi lămuri viezurele pe ai săi —, e un tratat științific de o mie de pagini, la sfârșitul căruia se demonstrează incapacitatea cabalinelor de a pronunţa corect litera l.

CANGURUL ŞI POPÂNDĂUL

Cangurul îl pofti pe popândău la o întrecere de sărituri în înălţime. Stăteau amândoi într-un deșert australian și se plictiseau; ori sportul este întotdeauna un leac agreabil împotriva plictiselii.

Îl rugară pe păianjenul negru aflat în preajmă să le tragă un fir între mărăcini și hotărâră ca primul să încerce marsupialul. Acesta îşi luă avânt de departe, dar în timp ce se sălta, îi sări, din buzunărelul de la piept, puiul. Reuși să-l prindă din zbor, din păcate însă rupse firul. Popândăul o porni și el de departe, dar nu izbuti să se salte decât până ce capul gros îi atinse firul și iar îl rupse.

— Stai cam prost cu stilul — mârâi păianjenul.

La a doua încercare, cangurul îşi încurcă labele lungi în subţirea ştachetă, iar popândăul se duse atât de departe încât când reveni, ajuns aproape de ţintă, abia îşi mai putea trage răsuflarea; și chiar se opri să răsufle.

— Am luat-o prea de sus — opină năduşit.

Întrecerile încep de obicei de la o cotă joasă, ca să se poată stimula ambiţiile. Păianjenul bodogăni din nou, amintind cifra recordului continental, a recordului mondial și cel mai bun rezultat al anului. Cangurul conchise însă împăciuitor că e bine să se mai coboare firul. Acesta fu tras deci între două mușuroaie. Dar ambii concurenţi ratară din nou: popândăul sări chiar pe fir, iar cangurul, care izbutise să-l treacă, îl agăţă totuși, dezolant, cu prea lunga-i coadă.

— Știi ce? – spuse popândăul — trebuie să venim din partea cealaltă, aici avem soarele în faţă; Cangurul fu iar de acord, dar când se îndreptară spre păianjen, acesta o luă la sănătoasa cu picioarele sale lungi, strigându-le de departe:

— Crezusem că faceţi sport de performanţă; pe ama tori ageamii nu-mi stric eu bunătate de fire, nu rentează! Săriţi mai bine capra unul peste altul.

JURNALIERE

UN PONT

— Dumneata ai ieșit bine — spuse reporterul, strângându-și fularul moale pe gât —, ai ieșit chiar foarte bine…

Directorul Palatului Culturii din centrul judeţean se înclină bucuros și măgulit. Reporterul venise inspirat, cu doi operatori, și găsise, în plină organizare, o expoziţie de mături și târnuri, unele atestate din secolele XVIII-XIX și o repetiţie la balet, unde douăsprezece feţișoare lucrau la un dans cu temă și-i arătaseră, timp de jumătate de ceas, cu graţie, funduleţele lor rotofee, tema fiind culesul bumbacului în Sri Lanka, pe muzică de compozitorul amator Vasile Fliușcă.

— Acum însă — adăugă —, dă-mi un pont cu un cămin nenorocit, că trebuie să fac și un contrast. La noi s-a cam întărit critica în ultima vreme și dacă n-ai și ceva critic, nu intri pe post.

— Mda — meditä directorul, clătinându-și gușa și privind spre cer cagăina după ce bea apă — avem… avem… trebuie să mergeţi la Ţurcănești. Drumul e rău, dar puteţi realiza un subiect gras, am încercat noi o acţiune acolo și nici n-am putut-o ţine.

Reporterul desfăcu harta automobilistică a ţării, o împături cu pătratul judeţului în faţă și trase o linie albastră peste drumul ce-și subţia mereu firul roșu.

După o oră și jumătate erau în sat, pe o coastă de deal.

Vântul se înăsprise și directorul căminului, un tânăr cam nedormit, n-apucase să-și pună nici scurteica pe el, când îl anunţaseră să vină urgent la sediu. Căminul cultural era înconjurat de scânduri, saci cu ciment, o groapă de stins varul, unelte risipite. Pe ușă, o bară de fier prinsă în două lacăte. Acoperișul — într-o rână.

Geamurile — sparte.

— Ce-i porcăria asta? – întrebă, crunt, reporterul, făcându-i semn discret operatorului să filmeze. E cămin sau grajd?

Tânărul director avea un mic defect de vorbire, șușuia, mai era și grozav de timid. Privea ţintă în ochii scăpărători ai oaspetelui, ca șarpele la mangustă, și îndrăzni târziu să deschidă gura:

— Conform planului — îngăimă —, căminul nostru…

— Știu — tăie reporterul. Văd. Înţeleg. A intrat în reparaţie. Dar acum, iarna? Vara n-aţi avut vreme?

— Eu… Astă-vară…

— Ce ești dumneata? Profesor, da?

— Da.

— Ce predai?

— Biologia…

— Păi e posibil ca un om care predă biologia să se comporte într-un asemenea hal faţă de bunul ce i-a fost încredinţat?

— Dacă s-ar…

— Știu. Cunosc. O să începeţi imediat cu condiţiile obiective. Mersi de explicaţie. Constructorul nu și-a făcut datoria, materialele n-au sosit la timp… Dar dumneavoastră ce-aţi păzit? Aţi insistat? V-aţi adresat ju deţului?

— Noi, atunci când…

— Lasă, tovarășe, lasă, nu mai încerca să mă îmbrobodești, milioane de oameni se uită în clipa asta la dumneata — și făcu iar semn operatorului, să se apropie și mai mult — te ascultă și probabil se minunează: unde o fi oare locul acesta nefericit în ţară? Ei bine, suntem la Ţurcănești, sat mare, bogat, cu livezi… Cred că aveţi și livezi, nu?

— Nuci. Avem nuci și…

— Sat cuprins, dezvoltat, cum îi și șade bine unei comune cu putere economică… Căci presupun că aveţi și putere economică, am zărit chiar firma unei brutării, a unui restaurant… Dar în ce privește cultura, suntem încă departe nu numai de standardul general, ci de înseşi nevoile curente ale oamenilor de aici… Să oprim la întâmplare un cooperator agricol, pe care-l vedem trecând pe drum… Alo! Tovarăşu'… vreţi să vă opriţi puţin?

Moșul scoase cuviincios căciula și rămase în drum, conspectând nu fără oarecare prudenţă aparatul de filmat și flăcăul ce-i băgase o bombă neagră sub nas.

— Spune, moșule, că te văd om înţelept, în etate…

— Merg pe șăpzășdoi… – confirmă interlocutorul.

— Așa, să trăiești, la mulţi ani. Dumneata frecventezi căminul cultural?

— Frecventez — confirmă iarăși, cu bunăvoinţă, moșul —, dacă-i sarcină, eu mă bag și-n cămin… Da' acu am niște treburi la o nepoată, aici, la dispensar, că eu îs de felul meu din Clonţani, la cinșpe kilometri de-aici, și-am venit încoa doar să văd și eu ce-i cu nepoata asta a mea.

— Oprește aparatul! – ordonă reporterul, verde. Mâncăm pelicula de pomană… Du-te, moșule, du-te cu Dumnezeu, nu ești bun pentru noi.

— Apoi nu-s — aprobă moșul —, dacă nu-s, nu-s. Să fiţi sănătoși și s-avem pace pe pământ.

Operatorul ceru un răgaz să schimbe caseta. Cel cu sunetul suflă în pumni ca să se încălzească.

— Nu prea ești vorbăreţ — îi observă, arţăgos, re porterul directorului de cămin.

— Tocmai — sări celălalt, ceva mai hotărât —, toc mai voiam să vă spun că, dată fiind situaţia, activitatea noi o desfășurăm…

— Eu sunt gata — anunţă cel cu aparatul. Dumneata — îi făcu semn profesorului de biologie — stai mai în profil. Și nu mai băga mina în buzunar. Hai, daţi-i drumul…

— Adineaori — reluă reporterul — îmi pomeneaţi de un pian… Cred că în condiţiile în care vă prezentaţi, e un pian-fantomă… Dar sunt aici, totuși, ca să vă ascult …

— De trei ori pe săptămână…

— Păi sigur, de trei ori pe săptămână!… Și în celelalte zile ale săptămânii, oamenii ce să facă? Să se înfunde în bufetul comunal? Filme unde să vadă?

— Caravana cinematografică…

— Lăsaţi, nu mai tot daţi vina pe alţii. Caravana, o fi având ea păcatele ei, va fi criticată la rubrica respectivă. Noi aici, și acum, vorbim despre căminul cultural.

Or, căminul cultural (filmează, măi, lacătele — îi șu ieră, printre dinţi și peste umăr, operatorului), după cum se vede, e sub șapte lacăte. Iar dacă ne apropiem de fereastră, care e spartă, și privim prin ea, ce vedem?… Vedem grămezi de bănci și scaune, mizerie, praf de trei degete, pânză sfâșiată… Nu, nu, e imposibil să mai continuăm. Am găsit o situaţie inadmisibilă și în loc de angajamentul că va fi rezolvată, scuze, ocoluri, încercări de mistificare. Promitem că vom reveni;

da, aici vom reveni; și aceasta cât mai curând.

Profesorul se apropie de mașină, cu un zâmbet stingher.

— Aș dori, totuși, să…

— La revedere, directore, la revedere — îi întinse reporterul mâna înmănușată — de data asta ai căzut pe bec, n-am ce-ţi face…

„… Prin urmare — citi mai departe directorul general scrisoarea primarului din Ţurcănești —, era normal să reparăm căminul, ridicat cu mijloacele de acum douăzeci de ani; mai ales că-i căzuse și acoperișul. Fiind însă duminică, nu se lucra la el. Cu toate condiţiile nefavorabile, directorul, care e un activist cultural destoinic și inimos, a format echipe, repetând cu ele pe unde a putut. Spre mândria noastră, toate au ajuns în finala festivalului naţional, au luat premii. A înfiinţat și un cerc

tehnic la școală, unde copiii au făcut lucruri minunate. Printre altele, și nouă ne-au făcut un interfon, apoi un aparat original cu celulă fotoelectrică, deosebit de util în…”

— Știai de toate astea? – îl întrebă pe reporter – le-ai filmat?

— Dacă ăla n-a zis nimic, de unde era să aflu?

Directorul general citi mai departe: „După părerea noastră, a consiliului popular comunal, dumneavoastră aveţi tot dreptul să ne criticaţi, dar să ştiţi că vă putem pofti cam într-o lună în căminul complet renovat, iar până atunci, la toate manifestările, pe care le ţinem în satul vecin. Nu suntem însă de acord ca directorul căminului să fie învinuit de lipsuri pe care nu le are.

Dacă vreţi, doar cusurul că nu știe să deschidă gura și să se laude unde și când trebuie, fiind foarte puţin îndrăzneţ, lucru pentru care noi i-am făcut, nu o dată, observaţii”…

— Și tu ce arăţi pe peliculă? – întrebă, calm, directorul general. Ce fel de reportaj ai făcut? Ce critici?

— Păi dacă…

— Dacă ce?

Reporterul tăcu.

Afară începu să ningă pieziș și abundent.

SESIZĂRI PE ADRESĂ REDACŢIEI

Scrisoare către ziarul ZORI LUMINOASE. Stimate tovarășe redactor-șef, subsemnata Căiţa Ciumegan, economistă la I.V.M.N.P. sectorul trei, mă adresez dumneavoastră în următoarea chestiune, în care vă rog să ajutaţi dreptatea să iasă la lumină: șeful meu direct, tovarășul Bibu I. Răcătescu, insistă necontenit să vin la el acasă să întocmesc formularul statistic tip B 1 A 16, pretinzând că la birou nu putem fi destul de concentraţi.

Eu refuzând, întrucât el e celibatar, îmi face mizerie și mă șicanează, dându-mi a înţelege că-mi va schimba locul de muncă într-o comună subordonată. M-am adresat și direcţiei, și sindicatului, dar degeaba. Vă mulţumesc cu toată căldura inimii mele, (ss.) Căiţa Ciumegan.

Rezoluţie: Voinelecan: cercetează cazul și propune fie informarea Consiliului popular, fie un foileton dur, nu atât cu haz, cât cu satiră, (ss.) Redactor-șef, indescifrabil.

Scrisoare către ziarul ZORI LUMINOASE. Tovarășe redactor-șef, subsemnata Haralambina Traviata Vizitiu, stenodactilografă la I.V.M.N.P., încercând de mai multă vreme să perfectez un contract matrimonial cu tovarășul Bibu I. Răcătescu, economist, șef de secţie la întreprinderea noastră, sunt intens sabotată, cu manevre perfide de o femeie fără scrupule și convingeri morale, care se insinuează între noi, vrând să-l oblige a se deturna spre ea. Se numește Căiţa Ciumegan și are 33 ani. A stricat și alte combinaţii. Dacă o publicaţi, vă rog să nu-mi daţi numele, fiindcă e scandalagioaică. Aștept cu încredere răspunsul dv. Eu sunt abonată la

ziar de doi ani. Cu respect, (ss.) H.T. Vizitiu.

Rezoluţie: Condea: Să se răspundă că problemele personale nu ne privesc. Sau să se facă o aluzie, fără nume proprii, la rubrica „Trăiește frumos, respectă-ţi familia, iubește-ţi colegii", (ss.) Redactor-șef. Indescifrabil.

Adresă cu antet. I.V.M.N.P., Secţia financiară, sectorul economic 3, nr. 16083 din 01.03.197… Către ziarul *Zori luminoase.* Vi se comunică că activistul redacţiei, Gelu Voinelecan, legitimat cu carnetul de ziarist nr. 1602 197… s-a prezentat în sectorul nostru încercând a afla secrete de serviciu, ca caracteristicile unui anumit desfășurător, situaţia personalului și altele. Am informat numaidecât organele de resort. Rog să se ia măsuri ca cazul să nu se mai repete. Noi aici nu ne jucăm și nu compunem poezii, lucrăm cu cifre, (ss.) Economist-șef, Sector 3, Răcătescu I. Bibu.

Scrisoare. Tovarăși, ce-aţi făcut? Eu vă reclam ceva urât care se petrece la noi în întreprindere și voi trimiteţi un ţuţ care îl enervează pe tov. Bibu și se încurcă în mod ordinar cu sus-numita Ciumegan, luându-i un teleinterviu la ea acasă, aproape toată noaptea, unde știm noi exact la ce s-a ajuns. Iar între timp eu, care scriu ziarului cu spirit tovărășesc, nu primesc niciun răspuns. Cum e posibil? Vă rog să intraţi în legalitatea socialistă, (ss) Haralambina Traviata Vizitiu.

Referat către conducere: Pentru a ataca problema de la I.V.M.N.P. pe care mi-aţi repartizat-o, am încercat să iau legătura — nu la serviciu, ci la domiciliu – cu numita Haralambina Traviata Vizitiu, care locuiește în cvartalul Stolnicul Constantin Cantacuzino, Bloc W 8. Aici am fost agresat de un individ în pijama pe motiv că vreau să-i fur concubina. M-am ales doar cu o contuzie, datorită intervenţiei salvatoare a unor cărători de mobilă aflaţi pe scară. Rog să mă desărcinaţi de problemă, întrucât și individul și individa m-au amenințat cu moartea, (ss) Condea, șeful Secţiei scrisori.

Coufidenţial-personal. Stimate redactore și șef. De aproximativ două săptămâni, trimiși ai ziarului dumitale fac o agitaţie tulbure în întreprinderea mea, creând o situaţie de surescitare care prejudiciază desfășurarea normală a procesului de producţie. În chip curios, niciunul din Numeroșii voiajori jurnalistici nu s-a prezentat la direcţie. Sunt gata să am o discuţie personală cu dumneata, unde și când vrei, dar așa nu se mai poate.

Cu consideraţie cordială, (ss) Director, dr. în știinţe Mielu Coropanciuc.

Către secretariatul de redacţie: Voinelecan să raporteze în scris ce rezultate a obţinut în cercetarea de la I.V.M.N.P. Condea să nu se mai amestece, (ss) Redactor-șef. Indescifrabil.

Raport: Luând contact cu cetăţeana Căiţa Ciumegan a rezultat că ea cere de fapt sprijinul nostru pentru a-l șantaja pe economistul-șef — cu care se află în legături intime de aproximativ șase ani —, ca s-o ia de nevastă. Același lucru îl urmărește și dactilografa H. T. Vizitiu, care însă fiind surprinsă, acum două săptămâni, la ea acasă, de numitul Bibu I. Răcătescu cu bișniţarul cunoscut sub numele de Boby, a făcut scandal și ulterior a încercat chiar să-i schimbe locul de muncă. Dorind să am o discuţie sinceră cu economistul-șef am fost dat afară de

acesta din birou. Am vrut să iau contact cu directorul întreprinderii, dar nu m-a primit. Ulterior am aflat că dactilografa e sora directorului, în timp ce cealaltă e fosta sa soţie. Propun un foi leton intitulat „Să ne spălăm rufele în familie, nu în producţie" sau „Ce v-a apucat, fraţilor" (ss) Ţiculeţ Voinelecan.

Către Secretariatul de redacţie: Directorul de la I.V.M.N.P. a fost la mine. Chestiunea se clasează. Nu mai apare nimic. Salut, (ss) Redactor-șef Indescifrabil.

INVITAŢIE. Către întreg personalul redacţional al ziarului *ZORI LUMINOASE.* Căiţa Ciumegan și Bibu I. Răcătescu vă invită la masa colegială în cinstea căsătoriei lor, care va avea loc marţi „ oct. Ora 19, la Restaurantul „Libelula" (Salonul Maur). Nuni: D-na Ionela și dl. Dr. Mielu Carapanciuc; d-na Haralambina Traviata și dl. Boby Flocoștină. Concertează orchestra condusă de maestrul Ghiţă Trifoi. Ţinuta obligatorie. Tacâmul, 284 lei (per persoană). Dans.

FILE RĂZLEŢE DINTR-UN CARNET DE GAZETAR

ÎNCURCĂTURĂ

Cetăţeanca Aneta D. dintr-o casă cu patru etaje a cartierului „ Iunie obișnuiește să poarte pe piept o podoabă alcătuită din trei foi mari de aluminiu de câte ori se mișcă persoana, obiectul scoate un sunet de ecou vast. Cetăţeanca Dumitriţa P., locuind cu un etaj mai jos, întrebată fiind cu glas tare de vecina d-sale de palier, Geancarla N., cât e ceasul, i-a transmis acesteia, cu glas și mai tare, că de când are pe cineva cu talangă deasupra, pe care o aude la ore fixe, ea nu mai ţine ceas în casă. Auzind-o, Aneta D. a făcut să cadă din greşeală, din balconul dumneaei, o cărămidă pe borcanele de murături din balconul Dumitriţei P. și a deșertat un făraș cu cenușă pe rufele întinse în balconul Geancarlei N. Dumitriţa P. a pândit momentul când ușa de la balconul de deasupra era deschisă și i-a aruncat vecinei suprapuse sfărâmăturile cărămizii și cioburile borcane lor sparte. Nepotul Anetei D., de meserie frizer, Gicu L., și care o vizitează săptămânal, a prins fetiţa Dumitriţei P. și a tuns-o băieţește, drept pedeapsă. Soţul Geancarlei N., vânzător într-un magazin de chimicale, i-a făcut o vizită Anetei D. și după ce i-a explicat că soţia sa n-are altă vină decât aceea de a fi întrebat-o pe ve cină cât e ceasul, a rupt perdeaua locatarei și a făcut-o fâșii, recomandându-i să le folosească la frecat parchetul. Soţul Dumitriţei P., Leonte P., inspector la Salubrtate și dansator de jocuri populare, tatăl fetiţei Costela P., cea tunsă băieţește, l-a căutat pe Gicu L. la unitatea cooperatistă unde lucrează, l-a chemat până afară să-i spună ceva și l-a strâns cu cravata personală până ce acela s-a învineţit, trebuind ulterior să i se facă respiraţie artificială. Președintele Comitetului de bloc.

Boris V., încercând să medieze conflictul, a fost expulzat dintr-un apartament unde ducea tratative, iar în altul, amenințat cu o cratiţă în care se afla untură încinsă, cauze din care acţiunea de mediere a eșuat, nu însă înainte de a antrena în lupte de guerilă, corp la corp, alţi doi membri ai comitetului de bloc. Cum în chestiune au mai apărut, la un moment dat, rănirea unei pisici, găurirea cu burghiul

a unui perete de garaj de tablă, ruperea unei sonerii și alte câteva acţiuni eroice de naturi similare, întreaga problemă a ajuns la o anume comisie de judecată. Președintele ei e încurcătură. Președintele comitetului de bloc ne scrie să întreprindem noi ceva, „deoarece s-a creat o atmosferă de balamuc". Dar ce anume să facem? Cu ce, cu cine și de unde să începem, dragi concetăţeni?

AVENTURI ÎN LIBRARII

Am scos, deunăzi, o carte de schiţe umoristice. Ti rajul fiind sărman, „fiindcă atâta au cerut librarii", volumele au dispărut numaidecât, astfel că pentru a putea da câteva cuviincioase dedicaţii unor prieteni și cunoscuţi am început a umbla prin Capitală să cumpăr exemplare. Contactul cu vânzătorii, vânzătoarele, responsabila și responsabilele e fermecător. „N-am avut niciodată această carte" — zice una. „Ba a fost — o contrazice alta — nu știi tu, că erai în concediu." „A, da — îşi amintește prima — dar a apărut acum trei ani." „Căutaţi la raionul de istorie — sunt sfătuit de o tânără care se piaptănă meticulos —, aici nu ţinem gepizi, aici *este* cărţile de literatură." O responsabilă nu-mi poate da nicio informaţie și mă trimite „la centru" să iau listele de expediţie „ori mai bine la tipografie, că ei știu unde se expediază". Alta mă privește lung, îşi amintește brusc: „Eu v-am văzut odată la televizor și văd că sunteţi chiar dumneavoastră, să ştiţi că vă cedez exemplarul meu" și scoate binevoitoare și îmbujorată, dintr-un du lap, dintre borcane, dosare și papuci de casă, un volum cu pete suspecte, poate de grăsime, al lui Nicuţă Tănase. „Cartea de care întrebaţi — se gândește îndelung un responsabil meditativ — e prevăzută pentru anul viitor, mai precis în primul trimestru." „S-a epuizat într-o zi — mă informează o responsabilă binevoitoare și civilizată — am făcut comandă să ni se trimită o nouă tranșă dar n-am primit răspuns. Nu puteţi interveni prin radio, să ne ajutaţi?" *"De ce râdeau gepizii,* tu, ţinem noi așa ceva?„ — se miră o tânără arămie către colega ei oxigenată. „Nu ţinem cărţi școlare" — rezolvă brusc cealaltă. „Nu e carte școlară" — zic. „Ei, na, știi dumneata mai bine ca noi!" în sfârșit, undeva mai pe la margine, am dat peste o fiinţă neînduplecată, o dură, care m-a luat la trei păzește: „Ce tot întrebaţi, dom'le, n-aveţi ochi să vă uitaţi? Numai ce se vede, asta este, nu se vede, nu este, stăm așa să vorbim, că altă treabă n-avem !" Și de lehamite a și părăsit tejgheaua, ducându-se în fundul incintei, unde, pe un reșou, îi dădea cafeaua-n foc.

N-am găsit ce căutam, dar sunt măcar bucuros că m-am iniţiat întrucâtva asupra criteriilor ştiinţifice după care librarii stabilesc tirajele cărţilor și preferinţele cumpărătorilor.

CONCERT

Câţiva tineri foarte prietenoși m-au invitat la un concert de jazz modern, înmânându-mi și programul, caligrafiat de ei pentru musafiri. E vorba — după câte citesc — de reunirea formaţiilor de jazz, folk, pop, profesioniste și amatoare, „H 3

Electric Planetar", „Maciste's boys", sub conducerea lui Billy Zgrăbulea, voce Pary (Paraschiva) Hollyday, care va cânta *Wedding Song* și *Câtă boală e pe lume,* trioul de dixieland „Articfex 730 Bp Doodle" cu lucrarea „clasică" *Prisencolinensinainciusol* lansată cândva de Adriano Celentano, big-bandul cu trompetă a lui Haralamb Wankey et Lizzy Pănură și echipa de jame-session, cu dulcimer, sub bagheta lui Mac-Arthur Costache, denumită „Groups Fairfax 3,14".

Desprind din repertoriu promisiunea unei senzaţionale interpretări originale, în ritm rock, a cunoscutului *Hai leliţo-n deal la vie,* într-o recompunere amintind faimosul *Welcome baby-baby-bu.*

Mă duc cu simpatie la manifestare, firește, nu fără a-mi lua alături un traducător poliglot pentru nume și titluri, precum și un muzicolog specializat, care să-mi explice din când în când despre ce e vorba.

TELEREVELION

Era în ultimele zile ale lui august și redacţia de varietăţi a televiziunii m-a rugat amical și insistent să particip cu o schiţă veselă la programul de revelion. În perioada dintre sfârșitul lui august și ora douăzeci și două a serii de 31 decembrie redacţia de varietăţi a televiziunii pregătește un bogat program de revelion pe care, începând din trei ianuarie, ziariștii de specialitate îl numesc „Telemaraton", „Noaptea cea mai lungă", „Festivalul umorului", „Memorabila gală a talentelor" sau „Mai sărac ca anţăr („, „N-aţi brodit-o, fraţilor", „Unde e hazul?", „Un eșec zglobiu", „Mai bine lipsă".

La Varietăţi lucrează ca redactori câţiva băieţi admirabili, bunici excelenţi ai unor nepoţi rotofei, oameni de spirit veșnic, neliniștiţi și catastrofici, în permanentă căutare a „ceea ce se cere". Nu-i poţi refuza și nici n-ar avea sens, astfel că le-am răspuns favorabil, înaintându-le o scenetă de circa zece minute, cinci pagini dactilografiate la două rânduri. Mă rugaseră să nu fie prea lungă, să aibă umor și ironie, să fie actuală, morală, socială, politică, să nu aducă atingere nici unui stat european, să nu pună probleme, să fie decentă, să nu conţină nimic care ar putea leza pe indiferent cine și mai ales să fie „tare".

După douăzeci și patru de ore de lectură, redactorul mi-a telefonat fericit că tot colectivul a leșinat de râs, iar șeful secţiei a spus cuvântul „formidabil", pe care nu-l mai rostise „de la reforma agrară". S-a dat dispoziţie să se între imediat „în lucru". „Fiindcă e o bucată excepţională — mi-a comunicat redactorul — am hotărât să i-o încredinţăm regizorului Liviu Ciulei. Bineînţeles, dacă n-aveţi nimic împotrivă." Am răspuns că n-am nimic împotrivă, am rugat doar să se controleze dacă în acea perioadă celebrul regizor nu are vreun angajament peste hotare, am fost asigurat că va accepta indiferent de alte obligaţii asumate anterior și mi s-a mai propus ca rolurile principale să fie interpretate de Radu Beligan, Dem Rădulescu și Vasilica Tastaman. Cu o atare distribuţie, am zis, se poate merge și la festivalul de televiziune de la Montreux, „nu, a contestat obidit redactorul, nu contaţi pe prezenţa la festival, ne sapă ăia de la agricol, vor ei să meargă, principalul e însă să ne iasă

totul bine în noaptea de Anul nou”.

Prin octombrie am telefonat din nou, aflând că Dinu Cernescu e deocamdată în Olanda și Jean Constantin are amigdalită, dar că în maximum două zile „începe treaba”. „Parcă fusese vorba de alţii” — am spus. „A – a surâs redactorul —, am uitat să vă informez că l-am schimbat pe Ciulei cu Cernescu și că ne-am mai gândit ca Jean Constantin să joace în travesti rolul Vasilicăi, o să fie trăsnet, vă daţi seama.” „Mă rog — am zis – totul e ca Beligan și Dem Rădulescu să fie de acord.”

„Ei n-au cum să fie de acord, fiindcă sunt ocupaţi, așa că i-am schimbat și pe ei cu Florin Piersic, care e foarte popular, și cu Vasile Bașotă, de la Turda, care e și mult mai liber, mai ales că i-au desfăcut contractul de muncă și-l avem la dispoziţie practic nelimitat. Să știţi că are un haz nebun, a jucat și în Durrenmatt.”

Spre sfârșitul lui octombrie, Cernescu a fost înlocuit de Anghelina Ciocan, fostă absolventă a Facultăţii de regie, scoasă din producţie doi ani, după o naștere prematură, iar trioul a devenit cuplu, întrucât „din cauza lungimii — mi-a explicat iar redactorul — și ca să nu se încarce devizul, am comasat două roluri; însă bucata a rămas tot atât de splendidă ca și mai înainte, toţi suntem topiţi după ea”, cele două roluri principale fiind încredinţate acum artistului amator Gelu Trocău — distins cu o menţiune la faza intersectoare — și unei venerabile artiste emerite, pensionară, „care când a auzit că schiţa e scrisă de dumneavoastră a declarat c-o joacă și gratis.

În prima decadă a lui decembrie s-a constatat că programul de revelion e monstruos de încărcat și am fost rugat să reduc sceneta la cinci minute, „fiindcă umorul dv. E la fel de mare în cinci minute cât și în zece”. Evident că s-au evaporat și patru personaje, „mai bine, să știţi, erau jucate de ciurucuri, v-ar fi fost ruşine dacă vedeaţi pe mâna cui încăpuseră rolurile, unul era chiar recuzitierul nostru, se băgase și el, ca prostul.

Regizoarea devenind mamă — a treia oară, conducerea procesului scenic a fost preluată chiar de redactor însuşi, care mi-a telefonat, într-un miez de noapte, că e „De-a dreptul înnebunit”, de incapacitatea interpreţilor și de faptul că în loc de „o vastă sufragerie intens mobilată”, cum preconiza textul pentru decor, i s-a aprobat doar un șifonier dublu și un șezlong de paie, el mai întrebându-mă dacă n-aș vrea să intru eu însumi în distribuţie și să dau răspunsuri „ca la Poșta Veselă” care „Ar distra lumea de-ar căpia-o”.

I-am propus să renunţăm la tot și la toate, dar el mi-a replicat speriat că schiţa a și fost trecută în programul de radio, aflat sub tipar și, dacă e scoasă, îl „distrug”, nemaivorbind de faptul că a doua zi urma să fie vizionată de „comisie.

„Comisia s-a stricat de râs — am fost informat în seara imediat următoare —, v-a felicitat, m-a felicitat, nimeni nu se aștepta, au fost doar trei-patru observaţii mici-mici, mărunte de tot, n-au nicio importanţă, le-am și rezolvat, ba chiar am primit și o sugestie nemaipomenită, ca, la sfârșit, inginerul să nu se mai însoare cu administratoarea blocului (care avea oricum și ceva ne clar ideologic), ci chiar cu propria lui bucătăreasă, astfel că s-au mai câștigat două minute, am mai scăpat de-o cheltuială și aţi dobândit și dv. O steluţă în plus pe epoletul de umorist: s-a

apreciat că va fi cel mai dens număr din program și în cel mai scurt timp, de oarece acum are un minut și treizeci și patru de secunde".

Din fericire, la ultima vizionare, de la ora 22, schiţa a fost radiată ca „ininteligibilă" și înlocuită în ultima clipă cu un „Joc de doi" din Bixadul Oltului, pentru care mulţi, văzându-l trecut în programul tipărit cu titlul schiţei mele *Campionatul de sărituri peste cal* și sub numele meu, m-au considerat, o bună bucată de vreme, nebun.

…Însă în septembrie viitor o luăm de la capăt.

VIZITĂ LA ZIAR

Văduva de la parter simţi, prin somn, că-i trece prin așternut o undă rece, visă un pește și se trezi ţipând, căci șiroaia apa pe pereţi și fulgi de moloz ud ningeau din tavan peste plapoma trandafirie. Urcă, în capot, la etaj, bătu zadarnic la ușa vecinei, alarmă colocatari diverşi, chemă responsabilul cu cartea de imobil, oameni viguroși și deciși sparseră ușa și închiseră, în sfârșit, robinetele de la baie, uitate, cine știe de când, vraiște.

„Hai să vezi ce mi-ai făcut" — îi zise, peste vreo două zile, fugitivei, revenite, naiba știe de unde, la domiciliul sinistrat.

„Nu mă interesează — spuse aceasta, flegmatică.

Repară, zugrăvește și-ţi plătesc. Ba nu-ţi plătesc nimic — adăugă, peste trei luni. A fost un accident. Accidentele nu se plătesc, m-am răzgândit".

Așa că văduva îl aborda pe președintele comitetului de bloc, care juca table pe un tăpșan, cu un membru, pe o sticlă de bere linia. „Noi nu ne putem sesiza decât moral — îi explică președintele. La prima ședinţă îţi dau cuvântul şi-o critici într-un mod sever. Pentru despăgubiri, trebuie însă să te duci la Centru, la Icral".

Văduva își puse cea mai bună basma și se prezentă la Centrul Icral, unde șeful, plictisit că nu-i ieșise o combinaţie la Pronoexpres, o expedie la contabila-șefă, iar aceasta la o funcţionară care-și smulgea cu un cleștișor fire dintr-o sprânceană și care-i spuse, alb „Noi nu ne amestecăm, dă-o la Comisia de împăciuire".

După unsprezece citaţii neonorate de împricinată, Comisia — care-i recomandase reclamantei s-o convingă, pe orice căi, să se prezinte, iar dacă nu, măcar să-i ceară un motiv plauzibil de neprezentare — era gata să arbitreze în contumacie, când vecina apăru, totuși, și rosti, calmă, „N-am nimic de declarat, n-aveţi decât să mă trimiteţi la tribunal". Iar văduvei îi șuieră în ureche, la ieșire, „Mă doare în…", ascultătoarea având impresia că urmaşe cuvântul „cot", dar nefiind sigură și deci păstrând pentru ea restul.

„Ce e cu chestia asta? – se supără, realmente, judecătorul în ședinţă. Dac-ai produs daune, de ce nu plătești? „ „Stimaţi magistraţi, suspină vecina, scuturându-și melancolic zulufii, recunosc că am produs pa guba, deși fără voie, și deci înţeleg să suport cheltuie lile de reparaţie."

Astfel că onoratul complet de judecată dădu sen ţintă în favoarea reclamantei. Văduva alergă bucuroasă la Centrul Icral. Șeful îi atrase însă atenţia că bucuria

fără sentinţă scrisă e platonică. Femeia alergă la judecătorie unde i se preciza că trebuie să aștepte să treacă termenul de recurs, pentru ca să i se dea o copie după sentinţă. Duse, după o vreme, sentinţa, dar hârtia, vai, n-avea ștampilă. Aduse și ștampila, dar uitaseră să semneze, „pentru conformitate”. Se semnă și „pentru conformitate”… E bună — aprecie, fără niciun entuziasm, contabila-șefă. Acum trebuie să așteptăm” — zise, lăsând să cadă trei pastiluţe de zaharină în ceaiul de măghiran, recomandat pentru infecţii gastro-intestinale ușoare. „Ce să așteptăm?” îndrăzni văduva. „Să plătească — zise contabila-șefă, lipăind. Dumneata pândește-o, ca să vezi când vine să plătească, apoi un mărește-o până acasă și ia-i numărul chitanţei. Noi nu ne amestecăm. După ce plătește, facem devizul și te programăm cu zugrăveala.”

„Ce mai vrei?” — spuse vecina, prin crăpătura ușii, fără să scoată lanţul de siguranţă. „Să plătești — zise văduva, și să-mi dai numărul chitanţei ca să-mi facă devizul și să se apuce de zugrăvit”. „Doar nu-s nebună” — râse vecina, și închise ușa. „Noi nu putem în interveni — spuse din nou președintele comitetului de bloc. Te-am înscris la cuvânt pentru ședinţa din toamnă. S-o critici fără menajamente”. „Noi nu putem interveni peste justiţie” — zise și șeful Centrului. „Desigur, din alt unghi de vedere, așa, ca o opinie strict personală, nu consider că e bine să lași problema din mină — aprecie un înalt funcţionar icralian de la Centrul centrelor. Noi nu avem căderea să ne vârâm în chestii de astea, dar sfatul meu e să nu te lași. Să te baţi”. „S-o bat?” — întrebă văduva. „Să te baţi pentru cauza dumitale — explică icralianul —, deoarece e justă”. „Cum să mă bat?” — insistă văduva. „Cred — zise celălalt, privind lung în zare — că e nimerit s-o chemi la Comisia de împăciuire și dacă nu vrea să vină, s-o dai în judecată fiindcă nu respectă sentinţa”.

Văduva ieși din impozanta clădire de pe frumoasa alee icraliană, porni greoi spre casă, dar n-avu puterea să intre și rămase în grădiniţa din faţa blocului, uitându-se la copiii care jucau fotbal și mai ales la băieţelul auriu care ţipa, exasperat, „eu ies din echipă, n-a fost aut, arbitrul e mituit”. În acea clipă se auzi o trosnitură grozavă și unul din geamuri plesni, lăsând să ţâșnească un noi compact de praf. Locatarii ieșiră speriaţi la ferestre, sau din apartamente. Văduva des cuie ușa, cu sufletul la gură. Într-adevăr, după trei ani de rezistenţă eroică, o parte din tavan se prăbu şi se, aducânti la parter și niscaiva lucrușoare de-ale vecinei de deasupra.

„Proces-verbal” — dictă reprezentantul Centrului Icral, ivit urgent la faţa locului; și președintele comitetului de bloc scrise transpirat, cu pixul său albastru-roșu: „Proces-verbal”. Din cauza gravei neglijenţe manifestate în întreţinerea locuinţei proprietate de stat, de către locatara… – și spuse numele văduvei — imobilul a suferit o importantă avarie”. „Să i se reţină pensia — strigă vecina —, să-mi repare imediat dușumeaua, că eu nu pot sta nici măcar o zi, așa, cu o gaură în mijlocul apartamentului”. „Natural” — spuse icralianul. „Evident” — sublinie și președintele blocului.

„Iar dumneata să te duci la ziar, să povestești totul”

— Se răsti vicepreședinta de bloc, femeie curajoasă și dârză, care avusese

activitate sindicală în perioada dintre cele două războaie mondiale și căreia îi sări brusc ţandăra. Chiar așa și remarcă imediat icralianul, bineînțeles interogativ: „Ce-aveţi, doamnă, v-a sărit ţandăra?" „Da, zise vicepreședinta, mi-a sărit." Și smulgând pe neașteptate procesul-verbal din mâna lui, îl făcu ghemotoc, aruncându-l în canalul deschis întâmplător pentru reparaţiile rutiniere de sezon.

Iar văduva a venit la ziar și mi-a povestit totul.

Drept care am scris.

Procesul se judecă, în continuare.

CONSULTAŢIE

Policlinica e albă, luminoasă, doar cu o vagă mireasmă sanitară, în cabinet e cald, curat, lăcuit, doctorul are ochi vii, o faţă veselă cu mii de creţuri, ce te doare, zice, uite, aici, zic, puţin sub coasta dreaptă, ia să vedem, zice, desfă cureluşa, dă mai jos pantalonaşii, ridică și cămăşuţa, ia să pipăim noi ficăţelul, ia să vedem…

…dar până să vedem ce-ar fi cu ficăţelul, uite că se trântește uşa de perete și o femeie corpolentă, în halat albastru, cu aspiratorul sub braţ, înaintează placidă spre mijlocul încăperii, împinge într-o parte, cu un simplu ghiont, dulapul cu seringi și fiole, bagă ștecherul în priză și începe a aspira bâzâitor praful presupus.

Pesemne că nu ne-a observat — zic, trăgându-mi cuviincios veșmintele peste porţiunile dezgolite. Las-o-n pace — zice doctorul — îşi face și ea meseria.

Păi nu vă deranjează? – zic. Să adaste și ea oleacă…

Dumneata — se oţetește femeia, cu o voce dogită și foarte aţoasă — vezi-ţi de treabă, auzi? Că acuşi ai de-a face cu mine. Păi de ce — zic — că eu la dumnealui am venit? Eu — zice ea — n-am nimic cu voi, vedeţi-vă de-ale voastre, eu îmi văd de-ale mele, fiecare cu ale lui, că acum e unu jumătate și la două îmi iau și eu valea, că mi-o fi de dimineaţă și n-am să las gunoiul, ca să mai capăt observaţie de la te miri cine.

Doctorul zâmbește cam galben, zâmbesc și eu cam albastru, femeia nu zâmbește deloc, ba introduce ţeava de aspirator sub cearșaful de pe canapeaua unde stau întins, mai trântește un scaun, mai drăcuie o perdea aspirată din greșeală și ne părăsește brusc, vădit ne mulţumită de felul cum ne-am comportat. Medicul mă roagă să mă înalţ pe jumătate și: ia pune-ţi mata cămăşuţa în cap, să-ţi mai ascultăm puţin plămâiorul, să mai auzim și cum umblă corduleţul, că ăsta-i buclucaș de obicei, e năbădăios de felul lui… Numai că până să apucăm a percepe cum sună corduleţul, auzim o bătaie în uşă, după care se ivesc numaidecât două tovarășe, una în halat alb, cu ochelari, cealaltă în palton negru cu picioruşe de dihor la guler și bască tricotată, turtită, în cap. Să trăiești, doctore — zice cea cu halat – dumneaei e contabila noastră de la secţie, facem inventarul sculelor, nu vă deranjează, nu? că mâine e treizeci și p-ormă ne amendează. Îmi daţi voie — zice scufa tricotată — pe mine mă cheamă Crocan. Mersi — zice doctorul. Salut plăcut — zic și eu, ţinându-mi c-o mână lenjeria și dându-i cealaltă să mi-o strângă între degete și creionul chimic.

Vra să zică, opt borcănașe — zice sora — scrie o dată opt. Ai doisprezece — zice concomitent doctorul, tensiune de copil, doisprezece cu șase. Cincisprezece? — se miră contabila — trebuiau să fie șaisprezece flacoane. Da — zice sora —, dar unul a plesnit la cutremur, avem proces-verbal de scăzământ. Normal — con simte tovarășa Crocan — doctore, daţi-vă puţin cu bolnavul mai încolo, ca să întindem pliculeţele cu sulfat pe canapea. Fii amabil — mă invită doctorul — și șezi pe birou, iar eu o să mă urc pe fotoliu. Nu se poate pe birou — protestează sora — că dacă-l sui pe birou eu unde dracu' mai scriu inventarul? Atunci reazemă-te de chiuvetă — mă invită medicul, și-mi lipește iar stetoscopul de un omoplat.

Cine-i Crocan? – deschide cineva, brusc, ușa. Eu — sare basca de lână. Treci la telefon, te cheamă de la secţie. Doctore, adaugă bărbatul impunător care a smuls ușa atât de impetuos, ai uitat că la două ne vine în vizită thailandezul ăla? Ce naiba, să stăm toţi și să te aşteptăm? Poftește imediat la mine. Vin — zice doctorul — vin acum — și-mi surâde blajin, încreţindu-și toată faţa; n-ai nimic, frate, te salut. A, apropo, cu ziceai că te cheamă? Ca să scriu în condică, fiindcă așa cere legea. N-are importanţă — zic — lăsaţi. Ba nu, trebuie — zice — că altfel nu-mi iese norma. Dacă-i așa – zic, strângându-mi cureaua pe după dulap — scrie și dumneata acolo…

Și-i dau numele cumnată-mii, că-i mai scurt.

REPORTAJUL DE ANTICIPAŢIE

— Voi știţi care erau cele patru virtuţi cardinale, după Platon? – întrebă secretarul, ascuţind continuu un creion roșu, căruia i se rupea mereu vârful.

Cei trei gazetari de la revista judeţeană trimestrială de cultură stăteau cu braţele încrucișate și nu dădeau niciun semn că ar cunoaşte virtuţile în chestiune.

— Ei bine — reluă secretarul, aruncând creionul în coșul de sub birou, deoarece rămăsese numai de doi centimetri —, reţineţi: cumpătarea, curajul, înţelepciunea și justiţia.

— Noi stăm prost cu hârtia — aruncă, într-o doară, redactorul-șef —, n-am primit încă nici cota pe trimestrul în curs…

— Problema principală e — continuă secretarul – că nu prea cunoaşteţi industria judeţului. E drept că aveţi sarcini literare și artistice, scrieţi voi înșivă proză, epigrame și jocuri populare, dar cum se toarnă fonta în forme e o realitate care vă scapă…

Toţi trei protestară, arătând că au fost de nenumărate ori în uzine și pe ogoare.

— Eu — spuse cel cu ochelari — am lucrat o vreme ca normator. Dar — îşi aminti brusc — cu cererea mea de casă ce-aţi făcut? Că acuși îmi naște nevasta.

Secretarul le ceru cel puţin un reportaj amplu pe număr, în care problemele uzinei și ale oamenilor ei să fie puse în așa fel, încât să determine mutaţii importante în viaţa acelui uriaș colectiv.

— Una din însușirile materiei vii — le spuse — este neoformarea continuă. Prin urmare, în maximum zece zile vreau să citesc și eu reportajul cu pricina. Nu uitaţi

însă că trebuie să fie concret și mai ales foarte la zi.

— Noi îl facem la oră, dacă ţineţi. Și redactorul-șef tuși. Dar revista apare la patru luni. Împreună cu cele două de pregătire, fac șase. Prin urmare, va apărea în semestrul doi al anului.

— Gluk… îl știi? – se întrerupse secretarul.

— Clovnul care a apărut la televizor?

— Nu, compozitorul. El cum putea să cânte la armonică și în același timp la 26 de pahare acordate cu apă de izvor, instrument inventat chiar de dânsul?

— Măcar de-am avea permise pe C.F.R. – oftă cel cu ochelari.

Reportajul fu scris, într-adevăr, în mai, și apăru, bine paginat, în Luna Cadourilor, în decembrie. După vreo trei zile, secretarul îi convoacă urgent pe gazetari.

În biroul său se mai aflau directorul uzinei și doi necunoscuţi.

— „Natura se slujește de durere pentru a face ca învăţăturile să nu-i fie uitate cu una, cu două” — spuse secretarul; și preciză sursa: Balzac. Veţi servi câte o cafea și un pahar cu apă minerală și veţi cunoaşte că toate datele din reportajul vostru sunt aiuristice.

— E scris din burtă — spuse directorul, cu un glas răguşit, probabil de mânie.

— Ne-am documentat două săptămâni — răspunseră gazetarii. De ce vorbiţi așa?

I se dădu cuvântul directorului uzinei.

Iată câte parale face documentarea voastră. „Cea mai nouă matriţă, de formă octogonală, va revoluţiona, într-un fel, turnarea…” Ei bine, a fost azvârlită că ne corespunzătoare. Acum turnăm în forme perfect rotunde cu o toleranţă de 0,03 microni la circumferinţă.

— Așa ne-aţi spus…

— În vară! – răcni directorul. Dar eu trebuie să schimb tehnologii întregi de la o săptămână la alta, ca să pot ţine pasul cu nemţii și cu luxemburghezii… Pe urmă, ce mai scrie aici: „Din cei trei sute de muncitori ai secţiei de laminare, două sute nouă zeci au școala medie”.

— Și n-au?

— Ba au. Dar sunt o sută opt, nu trei sute. Fiindcă am introdus comanda electronică și dirijatul automat.

— Foarte frumos — apăsă redactorul-șef. Rezultă că progresul tehnic a avut un ritm atât de rapid incât…

— Nu-i vorba de asta — reluă conducătorul uzinei, cu fermitate în glas. L-aţi însurat pe dumnealui — și arătă spre unul din cei doi necunoscuţi, cel cu o crăvăţică galbenă — cu macaragiţa de la secţia a treia. Între timp însă ea s-a căsătorit cu dumnealui — și arătă spre al doilea necunoscut, corpolent, cu părul rar și lins. De care a și divorţat, de altfel.

— O nenorocită! – spuse acesta, cu dispreţ.

— „Nenorocita” vă dă însă în judecată, fiindcă i-aţi stricat reputaţia. Rezultă din revistă că ea s-ar fi ţinut întâi cu ăstălalt — care însă e un om onorat și corect, l-au

ales și secretar de utece, el fiind în preajma nunţii cu alta. Asta însă a rupt imediat logodna, în urma articolului vostru.

— Reportajului — precizã gazetarul cu ochelari.

— Naiba să vă ia. Aţi produs o asemenea haraba bura tehnico-artistică încât am fost chemaţi și la minister pe motiv că am fi mistificat cifrele de plan. Iar din punct de vedere socio-uman aţi stricat mai mult cu propunerile voastre decât cutremurul și inundaţiile luate la un loc, plus începutul de incendiu din iunie, de la magazia de scule. Și doar noi v-am primit frăţeşte…

— Când aţi scris ce-aţi scris, la ce v-aţi gândit? – întrebă secretarul.

— Ne-am gândit la Platon — păru a-și aminti redactorul-șef. Că, adică, dacă Platon ar fi scris dialoguri în anul 385 înainte de era noastră, știind că o să se publice în anul 1985 al erei noastre…

— 387 — rectifică secretarul. Și uite că se publică și azi!

Se luă deci hotărârea de a se tipări în numărul următor al revistei, după alte șase luni, o „erată” autocritică, gazetarii fiind retrogradaţi cu o clasă de salarizare pe timp de o lună.

— Când mai vizitaţi uzina — preciză directorul – scrieţi și voi mai general-uman și mai universal-valabil, nu vă băgaţi în toate șublerele.

— Voi știţi cine a întemeiat Pergamul? – întrebă secretarul, când rămase numai cu ziariștii de la trimestrial.

— Eu îmi dau demisia — mugi redactorul-șef. Imediat. Acum. Aici.

— Pergamul a fost întemeiat de fiul Andromacăi – continuă liniștit celălalt. Iar revista va redeveni lunară, vă promit. Mâine mă duc la București, special pentru asta. Iar voi faceţi ceva cu serele de garoafe. Acolo e mai simplu. Și nu uitaţi că sunt mândria judeţului.

SUBIECTE
PENTRU GAZETARII AFLAŢI ÎN PANĂ DE SUBIECT

Edilitare

Peste tot se înalţă clădiri noi. Unele străzi, chiar cartiere, sunt de nerecunoscut. În timp ce constructorii se află la ultimul planșeu, pe planșeta proiectanţilor prind contur construcţiile viitoare (viitorului).

Economice

Ce e cu primirea sticlelor întrebuinţate? Iar tergiversări? Iar neclarităţi? (Se primesc la schimb de un kilogram, și de jumătate, nu! De ulei, da; de pepsi, nu. Până când?)

Cinema

În sălile de cartier continuă să se mănânce seminţe. Pe bulevard, bilete cu suprapreţ. Când vom avea comedii originale?

Teatru

Recitind declaraţiile directorilor: ce-au promis în septembrie și ce joacă în martie. Oare e totuna dacă în loc de *Ifigenia în Aulida* se reprezintă *Revelion la baia de aburi?* Cum educăm publicul? Școlarii ar vrea să vadă marile drame istorice. Unde e dramaturgia japoneză? Mai multă grijă pentru caietele-program, nu o simplă foaie cu distribuţia, ci un mijloc de culturalizare.

Plastică

Ne-ar trebui mai multe săli de expoziţie. Oare sunt bine folosite caietele de impresii? Cine le cercetează? Ar fi utile mese-rotunde cu publicul.

Muzică

Mai multe afișe în cartierele noi. Într-o marţi dimineaţă, la Ateneu, erau doar douăzeci de auditori. Cum răspândim talentele noastre peste hotare? Să frecventăm valorile moderne, dar să nu-i uităm nici pe clasici.

Romantismul, o nepieritoare școală a sentimentelor.

Fără preclasici nu putem accede la marile culmi. Să ne întoarcem la melodie!

Cultură de mase

Așezăminte culturale închise duminica. Oare numai dans la Casa de cultură? Ce e cu „serile distractive”, unde se lăfăie în voie monotonia și lipsa de fantezie?

Mai multe acţiuni cu cartea! Să facem din conferinţele tehnico-științifice adevărate focare de lumină. Brigada s-a tocit; un mai pregnant spirit critic! Ah, instructorii, veșnica problemă: cine sunt și cum de-au ajuns în arta amatoare…

Sociale

Un sector unde audienţele nu funcţionează mulţumitor. Igiena în unităţile de alimentaţie publică lasă de dorit; feţe de mese murdare la bufetul „Unirea Principatelor”. Unde e varietatea sortimentelor? De ce nu și feluri cu leuștean? Oameni fără conștiinţă: lasă ţurţurii la streșini, putând provoca accidente grave. Are

39 de ani și nu cunoaşte nicio meserie!

Literatură

Pașoptismul, un curent sau o ideologie? Poezia ca act civic. Succesele prozei.

Folclorul, o sursă nesecată.

Spre o resurecţie a schiţei? Pentru puritatea limbii, împotriva excesului de neologisme. Structuralismul și-a trăit traiul. Omisiuni și inexactităţi în dicţionare. Lipsesc ediţiile marilor clasici — ne scriu profesorii și școlarii.

Sport

Fotbalul nostru îşi va reveni oare vreodată? Ce-i lipseşte fotbalului nostru? Spre afirmarea internaţională a fotbalului nostru. Să nu ne îmbătăm cu apă rece, succesul de la Tegucicalpa nu poate acoperi insuccesele de la Medgidia ori de la Roșiori. Cum pregătim olimpicii de mâine? Arbitrajul e totul. Fiţi atenţi la copiii ce joacă fotbal pe stradă: printre ei sunt, poate, vedetele de mâine. Învăţaţi de la gloriile de ieri, ei știau ce-i fotbalul!

Televiziune

Albumul duminical, o rubrică ce nu dă încă satisfacţie. Albumul duminical: o reușită. Câteva sugestii pentru Albumul duminical. Dacă s-ar schimba denumi rea Albumului duminical, probabil că i s-ar schimba și conţinutul. Ce-aveţi cu Albumul duminical?

Sfaturi diverse

Cum să circulăm pe polei. Nu aruncaţi galoșii uzaţi.

Excesul de dulciuri și cariile dentare. Murăturile, o problemă a fiecărei gospodine. Estetica jardinierelor.

Strada — un bun al tuturor. Pronumele de adresare: „Tu”, „dumneata”, sau „dumneavoastră”? Educaţia prin bunici. Cultura în parcuri. Știţi să mânuiţi furculiţa?

Profesionale

Pentru mai multă profesionalitate gazetărească. Azi nu se mai scrie ca ieri; dar mâine? Terenul e totul.

TELEINTERVIU LA ŢARĂ

— Bună ziua, stimaţi telespectatori, ne aflăm într-un sat românesc obișnuit, unul din zecile de mii de sate unde se muncește, se cântă, se joacă, se produce și se consumă. Un sat care n-are nimic excepţional; istoria sa veche ne vorbește tot atât de elocvent ca și realizările prezentului, viitorul e în ochii oamenilor, în pomi, în

vitele grase și bine întreţinute, în pereţii caselor noi, vechi și străvechi, în gardurile de metal forjat care au înlocuit ostreţele, în zâmbetul copiilor care dau bineţe oricui, fie el localnic sau străin.

De ce ne-am oprit aici, veţi întreba, ce anume ne-a făcut să poposim pe aceste meleaguri unde, culmea – și semn deosebit de grăitor — am văzut o stropitoare acţionată manual care împrospăta drumul principal, numit de săteni „uliţă”? Ei bine, ne-am oprit aici, sub pomi în floare și acoperișuri de șindrilă sau olane, pentru a vă arăta dăinuirea unor bune obiceiuri meștesugărești, pe care orășenii, da, noi orășenii, le-am cam pierdut. Cum ni se strică ceva, iute la telefon: Alo! cooperativa!… Aici însă fiecare e, ca să zic așa, propriul său atelier de întreţinere. Cât timp și câţi bani n-am economisi dacă am învăţa — sau reînvăţa — de la ţăran mica mecanizare casnică!

Intrăm întâmplător în casa săteanului Cireș Ion și a soţiei sale Cireș Floarea, ambii vrednici cooperatori din Lătunoaia. (Căci e bine să precizăm: ne aflăm în satul cu acest nume.) El, om matur, robust, cumpătat, în vârstă de 51 de ani; ea, femeie în putere, frumoasă, viguroasă, 48 de ani. Amândoi forfotesc cu treburi prin curte. Dar să facem cunoștinţă:

— Care e numele dumneavoastră?

— Cireș Ion.

— Câţi ani aveţi?

— Merg pe 52.

— Vedeţi, stimaţi telespectatori, ţăranul privește mereu înainte, el nu spune niciodată cât a împlinit, ci cât *va* împlini… Așadar, sunteţi Cireș Ion din satul Lătunoaia, iar aceasta e soţia dumneavoastră. Vă rog să vă recomandaţi.

— Mă numesc Cireș Floarea și am 48 de ani.

— Sunteţi deci soţia dumnealui.

— Da, el e bărbatul meu.

— Locuiţi amândoi aici, în casa aceasta frumoasă.

— Da.

— Deci iată o casă din Lătunoaia. Dar prin curte ce făceaţi?

— Ei, cu treburile, de-ale casei…

— Dumneavoastră, de pildă, Cireș Ion, cu ce vă îndeletniceaţi când am intrat noi în ogradă?

— Prindeam o scândură în gard.

— Ascultaţi, stimaţi telespectatori, îşi repara singur gardul… Și cum procedaţi?… Rog camera să se apropie cât mai mult.

— Apoi, ce să vă spun? Potrivesc scândură și… bat cuiele.

— Cu ce le bateţi?

— Cu ciocanul.

— Acesta e ciocanul?

— Da.

— Priviţi, o unealtă simplă, veche de când lumea. Dar cât de folositoare!… Și cuiul?… Da, acesta e cuiul… Acum, vă rog să aveţi amabilitatea să ne arătaţi

practic… Deci: potriviţi cuiul, da?

— Da.

— Pe urmă îl loviţi cu ciocanul…

— Da.

— Îl loviţi aici, în partea aceasta, care e ca un fel de pălărie… un fel de cap… sau cum îi ziceţi pe aici?

— Floare.

— Bun. Vra' să zică îl loviţi în floare până ce…

— Până ce intră în scândură, și în leaţ…

— El intră cu cealaltă parte, care e ascuţită. Aceasta se numește…?

— Vârf.

— Deci vârful, care e ascuţit, intră în scândură și apoi în lemnul transversal pe care l-aţi numit…?

— Leaţ.

— Leaţ… Acum fiţi drăguţ și bateţi.

— Ascultaţi, stimaţi telespectatori, sunetul ritmic și hotărât, care anunţă intrarea cuiului adânc în lemn.

Scândură va fi fixată și nimeni, și nimic, și niciodată n-o va mai putea clinti din acest loc veșnic al ei… După cum puteţi observa și dumneavoastră… rog camera să se apropie din nou… scândură s-a aliniat perfect celorlalte, cuiul e bătut drept în mijloc, lucrarea e, aș putea spune, desăvârșită… Stimate Cireș Ion, afară de ciocan, mai aveţi și alte unelte cu care vă înlesniţi în gospodăria personală?

— Avem ce e de trebuinţă; că nevoi sunt multe.

— Daţi-mi câteva exemple.

— Clește…

— Cleștele, faimosul vătrai din povestirea nemuritoare a lui Ion Creangă.

— Cleștele de scos cuie.

— Ah… pardon… scuzaţi… E cleștele de scos cuie, mai puţin faimos, desigur, nu fără a-și avea însă și el rostul său bine stabilit… Cu el, dacă înţeleg bine, scoateţi cuiele când e necesar…

— Da. Pe urmă grebla, sapa, ţăpoiul…

— Să ne oprim, vă rog, o clipă la acest instrument atât de pitoresc: ţăpoiul… în ce consistă el?

— Cu el umblăm la paie.

— Are numai două… cum să le zicem?… fiare…părţi…

— Coarne.

— Excelent! Coarne: prin analogie, probabil, cu ale celui mai iubit animal din gospodărie, vaca… Deci ţăpoiul are două coame și o coadă.

— Da.

— Aceasta-i coada…

— Da.

— E de lemn.

— Da, de lemn.

— Ca și la ciocan.

— Da.

— Și acesta?

— Acesta e hârleţul.

— Și el are o coadă de lemn… Iar alături de el e…

— Toporul.

— Toporul, cel care în vremuri vitrege a slujit nu numai ca obiect casnic, ci și ca armă cumplită de apă rare, băgând groaza în vrăjmași. Toporul și coada sa! Cât de evocator”!…

— Și coada lui e de lemn.

— Tocmai, mi-aminteam de celebra fabulă a lui Grigore Alexandrescu *Toporul și pădurea…* Vă mulţumesc, stimate Cireș Ion, pentru explicaţiile atât de clare pe care ni le-aţi dat. Cu voia dumneavoastră, trecem acum la Cireș Floarea… La ce anume lucraţi, când am intrat în ogradă?… Mă iertaţi că încep cu aceeași întrebare banală cu care am inaugurat și dialogul cu soţul, dar sarcina unui reporter nu e ușoară; el trebuie să fie prompt, să se orienteze pe teren în toate situaţiile, să facă legăturile între fenomene și să nu pară niciodată neinformat. Poate că alţii au altă concepţie despre funcţia unui reporter, poate că lor reportajul le spune altceva, ori le cere altceva, mie însă îmi incumbă aceste îndatoriri, și numai acestea. Să las însă interlocutorul — mai bine zis, în cazul de faţă, interlocutoarea — să vorbească, să las faptele să vorbească, să las altora aprecierile, care pot veni ori nu… Deci, stimată Cireș Floarea, când am intrat noi în ogradă, dumneavoastră…

— Meliţam cânepa…

— Acest instrument se numește meliţă, da?

— Da.

— Și aceasta e cânepa, da?

— Da.

— Vreţi să ne demonstraţi puţin acţiunea de meliţare?

— Observaţi, stimaţi telespectatori, cu câtă dexteritate îşi prepară această simplă femeie materia primă necesară unor viitoare veșminte. Obicei străvechi, ocupaţie ancestrală a cărei origine se pierde în negura veacurilor… Nu și-a cumpărat meliţa de la magazin, nu și-a procurat cânepa din comerţ, n-a învăţat procedura la un curs special, nu… Toate i-au fost transmise din generaţie în generaţie, într-o perindare neistovită a lor…Bun, acum vă rog să vă opriţi… Aici, în acest pom ciudat, cu ramuri dar fără frunze… Cum îi ziceţi?

— Prepeleac.

— Acesta este un prepeleac?

— Da.

— Extraordinar! Iată, stimaţi telespectatori, vestitul și îndătinatul prepeleac, după care neuitatul Ion Creangă și l-a poreclit pe-al său Dănilă… Dumneavoastră aţi auzit de Dănilă Prepeleac?

— D-apoi cum…

— Vedeţi? A și devenit folclor… Și ce este în ramurile sale? Aceasta pare a fi

un ceaun…

— Chiar ceaun e… Pe urmă o oală, altă oală, mai mare, o căniţă, o cofiţă…

— *Cofiţă*! Remarcaţi diminutivul cofei.

— Noi îi mai spunem uneori și cofăieș.

— Ce frumos sună acest cuvânt: cofăieș! Ca un vers de baladă… Și aceasta?

— Asta e o cratiţă.

— Iată, stimaţi telespectatori, și intruziunea banalului obiect metalic de serie printre atâtea produse naturale: cratiţa! Sigur, și ea necesară într-o gospodărie…

— D-apoi cum?! Că doar n-om pune pe aragaz străchini de lut.

— Aveţi și aragaz?

— Avem, cum să n-avem?

— Nu pregătiţi mâncarea pe bătrânească plită?

— Este și plită; la cuptor. Dar este și plită electrică, fiindcă nu totdeauna ne aduc la vreme buteliile și atunci gătim cu electrică, la priză.

— Acestea sunt, evident, avantajele inerente ale contemporaneităţii… Totuși, multă vreme încă Cireș Floarea va spăla rufele de cânepă la râu…

— Cum să le spăl la râu, păcatele mele?… Am maşină de spălat, „Alba-Lux”. Tot electrică. Spălăm cu detergenţi. Mă vezi dumneata spălând în baltă rochia de nailon și frecând-o cu ciocălăul?…

— Iată, stimaţi telespectatori, surprizele reporterului — despre care vă și pomeneam adineaori… Meliţa rămâne totuși meliţă și prepeleacul, prepeleac. Sunt uriașele contraste ale satului în plină evoluţie, o evoluţie al cărei dinamism… Dar să ne întoarcem puţin la stăpânul casei, Cireș Ion: — Stimate Cireș Ion, dumneavoastră, când vă duceţi la oraș, cu căruţa…

— Nu mă duc cu căruţa, mă duc cu motocicleta.

— Ah! Posedaţi motocicletă. Și unde-o ţineţi?

— I-am făcut un gărăjel în spatele casei. Dacă vreţi să comutaţi spre șură, puteţi s-o vedeţi numaidecât.

— Da, într-adevăr. Are și ataș.

— Are.

— Și ce căraţi de obicei în ataș?

— Nevasta.

— Plecaţi împreună?

— Împreună. Că ea lucrează la cooperativa de artizanat și eu îs tot acolo maistru la întreţinere… Și întrucât drumul nu-i lung, și isprăvim serviciul cam odată, plecăm și ne întoarcem împreună.

— Vă mulţumesc foarte mult, stimaţi ţărani cooperatori, vă mulţumesc din inimă pentru interesantul dublu interviu, vă mulţumesc și dumneavoastră, stimaţi telespectatori, vă spunem tuturor la revedere, la revedere și pe curând. Dau legătura cu studioul.

OMUL CARE IMPUNE

Personajul era important, realmente important, avea un pardesiu bej în dungi oblice și pălăriuţă din același material, purta mănuși galbene și pantofi de pânză, ţi nea de toartă o mapă diplomat verde cu încuietori de bronz, totul impunea consideraţie, astfel că responsabilul restaurantului îl asculta ușor aplecat și extrem de îndatoritor:

— Dumneata — îl întreabă personajul — urmezi comandamentele vremii?

— Le urmez — dădu din cap responsabilul, fără cea mai mică șovăire.

— Te orientezi în situaţii complexe?

— Mă orientez în orice situaţie, sunt și fruntaș pe trust.

— Privești la teleenciclopedie?

— Una nu-mi scapă.

— Atunci uite cum stă chestiunea: aș vrea să-mi faci doi mici pentru acasă. Dar să fie pătrunși.

— Punem și mușstar?

— Puţin. Şi-o chiflă.

— Să n-o prăjim niţel?

— Da. Însă ușor. Abia presimţit.

Responsabilul se roti ca o balerină și dispăru, valsând, pe ușa pe care scria: „Intrarea persoanelor străine în Oficiu, absolut interzisă. Direcţiunea".

— I-aţi impus imediat — observai, cu neascunsă admiraţie.

Se așezase la masa mea — după ce ceruse voie. Ca să aștepte.

— Da. Eu n-aș putea trăi altfel. Vedeţi, stima con cetăţenilor e un fenomen capital.

— Îi obligă și funcţia dv…

Personajul stătea neclintit în pardesiul lui bej, cu mapa diplomat pe genunchi:

— Funcţia nu contează. Contează *modul* cum te impui. Vă dau imediat un exemplu: vreţi să-i cereţi fetei un pahar cu apă minerală?

Îi făcui semn picoliţei, ea mă tră cu o privire dispreţuitoare, o ţistuii, ea îmi strigă, plecând, „nu mai fă ceţi așa ca la câini, nu vă e rușine?", o chemai din nou în timp ce trecea razant, mă admonesta evident: „nu vezi că am treabă, omule?", în sfârșit, nu reușii nici mă car să intru în vorbă cu ea.

— Îmi pare rău — notifică personajul în surdină, fără zâmbet, dar clar ironic. Apropie-te, fetiţo — îi or donă calm, însă apăsat.

Fata rămase piezișă lângă masă, numărând indiferentă niște bani de hârtie.

— Uită-te la mine — îi zise și mai apăsat.

Chelneriţa îl privi, nu fără oarecare surprindere. El se aplecă vag:

— Îţi amintești când ţi-am luat primul interogatoriu?

Ea se fâstâci, scăpă banii jos, îi ridică încet, îşi netezi șorţul, îşi așeză strâmb boneta pe frunte și întrebă, pierită:

— Aţi fost servit? Doriţi bere?

— Lasă astea. Aș vrea să știu dacă ţi-ai revenit din punct de vedere etic.

— Sunt notată cu foarte bine.

— Te-ai reconciliat cu familia?

— Stau iar la mama. Cu mama.

— Participi la înfrumuseţarea cartierului?

— Ori de câte ori mă mobilizează.

— Bine. Sunt mulţumit de tine. Să nu te mai abaţi niciodată de la drumul drept. Între timp, vezi dacă ţi-a rămas ceva apă minerală de la vreun client. Adu-o-ncoace. Și un pahar foarte curat.

Sorbi ușor şi-şi tamponă fin cavitatea bucală cu o batistă mov.

— Totuși — observai, respectuos — funcţia dumneavoastră e cea care i-a impus în primul rând.

— N-am funcţia ce o presupuneţi. Am mers pe intuiţie. Pe lipsa ei de memorie. Și pe surpriză.

Șeful de sală, tânăr, elastic, cu lavalieră portocalie stropită de picăţele verzi la fracul negru cu revere de azur, se înfiinţa cu comanda.

— Pacheţelul dumneavoastră…

— Mersi. Voiam să te întreb…

— Mă rog…

— Te-ai înscris la seral?

— Am absolvit cu media 9 virgulă 11.

— La materialism mă interesa…

— Luasem șapte la lucrarea despre conștiinţă ca proprietate a materiei superior organizate, dar am cerut reexaminarea și mi-au dat nouă plus.

— Ei, așa da. În cazul ăsta te-aș ruga să legi Pacheţelul cu o sforicică. E cam fragil.

Cât se căuta sfoara, îl rugai, cu toată bună-cuviinţa, să-mi destăinuie cu ce se ocupă.

— Sunt comper amator — îmi mărturisi — dar nu asta are importanţă, ci cunoaşterea de oameni.

Și plecă, salutându-mă ceremonios, după ce introdusese delicat pacheţelul în mapa goală. Am privit lung în urma lui, cum îl conduceau responsabilul, șeful de sală și picoliţa, în monom.

După o jumătate de oră, când mi s-a prezentat socoteala, erau trecuţi pe hârtie și micii lui.

— Mi-a explicat că aţi insistat să achitaţi dumneavoastră totul — spuse șeful de sală —, deoarece aţi fost colegi la psihologie.

…Merita.

CULTURA MURALA

Stând la coadă, la o unitate „Nufărul” din București (stradă centrală), și privind la pereţii arhiplini de anunţuri, avize, înștiinţări, instrucţiuni, decizii, ordonanţe

Am hotărât să le transcriu

Și să le descriu

Deoarece fiecare cuvânt e tipărit, ori șablonat, cu alt caracter și în altă culoare

Iar fiecare aviz ori instrucţiune are parte de un alt model de ramă

(Aproape toate sunt înrămate)

Pentru ca ieșind din chenarele lor, colorate și diverse vorbele să intre adânc în capetele oamenilor ce-și aduc rufele la spălat

Sau veşmintele la curăţat

Chimic.

1. AVIZ (culoare de fond: albastră)

Rugăm să scoateţi marcajele vechi pentru a nu se produce încurcături! (7 caractere de literă; culori: roşu, negru, roz, verde smarald, albastru).

2. AVIZ (alb pe cărămiziu)

Nu primim obiecte foarte murdare sau *Degradate* (cu majusculă și subliniat — degradarea e categoric mai rea decât murdăria, n.n.) Culori: albastru, alb, galben.

3. AVIZ (roșu pe fistic)

Rugăm ridicaţi comenzile în termenul stabilit (cuvinte negre și albastre — pe maro).

4. Fără titlu

Nu umblaţi, pericol de electrocutare.

(Și totuși, umblăm!)

Tensiune 220 v.

Tensiune 350 v.

(Fiecare cu ce-i place…)

Culori: negru pe alb (seriozitatea mortală a înștiinţării n-a mai permis policromie).

5. Fără titlu

(însă în ramă de aur, litere roșii — imens)

Fumatul strict oprit.

6. Atenţiune

Nu se primesc la urgenţe obiectele foarte murdare, albitură, pasteluri (despre ce fel de pasteluri o fi vorba? n.n.), obiecte cașerate, bureturi (plural nou introdus în limbă pentru a se evita confuzia cu eventualii „bureţi”, n.n.), fâșuri (adică veşminte care fâșâie, n.n.) și obiecte tricotate.

Direcţiunea

(chenar roșu tremurat pe fond vernil)

7. Atenţiune!

Fâșurile, bureturile, nasturi (nearticulat, n.n.), fermoare se primesc fără garanţie.

Direcţiunea

(Negru, alb, galben)

8. Important

Rugăm controlaţi buzunarele (Foarte just! n.n.). Nu răspundem de obiectele uitate (cu bej, n.n.)

Direcţiunea

9. Atenţiune!

(în ramă groasă, triplă, ca pentru tabloul lui Aman

Atacul Smârdanului)

Nasturi fără garanţie

Direcţiunea

(conţinut obscur, primul substantiv fiind nearticulat nu poţi ști la ce se referă lipsa garanţiei. Culori: negru, verdele ierbii, roșu-cardinal.)

10. AVIZ

(negru, roș, albastru, ramă masivă de bronz)

Conform adresei 12”1/961, Anexa… se aplică următoarele penalizări pentru clienţi. (Urmează o listă lungă.)

11. Nufărul

(Listă de preţuri — enormă)

12. Nufărul

(tuș pe carton, 1, 50 m/1 m)

Extras din Decizia 222 din 16.4.1969, denumirea obiectelor.

13. Fără titlu

Casieri și încasatori. Nu daţi în plăţi (nu loviţi în plăţi? Girimea zicea Miţei Baston și Didinei Mazu, care se luaseră de cap în frizerie: „Nu daţi la oglinzi că-s cu chirie!” n.n.) și în rest bilete de bancă uzate și nu refuzaţi primirea acestora.

Cetăţeni, păstrarea banilor (parcă poţi? n.n.) în stare bună (ehei! n.n.) este o obligaţie cetăţenească (cu lori roșu și alb).

14. Tarife pentru curăţat chimic îmbrăcăminte pentru populaţie.

Dec. C.P.C.M.B. nr. 582/5.4.78

Direcţiunea

(Se înșiră):

Costum pantaloni pentru femei

Costum blugi

Femei fustă lungă vestă lungă etc.

15. Instrucţiuni cu privire la modul de recepţionare a cojoacelor și obiectelor din piele.

Se invită clientul să citească riscurile (remarcabil! n.n.) ce decurg din curăţirea chimică a cojoacelor.

Se aplică ştampila pe acordul clientului (probabil acordul scris, fiindcă, dacă e verbal, înseamnă să i-o aplici pe gură! n.n.)

Se ia semnătura clientului pe bon.

Riscurile ce decurg din curăţirea chimică a cojoacelor.

Etc.

Conducerea întreprinderii

16 — 18. Trei avize (anunţuri?) sub sticlă și în rame de mahon, însă neidentificabile din cauza înălţimii la care au fost puse și unghiului obtuz de lectură.

19. Închideţi ușa.

Ceea ce am și făcut

(la un moment dat).

FAPTE DIVERSE INTERESANTE.
SCĂPATE INEXPLICABIL DIN VEDERE

Admirând inventivitatea și spiritul de observaţie al colegilor mei ziariști care redactează rubricile de fapte diverse ale cotidienelor, voi face totodată remarca benignă că le scapă evenimente senzaţionale petrecute pe stradă, în pasajele subterane, în trenuri, în toaletele publice precum și în locuri de acces nestânjenit, pe care nici nu s-au gândit vreodată să le cerceteze — cum ar fi băile ginecologice de la Ţinea, judeţul Bihor, sau depozitele de calcar colitic din masivul dobrogean Macin.

Exemplific prin câteva asemenea evenimente ce ar trezi, sunt sigur, interesul cititorilor ori de câte ori ei ar manifesta tendinţa de a adormi cu ziarul în mână.

BIZARA COLIZIUNE DIN STRADA FILOFTEIA

În ziua de 8 octombrie spre orele 17, 20, pe strada Filofteia din Capitală (sectorul 3), un tânăr de aproximativ nouăsprezece ani, îmbrăcat în pantaloni de catifea reiată și cămașă fără mâneci, dar cu buzunar la spate, s-a aruncat asupra unui bătrân septuagenar care-și făcea plimbarea obișnuită de seară pe acea stradă și l-a îmbrăţișat, sărutându-l atât de impetuos încât bietul bătrân a fost nevoit, ca să-și salveze viaţa, să-i dea cu cârja în cap, lăsându-l pe agresor în nesimţire.

În culmea furiei, atacatul a intrat în casa unei filatoare de bumbac cu telefon, de unde, datorită surescitării, a sunat întâi la taxiuri, apoi la Salvare, la Informaţii Gară și la Ora Exactă, pentru ca în cele din urmă să nimerească Miliţia, ce a trimis numaidecât un echipaj la faţa locului.

Stropit cu apă de mai mulţi cetăţeni, tânărul și-a re venit, și deși cu capul spart — legat numaidecât de două pioniere ce activează în grupele de Cruce Roșie — a putut răspunde coerent la întrebările ofiţerului anchetator, în sensul că nu poate furniza niciun motiv cu privire la fapta sa. A reieșit că cei doi nu s-au cunoscut niciodată. Bătrânul, actualmente pensionar, a fost toată viaţa tâmplar de mobilă, după Eliberare membru cooperator dat afară în repetate rânduri pentru beţie și totdeauna reprimit pe baza angajamentelor de a se integra și respecta normele vieţii civilizate. E celibatar, n-a avut niciodată copii, fiind cunoscut în cartier ca ducând o viaţă morală exemplară. Singurele sale rude se află la Titu. Tânărul e originar din Caransebeș și e înmatriculat ca student la Agronomie, anul doi, Facultatea de zootehnie. Comportarea sa n-a lăsat niciodată de dorit, iar la învăţătură e cotat printre primii zece din an. Fiind la practică în comuna Leorda din judeţul Botoșani a salvat de la înec o viţică bolnavă, în timpul unei viituri, ceea ce i-a atras respectul majorităţii locuitorilor implicaţi.

Internat la clinica de psihiatrie a Spitalului Colentina, tânărul a fost considerat absolut normal sub toate raporturile. Întrebat dacă dorește să se constituie parte civilă într-un eventual proces, bătrânul a cerut ca mai degrabă să i se procure o butelie de aragaz, pe care o solicită în zadar, de trei ani, prin Casa de ajutor reci

porc a pensionarilor din sector. Conducerea Casei de ajutor reciproc a pensionarilor a făcut cunoscut autorităţii tutelare că bătrânul a mai primit de două ori butelii, vânzându-le însă cu suprapreţ, lucru pentru care a fost pus și în discuţia adunării generale, unde a obţinut blam cu avertisment.

Conducerea Facultăţii l-a pedepsit pe student cu repetarea a doua examene și donare voluntară de sânge la Centrul de hematologie.

Tânărul îl vizitează pe bătrân, din când în când, cerându-i mereu scuze pentru fapta sa iresponsabilă, pe care nu şi-o poate explica. Bătrânul a căpătat afecţiune pentru tânăr, căruia îi cere mereu mici sume în vederea achiziţionării unei butelii pe cale interlopă.

Lucrul cel mai curios în toată această întâmplare e că atât părinţii băiatului din Caransebeș (tatăl — cântăreţ bisericesc, mama — brodează cu munca la dornici nu) cât și rudele bătrânului, la Titu (un nepot de soră decedată, merceolog la întreprinderea de nutreţuri și furaje, o nepoată de vară primară, muncitoare zilieră în staţia C.F.R., naşul unui cumnat, fost casier, deţinut pentru trafic ilegal de seminţe de bostan în incinta ci nematografelor locale), au refuzat *categoric* să ia cunoştinţă de incident, să intervină, să depună mărturii, să ajute cât de cât ancheta etc.

Dosarul a fost clasat, dar problema a rămas nerezolvată.

FEMEIA CARE CITEA LA BIBLIOTECĂ

Femeia care a intrat în biblioteca de cartier „Ion Vodă cel Cumplit" și a cerut o carte de ştiinţă popularizată avea o aparenţă deloc ieșită din comun. Purta ochelari, un taior gris-fer cu floricele galbene și, în jurul gâtului, un fular de culoare lilas. Bibliotecara îi oferi spre alegere *Cum să îngrijim păsărelele de apartament* de Victoria Zăhăşeu și *întreţinerea locomotivelor în anotimpul rece,* lucrare elaborată de un colectiv sub conducerea dr. Inginer C. Al. B. Corn. Cititoarea insistă să i se dea ceva în domeniul fizico-matematic, drept care i se aduse *Teoria relativităţii pe înţelesul copiilor – Einstein cântând la vioară pentru cei mici.* Ea mulţumi și se așeză la o masă de lângă fereastră, unde e lumina cea mai bună din sală, căci celelalte trei mese sunt în disponibile, fiind acoperite cu vechi colecţii de ziare din deceniul șase.

Văzând că nu mai are deocamdată solicitatori, bibliotecara hotărî să treacă la bufetul de vizavi, unde de obicei ia un sanviș cu brânză, ori cu salam, și o bere;

În atari împrejurări, ea nu întrerupe slujba, ci încredinţează primirea și distribuirea cărţilor femeii de serviciu, care, deși semianalfabetă, datorită practicii îndelungate în acest local, ştie să pună volumele în raft după mărimea și grosimea lor, reușind de asemenea să răspundă oricăror solicitări pe capitole: „romane de dragoste", „aventuri", „poezii cerute de programa analitică", „Istorii cu haiduci", „traduceri din beletristica latinoamericană" etc.

Totuși, în acea zi de februarie (era în 16, bibliotecara îşi amintea bine ziua, deoarece avusese dimineaţa o acţiune dedicată grevei de la Griviţa, vorbiseră

cititorilor un redactor de la studioul de diafilme și un responsabil de la magazinul de produse melifere „Apicola” — care-și dădea concursul și de Ziua Victoriei, sau la 1 Mai, întrucât fusese combatant în primul război mondial), aşadar, în acea zi, femeia de serviciu numită Rariţa Gătej sau Ghioala, cum îi mai zicea în cartier, a părăsit localul bibliotecii și a venit speriată la bufet să-i spună titularei că cititoarea din sală rupe foi din carte.

Bibliotecara terminase tocmai ţapul ce-l avea în faţă și era angajată într-o convorbire interesantă cu responsabilul bufetului — care-i propusese de mai multe ori s-o ia în căsătorie în secret, deoarece el era însurat cu o cetăţeancă necorespunzătoare —, când, aflând vestea, părăsi în grabă atât conversaţia cât și bufetul, și se duse să vadă despre ce e vorba.

După un scurt răstimp de observaţie discretă, constată, într-adevăr, că numita cititoare nu parcurgea cartea, ci o răsfoia, apoi, după ce făcea o socoteală rapidă pe o hârtie alăturată, rupea câte o filă, aruncând-o sub masă în formă de ghemotoc. Fata cerându-i explicaţii, necunoscuta i le dădu cu bunăvoinţă, arătându-i că nu rupe foile decât din optsprezece în optsprezece și că în niciun caz nu-și permite să facă semne pe pagini, ori să murdărească în vreun fel coperta. Ea mai povesti că fusese multă vreme angajată a unei unităţi ştiinţifice, anume secţia de dezinsecţie, funcţionând sub oblăduirea municipiului în incinta Abatorului; avea sarcina de a pregăti aparatele de răspândire a substanţelor pentru cei ce se deplasau pe teren. În contact cu aceste substanţe, care i se dădeau global în primire la fiecare 18 ale lunii, ea contractă o alergie la cifră. Pensionată (în condiţii normale), luase hotărârea să se dedice eliminării din lucrările ştiinţifice aflate în bibliotecile din ţară a paginilor cu numărul 18 și multipli. După ce acţiona în Capitală, pornea și în călătorii de tip circuit, cu oprirea în diverse orașe, unde deposeda de sus-zisele file diverse tratate, istorii, sinteze. La Facultatea de produse lactate dintr-o urbe dunăreană izbutise acest lucru și cu câteva teze de doctorat trase la xerox.

Bibliotecara îi explică, la rândul ei, că înţelege raţiunile profunde ale gestului, dar prin aceasta el nu rămâne mai puţin inoportun, dat fiind că alţi cititori ar putea avea alergii la cifre variind între 1 și 269, ceea ce ar face ca din unele cărţi să rămână numai coperţile și tabla de materii. Necunoscuta replică rece că n-o interesează alte cazuri, chiar similare. Mai declară deschis că recunoaşte a fi adus pagube avutului obștesc și se oferi să suporte contra costurile, adică scoase din poșetă 4,68 lei (pe care-i avea pregătiţi), exact atât cât scria pe volumul aflat în discuţie.

Se întocmi un act de scăzământ și vizitatoarea semnă o declaraţie că n-are nicio pretenţie.

Profund impresionată de calmul și eleganţa persoanei, bibliotecara o pofti și în zilele următoare, propunându-i o soluţie de compromis: să rupă nu fila întreagă, ci numai colţul cu numărul 18 și multipli. Vizitatoarea ceru un răgaz de gândire, după o săptămână acceptă și de atunci, timp de câţiva ani, lucră extrem de conștiincios asupra câtorva sute de volume care i se aduceau expres din fondul supus casării, în special lucrări din perioada distincţiilor între gospodăria colectivă și în tovărășirea

agricolă, cărţi de reţete privind prepara rea caviarului, manuale de strategie privitoare la lupta de partizani împotriva generalului Kornilov în deceniul al treilea, în ţinuturile căzăcești, *Biblia pe înţelesul tuturor* (traducere din limba franceză), *Instrucţiuni pentru altoirea, cu maximum de randament, a părului sălbatic* (pădureț), *Teoria și practica jocului de fotbal în dublu* W, *Critica neoiobăgismului în lumina limitelor burgheze ale gândirii gheriste* și foarte multe altele.

De pe urma întâmplării rămase o trainică afecţiune între bibliotecară și cititoare, o amiciţie căreia nu reuși să-i pună capăt nici demolarea bibliotecii șirestructurarea bibliotecarei, nici moartea ciudatei și sârguincioasei cititoare, survenită pe cale naturală, la vârsta de 73 de ani.

EVENIMENTE ÎNTRE B. ŞI D.

Între fabrica de cazane cu aburi din orașul B. și comuna limitrofă D. drumul trece, cale de aproximativ doi kilometri, printr-un teren pustiu, puternic erodat, plin de gropi și tufișuri de scaieţi. Cam la jumătatea acestui drum, în dimineaţa de 3 octombrie au fost descoperiţi trei tineri aflaţi în nesimţire, complet goi și prezentând grave contuzii.

Transportaţi la spitalul din B., și readuși, cum se spune, la viaţă, după o luptă încordată cu minutele – luptă dusă de echipa de medici ce-l avea ca șef pe şi necologul Dumitrache Fără̦ș (de gardă la acea oră) ajutat de ortopedistul Victor Cârpănescu (adus special de la domiciliu), cei trei au furnizat organelor de anchetă venite la faţa locului explicaţii contradictorii și incredibile. S-a stabilit că e vorba de Florea Giumbului, acar în gara B., în vârstă de 24 ani, Ticuriţă Zâmbet, ţambalagiu liber profesionist și artist amator în formaţia de instrumente populare vechi a căminului cultural din D., 27 ani, și Panait Turbă zis Goangă, zis și Fleaţa, de 32 ani, fără ocupaţie și domiciliu stabil, originar din Calafat, având la activ câteva condamnări pentru acte reproba bile. Pretinsele lor lămuriri — precum că s-au bătut între ei după o beţie, („am căzut dintr-un camion”, „nu știm ce ni s-a întâmplat, fiindcă era noapte neagră” și altele asemenea — nu stăteau în picioare, deoarece din niciuna nu reieșea cum le-au dispărut hainele. Anchetatorii au fost izbiţi de amănuntul că toţi trei refuză să aducă vreo acuzaţie și să reclame punerea sub urmărire a unui (sau unor) agresori.

A fost nevoie de vreme îndelungată, cercetări minuţioase (la care a participat și unul din cei mai experimentaţi câini ai miliţiei, „Jean”) și de fantezia excepţională a anchetatorilor pentru ca să se reconstituie faptele, iar adevărul să fie pus în lumină. Așadar, cum s-au petrecut lucrurile?

La fabrica de cazane cu aburi există, la secţia bare trase, o tânără muncitoare, macaragiţa Afrodita N., ale cărei calităţi au atras atenţia tuturor colegilor ei, fiind stimată, desigur, și pentru buna pregătire profesională, precum și pentru activitatea obștească pe care o depune în cadrul organizaţiei de tineret. Familia ei locuiește în satul D., tânăra macaragiţă parcurgând în fiecare zi, pe bicicletă, drumul ce duce de la B. la D. Cei trei prieteni de rele, pe care i-am numit mai sus, și-au pus în gând

s-o urmărească, în una din serile când iese din schimbul doi, pe drumul dintre unitatea de producţie și satul de reședinţă. Ceea ce au și făcut, alegându-și noaptea de 2 spre 3 octombrie, când, întâmplător, nu era nici lună. S-au postat la o cotitură prielnică a drumului și au barat calea tinerei ce venea, pedalând, de la lucru. Locul era pustiu. Lumină, numai de la farul bicicletei. Ticuriţă Zâmbet a fost cel care i-a făcut, primul, anumite propuneri nedemne. Afrodita N. a încercat să răspundă, atrăgându-le atenţia că socotește propunerile inacceptabile și că nu e nici cadrul, nici momentul potrivit pentru o discuţie mai aprofundată, invitându-i, în schimb, la o dezbatere, programată chiar a doua zi, la clubul întreprinderii, pe tema. „Dragoste, morală, familie". Cei trei n-au pregetat însă să se arunce asupra ei, cu intenţia clară de a o necinsti în colectiv. Neavând alt mijloc de scăpare, tânăra muncitoare a fost nevoită să-i imobilizeze, apucând de picioare pe T.Z. și lovindu-i cu el, în mod rotativ, pe F.G. și P. T. până ce niciunul din ei n-a mai dat semne că ar fi în stare să facă vreun rău societăţii.

Considerând că pedeapsa nu e totuși suficientă, ea i-a dezbrăcat, a făcut hainele pachet, i-a așezat unul peste altul în groapa din marginea drumului și, cu ajutorul câtorva tufe de scaieţi smulși ad-hoc, a dat foc veşmintelor pentru a atrage astfel atenţia, fie în B.

fie în D., asupra celor trei, ca nu cumva, leșinaţi cum erau, și goi, să răcească în acea noapte. Tânăra a mărturisit că, în enervarea clipei, n-a realizat prezenţa în veşmintele indivizilor a buletinelor de populaţie și a altor acte și documente (ţambalagiul, de pildă, avea în vestă și atestatul de la comisia judeţeană de certificare a artiștilor liberi-profesioniști). Ea și-a recunoscut greşeala și s-a declarat gata să contribuie la cheltuielile de recuperare a acelor documente.

Afrodita N. nu este doar o atletă formată prin sporturile curente și prin muncă. Întrebările suplimentare ale anchetatorilor au stabilit că e și nepoata vestitului

Nămete Gheorghe din Craiova, fost matelot pe vasul de cursă lungă „Sodoma și Gomora", deţinătorul medaliei de argint la campionatul balcanic de lupte libere al marinarilor, Istanbul, 1928, totodată inventatorul (cu brevet în Turcia, Gibraltar și Liberia) a unei metode originale de autoapărare individuală, numită de el „Apucă-l pe unul și dă cu el în ceilalţi", cu ajutorul căreia un om singur poate imobiliza doi până la șapte atacatori. El și-a format întreaga familie, de la cea mai frumoasă vârstă a fiecărui membru, indiferent de sex, religie, linie directă ori colaterală, în spiritul acestei discipline, cea mai interesantă demonstraţie a sa — împreună cu două fiice majore, un fiu adolescent și un nepot copil — fiind anihilarea fizică a tuturor celor o sută douăzeci de invitaţi la nunta fiicei mai mari, în momentul când oaspeţii se puseseră pe scandal — întâmplare care a fost comentată pe larg într-un număr al revistei *Realitatea Ilustrată* din epoca interbelică. Bătrânul Nămete, dacă i se poate spune așa, trăiește încă în satul D., unde taie lemne cu latul palmei și unde, abordat fiind de trimisul special al postului de radio doljean, a susţinut că nepoata lui s-a comportat mulţumitor, dar că în locul ei ar fi păstrat hainele și ar fi dat foc agresorilor. El a asigurat ascultătorii că va căuta să-i întâlnească și personal pe cei trei atacatori, pentru a-i determina, pe baza metodei sale, să-și schimbe

concepţiile despre viaţă.

În urma întâmplării, Nămete Gheorghe și Afrodita N. au fost invitaţi de Școala de ofiţeri activi a Inspectoratului judeţean de miliţie să producă o serie de conferinţe și aplicaţii privind metoda lor originală de auto apărare individuală.

O BIOGRAFIE BOGATĂ

Agent sanitar la 40 de ani într-un sat de lângă Urziceni, Constantin I. Troacă executa locuitorilor metabolisme bazale pentru 25 lei sau un borcan miere de salcâm și le vindea rădăcini de stânjenel cu ștampila dispensarului, recomandându-le ca leacuri contra oricăror boli de inimă, rinichi, brâncă și beșică.

Ar fi rămas pentru totdeauna în sat dacă, vorbind foarte sfătos, numai în proverbe și cimilituri hazlii, la conferinţa pe ţară a cadrelor sanitare medii n-ar fi atras luarea-aminte a președintelui sindicatului pe ramură, care-l transferă la București, dându-i un apartament cu două camere într-un bloc din cartierul Berceni, buletin și post de supraveghetor-șef la Campingul din Pădurea Băneasa al Complexului de hoteluri și restaurante „Ambasador”. Ulterior el fu cedat, cu post cu tot.

Sanepidului, care-l transferă însă imediat, în urma unei ample reorganizări, la Trustul de cofetării și răcoritoare numărul 1. Aici răspunse de o gheretă cu gogoși calde timp de cam douai luni, după care căpătă un cărucior cu sirop pe Șoseaua Olteniţa și fu, în sfârșit, transferat în interesul serviciului ca responsabil cu biletele de tratament și odihnă în Comitetul sindical al cooperativei „întreţinerea”, ai cărei specific era foarte larg, cuprinzând de la fabricarea burlanelor și a lacului de unghii, până la construcţia de rame de tablouri din paie de secară și confecţionarea de preșuri din deșeuri de covoare oltenești lucrate manual. Ieși la pensie și, în aproximativ un an, începu să ofere, la preţ convenabil, colocatarilor, napi proaspeţi și pansele multicolore. Oamenii cumpărau bucuroși napii — mai ales că în acea vreme o firmă din Quecklenberg achiziţionase întreaga recoltă din ţară — și, cu ceva mai puţină tragere de inimă, panselele. N-aveau însă încotro, căci numitul Troacă nu vindea napii decât împreună cu panselele.

Nimeni nu știa însă pe ce cale își procura locatarul vegetalele respective, deoarece ziua nu ieșea din casă, iar statura sa greoaie putea fi arareori văzută în afara cartierului. Cum mai toţi chiriașii din acel bloc își fă cură jardiniere cu pansele, comitetul de stradă le acordă locul întâi în întrecerea pentru înfrumuseţarea locuinţelor. Cei care ieșiră pe locul doi se frământară o vreme, apoi găsiră că soluţia cea mai fericită e să trimită o anonimă la primăria de sector prin care să-l denunţe pe furnizorul de legume și flori ca obţinând venituri ilicite pe căi misterioase.

Comisia de cercetare, însoţită de comitetul de bloc, făcu o descoperire uluitoare: Constantin I. Troacă *își transformase apartamentul în grădină.* Locuia singur, şi-şi amenajase habitaclul în bucătărie. Peretele des părţitor dintre cele două camere dispăruse. Omul pusese pe parchet câteva folii de polietilenă și deasupra un strat gros de pământ negru gras, pe care-l trata cu fosfaţi, și pe care-l stropea sistematic

printr-o reţea de ţevi găurite fixate în tavan. Napii erau semănaţi în șiruri regulate, între ei fiind și un strat apreciabil de pansele.

Proprietarul, adică întreprinderea de administraţie locativă, ceru evacuarea pe motiv că apartamentului i s-a dat altă destinaţie decât cea de locuinţă. Locatarul dovedi că locuiește acolo și, uneori, vara, doarme chiar lângă stratul de pansele, deoarece ele emană un parfum îmbătător. Un reprezentant al organelor agricole cea tale de stat aprecie că persoana în cauză, având statut de mic producător legumicol și horticol, nu încalcă legea, în cazul când devine membru al unei cooperative agricole de producţie. Consiliul cooperativei agricole de producţie din comuna subordonată Cioflingeni se de clară de acord să-l primească în rândurile unităţii, cu condiţia ca în loc de napi să semene pătlăgele vinete, întrucât în planul lor de producţie nu figurau napii, ci vinetele, chestiunea panselelor rămânând să fie considerată în legătură cu libera folosinţă a lotului personal.

Expertiza ICRAL ajunse la concluzia că imobilul nu se deteriorează, dar consumul de apă e exagerat, chiar dacă numitul chiriaș plătește cu regularitate și conștiincios cotele de întreţinere. Reprezentantul Fondului Funciar se interesă cum a fost procurat pământul aflat în apartament. S-a consemnat că fusese dislocat dintr-o groapă aflată pe teritoriul fostului sector 8 și transportat cu servieta și cu saci de plastic de către împricinat.

S-a cercetat groapa indicată, reieșind că ea n-a suferit modificări esenţiale, prin pământul extras, conservându-și forma pe care o are, după unele mărturii, din anul 1883, când a fost săpată ca să se construiască acolo un atelier de dărăcit lină. Asociaţia de locatari n-a luat poziţie, iar procuratura s-a desesizat. Comisia de cercetare a averilor dobândite ilicit nu l-a pus sub acu zare pe crescătorul de napi, ajungând la încheierea că bunurile sale provin din muncă cinstită.

Chestiunea a rămas în suspensie, ca toate chestiunile în care e vorba de bunuri în litigiu.

După trei luni, locatarul Constantin I. Troacă din apartamentul 61, Scara 3, Blocul Y, de pe Șoseaua Căţelu nr. 35 — 86, a făcut o notificare, prin portărei, tuturor celor ce se sesizaseră de ocupaţiile sale, că, începând de la 1 februarie a.c., va crește în bucătăria apartamentului două perechi de nurci, pieile lor fiind contractate cu statul, iar carnea la dispoziţia oricărei persoane. Doritoare, la preţuri competitive faţă de tarifele cunoscute pe plan republican.

PAZNICA BOSTĂNĂRIEI

PERMISUL DE SCĂLDAT

Pandele era un om cu simţul ordinii foarte dezvoltat. Sunt indivizi care se nasc cu felurite haruri, sau cu metehne neobișnuite, se vorbește mult despre ei, rămân și în istorie, uneori chiar în istoria literară sau în cea a descoperirilor subacvatice,

există însă și alţii care sunt, ori par, ori par și chiar sunt, comuni sub toate raporturile, trăind și murind neștiuţi, deși ceea ce e comun în ei e la modul exorbitant. Pentru a limpezi întrucâtva afirmaţia: un asemenea ins posedă și el nas, dar, figurat vorbind, organul are potenţele unei trompe, miroase și respiră grozav, fără ca fiinţele din jur să bănuiască măcar că ar poseda aceste proprietăţi.

Omul nostru avea, aşadar, un simţ al ordinii supra dimensionat și cu acest simţ al său supradimensionat se duse într-o duminică să facă baie într-un lac. Era o duminică oarecare. Locul era și el oarecare. 1 — 1 semnalase un coleg, ca răspuns la indispoziţia manifestă a lui Pandele faţă de ștrandurile orașului, unde aglomeraţia îl dezespera, iar mizeria apei îi dădea fiori, mai ales de când văzuse că pe malul neamenajat și cu intrarea liberă, de vizavi de plajă, tineri foarte voioși, în indispensabili coloraţi, trei sferturi, spălau în aceeași apă diverși căţelandri, aceștia chelălăind cât se poate de bine dispuși.

Luase deci tramvaiul până la un capăt din zona industrială, de acolo apucase anevoie un autobuz supra încărcat, pe al cărui frontispiciu fusese agăţată, strâmb, o bucată de carton cu inscripţia, în catran, „Spre locurile de agrement. Cursă rapidă”, iar de la locul numit „De agrement” — o pădurice rară, unde se bea bere în picioare, la mese de tablă și sfârâiau mititei pe un grătar în aer liber — pornise pe o potecă și umblase pe firul ei vreo opt-nouă kilometri.

Aici, după ce coborî, cam abrupt, o râpă lutoasă, oprindu-se brusc într-un tronson ruginit de ţeava enormă, se întâlni cu lacul. Era o întindere naturală de apă, năpădită de păpuriș și lintiţă. Pe oglinda verzuie pluteau nuferi și zburau, razant, milioane de coleoptere.

Fluturi grei și albi pudrau plantele acvatice. Nu era nimeni, căldura amiezii devenise înăbușitoare. Pandele se așeză la umbră, punându-și binișor alături sacoșa transparentă pe care scria cu albastru pe galben „Al Italia” și în care ţinea chiloţii de baie, un prosop, două roșii, un castravete, telemea, pâine și o sticlă de cico.

Locul părea potrivit pentru scăldat; se putea presupune că, după depășirea zonei vegetale, eventualul înotător va întâlni apă limpede, rece și adâncă. Pandele privea însă neliniștit în toate direcţiile posibile, doar-doar o vedea tăbliţa cu inscripţia „Scăldatul interzis”.

Simţul ordinii îi sufla, tainic, că de vreme ce nu e nimeni nici pe mal, nici în val, bazinul e, probabil, în accesibil. Or, dacă nu e accesibil, ar trebui să existe neapărat o inscripţie de tipul atât de obișnuit „Scăldatul strict interzis, vinovăţii vor fi pedepsiţi conform legi lor”, semnat „Direcţiunea”. Sau: „Înotul absolut oprit, pericol grav de înec”. Sau: „Atenţiune, crescătorie de crapi, ocrotiţi natura!” Dar privirea cercetătoare a nou lui venit scruta împrejurimile de pomană. Nu se afla nicio tăbliţă. „Sau n-o văd eu”, își zise, etern neîncrezător, Pandele, scoţându-și totuși, în cele din urmă, basca și sandalele. Porni atent prin iarba aspră și uscată, ţinând mereu malul și rotind capul în toate direcţiile, dar în terdicţia nu voia să apară. Se ivi în schimb un păstor ce veghea două capre. Sigur, noţiunea de păstor nu mai corespunde azi reprezentărilor tradiţionale, nu era vorba de un bătrân sfătos, cu

sarică grea pe umăr, clop oșenesc și trișcă băgată în chimirul lat, sprijinit în bâtă și mijindu-și ochii în zare. Păstorul contemporan era relativ tânăr, cu o scurteică de mătase galbenă, pălărie de pai, ochelari de soare enormi și mov. Fuma relaxat pipă, într-un fel de șezlong de format economic. Caprele păstrau însă toate caracteristicile rasei lor din cuaternarul târziu și nu prezentau niciun fel de dificultate de identificare.

La întrebarea noului venit, privind libertatea de îmbăiere în district, localnicul îşi scoase pipa, scuipă și întrebă la rându-i:

— Vrei să intri îmbrăcat?

— Nu, nu — îl asigură grabnic Pandele —, am cos tumul în sacoșă.

— Atunci se poate. Cu toate că aici sunt lipitori.

Da, lipitorile erau o eventualitate dezagreabilă, dar turistul ocazional voia mai ales să afle, cu precizie.

„Dacă e voie”.

— Al cui e lacul? – se interesă.

Ciobanul cu lulea meditä o clipă și răspunse cu naturaleţe:

— Al poporului român.

— Înţeleg — admise, cu respect, Pandele. Dar cine-l administrează?

— Habar n-am. Nu cred să aibă administraţie. E al colectivei.

Cum din discuţie reieși că sediul cooperativei agri cole de producţie n-ar fi departe, vizitatorul hotărî să tragă o fugă până acolo „pentru mai bună siguranţă”.

„Mie-mi place — se destăinui —, să fiu totdeauna *mai mult ca sigur*”. Ajuns la drumul vicinal, fu luat într-un car de o femeie isteaţă, cu broboada trasă până la nasul ascuţit. Ea se exprimă dubitativ în legătură cu accesul în geografia lichidă a locului. Era posibilă o oprelişte, întrucât — îşi aminti ea — „se deversase niște puiet”, dar ce s-a ales de puietul în chestiune, nu mai era clar.

După vreun sfert de oră îşi aminti tot ea, cu aceeași indiferenţă, că puietul pierise, se dizolvase pesemne în apă, ori îl mâncaseră broaștele, sau șerpii, fiindcă nu fusese pus „ştiinţific”, ci pur și simplu aruncat cu lopata.

— Sunt și șerpi? se înfioră vag Pandele.

— Sunt. Trebuie să fie. şi femeia lovi cu biciul în boul din dreapta, care trăgea spre șanţ. Eu însă — adăugă — n-am văzut niciunul. Dar unde-i apă sunt și șerpi.

Cu toate că în unele locuri zice că n-ar fi. Dar parcă poţi să ştii?

La ușa colectivei, în umbra streașinei, un personaj între două vârste, în picioarele goale, purtând pe maiou o inimă roșie sub care scria cu negru „Love”, repara o undiţă. „E paznicul — îşi spuse oaspetele – n-are uniformă, dar nu toţi paznicii au acum uniformă”.

Îşi aminti că la o cooperativă bucureșteană îl întâmpinase cineva care purta o pijama din materialul acela lucios numit de negustorii din Lipscani „zanana”, și papuci de casă, și care-i atrăsese atenţia că e ofiţer de serviciu”.

Acesta era însă, într-adevăr, paznicul sediului și cu toate eforturile sale de a pricepe ce vrea intrusul, dădu semne neîndoielnice că nu înţelege absolut nimic.

— Doriţi să cumpăraţi peşte?

Pandele se așeză și el pe prispă, simţind cu plăcere frăgezimea pietrei.

— Nu, voiam doar să obţin o autorizaţie de baie.

Paznicul puse deoparte undiţa și se scărpina anevoie sub un omoplat.

— Baia e deocamdată în construcţie. Ne facem oraș și-i tragem și o baie.

— În lac voiam să…

— Sunteţi în Asociaţia pescarilor, aveţi permis? Că fără permis se poate să vă atingă.

— Nu intenţionez să pescuiesc. Vreau să înot.

— Să-i prindeţi cu mina? Asta e greu. Ciortanul e mic și nu se lasă prins cu mina. Foarte greu, credeţi-mă.

— Numai să mă spăl — insistă, aproape scâncind Pandele.

Paznicul tăcu lung, apoi intră în sediu și ieși, după o vreme, cu un ștergar ţărănesc curat și o savonieră gălbuie, având în ea o unghie de săpun roz.

Se întoarse la lac, cu sandalele în sacoșă și porni în explorarea celuilalt mal, pe cărarea ce mărginea lanul de porumb. Se feri de biciclistul care zbura într-un vârtej de colb, dar acesta se opri înainte de a-l ajunge, lăsă jos, pe lat, velocipedul ruginit, cu roţile ondulate, și se pierdu instantaneu în porumb. Pandele aşteptă răbdător. Acolo apa se arăta curată chiar de la ţărm. Căldura îl sfârșise, cămașa îi era jilavă, gura i se uscase.

— Vă rog, nu ştiţi cumva — îl aborda pe biciclist, când îl văzu ieșind din lan, încheindu-se tacticos la pantaloni —, aici e voie de făcut baie?

Omul era angajat la magazinul universal al satului, vânzător la raionul de chimicale și avea și el un al șaselea simţ, indefinibil, cu care îl ghicea, dintr-un anume punct de vedere, pe semen, fără greș.

Dialogul lor fu scurt, dar cu oaze mari de tăcere, în interiorul cărora fiecare monologa febril: „Ce-o fi cu aiuritul ăsta? Mă ia în bășcălie, l-a bătut soarele în cap, sau e un haplea rătăcit?” „O fi paznicul special al lacului, sau un miliţian în civil, noroc că n-am intrat în apă: în timp ce eu m-aș fi bălăcit, el ar fi scos carnetul de amenzi și mi-ar fi trântit o contravenţie de n-aș mai fi putut să mă arăt în lume.”

— Cam n-ar prea fi — răspunse tare și scurt băștinașul.

Aceasta era o frază de încercare. Pandele n-avea de unde să știe că interdicţia categorică se exprimă fărăadverbe, ori determinative anexate. Dacă undeva scrie „Strict interzis”, nu mai încape niciun fel de echivoc.

Dacă ţi se spune „E *cam* interzis”, atunci mai luceşte-o rază de speranţă. *Cam* echivalează cu o crăpătură într-un stâlp de beton armat. Tot așa și cu *prea.* Intri în depozitul de vinuri „pentru acasă” și întrebi „Aveţi vreun vin foarte bun?” Dacă răspunsul e „Numai ce se vede” (în fapt nevăzându-se nimic, fiindcă lichidul e în butoaie, se văd doar butoaiele, nu și ce e în ele), atunci trebuie să părăsești cât mai grabnic stabilimentul. Dar dacă pe faţa uleioasă a omului de după tejghea se lăţește un surâs, urmat de comunicarea afabilă „Nu *prea* s-ar găsi”, înseamnă că trebuie să aștepţi până pleacă ceilalţi clienţi și să tratezi.

Ori cooperatorul îl folosise și *pe care* și pe *prea,* elemente morfologice din

păcate inerte pentru mintea lui Pandele, care raţiona acum febril în cu totul altă zonă.

„Ar trebui să-i mulţumesc frumos, să-l salut și s-o iau din loc la moment" „Dacă mai zice o dată — se lumină rapid biciclistul — îi iau zece lei și-i dau un bon de mână".

— Am crezut… mă iertaţi, n-am văzut nicio tăbliţă indicatoare… Fiindcă dacă vedeam tăbliţa, vă daţi seama, nici n-aș fi îndrăznit să vă întreb…

— E permis numai o dată pe săptămână. Azi. Vrei să te scalzi azi?

— Da. Desigur. Însă, firește, numai dacă…

— Uite care e problema: noi luăm o taxă de zece lei per persoană. Pentru întreţinere. Că cineva trebuie să cureţele buruienile, nu? Zece lei pentru toată ziua.

Pandele întinse iute bancnota și îşi scoase frenetic pantalonii și cămașa udă; celălalt rupse o foaie dintr-un carnet soios, scriind pieziș un „Bon de lei 10 una baie în lac valabil o zi azi 12. VII", semnând indescifrabil.

Sări pe bicicletă și acceleră pe drumeagul plin de mușuroaie. Pandele simţi o fericire nespusă când tălpile sale atinseră clisa rece și netedă de pe fundul lacului, iar apa mătăsoasă îl înconjură până la gât. Se lăsă lin pe spate și închise ochii, în legănarea dulce a undelor.

În dinţi ţinea permisul de scăldat, care fiind scris cu creionul chimic îi și vopsise buzele violet.

…Dar el nu știa. Și nici nu l-ar fi interesat. Se scălda în mod *autorizat.* Restul n-avea nicio însemnătate.

CONVORBIRE LA SOARE

— Dumneavoastră sunteţi Matei Dulamă?

Instructorul deschise ochii — căci în curtea școlii de șoferi era soare și-l durea capul — și-i închise numaidecât.

— Da — zise. Ce doriţi?

Femeia, încă tânără, trupeșă, intens odicolonizată, se așeză alături, pe bancă, fără fasoane și scutură o ţigară lungă.

— Păi, venii și eu să învăţ conduce.

— A conduce — rectifică instructorul.

— Zice că e nevoie să iau lecţii.

— Bine zice cine zice, dar uite că nu mai sunt locuri decât peste doi ani.

Și se ridică greoi, plictisit.

— Păi, eu, atunci cui rămân? surâse femeia, arătându-și dinţișorii mulţi și mărunţi. De ce-am venit eu cu mașina pân-acilea?

Dulamă se opri — căci o pornise spre poartă.

— Ia stai puţin: cu cine ești dumneata?

— Păi, venii singură, că-s destul de mare, nu?

Și râse de-a binelea, scoţând fumul de ţigară pe nas.

— Conduci fără permis?

— Da’ ce mare lucru?

Îi dădu și lui o ţigară. Bărbatul o privi pieziș și se așeză din nou. Aprinse bricheta.

— Deci: conduci fără permis, ai mașină proprie, vrei să iei lecţii și să te prezinţi la examen… Cum te numești dumneata?

— Mie îmi zice Sofica. Și dacă apucai s-o iau încoace, înţeleg să rezolv. Rapid.

Celălalt tuși, scutură o buburuză de pe haina de piele și-i arătă cu degetul un tabel enorm, colorat, cu semnele de circulaţie, rezemat de zid.

— Astea le știi?

— Le mai știu — spuse vag femeia — le mai uit…

Principalul e să apeși pe frână la timp, nu?

— Ia spune-mi și mie, semnul ăsta ce vrea să zică?

— Asta?

— Da, ăsta.

— Cu ondulaţii?

— Da.

— Păi… înseamnă că se apropie o apă.

Instructorul râse scurt, ca un nechez.

— Bravo. Și cel de alături?

— Cu punctișoarele acelea?

— Acelea, da.

— Nu-i pentru capre?

— Ce să fie cu caprele?

— E contra caprelor, nu?

— Cad stânci, stimată doamnă, cad stânci. Vai de capul nostru!…

— Ei, și ce? Dacă văd semnalul, eu ce să fac?

Ori cad și nu mai apuc să le văd, ori le văd dar nu mai apuc să opresc. Așa că…

Instructorul o privi uimit și o mai întrebă câte ceva despre prioritatea de dreapta și despre depășirea în vârf de pantă, dar era limpede că solicitanta conduce în mod absolut poetic, bizuindu-se pe intuiţii dintre cele mai bizare.

— Aveţi bărbat, vă rog? – o întrebă, cu cât tact putea.

— Nu-i o problemă — zâmbi iar femeia. Bărbaţi, gârlă…

— Întrebam dacă sunteţi căsătorită.

Solicitanta zvârli mucul de ţigară și-i puse o mânuţă durdulie pe braţ.

— Meștere, uite ce e: eu adusei cu mine ceva bănet, iar în portbagaj, niște butoiașe… înţelegi?

— Și cum vrei dumneata să folosești argumentele astea?

— Natural că vreau să le dăruiesc. Dumitale, ca să mă înveţi, șefului d-acilea ca să mă înscrie până miercuri, că am treburi, nu-s din Capitală, ci d-aproape; p-orma, mai dăm și la cei de la circulaţie ceva, ca să nu mă bată prea mult la cap, la examen…

— Da’ vreo flanea pentru unde-or să te ducă, ţi-ai luat? – rânji brutal Dulamă. Că acolo e cam răcoare…

— Avem noi garderobă, nu-i o problemă…

— Nu-i vorba de garderobă — izbucni instructorul. Dumneata ești complet extraterestră. Vrei să mituiești examinatorii?

— Ascultă — se înnegura, în sfârșit, și Sofica cea surâzătoare. Poţi să mă ajuţi, sau să-mi găsesc altul?

— Altul? – întrebă iar, aiurit, instructorul.

— Da' ce mare lucru? Cum crezi că am luat mașina? Cum crezi că am luat casă cu etaj? Cum crezi că, hă, hă, hă și hă, hă, hă…

Bărbatul nu pricepu deloc ce se ascunde sub hă, hă-uri, dar înţelese că are de-a face cu o persoană ciudată și căută să se desprindă prudent.

— Mai caută-mă săptămâna viitoare…

— Bine — spuse blonda. Dar credeam că putem aranja și acum. Că ăla de m-a trimis la dumneata, așa zicea: vezi că e băiat iute și isteţ.

— Și cine te-a trimis, mă rog, la mine? – se minună instructorul.

Femeia aprinse altă ţigară, scuturâ, ușor, umbra de scrum, îl privi drept în ochi și spuse un nume; adăugă „De la „și mai rosti câteva iniţiale. Instructorul păli.

— Dacă-i așa — zise —, se schimbă chestia. Unde e mașina dumneavoastră?

— Uite-o colo — spuse femeia, surâzând mereu și scoţând fum pe nas. Mercedesul acela gri.

Și-i întinse cheile.

— Mergi și vezi dacă are tot ce-i trebuie. Și după aceea să mă duci — cum ziceai? în pantă? – să văd și eu ce e de făcut când e la o adică…

— Am înţeles, doamnă — se aplecă Matei Dulamă, sărutându-i mâna. După ce verific, vă rog să poftiţi…

— Așa. Și cum ziceai că ai ajuns instructor la şcoala de șoferi?… Ori lasă, că-mi povestești pe parcurs…

Și privi lung după bărbatul care pășea ţeapăn, zornăind lănţișorul cu chei prinse de un trifoi de aur cu patru foi.

STRATAGEMA

— Da… – zise directorul, ridicând îngândurat capul din hârtii. Ce doriţi?

— Sunt noua dumneavoastră secretară.

În faţa lui stătea o fiinţă cenușie și prelungă, cu spatele povârnit și părul claie pe frunte.

— Dumneata, secretara mea?

— Eu.

Și-i întinse hârtia.

Omul masiv și frumos din spatele biroului o privi pe sub sprâncene și azvârli hârtia într-o parte.

— Te mai cheamă și Răpciugă…

— Ecaterina Răpciugă. Nu vă place numele meu?

— Nu mă omor după el.

— Atunci luaţi-mă dumneavoastră de nevastă și schimbaţi-mi-l.

— Ia ascultă — se răsti — nu ţi se pare că ai clonţul cam mare?

Fata se așeză nepoftită, întinse picioarele foarte lungi și încovoiate, îşi pocni degetele osoase și bătu metalic cu unul din ele în sticla biroului.

— Ar fi bine să ştiţi de la început, ca să n-avem vorbe: cu mine n-o să întreţineţi relaţii amoroase, fiind că am principii.

Directorul tăcea uimit. „E nebună, îşi zise. Cum naiba s-o scot de aici? Ia uite pe cine-mi trimit ăia…”

— Să nu credeţi că sunt nebună. M-am informat.

Și știu. Știe și soţia dumneavoastră. Dar sunteţi un om foarte capabil și necesar, bine apărat de organul superior și… despre asta nu se discută… Pe urmă, eu nu fac cafele, nu aduc tava când aveţi musafiri, nici nu torn vinul în pahare. Vă cam place să beţi cu prietenii în cabinet și eu nu-s dispusă s-o fac pe chelneriţa și să ascult porcării bărbătești.

Directorul se ridică greoi și se aplecă amenințător spre ea.

— Ia ascultă…

Tânăra nu se intimida deloc. Înălţă, trufașă, capul diform, ca de cal, nepieptănat, și-l invită, calmă, să se reașeze.

— Întâi spun eu tot și pe urmă vă ascult. Multă vreme va trebui să vă ascult. Acum însă e ora mea…

Nu mă duc după ziare, nici după portocale sau alte marafeturi, nu bat la mașină scrisorile personale și în genere nu fac nimic din ceea ce nu intră în atribuţiile oficiale ale unei secretare.

— Și care sunt, după dumneata, „atribuţiile oficiale?

Se reașezase și o studia ca pe un cărăbuș căzut, din greșeală, din tavan.

— Să clasez corespondenţa, să fac legăturile telefonice, să înscriu pentru audienţe, să păstrez secretul de serviciu, să nu las să intre nepoftiţii în cabinet. Dar să nu vă bizuiţi pe mine pentru formulele mincinoase de tipul „Staţi să văd dacă n-a ieșit din birou”, „Lăsaţi numărul că vă chemăm noi”, „Nu știu pe unde e, că mapa-i aici” etc.

În sfârșit, se opri. Avea o vorbă repezită și agasantă.

Totul era tăios într-însa. Până și muchia trupului filiform, făcut ca din sârme.

— Cum ai ajuns aici? – întrebă directorul, jucându-se cu pixul.

— Prin repartiţie guvernamentală.

— Ce repartiţie? Există o facultate de secretare?

— Ba. Sunt trimisă ca specialistă. Calculator-analist.

Directorul formă trei numere pe discul aparatului telefonic și mugi înăbușit.

— Mi-ai trimis o secretară, da?… Răpciugă… da?…Știai ce repartiţie are?… Cum nu e liber postul? Scoţi pe oricare de la calculator, auzi! Pe oricine. Și pui fata la locul ei, auzi?… Chiar și așa, pentru șase săptămâni… îl delegi la planificare; ori la cabinetul de psihologie și sociologie. Ori la naiba să te ia, unde vrei tu, chiar și la tine, la personal… Ţipăm după specialiști și când se prezintă, îi facem hârţogari!… Secretar, hârţogar, tot-una… Niciun ceas, auzi?

— Te prezinţi chiar mâine la locul dumitale. În trei zile ţi se va face încadrarea.

Gata. Salut.

Și redeschise dosarul.

Dar simţi că fiinţa aceea antipatică din faţa lui nu pleacă. Stătea în picioare şi-şi încrucișa degetele pocnitoare.

— Ce e?

— Să mă iertaţi. Sunt emoţionată.

Arătarea se schimbase. Parcă-și îndreptase cocoașa.

Îşi dezvelise fruntea înaltă. Îi străluceau ochii. Vocea nu mai era categorică.

— Am riscat, fiindcă n-am avut încotro. Mă trimiseseră silit încoace. Nu știam cum să scap. Adică să fiu ceea ce voiam eu să fiu. O să mă iertaţi vreodată pentru această… stratagemă… cam impertinentă?

Directorul tăcea. Îi vedea acum și dinţii puternici, dezveliţi de surâsul copilăresc, gropiţele din obrazul smead și nu știa ce să-i răspundă.

— Dar „informaţiile" de unde le-ai culeș?

— Dintr-o revistă umoristică.

— Și-ai presupus că mi se potrivesc…

— Da. Așa am presupus. Și nu-s adevărate?

Râseră încetișor, amândoi o dată, apoi din ce în ce mai tare, cu poftă, hohotind…

Peste un an, o lua de nevastă, spre uimirea întregului oraș.

GREȘEALA ERONATA

Tema ședinţei extraordinare de redacţie, în acea frumoasă primăvară a anului 1958, era discutarea lui lovide. Firește, nu așa scria pe convocator, acolo se anunţa că se va dezbate modul în care gazetarii din colectiv îşi aduc contribuţia calificată la îndeplinirea sarcinilor curente și a celor de perspectivă, în lumina comandamentelor etc., adică o cotcodăceală pe patru rânduri în funcţie de care se putea spune orice, despre oricine, oricând și oriunde. Dar se știa că adunarea va fi condusă de un personaj sosit de la un for cultural și se presupunea că acest personaj era furios deoarece lovide ataca mereu un sector carent al forului cultural și deci nu-și mai avea locul în echipa acelei reviste.

În jurul mesei lungi stăteau rigizi, ori fals degajaţi, redactorii, care cu cravată, care numai încheiat la nasturele de la gât, trăgând cu coada ochiului unii la alţii, murmurând câte o glumă forţată, aprinzându-și ţigară de la ţigară. La biroul situat perpendicular pe masa lungă se afla personajul cultural, cu părul negru, lung și lins, figura încă tânără, impenetrabilă, încadrat de redactorul-șef, argintiu, vag surâzător și secretara de partid scundă, îndesată, cu nasul borcănat.

Referatul o lua pe departe, pomenea despre succesele din industrie și agricultură, despre schimburile culturale internaţionale, creșterea detașamentului de ziariști și ajungea la starea redacţiei, socotită, în același timp, bună și rea, uscată și umedă, vârstnică și adolescentină, certă și vagă, dezagregată și omogenă. Secţia în care lucra lovide fu calificată drept codașa colectivului, iar el, un element

care, după trei ani de muncă, se încadrează încă greu și nu vădește o creștere pe mă sura încrederii ce i s-a acordat în permanenţă. Apoi se execută un viraj domol spre necesitatea ca, și obligaţiile care, și îndatoririle ce, și împrejurările când, în așa fel încât, isprăvind, referentul, bibliotecarul redacţiei, să-și poată considera cugetul împăcat că vorbise în generalitate importantă și nu căzuse în păcatul mizera bilelor particularizări.

Personajul cultural nu venise însă singur, ci cu un subordonat, care ceru cuvântul imediat și îşi asumă, deschis, răspunderea unui contrareferat. Contrareferatul era scurt, subordonatul scurt și el, gros, măsliniu, sufocat de gulerul prea tare și prea strâmt, acuzaţia sa, directă și severă: un articol de sinteză a lui lovi de intitulat „Lacune întâmplătoare sau miopie sistematică?" arăta dezorientarea publicaţiei, a secţiei respective, a ziaristului și, în general, vădea o situaţie intolerabilă.

— Ei, cine ia cuvântul, cine ia cuvântul? râse scurt, forţat, redactorul-șef.

Nu lua nimeni cuvântul, unii conspectând pereţii, alţii palmele, alţii manevrându-și, cu deosebită luare-aminte, brichetele.

— Aș vrea să fac o simplă precizare — spuse lovi de fără nicio intonaţie.

Redactorul-şef se uită la personajul cultural, iar personajul cultural rosti încet, dar deslușit, „la urmă".

lovide era tânăr, poate prea tânăr, avea un nas răsucit în sus. Dându-i un aer obraznic și o mustăcioară bălană, zbârlită.

Redactorul-șef îi făcu un semn cu palma, ca miliţienii când indică stop:

— Dumneata vei mai avea de ascultat multe, așa că ţine-te mai pe la urmă.

— Numai un amănunt — insistă lovide.

— Ei, amănunt — îi parodie, fin, personajul cultural timbrul vocii. O să ne explici timp de o jumătate oră, ori poate o oră încheiată, că n-avem dreptate, că noi suntem proști și dumneata inteligenţa lumii, că greşim și vrei să ne scoţi din eroare…

— Așa chiar că n-aș fi în stare — întrerupse tânărul și ochii îi râdeau sub fruntea prea încreţită pentru obrazul prea neted.

— Apoi vezi? Ai și început să ne iei la trei păzește, chiar înainte de a ţi se da cuvântul.

Și personajul cultural vorbi mai departe calm, ironic, despre faptul că în afara incompatibilităţii ţinutei tânărului cu poziţia principială a unui redactor, el mai e și insolent în relaţiile cu colegii și cu factorii de autoritate, e superficial, nu cunoaşte temele despre care scrie, nu se informează…

— S-a pus întrebarea cine ia cuvântul și am crezut că…

— Stai, mă, la locul tău, ce tot sari așa, ca prostul din baie? – se indignă sincer și profund transpirat seful secţiei redacţionale, și mai făcu și cu pumnul turbulentului său subaltern, de parcă ar fi vrut să-l pălească în obraz.

— Vedeţi? – continuă, inflexibil, personajul din mijloc, nici măcar acum, când ne aflăm într-o ședinţă solemnă, cu toată redacţia, când am pus pe tapet o chestiune gravă și am lansat, implicit, o invitaţie la responsabilitate, ei bine, nici acum, imberbul dumneavoastră coleg nu pricepe că pentru el a venit în sfârșit ora

meditaţiei lucide.

Nu, lovide nu pricepea, ori nu voia să priceapă și s-o dea pe luciditate. Comportarea lui era scandaloasă. Bănuia că reuniunea avea drept ţel să-l excludă din rândul ziariștilor, poate și al oamenilor cumsecade, vedea clar că totul e împotriva lui, că n-avea ceva mai bun de făcut decât să tacă și să se supună, cu capul în pământ și o cenușă sfântă presărată pe acest cap din care ieși seră atâtea năzbâtii compromiţătoare și totuși, totuși, el sărea cu mâna în sus, imprudent și impertinent, încă pabil să perceapă până și îndemnul la înţelepciune al șefului său cel mai direct.

— Voiam doar să… – întrerupse din nou expozeul, devenit acum blajin dojenitor, al vorbitorului din fruntea mesei. Dar acesta îi tăie fraza cu un gest vertical, încruntându-se atât de rău, încât cuvintele ce urmară luară razant direcţia redactorului-șef, micșorat brusc între proprii săi umeri, altminteri suficient de înalţaţi de către cel mai bun croitor al casei de mode de pe Calea Victoriei.

— Vă rog stimate redactor-șef, să restabiliţi ordinea normala a ședinţei. N-am venit aici ca să ne pierdem vremea în polemici sterile și copilărești.

Redactorii însă nu erau chiar culeși de pe drumuri. Se afla acolo o femeie blondă, corpolentă, care purta în ea un glonte încă din timpul reformei agrare, un fost voluntar, acum pleșuv, cu două degete lipsă din război și un ordin de zi pe armată pentru eroism excepţional la trecerea Tisei, vreo câţiva gazetari trecuţi prin multe**,** greoi, bolovănoși, posomorâţi dar nu și tescuiţi sufletește, vreo doi-trei tineri, printre care o fată gingașă, cu ochelari și gâtul subţire, iute de gură, fiica netemătoare a unui general de miliţie — și, dintr-odată, începură mai toţi să murmure, deschizând braţele unii către alţii, a consternare și întrebându-se între ei în șoaptă clară: ce e asta?

Și, brusc, se auzi vocea răgușită de tutun mult, dar metalică, a secretarei, care nu se adresa cuiva anume, ci formula o propunere:

— Lăsaţi-l să vorbească.

— Poftim? – se aplecă, surprins, redactorul-șef, pe cristalul mesei, ca s-o vadă mai bine.

— Mă rog înţelese, brusc, personajul cultural, dar să nu ne obligaţi să suportăm discursuri prea lungi și exterioare obiectului. Avem și noi dreptul — i se adresă curtenitor — ca invitaţi, la câte o mică doleanţă.

Secretara nu răspunse, nu zâmbi, îi făcu doar semn din bărbie lui lovide, ca să-i dea drumul.

— Articolul la care s-a referit dumnealui — și-l arătă pe subordonatul măsliniu — a apărut acum doi ani în revista noastră, e adevărat, numai că n-a fost scris de mine. Atât am avut de spus. Vă mulţumesc pentru atenţie.

Tăcere deplină.

Degradată în murmur confuz.

Destindere aproape generală.

Râsete înăbușite.

Priviri prietenoase, complice, către tânărul cu mustăcioară zbârlită și nas

impertinent.

— Ei, ce sunt chiţibuşeriile astea? – se supără re dactorul-şef, bătând cu pixul în masă. Ia aduceţi colecţia revistei…

Colecţia era pe o măsuţă de mahon alăturată.

— La ce dată aţi găsit articolul? îl întrebă blonda corpolentă pe subordonatul contrareferent.

— Opșpe a cincea, o mie nouă sute cincizeci și șase — şopti, extrem de năduşit.

Filele zburau de sub degetele grăsuţe, febrile.

— Da, e exact — și redactoarea apucă în braţe cartoanele, cărându-le ia masa prezidiului —, numai că articolul e semnat M. Sofronie.

Redactorul-șef râse din nou, afabil, către personajul cultural.

— A, nu mai lucrează la noi, ştiţi e… la… Noi l-am preţuit mult… Și dumneavoastră… Dar dacă ni l-au luat… acolo, sus… Mai vine câteodată pe aici… Nu prea are timp acum…

Personajul cultural închise cu dosul mâinii mari coperta enormă de carton, se uită dispreţuitor peste redactori în așa fel încât fiecare se simţi aspru privit și întreabă cu o nuanţă de zeflemea:

— Ei și? Aceasta era *problema?* S-a strecurat, să zicem, o greșeală în contra-referat. Să admitem. Dar *în esenţă,* ce discutăm noi aici de două ore?

Şi-şi studie ceasul-brăţară.

— Chiar, ce discutăm? – întrebă și ziaristul cu două degete lipsă — că de vorbit, de fapt, n-a vorbit nimeni până acum.

— Vra să zică, referatul redacţiei nici n-aţi apucat să-l ascultaţi. Poate să-l mai citim o dată…

Tăcere.

Murmure.

Și un cuvânt timid, dar repetat: „Pauză”. Sau:

„Vrem o pauză”…

Cei trei membri ai prezidiului se sfătuiră în surdină. Redactorul-șef dădea din mâini râzând mereu, ca prin, aplecat pe un braţ, ca să-i vadă îndeaproape pe ceilalţi doi. Secretara, cu sprâncenele groase îmbinate, îi arăta, din când în — când, un deget cu o unghie lăcuită în roșu intens. Personajul cultural stătea drept, calm, impenetrabil.

Se potoliră.

Liniște.

Personajul cultural se ridică, îşi încheie nasturele de la haină și începu alb:

— Când ne-am propus să ţinem această ședinţă am știut că nu va fi ușor. Că aici, la dumneavoastră, disciplina nu stă în fruntea bucatelor. Că simţul autocritic nu are o strălucire ieșită din comun. Totuși, noi doi, venetici de redacţie, doi sărmani funcţionari, ne-am în cumetat. Am îndrăznit să vă inoportunăm și să vă stricăm habitudinile, zicându-ne, în sinea noastră: poate că, în ceasul al doisprezecelea, mai știi, într-o discuţie deschisă, de la om la om, ochi în ochi…

Și vorbi o sută de minute, cu asprime, generalizând, îndemnându-i pe toţi la o atitudine responsabilă faţă de muncă, la o percepere. Sensibilă a sarcinilor, la un mod înaintat de abordare și rezolvare a problemelor, cerându-le gazetărie înaltă, înflăcărată, pe măsura timpuri lor incandescente și efervescente.

Redactorul-șef mulţumi emoţionat, apreciindu-se singur a fi „desigur în asentimentul vostru, stimaţi colegi, al întregului colectiv” și asigură că nimic din ceea ce fusese rostit acolo nu va fi uitat, mai ales că „a venit vremea să ne trezim cu toţii și pe deplin la realitate”.

Pe când îl conducea spre ieșire pe personajul cultural, riscă însă, cu nedumerire francă, o întrebare:

— Și cu lovide, ce facem?

— La a doua abatere — răspunse acesta îngheţat – îl daţi afară fără nicio discuţie.

Și redactorul-șef urcă fericit scările, câte două, uitând, pentru o clipă, că suferă de inimă, în timp ce în redacţie cineva scosese, nu se știe de unde, o sticlă de coniac și acum turna în atâtea pahărele cam câţi oameni de-ai lor fuseseră la ședinţă și se mai aflau încă acolo.

O DUMINICĂ VOLUNTARĂ

Se hotărâse să fim obligaţi a ieși de bunăvoie la muncă voluntară pentru înfrumuseţarea unei străzi periferice. Luăm o stradă mărginașă sub oblăduirea noastră spirituală — ne vesti secretarul comitetului sindical – o înfrumuseţăm și ne legăm de locuitorii ei pentru toată viaţa. Ce înţelegi prin, „a ne lega”? îşi exprimă o curiozitate fals etimologică cineva de la secţia administrativă, eu nu mă simt legat pentru toată viaţa decât de nevasta mea, și încă… Secretarul era bine dispus și răbdător, crescuse la orfelinat și lucrase în tinereţe la fabrica de tăiţei și macaroane, astfel că îi lămuri sensul exact al verbului. Altcineva, de la expediţie, care voia să afle și el de ce trebuie să mergem pe o stradă urâtă și s-o înfrumuseţăm când am putea merge foarte bine pe una frumoasă și s-o lăsăm așa cum e, secretarul îi explică, bonom, că atunci n-ar mai fi muncă voluntară și ca atare nu s-ar mai raporta la comitetul municipal că am săvârșit *o acţiune.* O acţiune, mai adăugă, înseamnă a face ceva asupra a ceva ca să iasă altceva, despre care știm dinainte cam cum e necesar să fie.

După două ceasuri de discuţii gramaticale și cetăţenești, se încropi totuși o listă de înscrieri în care figurau trei persoane. Secretarul aprecie cu un entuziasm sleit că „ideea e pornită și nimic n-o mai poate opri”, oftă, scoase din alt buzunar tabelul cu toţi angajaţi! și ne puse să semnăm, fiecare în dreptul numelui, că vom fi a doua zi, la ora opt, la capătul unei anume linii de tramvai, în echipament ușor și lavabil, adică făcând imposibile propoziţiunile defetiste de tipul „nu pot săpa că mă murdăresc”. După o discuţie de încă o oră, în cursul căreia se dădură cele mai contradictorii indica ţii cu privire la locul de întâlnire („cum vii din centru, puţin pe dreapta”, „întâi ieși la șosea, pe urmă o iei lateral”, „este un bufet în colţ și un gard

de fier", „traversezi, după zece pași dai peste o gură de canal și o firmă pe care scrie Borș proaspăt" etc.), ne răspândirăm plini de gânduri dar nu și fără oarecare voioșie.

Gânduri le erau amestecate și nelămurite, dar voioşia de unde venea ea? Ea venea de la faptul că toate planurile făcute anticipat pentru acea duminică erau date peste cap și dezordinea astfel creată stârnea o tainică bucurie copilărească. Apoi mai venea și din împrejurarea că aveam să ne aflăm împreună în aer liber, în ţinutul exotic, aventuros, al zonei preorășenești în contact cu necunoscutul, cu necunoscuţii, poate și cu necunoscutele, într-un fel de weekend insolit cu iarbă, pomi, șanţuri, fluturi și bibilici, săvârșind fapte dura bile de natură a ne perpetua amintirea, peste secole, în sufletele blajinilor indigeni, buluciţi festiv pe la porţi.

Semnasem patruzeci și șase, la numărătoarea de a doua zi, de la capul tramvaiului cu pricina, ieșirăm vreo douăzeci și opt, mai așteptarăm vreo oră, „ca să se mai adune", rezultatul total fiind că ciudatul detașament de muncă voluntară ajunsese la cifra de nouăsprezece fanatici, aceștia făcându-și intrarea triumfală pe strada indicată, în cea mai pitorească dezordine, întâmpinaţi de un cor uriaș de lătrături.

Se cuvine să emitem, în paranteză, o precizare de ordin livresc, recurgând adică la o observaţie interesantă a celebrilor scriitori francezi, fraţii Goncourt; ei notează în *Jurnalul* lor, după o vizită în afara capitalei: „Fericirea câinilor din provincie se deosebește mult de a celor din Paris. La Paris, un câine e un trecător. Este singur. Aici, văd droaia de câini în piaţă: alcătuiesc o societate". Nu ne aflam în provincie dar eram la marginea semirurală a urbei și câinii se simţeau obligaţi la o atitudine comunitară faţă de orice prezenţă străină. Semnalul dat de o șarlă bătrână, baritonal dogită, din prima curte, trezi avântul furios și sopran al unui jacotei adolescent, după care intrară în landră tot felul de potăi adulte, într-un hămăit general interferat cu strigătele potolitoare ale proprietarilor, amenințările inutile ale gospodinelor și schelălăiturile, prelungi, în descrescendo, ale acelor dulăi cărora li se argumentase, probabil, după răcnetul de vorbă bună, și cu vreo scurtătură ocazională dar hotărâtoare.

Ne-am oprit vag dezorientaţi, lăsând la picior lopeţile, cazmalele și găleţile roșii pe care le scosesem de la panoul pompierilor, cu aprobare superioară scrisă. Răspunzând cu dezorientată bunăvoinţă îndemnului „mai aduceţi și voi ce-aveţi pe-acasă", unul purta sub braţ un fierăstrău, altul o perie cu prăjină, din acelea utili zate la distrugerea păianjenilor în camerele înalte. Ci ne va avea sub braţ o ghioagă de corn, de vechi agent electoral, iar o funcţionară în vârstă, de la planificare, târa după ea, nu fără dificultate, un cărucior metalic de transportat aragazul. Strada, scurtă, era nepavată, dar locul de trotuar fusese delimitat cu pietre albe, gardurile văruite, iar din loc în loc se plantaseră salcâmi, împlântaţi în centrul unor ronduri cu circumferinţa din pietre văruite. Locuitorii de care urma să ne legăm pentru tot restul vieţii ne conspectau de peste garduri, sau printre ostreţe, cu câte un ochi în care — de ce n-am spune-o — se putea citi destul de clar suspiciunea.

Secretarul se scărpină sub bască, îşi trase discret una din jambierele de lână

căzute — și care, pentru că n-avea elastic, era menită să cadă mereu în cursul memorabilei zile — apoi informă așa, în general, că „aici trebuia să ne întâmpine delegatul de la sector". Delegatul de la sector neîntâmpinându-ne, rămaserăm într-o suspensie taciturnă, îngrămădiţi și circumspecţi. Și dacă nu vine ăla ce facem? vru să știe careva. Vine el, n-ai grijă – îl liniști secretarul, acuşi apare cu *instrucţiunile.* Era ora zece și prin aer zburau fluturi coloraţi.

— E vreo defilare? îşi luă inima-n dinţi un băștinaș cărunt, sărind cu fereală șanţul spre noi.

Secretarul îl măsură și binevoi a-l înștiinţa că nu e nicio defilare:

— Am venit la muncă voluntară pe strada voastră, cetăţeni.

— Aha! – zise celălalt, vizibil derutat și incomprehensiv.

— Aveţi pe cineva mai mare pe aici?

— Mai mare? întrebă celălalt aiurit.

— Da, adică oficial — vru să-l sprijine suplimentar unul de la biroul personal, care lucrase într-o cooperativă de sobe și avea darul vorbirii într-un grad extrem de dezvoltat. O persoană oficială — insistă —, preşedintele de stradă, ori cineva cu femeile…

— Cu femeile? întrebă din nou căruntul, cu ochii foarte măriţi.

— Lasă-l, e idiot, i se suflă în ureche secretarului, nu mai da explicaţii tuturor năimiţilor, mai bine ne apucăm singuri de treabă și gata.

Să te apuci de treabă nu era greu, doar ne aflam acolo, înarmaţi și pregătiţi pentru orice, cuprinși de cea mai nestăvilită însufleţire; dar de ce anume *să te apuci?* aceasta era problema. Întrebarea stăruia ca un nor cenușiu pe avântul nostru însorit. În juru-ne se desenau acum două cercuri concentrice de populaţie autohtonă.

Primul, alcătuit din copii, în vestimentaţie estivală, relativ sumară, adică unii completamente golași, al doilea, din femei cu capoate lungi și bărbaţi în pijamale dungate, papuci cu flioncuri colorate și un aer interogativ.

— Și încotro plecaţi — rosti, într-un târziu, un oacheș foarte înalt —, că strada noastră se înfundă. Dă într-o baltă. Arătă chiar cu mâna înspre capătul nu prea depărtat al uliţei, unde, într-adevăr, mijea stufărișul.

Secretarul aruncă o ochire rapidă într-acolo, socoti că a sosit momentul agitatoric și începu să le arate, pe îndelete, într-un limbaj cât mai explicit, scopul real al hoardei năvălite pe pașnica străduţă, ţelul simbolic al întreprinderii și dificultatea inițială, paralizantă, a lipsei delegatului, fără de care eram în imposibilitatea cea mai patetică.

— Ăștia vor să ne strice strada! – se auzi un glas spart, după care, în surdină, sau mai deslușit, începură să curgă alte ipoteze: „Sunt de la demolare", „Ne dau foc", „Ia, niște nebuni", observaţii punctate și de unele semnalizări ironice lansate în văzduh, evident, de reprezentanţii tinerei generaţii, care n-au nimic sfânt: …Mă, n-or fi parașutiști?" „Sau hingheri mascaţi?"

„Unul e de la Albumul duminical, îl știu eu" ceea ce încolţi în sufletele noastre oarecari neliniști.

— Dacă ziceţi că vreţi să curăţaţi strada — întrebă o femeie stafidită, înfășurată într-o zanana lucioasă prea largă — de ce-aţi adus materialul de incendiu?

— Cine v-a chemat, dom'le?

— Aveţi vreo hârtie de la primărie?

— Nu cumva tăiaţi salcâmii?

— Aţi adus și piatră pentru pavaj, sau daţi numai din gură?

— Faceţi și canalizarea?

— De ce tocmai la noi?

— De ce la noi?

— De ce, mă?

Circumstanţele în care ne aflam noi, voluntarii convinşi, nu erau dintre cele mai favorabile. Într-adevăr, nu puteam răspunde la acele elementare întrebări. N-a veam nicio hârtie. Nu cunoșteam niciun nume. Secretarul nu știa nici măcar cum îl cheamă pe delegat, acesta îl înștiinţase telefonic că ne va întâmpina în capul străzii și atât. Se întrezărea, din ce în ce mai limpede, posibilitatea unor complicaţii dezagreabile, posibilitate sporită, la un moment dat, de ideea cuiva din mulţime, formulată fără echivoc: „Mai degrabă să dăm drumul la câini".

Dar tocmai când părea că adunarea se apropie de un final previzibil dramatic, șeful magaziei noastre, om umblat, fost prizonier în ambele faze ale ultimului război mondial, inspirând respect prin ţinuta sa marţială, avu buna inspiraţie de a ridica deasupra capului grebla uriașă cu care opera de obicei în grădina din spatele casei proprii și strigă:

— Vra să zică nu vreţi să vă măturăm strada? Foarte bine! Nu vreţi, noi nu mai insistăm, plecăm și gata toată tevatura!

— Chiar vreţi să măturaţi strada?

— Da, asta voiam! – întări iute secretarul. Pot să vă arăt și legitimaţiile noastre, adăugă, absurd, de rând, însă, desigur, să câștige un dram de încredere. Poate și puţin timp.

Localnicii se potoliră. Se consultară febril. Îşi manifestară fel de fel de îndoieli, dar unul, care părea a avea un ascendent asupra celorlalţi, deși era doar în maiou și pantaloni scurţi, vădit destins și cu ţurloaie teribil de parantezate, făcu un semn larg de acceptare, cu mâna extrem de păroasă și admise:

— Lasă-i să-și facă damblaua…

Se auziră aprobări.

— Numai să nu stricaţi nimic, că vă spargem — ne puse în vedere global, nediferenţiat.

Astfel că se retraseră numaidecât pe lângă garduri, iar noi ne organizarăm iute în patru echipe de câte patru oameni — că atâţia mai rămăseserăm — hotărând să lucrăm astfel: primii patru înaintau cu găleţile stropind, al doilea eșalon venea, la distanţă, cu căldările pline, de schimb, a treia echipă, dispunând de greblă, mătura cu coadă, peria de plafon și o lopată, mătura, iar a patra o urma la un interval rezonabil, cu hârleţe și târnăcoape, gata să intervină împotriva protuberanţelor rebele de teren. Funcţionara cu căruciorul se volatilizase.

De unde vine spiritul organizatoric, în împrejurări le dificile? – iată o întrebare al cărei răspuns e învăluit în mister. Cu o zi înainte, nimănui nu i-ar fi dat prin cap cum trebuie organizat un ansamblu de salubrizare având la dispoziţie un atât de eteroclit corp de instrumente. Și iată că sub presiunea evenimentelor și în mijlocul unei ambianţe declarat inamicale, soluţia se ivise neașteptat, clară și eficace.

Să recunoaştem că de îndată ce ne-am pus pe treabă, am simţit adiind din mulţimile de pe margini o boare de simpatie. Ni se dădu ajutor la umplerea că-l dărilor. Se auziră, distinct, exclamaţii de încurajare. Ba chiar și unele aprecieri de tipul „Ala dă vârtos, nu glumă", „Grasul nu se lasă" ş.a.m.d.

În ce no privește, înaintam cu o îndârjire vitejească, năduşiţi dar fermi, stârnind valuri de colb și lăsând în urmă dâre înnoroiate.

Am ajuns relativ repede la capătul căii unde se auzeau broaștele și prin stuf sticlea apa grea, verzuie a bălţii.

— Gata, copii — hotărî secretarul, cu genele albe de praf și faţa întunecată. Repaus general!

Ne întoarserăm deci în pas de voie și ne așezarăm răzleţiţi, dar nu prea, pe buza șanţului, ca să răsuflăm.

Cine studiază psihologia mulţimilor va înţelege, desigur, că acum nu mai aveam niciun fel de sfială și că oamenii locului, convinși de bunele noastre intenţii, îşi schimbau atitudinea văzând cu ochii. Iniţiativa decisivă se datoră unei bătrâne, care ieși cu un ștergar ţărănesc lung, cu două săpunuri și o cană, exprimând, zâmbitoare, o presupunere pozitivă:

— Poate doriţi să vă spălaţi, maică!

Era în afară de orice îndoială că doream s-o facem.

Am și făcut-o. Cele două funcţionare care se mai aflau cu noi fură poftite de altă localnică în casă, întrucât nu se puteau acomoda, normal, în drum. Oacheșul aţos aduse, brusc și surprinzător, trei sticle de bere, „de la frigider". Se ivi o tavă cu dulceţuri, apă minerală aburită, ba chiar și o colivă, aproape întreagă, amănunţindu-ni-se că în seara premergătoare avusese loc un pa rastas de patruzeci de zile. „Cât vă înfrăţiţi voi aici, îmi şopti, la un moment dat, colegul meu de birou, holtei blond-roșcat, cu păr cârlionţat și ochi dungaţi (manipulantul calculatorului nostru, fost fochist pe un vapor de pescuit scrumbii în Terra-Nova și absolvent al Școlii de artă populară secţia broderie) eu am să mă leg de o localnică. Nu pe viaţă, dar oricum.

— Fii atent — i-am șoptit la rându-mi —, sunt cetăţeni vrednici, dar văd că folosesc cuţite, chiar și în ocazii neconcordante, cum ar fi desfacerea prunei de pe sâmbure.

— Localnica e văduvă și mi-a murmurat o invita ţie la o brânză cu smântână. Când plecaţi, nu mă mai număraţi, dă-mă lipsă.

Am privit, cu coada ochiului, spre capătul dinspre baltă al uliţii, unde o rotofeie scundă, cu băsmăluţă galbenă, îi făcea discret, din cap, semn că poate pofti, am luat eu în primire târnăcopul colegului — tot mai aveam trei și o căldare — și am băut până la fund sta cana de vin negru cu care mă îmbia o mină necunoscută, pe

după umăr.

Trebuie să spun că ne-am despărţit greu şi cu efuziune de localnici, care ne-au condus, gentili, până la capătul tramvaiului, în timp ce secretarul nostru sindi cal le ţinea un curs scurt şi intensiv despre scopurile muncii politice în instituţia noastră.

Pe la mijlocul săptămânii a aterizat la direcţie o adresă din partea întreprinderii orăşeneşti de salubrtate, prin care eram amendaţi cu două sute de lei pentru că „Oamenii dumneavoastră au murdărit strada ce fusese curăţată încă în zorii zilei de organele noastre competente şi salariate, ceea ce întrucât a produs dau ne vegetaţiei". Cu acelaşi curier poştal a sosit şi o adresă de mulţumire din partea Comitetului sindical de sector, pentru „Reuşita acţiunii entuziaste de muncă voluntară în vederea înfrumuseţării oraşului, la care participând în număr mare şi lucrând cu abnegaţie, dumneavoastră aţi lăsat o amintire de neşters în rândurile cetăţenilor din cartier".

Deoarece personal mi s-au imputat cele patru târnăcoape şi căldarea (nemaiavând putere să le car, le-am lăsat într-o curte a cărei adresă nu mi-am mai amin tit-o) păstrez până în ziua de azi, cu şi mai multă frăgezime decât alţii, suvenirul acelei admirabile duminici de voluntariat.

OAMENI CU PROBLEME

INSPECTORUL: Într-adevăr, casa dumneavoastră de cultură e splendidă…
Splendidă… Atâta spaţiu… Atâta marmură…

MARIN: Şi lemn…

INSPECTORUL: Da, şi lemn lustruit… Atâta lemn!

MARIN: Cristal…

INSPECTORUL: Candelabre, oglinzi… Bravo!
De o mie de ori, bravo!… Problema care v-o ridic eu acum e activitatea. Ce activităţi aveţi? Mai exact: aveţi activităţi? Sau, şi mai exact: aveţi ori n-aveţi activităţi?

MARIN: Vă răspund foarte exact: Avem cerc de cusături pe etamină, microobservator astronomic, cenaclu de maximafilie. gruparea micilor apicultori…

INSPECTORUL: Dar artă? Artă faceţi?

MARIN: Cum să nu facem? Fără artă. viaţa e veștedă – a spus Henri Lavedan – citez aproximativ, din memorie. În fiecare dimineaţă, în fiecare după-amiază și în fiecare seară, uneori și noaptea, până în zori, casa noastră de cultură zumzăie ca un stup.

INSPECTORUL: Aș dori să aud și eu, mai îndeaproape, zumzăitul acesta.

MARIN: Da, poftiţi, poftiţi… Să străbatem culoarul și să ne oprim, da… să ne oprim aici. (În surdină, muzică de fanfară.) Aici repetă fanfara… (Se deschide ușa. Fanfara irumpe plină, puternică, frumoasă. Ascultăm un minut execuţia, cu final con brio, și…)

INSPECTORUL (sotto voce): Nu sună rău. Sunt amatori?

MARIN (idem): Numai amatori. Doriţi să vă întreţineţi cu ei?

INSPECTORUL: Mda… da… sigur… Puteţi întrerupe o clipă repetiţia?

MARIN: Nicio problemă… (Tare.) îmi daţi voie să vi-l prezint pe dirijorul nostru… (Recomandări Indistincte… „eanu”, „… aniu”. „Îmi pare bine”, „asemenea”.) Dumnealui e de la… Ar vrea să se întreţină cu tine. Puţin dialog. Se poate?

DIRIJORUL: Cu plăcere. La dispoziţie.

INSPECTORUL: Sunteţi toţi amatori?

DIRIJORUL: Amatori. Natural că și profesioniști.

INSPECTORUL: Cum adică?

DIRIJORUL: Adică atunci când nu facem artă amatoare, ne facem profesia.

INSPECTORUL: Să luăm un exemplu.

MARIN: Da, da, să luăm un exemplu.

DIRIJORUL: Să luăm, de ce să nu luăm?

INSPECTORUL: De pildă, dumneavoastră.

DIRIJORUL: Eu sunt dirijor și instructor,
am și ore la Școala populară. predau
muzica la liceu, funcţionez ca profesor.

MARIN: Era normal să fie un om de specialitate, nu?

INSPECTORUL: Sigur. Deci, nu sunteţi amator?

DIRIJORUL: Sunt un profesionist amator, dacă se poate spune așa.

MARIN: Se poate. Conceptul e, de altfel, de circulaţie curentă.

INSPECTORUL: Să luăm și un alt exemplu.

MARIN: Să luăm, că exemple avem.

INSPECTORUL: Dumnealui, acela de la trombon, ce e?

MARIN: Trombonistul nostru? A, e cel mai mare trombonist din sud-estul Europei… Costache, ia vino tu mai aproape. Dumnealui, care e de la… ar vrea să te întrebe câte ceva.

COSTACHE: Să trăiţi !

INSPECTORUL: Dumneata ești amator?

COSTACHE: Păi de ce să nu fiu?

INSPECTORUL: Dar în viaţa de toate zilele, ce faci?

COSTACHE: Păi ce să fac?

INSPECTORUL: Adică din ce trăiești?

COSTACHE: Păi din ce să trăiesc?

INSPECTORUL: Ai o profesie?

COSTACHE: Păi cum să n-am?

INSPECTORUL: Mi-o spui și mie?

COSTACHE: Păi de ce să nu v-o spun?

INSPECTORUL: Ce profesie?

COSTACHE: Păi cânt din instrument.

INSPECTORUL: Și unde cânţi?

COSTACHE: Unde se prezintă cazul. Când nu suntem în tură cu formaţia la „Hanul haiducilor”, tragem și noi pe la nunţi, la cumetrii, la baluri. Alaltăieri, ca să vă spun un caz, am fost La Zăvodeni. Am scos bine. Ne-a ieșit câte opt mii de căciulă.

INSPECTORUL: Și-ţi convine să cânţi aici pe gratis?

COSTACHE: Eu cânt de plăcere.
INSPECTORUL: Dar pe gratis?
COSTACHE: Păi cum altfel? Că dacă nu mă prezint de două ori pe săptămână aici, nu-mi mai dă voie în judeţ, mă oprește de la nunţi. Și-atunci, cum să-mi scot pâinea?

MARIN: Mă rog, mă rog, exagerează niţel… Știţi cum e cu muzicienii, muzicianul e ca ciocârlia…
COSTACHE Da, să trăiţi, ca ciocârlanul…
MARIN: Vreau să zic că nu-i poţi ţine nici cu forţa, ei au înclinaţia de a cânta tot timpul, pretutindeni, și din somn dacă-i scoli; ei cântă din tată-n fiu, ereditar…

COSTACHE: Da, să trăiţi. Tata-i coșar…
INSPECTORUL: Și tânăra aceea de la celestă? Și ea umblă pe la nunţi?

DIRIJORUL: Florico, vino mai aproape, te rog.
FLORICA: Am auzit problema. Eu am absolvit Conservatorul și nu mă deplasez nicăieri în afara orașului.
INSPECTORUL: Foarte frumos. Sunteţi deci o amatoare veritabilă.
FLORICA: Mama m-a lăsat aici cu condiţia să nu plec nicăieri. Eu nici în turnee nu mă duc. Mama a zis că-mi rupe o mână dacă aude c-am ieșit din raza orașului. Ea e foarte severă.

INSPECTORUL: Severă?

FLORICA: Sigur. De altfel vine personal să încaseze cei cinci sute de lei pe care-i capăt lunar.

INSPECTORUL: (către Marin): Îi plătiţi cinci sute de lei lunar?

MARIN: Ei, lunar… Vorba vine… Când avem fonduri, dăm câte o primă modestă, de încurajare, mai mult un stimulent moral, ştiţi, pentru unitatea colectivului.

FLORICA: Ba nu, nu vă mint, că doar n-am niciun interes. Mi-i dă lunar și fix, că așa ne-am înțeles. Și-i ia mama, ca să nu umblu eu cu banii, să nu mi-i fure.

MARIN: Exagerează, credeţi-mă.

FLORICA: Pe ochii mei, dacă nu-i așa… De ce vreţi să mă băgaţi la apă, dom' Marin, ce v-am făcut eu?

INSPECTORUL Mă rog… Să lăsăm… Vă mulţumesc, vă doresc succes tuturor! (Glasuri învălmășite în acorduri de instrumente: „Să trăiţi, să trăiţi". Uși închise. Tăcere. Pași.) Am impresia neplăcută că vrei să mă mistifici.

MARIN: Eu? îmi pare rău. Îmi pare nespus de rău… Condiţiile noastre cer uneori ca să… (Sunete difuze de dansuri cu tropăituri și strigături.) însă în nici un caz… Niciun minut nu mi-a trecut prin cap să vă… Aici repetă dansurile. Vreţi la dansuri?

INSPECTORUL; Nu, nu. Bănuiesc că sunt tot amatori.

MARIN: Exclusiv. Poate unu-doi, care-s încadraţi și la ansamblul judeţean „Cureluşa”… Maximum dacă sunt doi-trei, și să vă spun de ce… Au fost la Porto Rico și s-au întors cu „Aluna de bronz”, cea mai mare distincţie, că premiile unu și doi nu s-au acordat. Și atunci ne-am gândit ca să meargă cu ei și trei-patru de la noi, ca să aibă și ei un stimulent moral din punct de vedere geografic… Să mai vadă o ţară, să mai mănânce o banană, să treacă un ocean… (Sunetele orchestrei de la dansuri scad, dispar.)

INSPECTORUL: Și aici, ce e?

MARIN: Aici e cercul de scoici. A, e foarte interesant.

INSPECTORUL: Nu înţeleg.

MARIN: Poftiţi, intraţi, e ceva nou pe meleagurile noastre, de unde marea s-a retras acum zece milioane de ani… (Ușă.) Facem obiecte de podoabă: se ia oglinda și se pune într-o ramă. Iar pe ramă se lipesc scoici. cu nisipul lor matern, ca să zic așa. La fel, cu ramele pentru fotografii. Lucrăm și străchinuţe, papucei…

INSPECTORUL: Faceţi papuci din scoici?

MARIN: Nu de purtat, evident: bibelouri… îmi daţi voie să vi-l prezint pe responsabilul cercului…

MĂNĂSTIREANU: Să trăiţi… Profesorul Mănăstireanu…

INSPECTORUL: Dumneavoastră îi învăţaţi… cum să-i zicem?… Scoicăritul?

MARIN: Bun termen, excelent. Vedeţi, noi nu găseam denumirea ştiinţifică.

MĂNĂSTIREANU: Eu; că am experienţă de treișapte de ani, eu am fost marinar.

INSPECTORUL: A… Aţi fost marinar?

MĂNĂSTIREANU: Da, am umblat cu vasul „Munţii Buzăului", am fost și în Turcia am stat o lună, p-ormă la Tanger, cunosc și limba arabă, câteva cuvinte, bunăoară franzelă, caș… Pe urmă am lăsat apa și am venit aici la deal, la socri, că mi-au cedat ca moștenire o casă și nevastă-mea e și ea la cercul de milieuri cu igliţa, ea are experienţă de pa'ș'doi de ani, că e ceva mai avansată în etate ca mine, face și volane la perdele, feţe de pernă din satin încreţit, ajururi și câte și mai câte…

INSPECTORUL: Și de unde v-a venit ideea cu scoicile?

MĂNĂSTIREANU: M-am gândit eu așa, din capul meu, și le-am propus și dumnealor, să-i învăţ pe tineri, să iasă și ei oameni, să umble pe unde am umblat eu, să vadă ce am văzut eu, să mai câștige un ban, că chestiile ale cu scoici aduce bănuţi și dacă pui banul la ghioc, ei se adună, și dacă se adună…

INSPECTORUL: Prin urmare comercializaţi obiectele?

MARIN: Știţi, propriu-zis facem expoziţii. Dacă e expoziţie și cineva vrea să cumpere un obiect oarecare, fiindcă legea noastră estetică e frumosul, admitem, deoarece cetăţenii sunt dornici să aibă în casă o vază cu scoici.
O scrumieră cu scoici…

MĂNĂSTIREANU: …o iconiţă cu scoici, o candelă cu scoici, că punem scoici și nisip la ce vrea clientul. Bunăoară, vine cu un album de familie și zice: „Pune-mi pe copertă”, noi îi punem cât vrea el, chiar și două rânduri, am pus scoici și pe barete la pantofi, ori pe toc de ochelari, ori la colivii, că pe-aici au obiceiul de bagă păsările în colivii…

INSPECTORUL: Și cine încasează banii?
MĂNĂSTIREANU: Bineînţeles, noi.
INSPECTORUL: Care, noi?
MARIN: Daţi-mi voie… Dă-mi voie… te rog…
MĂNĂSTIREANU: Lasă că-i esplic eu lu’ domnu inspector, că văz că-i cam nelămurit.

MARIN: Te rog să-mi dai voie… Vra să zică, sistemul e acesta: din vânzare reţinem costul materialului…

MĂNĂSTIREANU: …clei, lemn, pânză, scoici, că eu aduc scoicile, de la Agigea. cu mâinile mele le culeg, mereu mă duc după ele, că pe aici nu cresc, nu e ciuperci să iasă după ploaie…

MARIN: Te rog… îmi dai voie? Să ne înscriem fiecare la cuvânt, ordonat… Așadar, scădem cheltuielile, apoi fixăm o cotă mică, neînsemnată, de beneficiu, pentru Casa de cultură – legal, să știţi, am întrebat și la bancă — pe urmă plătim profesorul și facem, evident, și mici cadouri elevilor, ca să le insuflam și mai tare pasiunea, să-i…

INSPECTORUL: Și obiectele se vând?

MĂNĂSTIREANU: Ai de mine! Dacă am lucra
două’ş patru de ore în fiecare
zi, ba chiar și noaptea, și tot…
N-aveţi idee ce se cer… încă io
m-am gândit așa, în capul meu,
dacă să n-o dăm și pe papură,
bunînţeles, nu ca să lipim scoicile, că
papura nu ţine, dar când
coși la împletitură, bagi mărgică, fiindcă
iese frumos și place
la publicul consumator.

INSPECTORUL: Bine, bine… Văd că aveţi destul de mulţi
elevi…

MĂNĂSTIREANU: Avem, că fiecare vrea să câștige un ban pe
ce-a muncit. nu?… Eu zic să nu vă supăraţi
și să luaţi și dumneavoastră așa, ca o
amintire, chibritelniţa asta, asta are roz
mult, vedeţi, și puţin mov, nu vă costă
nimica…

INSPECTORUL: Nu, lăsaţi, nu trebuie.

MĂNĂSTIREANU: Cum doriţi, dar să știţi că în
oraș, la magazinul nostru, nu-i
un fleac, acolo, e șapte opt
zeci bucata. Să trăiţi și mai poftiţi pe la
noi… (Ușă închisă.)

INSPECTORUL: Și care e, după dumneata, importanţa
educativă a acestui kici?

MARIN: Consideraţi că e kici?

INSPECTORUL: Sigur, și încă foarte inferior.
dacă pot să zic așa.

MARIN: Importanţa educativă e că tinerele și tinerii, în loc
să umble pe străzi, prin baruri, prin parcuri,
învaţă ceva util societăţii.

INSPECTORUL: Papuceii nu sunt utili societăţii, societatea poate
umbla și fără papucei cu scoici… Asta nu-i o
meserie… De ce nu faceţi un cerc de
electrotehnică, dacă-i pe-așa?

MARIN: Nu intră în specificul nostru!

INSPECTORUL: De ce?… Aţi fi buni de criticat la satiră și umor… Apropo, brigadă artistică aveţi?

MARIN: Brigadă?

INSPECTORUL: Da, brigadă.

MARIN: Artistică?

INSPECTORUL: Da, artistică… N-aveţi.

MARIN: Tocmai ne gândisem c-ar fi momentul…

INSPECTORUL: O să examinăm noi problema cu Mănăstirenii ăștia, probabil că și nevastă-sa îi învaţă la fel pe copii, folosindu-i ca ucenici…

MARIN: A, e o femeie foarte distinsă. Și știţi cum mânuiește igliţa? Ca la cinema…

INSPECTORUL: În cât timp aţi putea pune brigada pe picioare?

MARIN: Mâine-i duminică… luni avem plenară…

INSPECTORUL: Te rog să nu fii superficial. E nevoie de trei-patru săptămâni.

MARIN: Cel puţin!

INSPECTORUL: Când e gata, mă suni la telefon, viu și eu s-o văd.

MARIN: Vă sun, de ce să nu vă sun? O să iasă o brigadă pe cinste.

INSPECTORUL: Vezi să fie pe cinstite…

MARIN: Așa, așa, cum ziceţi dumneavoastră.
(Muzică ușoară străveche:
Minte-mă și spune-mi vorbe dulci…)
*

MARIN: Auzi, directore? Hai să facem și noi o brigadă artistică de agitaţie…

DIRECTORUL: Fără agitaţie!

MARIN: Bine, lucrăm liniștiţi, calmi, nu ne grăbim, nu ne agităm…

DIRECTORUL: Am zis despre titlu: se cheamă pur și simplu brigadă artistică.

MARIN: De acord. Să facem o brigadă artistică.

DIRECTORUL: Deci ești de acord cu noua denumire?

MARIN: Sunt.

DIRECTORUL: În regulă.

MARIN: O facem?

DIRECTORUL: Nu.

MARIN: De ce nu?

DIRECTORUL: Că avem destule. Ce să ne mai legăm la cap? Astea umblă cu critica-n băţ, dau cu satira în

colo și-ncoace… Nu-ţi reproşează nimeni pe loc, dar după aia odată vezi că ne detașează la pădure, la ocrotirea vânatului.

MARIN: Hai că ești obtuz!

DIRECTORUL: Hai că nu sunt.

MARIN: Hai că ești!

DIRECTORUL: Hai că nu-s.

MARIN: De altfel, avem și dispoziţie.

DIRECTORUL: De la cine?

MARIN: N-a zis ăla de la…?

DIRECTORUL: Ei, și ce dac-a zis? El zice și pleacă, noi tăcem și rămânem…

MARIN: O să ne sancţioneze…

DIRECTORUL: Zău? Ia să-l văd… Da ce. El e singur pe lume? Și dacă trimit eu înainte o adresă la el, acolo, la mai-marele lui, că a făcut o inspecţie superficială, a dat indicaţii greșite, care contrazis articolul o sută șase din Codul Familiei și că are o poziţie distructivă? Un an de zile nu-i mai arde de deplasări.

MARIN: Mie mi-ar plăcea o brigadă. Întâi, că-i veselă; al doilea, mai criticăm și noi pe unul, pe altul, ne rezolvăm niște probleme, că avem destule, ăla nu-ţi dă carton, celălalt zice că n-are pânză, al treilea îţi cere repartiţie pentru un metru de tablă…

DIRECTORUL: Asta ar fi ceva: adică o facem așa, mai internă. O folosim mai de uz intern.

MARIN: Păi, nu?

DIRECTORUL: Mda… Ideea e comestibilă. Și elementele? Elemente de unde luăm?

MARIN: Dăm anunţ de concurs în ziarul local.

DIRECTORUL: Și crezi că vin?

MARIN: Vin precis. Luăm și câteva elemente bune de la brigăzile din uzină…

DIRECTORUL: Se supără cei de la uzină.

MARIN: Nu se supără, că oamenii pot să joace și aici, și acolo… Iar dacă se supără, le dăm peste nas cu un număr special de brigadă… Ce zici? Dau anunţul?

DIRECTORUL: Dă-l și să vedem ce-o să iasă. Dacă iese rău, tu răspunzi.

MARIN: Dar dacă iese bine?

DIRECTORUL: Dacă iese bine, eu răspund.

MARIN: Hai că ești tare!

DIRECTORUL: Hai că sunt.

*

DIRECTORUL: Sunt prezenţi toţi membrii comisiei de concurs?

MARIN: Sunt toţi. Toţi sunt: eu, dumneata, dumnealui, dumneaei, dumneaei… opt trebuie să fim. Nu știu unde-s ceilalţi trei…Mai trebuie trei…

DIRECTORUL: Care-s ăia?

MARIN: Aăă… Juvete… Numai că el e la reciclare.

DIRECTORUL: Dacă-i la reciclare, de ce l-ai pus în comisie?

MARIN: Credeam că-i dă drumul.

DIRECTORUL: Cine mai lipsește?

MARIN: Aremeșteanca.

DIRECTORUL: Și ea unde-i?

MARIN: Mă duc să-i dau un telefon.

DIRECTORUL: Unde să-i dai telefon? La maternitate?

MARIN: Îi dau și la maternitate.

DIRECTORUL: Numai să-ţi răspundă, că azi-mâine naște.

MARIN: Cum naște?

DIRECTORUL: Foarte bine, cum te-a născut și maică-ta pe tine. Pui oamenii în comisii aiurea, nici nu te interesezi dacă-s vii sau morţi.

MARIN: Tovarășă Cornelia, eu nu lucrez niciodată cu morţi.

CORNELIA DUDAU: Pe mine când m-ai anunţat?

MARIN: V-am căutat de sâmbătă…

CORNELIA DUDAU: Dar m-ai găsit azi dimineaţă.

DIRECTORUL: Bine, bine, lăsaţi… Și al optulea?

MARIN: Poftim?

DIRECTORUL: Al optulea. Trebuia să fim opt!

MARIN: Al optulea e… staţi să mă uit… al optulea… al optulea…

VASILICA CEAPA: Opt, și cu-a brânzii nouă.

MARIN: Nu înţeleg observaţia.
VASILICA CEAPA: Al optulea nu există.
MARIN: Ba nu, îl aveam eu notat, undeva… Aha… Lipovan…

CORNELIA DUDAU: Ei, asta-i culmea! Era adineauri în birou și fuma liniștit. Ia strigă-l, că stă cu ușa deschisă.

MARIN: (tare): Li-po-van! (Vocea lui Lipovan, de departe: „Hău!”) Vino-ncoa’, la comisie, că te așteptăm cu toţii…(Alergătură pe sală.)

LIPOVAN (gâfâind): Hai noroc! Vă salut! De ce mă așteptaţi? Ce comisie?

DIRECTORUL: Mă, tu ce făceai acolo, sus?
LIPOVAN: Studiam…
DIRECTORUL: Ce studiai?
LIPOVAN: N-aţi spus dumneavoastră să ţin eu după-masă cercul de politică externă, că ăla de la București nu mai vine?
DIRECTORUL: Asta ai timp s-o faci și la prânz. Dacă ţi-a comunicat omul că eşti în comisie, apoi trebuie să fii în comisie, nu să te distrezi cu broșurile.
LIPOVAN: Nu știu de nicio comisie.
DIRECTORUL: Hai, hai, nu mai mistifica… Ia-ţi scaunul tău și șezi.
LIPOVAN: Eu mă așez, să știţi, dacă dispuneţi, dar habar n-am ce-i aici. – … Ce trebuie să fac?
DIRECTORUL: Taci odată și ia-te după noi.
LIPOVAN: (sotto voce): Ce-i aicea, mă? Ce comisie? Ai înnebunit? Când m-ai anunţat tu pe mine?

MARIN: (idem): Taci, mă, dracului, că am uitat să te anunţ… te lămuresc eu mai târziu…

LIPOVAN: (idem): Și de ce-mi faci tu mie figura asta?

MARIN: (idem): Da' tu când m-ai trimis la educaţia ateistă și de fapt se culegeau roșiile, de m-am întors cocoșat acasă, aia ce-a fost?

DIRECTORUL: Liniște, vă rog… Să intre primul.

VICTOR BUSUIOC: Bună ziua.

DIRECTORUL: Cum te cheamă?

VICTOR BUSUIOC: Busuioc Victor. Lucrez la ce operativa „Tuns și ras".

DIRECTORUL: Ce faci acolo?

VICTOR BUSUIOC: Cânt la muzicuţă.

DIRECTORUL: Ești frizer, manicurist?

VICTOR BUSUIOC: Nu, nimica. Eu cânt la muzicuţă.

DIRECTORUL: Și ce meserie de bază ai?

VICTOR BUSUIOC: La muzicuţă. Este orchestra de muzicuţe. Și eu îs cu basul. Ţin basul. M-au încadrat ca şi ei, că altfel n-au avut cum.

DIRECTORUL: Aha… Vii la noi, la brigadă?

VICTOR BUSUIOC: Da' cât îmi daţi? Că acolo îmi iese și trei mii la lună.

DIRECTORUL: Noi facem brigadă de amatori, băiete, aici nu-i pe câştig.

VICTOR BUSUIOC: Atunci, eu mă duc. Bună ziua.

CORNELIA DUDĂU: Da' iute a mai luat-o din loc…

DIRECTORUL: Ducă-se pe apa Sâmbetei… Nu era pentru noi… Altul.

FLOAREA: Eu sunt neîncadrată, dar îmi place muzica. Aș vrea la popular.

DIRECTORUL: Recrutăm elemente pentru o brigadă Artistică.

VASILICA CEAPĂ: Știi ce-i aia o brigadă?

FLOAREA: Vai, dar de ce mă întrebaţi așa? Ce-s, sălbatica de pe coastă? Soţul meu e maistru la fabrica de bomboane, secţia rahat cu alune și mi-a adus din Refege un televizor cu opșpe canale.

DIRECTORUL: Poţi să și cânţi, dacă vrei, dar în cadrul brigăzii.

FLOAREA: Accept, dar să mă lăsaţi numai pe popular.

DIRECTORUL: Ia zi-i ceva, să auzim și noi.

FLOAREA: Da cine mă acompaniază?

DIRECTORUL: Marin. Marine, treci şi-o acompaniază, nu vezi c-a venit fără argument?

MARIN: Tovarășe director, sincer să fiu. eu nu cânt la niciun instrument.

DIRECTORUL: De ce mă ţineam eu că stăpânești pianul?

MARIN: Poate de atunci, de când mi l-aţi dat mie în gestiune.

DIRECTORUL: Mda.

CORNELIA DUDAU: Fată dragă, străduiește-te să cânţi fără acompaniament. Nu mai așa, puţin, ca să ne facem o idee cum stai cu vocea.

VASILICA CEAPĂ: Ai mai cântat pe undeva?

FLOAREA: Apoi de unde credeţi dumneavoastră că m-a luat bărbatu' meu?

VASILICA CEAPĂ: Chiar, de unde te-a luat?

FLOAREA: Eu cântam la „Hanul haiducilor" şi el era ajutor de bucătar; Iar dacă i-am plăcut, uite că m-a luat.

VASILICA CEAPĂ: Mai cânţi și acuma la local?

FLOAREA: Nu mă mai lasă el. A zis să trec la amatori și să întreb dacă-i rost de vreo plecare în străinătate, că noi avem o maşină Ford Taunus și nu-s piese de schimb în ţară. Dacă pleacă formaţia undeva în occident, să merg și eu, să cumpăr niscaiva segmenţi, că motoru-i din șaizeci și șapte. Așa că, dacă e vreo șansă, eu vă invit, toată comisia la „Han", diseară, la o masă, și vă cânt cu orchestra, că aici tot nu sunteţi pregătiţi.

DIRECTORUL: (sotto voce): Cine i-a adunat mă, pe ăștia? De unde i-ai cules?

MARIN: (idem): Au venit după anunţ. După presa locală.

DIRECTORUL: Fi-ţi-ar de râs anunţul… (Tare.) Bine, tovărășico, așa — ești arătoasă și înfiptă, dac-o fi şi-o fi, îţi trimitem noi vorba.

FLOAREA: Mulţumesc… Și poftiţi…
DIRECTORUL: Ce-i cu cutia asta?
FLOAREA: De la bărbatu-meu. Mi-a dat-o special pentru dumneavoastră. E cu alune. De la export.
DIRECTORUL: Bine, bine. Să trăiești.
FLOAREA: Nu gustaţi?
DIRECTORUL: Ei, chiar acum, în timpul lucrărilor?
FLOAREA: Așa mi-a dat ordin, să nu plec până nu vă văd mâncând ce v-a trimis.
DIRECTORUL: Mulţumesc, mergi… du-te… Să intre care mai e…
FRAŢII GHIDIGEL (vor vorbi pe rând, n-are importanţă care și cum): Nu mai suntem decât noi doi… fraţi…
DIRECTORUL: Voi ce știţi să faceţi?
GHIDIGEL: Ce vreţi dumneavoastră.
DIRECTORUL: Nu-i pe ce vrem noi, e pe ce știţi… Ce v-a îndemnat către noi?

GHIDIGEL: Jurnalul, mă rog frumos.
DIRECTORUL: Și acolo ce scria?
GHIDIGEL: Scria că să venim încoace.
DIRECTORUL: Pentru ce?
GHIDIGEL: Păntru ce vreţi dumneavoastră.

DIRECTORUL: Și ce vrem noi?
GHIDIGEL: Apoi dracu' știe, că doar nu ne-am băgat în sufletele domniilor-voastre să cunoaştem…
DIRECTORUL: Aoleu… Noi vrem să facem o brigadă artistică.
GHIDIGEL: Să v-ajute Dumnezeu și să aveţi vreme bună.
CORNELIA DUDAU: La brigadă e nevoie de talente.
GHIDIGEL: Talente sunt, nu-i de lipsă.
CORNELIA DUDAU: Și ce talente aveţi voi?
GHIDIGEL: Apoi noi ne pricepem la tăte, de la spartul lemnelor, la spartul capetelor.

CORNELIA DUDAU: Aici nu-i nevoie să spargem, ci să îndreptăm, noi dăm cu critica, nu cu barda.

GHIDIGEL: Cu critica e mai ușor, dragă Doamnă, dacă ne puneţi și pă noi, putem să ne criticăm tătă ziulica unul pe altul, că nu-l bai, oricum nu se întâmplă nimică.

CORNELIA DUDAU: (directorului): Reiese că ei ar vrea s-o facă pe comicii.

DIRECTORUL: Pentru mine nu prea reiese…

GHIDIGEL: D-apăi cum, facem și pe Roș împărat cu Harap Alb, când i-o spăriet calul cu chielea ursului de i-o dat fata. P-ormă facem Albă ca Zăpada și cei șapte mărunţei. Îl facem și pe dracu ghem, de nu-l mai deznoadă nici tat-su, numai să ne luaţi la dumneavoastră. Și anume, cât mai cu grăbire.

MARIN: (sotto voce): Hai, că-s buni de comici!

DIRECTORUL (idem): Să vedem însă ce pretenţii au… (Tare.) Și ce pretenţii aveţi? Știţi că aici lucrăm numai cu amatori.

GHIDIGEL: Nu vrem nimica, domnu', facem ce ziceţi și ceva pe deasupra dacă e nevoie, tătă problema e să ne luaţi chiar azi, acu…

DIRECTORUL: Dar de ce sunteţi atâta de grăbiţi?

GHIDIGEL: Așa ne-a făcut pe noi mama, într-o căruţă care-o luase la vale, că rupseseră caii hamurile de ţipetele ei…

PORTARUL (încet): Tovarășii director…

DIRECTORUL (idem): Ce e?

PORTARUL: Vreţi să ieșiţi puţin în hol?

DIRECTORUL: Cine e?

PORTARUL: E cineva care vrea numai cu dumneavoastră… Confidenţial…

DIRECTORUL: Nu i-ai spus că sunt în comisie?

PORTARUL: Zice că-i în legătură și să ieşiţi numai un minut.

DIRECTORUL: Cornelie, conduci tu, un minut. cât lipsesc.

CORNELIA: Bine… Ia să vedem, fraţilor. aţi pregătit vreun număr împreună?

GHIDIGEL: Noi lucrăm numai pe nepregătite, scumpă doamnă, pe apucate și tătdeauna ne iese bine. Dar ne luaţi?

CORNELIA: Trebuie să ne arătaţi și nouă ceva, să vedem ce știţi.

GHIDIGEL: Apăi pân-acum, ce-am făcut noi aicea? Nu ne-am râs?

CORNELIA: Ei, asta a fost așa…de conversaţie.

GHIDIGEL: Noi tăt așa o ţinem, cât suntem cu gurile deschise, și dacă ne luaţi, avem să-i zicem tătă vremea, pân-or crăpa cei care s-or uita la noi. (A revenit directorul. Se așază.)

DIRECTORUL: Ia ascultaţi, fârtaţilor, voi sunteţi fraţii Ghidigel?

GHIDIGEL: De ce, domnu'? Ne-o pârât careva?

DIRECTORUL: V-o pârât că aţi organizat aseară o bătaie, de-aţi distrus restaurantul. Ori nu voi l-aţi distrus?

GHIDIGEL: Noi, domnu', dar fără să știm. că eram beuţi rău și când suntem beuţi ne prinde harţagul și nu ne mai uităm în cine dăm. Da' plătim, să știţi. Că bani avem. Numa să nu ne închidă. De aceea ne-o zis avucatul, az-dimineaţa, să venim aici, să ne luaţi la brigadă, că dacă jucăm la dumneavoastră frumos, nu ne închide, face judecată obștească și ne încadrăm, să ne recuperaţi moral. El ne-o trimis, avucatul, că noi nu citim jurnalul, că nu prea avem vreme. Luaţi-ne şi-om râde împreună până n-om mai pute. Dar să ne luaţi răpede, că altfel îi rău.

DIRECTORUL: V-am lua, dar vezi c-a venit altcineva după voi și vă așteaptă afară, c-o mașină. Rezolvaţi întâi cu dumnealor și p-ormă mai chibzuim.

GHIDIGEL: Da altă ușă, mă rog frumos – ca să nu deranjăm — pe undeva, prin spate, n-aveţi?

DIRECTORUL: Nu, trebuie să ieșiţi prin faţă. Dar nu vă necăjiţi, că sunt și acolo brigăzi.

GHIDIGEL: Atuncea vă lăsăm cu bine și să aveţi izbândă pe branșă, în ţară și peste hotare.

DIRECTORUL: Nu iese. Marine, nu iese brigada… Am pierdut vremea de pomană…

MARIN: Va trebui să facem mobilizări prin întreprinderi. Să cerem sprijinul activiștilor sindicali. Să convocăm elevii școlii populare de artă…

DIRECTORUL: (oftând): Le-om face și pe astea, când o fi cazul. Deocamdată, de mâine, te ocupi de plantele medicinale. Vezi că începe strângerea volburei și noi trebuie să dăm cam o sută de chile.

MARIN: Și cu inspectorul, cum mă descurc? A zis să-i dau telefon.

DIRECTORUL: Dă-i.

MARIN: Și ce să-i spun?

DIRECTORUL: Ce vrei tu. Când i-ai promis brigadă, m-ai întrebat? Nu m-ai întrebat. Nu mă întreba nici acuma. Pune pe picioare cercul de volbură și, în rest, fă ce-ţi place.

*

MARIN: Alo! Aici tovarășul Marin, de la Casa de cultură din…

GLASUL: (de gheaţă): Și ce vrei?

MARIN: A fost pe la noi, acum două săptămâni, tovarășul Columbeanu și ne-a recomandat să…

GLASUL: Nu mai lucrează la noi.

MARIN: Da' unde?

GLASUL: Nu te privește.

MARIN: Și cine-i în locul dumnealui?

GLASUL: Eu.

MARIN: A, îmi pare bine. Ne recomandase să întemeiem o brigadă artistică…

GLASUL: Foarte rău.

MARIN: Da? Credeţi?

GLASUL: Sigur… Indicaţie aiuristică… De asta ne arde nouă acuma, când ne pregătim pentru expoziţia universală de oale?

MARIN: Noi, cu oalele…

GLASUL: Las că vin eu săptămâna viitoare pe la voi și discutăm problema bob cu bob. Pân-atunci vezi să aveţi o evidenţă exactă a produselor reprezentative, că altfel cioburi vă fac. Auzi?

MARIN: Aud. Și aud cu bucurie, drept să vă spun, noi de aproape zece ani încoace i-am strâns pe cei mai buni olari din judeţ și am făcut un cerc de olărit și ceramică neagră, albă, colorată, la care vin, cu entuziasm, oameni de toate vârstele, de toate sexele, de toate profesiunile…

Muzica

SUMAR

1. *Arta îmbrobodirii,* studiu complex dedicat relaţiilor curente dintre oameni, precum și dintre aceștia și restul universului sensibil 2
2. *Adio și n-am cuvinte*
— Buclucașa staţie de tramvai 45
— Urări și confuzii 47
— Blana de iepure 50
— Sărutări vacanţiere 53
— Biografia unui bufet 54
— Prescripţia 60
— Dicţionarul răchiţilor 58
— Comisia de veghe 61
3. *Seisme planetare*
— Insula Felicia 64
— Extraordinarele revelaţii ale unui fost participant la războiul secret 66
4. *Povestiri areale*
— Experienţă ştiinţifică 72
— După-amiaza unui scaun 73
— Anticinematografia 75
— Examenul de cooperator 77
— Macaroanele 78
5. *Tineret și copilării.*
— Micuţul 81
— Adolescenţii timizi în pădure, în ziua când s-au cunoscut 83
— Uitarea 86
— Cu și despre animale 87
— Viţelul căzut 87
— Căţelul neastâmpărat 88
— Vulpea prinsă 88
— Hipopotamul 89
— Vipera 89
— Papagalul 90
— Zebra și viezurele 91
— Cangurul și popândăul 92
6. *Jurnaliere*
— Un pont 92
— Sesizări pe adresa redacţiei 95
— File răzleţe dintr-un carnet de gazetar 97
— Încurcătura 97

— Aventuri în librării 98
— Concert 99
— Telerevelion 99
— Vizită la ziar 101
— Consultaţie 103
— Reportajul de anticipaţie 104
— Subiecte pentru gazetarii aflaţi în pană de subiect 106
— Teleinterviu la ţară 109
— Omul care impune 113
— Cultură murală 115
— Fapte diverse interesante, scăpate inexplicabil din vedere 117
— Bizara coliziune din strada Filofteia 117
— Femeia care citea la bibliotecă 118
— Evenimente între B. și D. 120
— O biografie bogată 122
7. *Paznica bostănăriei*
— Permisul de scăldat 124
— Convorbire la soare 127
— Stratagema 129
— Greșeala eronată 131
— O duminică voluntară 135
— Oameni cu probleme 140